EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 25.9.2017.
JOIN(2017) 37 final

ANNEX 1

PRILOG

Zajedničkom prijedlogu odluke Vijeća

o sklapanju, u ime Europske unije, Sveobuhvatnog i pojačanog sporazuma o partnerstvu između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Armenije, s druge strane

SVEOBUHVATNI I POJAČANI SPORAZUM O PARTNERSTVU IZMEĐU EUROPSKE UNIJE I EUROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU I NJIHOVIH DRŽAVA ČLANICA, S JEDNE STRANE, I REPUBLIKE ARMENIJE, S DRUGE STRANE

PREAMBULA

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BUGARSKA,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

IRSKA,

HELENSKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA ŠPANJOLSKA,

FRANCUSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA HRVATSKA,

TALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA CIPAR,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

MAĐARSKA,

REPUBLIKA MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA AUSTRIJA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

RUMUNJSKA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

SLOVAČKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA FINSKA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA,

UJEDINJENA KRALJEVINA VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,

ugovorne stranke Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o funkcioniranju Europske unije i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, dalje u tekstu „države članice”,

EUROPSKA UNIJA i

EUROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU, dalje u tekstu „Euratom”,

s jedne strane, i

REPUBLIKA ARMENIJA,

s druge strane,

dalje u tekstu zajednički nazvane „stranke”,

UZIMAJUĆI U OBZIR snažne veze između stranaka i vrijednosti koje dijele, kao i njihovu želju da ojačaju veze koje su uspostavljene u prošlosti Sporazumom o partnerstvu i suradnji te promiču blisku i intenzivnu suradnju na temelju ravnopravnog partnerstva u okviru europske politike susjedstva i Istočnog partnerstva te u okviru ovog Sporazuma;

PREPOZNAJUĆI doprinos zajedničkog Akcijskog plana europske politike susjedstva između EU-a i Armenije, uključujući njegovih uvodnih odredbi, i važnost prioriteta partnerstva za jačanje odnosa između Europske unije i Republike Armenije te za unapređenje postupka reformi i približavanja u Republici Armeniji, kako je navedeno u nastavku, čime se pridonosi snažnijoj političkoj i gospodarskoj suradnji;

OPREDIJELJENE za nastavak jačanja poštovanja temeljnih sloboda, ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina, demokratskih načela, vladavine prava i dobrog upravljanja;

POTVRĐUJUĆI da su unutarnje reforme prema jačanju demokracije i tržišnoga gospodarstva, s jedne strane, i održivo rješavanje sukoba, s druge strane, povezani. Stoga će postupci održive demokratske reforme u Republici Armeniji pomoći u izgradnji povjerenja i stabilnosti u cijeloj regiji;

OPREDIJELJENE za nastavak promicanja političkog, društveno-gospodarskog i institucionalnog razvoja Republike Armenije suradnjom u područjima kao što su razvoj civilnog društva, izgradnja institucija, reforma javne i državne uprave, borba protiv korupcije te pojačana trgovinska i gospodarska suradnja, uključujući dobro upravljanje u području oporezivanja, smanjenje siromaštva, te širokom suradnjom u brojnim područjima od zajedničkog interesa, uključujući u području pravde, slobode i sigurnosti;

OPREDIJELJENE za cjelovitu provedbu ciljeva, načela i odredbi Povelje Ujedinjenih naroda, Opće deklaracije Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima iz 1948., Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. („Europska konvencija o ljudskim pravima”) i Helsinškog završnog akta Konferencije o europskoj sigurnosti i suradnji iz 1975. („Helsinški završni akt OESS-a”);

PODSJEĆAJUĆI na svoju spremnost za promicanje međunarodnog mira i sigurnosti, kao i za sudjelovanje u djelotvornom multilateralizmu i mirnom rješavanju sporova u okviru dogovorenih okvira, posebno surađujući u tu svrhu u okviru Ujedinjenih naroda (UN) i Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS);

OPREDIJELJENE za međunarodne obveze stranaka u borbi protiv širenja oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke te u suradnji u razoružavanju i neširenju oružja, kao i u nuklearnoj zaštiti i sigurnosti;

PREPOZNAJUĆI važnost aktivnog sudjelovanja Republike Armenije u regionalnim oblicima suradnje, uključujući one koje podupire Europska unija; prepoznajući važnost koju Republika Armenija pridaje svojem sudjelovanju u međunarodnim organizacijama i oblicima suradnje te svojim postojećim obvezama koje proizlaze iz njih;

U ŽELJI za daljnjim razvojem redovitog političkog dijaloga o bilateralnim i međunarodnim pitanjima od zajedničkog interesa, uključujući regionalne aspekte, uzimajući u obzir zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, uključujući zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku, Europske unije i relevantne politike Republike Armenije; prepoznajući važnost koju Republika Armenija pridaje svojem sudjelovanju u međunarodnim organizacijama i oblicima suradnje te svojim postojećim obvezama koje proizlaze iz njih;

PREPOZNAJUĆI važnost predanosti Republike Armenije mirnom i trajnom rješenju sukoba u Gorskom Karabahu te potrebu za što bržim postizanjem tog rješenja u okviru pregovora koje vode supredsjedatelji OESS-ove skupine iz Minska; prepoznajući i važnost postizanja tog rješenja u skladu s ciljevima i načelima utvrđenim u Povelji UN-a i Helsinškom završnom aktu OESS-a, posebno onima koji se odnose na suzdržavanje od prijetnje ili upotrebe sile, teritorijalnu cjelovitost država, jednaka prava za sve i pravo naroda na samoodređenje, a koji se odražavaju u svim izjava izdanima u okviru supredsjedanja OESS-ovom skupinom iz Minska od 16. ministarskog vijeća OESS-a iz 2008.; imajući u vidu i iskazanu predanost Europske unije podupiranju tog postupka rješavanja;

OPREDIJELJENE za sprječavanje i borbu protiv korupcije, borbu protiv organiziranog kriminala te za jačanje suradnje u borbi protiv terorizma;

OPREDIJELJENE za jačanje dijaloga i suradnje u području migracija, azila i upravljanja granicama, uz sveobuhvatan pristup kojim se pozornost posvećuje zakonitim migracijama i suradnji u suzbijanju nezakonitih migracija i trgovine ljudima te djelotvornoj provedbi sporazuma o ponovnom prihvatu;

PONOVNO POTVRĐUJUĆI da je poboljšana mobilnost građana stranaka u sigurnom okruženju kojim se dobro upravlja i dalje temeljni cilj te imajući u vidu otvaranje dijaloga o vizama s Republikom Armenijom u dogledno vrijeme, ako se ispune svi uvjeti za dobro upravljanu i sigurnu mobilnost, uključujući djelotvornu provedbu sporazuma o pojednostavnjenju izdavanja viza i sporazuma o ponovnom prihvatu između stranaka;

OPREDIJELJENE za načela slobodnog tržišnog gospodarstva i spremnost Europske unije da pridonese gospodarskim reformama u Republici Armeniji;

PREPOZNAJUĆI spremnost stranaka na produbljivanje gospodarske suradnje, uključujući u područjima povezanima s trgovinom, u skladu s pravima i obvezama koji proizlaze iz članstva stranaka u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) te transparentnom i nediskriminirajućom primjenom tih prava i obveza;

UVJERENE da će se ovim Sporazumom stvoriti novo ozračje za gospodarske odnose između dviju stranaka, a prije svega za razvoj trgovine i ulaganja, te poticati tržišno natjecanje, što je ključno za gospodarsko restrukturiranje i modernizaciju;

OPREDIJELJENE za poštovanje načelâ održivog razvoja;

OPREDIJELJENE za osiguravanje zaštite okoliša, uključujući prekograničnu suradnju i provedbu multilateralnih međunarodnih sporazuma;

OPREDIJELJENE za jačanje sigurnosti i zaštite opskrbe energijom, olakšavanje razvoja odgovarajuće infrastrukture, jačanje tržišne integracije i postupnog regulatornog usklađivanja s ključnim elementima pravne stečevine EU-a navedenima u nastavku, među ostalim promicanjem energetske učinkovitosti i upotrebe obnovljivih izvora energije, uzimajući u obzir predanost Republike Armenije načelima jednakog postupanja prema zemljama proizvođačima energije, tranzitnim zemljama i zemljama potrošačima;

OPREDIJELJENE za visoku razinu nuklearne sigurnosti i nuklearne zaštite, kako je navedeno u nastavku;

POTVRĐUJUĆI potrebu za pojačanom suradnjom u području energije i predanost stranaka punom poštovanju odredbi Ugovora o energetskoj povelji;

SPREMNE podignuti razinu javnog zdravlja i sigurnosti te zaštite zdravlja ljudi, uzimajući u obzir načelâ održivog razvoja, potrebe okoliša i klimatske promjene;

OPREDIJELJENE za poboljšanje međuljudskih kontakata, uključujući suradnjom i razmjenom u području znanosti i tehnologije, obrazovanja i kulture, mladih i sporta;

OPREDIJELJENE za promicanje prekogranične i međuregionalne suradnje;

PREPOZNAJUĆI predanost Republike Armenije postupnom približavanju njezina zakonodavstva u relevantnim sektorima zakonodavstvu Europske unije i njegovoj djelotvornoj provedbi u okviru njezinih širih reformskih napora te razvoju njezinih administrativnih i institucionalnih kapaciteta do mjere potrebne za provedbu ovog Sporazuma, i prepoznajući trajnu potporu Europske unije u skladu sa svim raspoloživim instrumentima suradnje, uključujući tehničku, financijsku i gospodarsku pomoć povezanu s tom obvezom, koji odražavaju brzinu reformi i gospodarske potrebe Republike Armenije;

NAPOMINJUĆI da, u slučaju da stranke u okviru ovog Sporazuma odluče pristupiti pojedinačnim sporazumima u području slobode, sigurnosti i pravde koje je Europska unija sklopila na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odredbe takvih budućih sporazuma ne obvezuju Ujedinjenu Kraljevinu ni Irsku, osim u slučaju da Europska unija, istodobno kad i Ujedinjena Kraljevina i/ili Irska u pogledu njihovih prethodnih bilateralnih odnosa, obavijesti Republiku Armeniju da se na Ujedinjenu Kraljevinu i/ili Irsku primjenjuju odredbe takvih sporazuma kao dijela Europske unije, u skladu s Protokolom br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde, priloženim Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije. Isto tako, sve naknadne unutarnje mjere Europske unije donesene na temelju glave V. dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije za potrebe primjene ovog Sporazuma ne obvezuju Ujedinjenu Kraljevinu ni Irsku, osim ako su obavijestile da žele sudjelovati u tim mjerama ili ih prihvatiti u skladu s Protokolom br. 21; imajući u vidu i da bi takvi budući sporazumi ili naknadne unutarnje mjere Europske unije bili obuhvaćeni Protokolom br. 22 o stajalištu Danske, priloženim navedenim ugovorima,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

GLAVA I.

CILJEVI I OPĆA NAČELA

ČLANAK 1.

Ciljevi

Ciljevi ovog Sporazuma jesu:

(a) unaprijediti sveobuhvatno političko i gospodarsko partnerstvo i suradnju između stranaka na temelju zajedničkih vrijednosti i bliskih veza, uključujući povećavanjem sudjelovanja Republike Armenije u politikama, programima i agencijama Europske unije;

(b) jačati okvir za politički dijalog u svim područjima od zajedničkog interesa, čime se promiče razvoj bliskih političkih odnosa između stranaka;

(c) pridonijeti jačanju demokracije te političke, gospodarske i institucionalne stabilnosti u Republici Armeniji;

(d) promicati, očuvati i jačati mir i stabilnost na regionalnoj i međunarodnoj razini, uključujući putem zajedničkih napora za uklanjanje izvora napetosti, jačanjem granične sigurnosti te promicanjem prekogranične suradnje i dobrosusjedskih odnosa;

(e) pojačati suradnju u području slobode, sigurnosti i pravde u cilju jačanja vladavine prava i poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda;

(f) poboljšati mobilnost i međuljudske kontakte;

(g) podržavati napore Republike Armenije u razvoju njezina gospodarskog potencijala kroz međunarodnu suradnju, među ostalim usklađivanjem njezina zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a navedenom u nastavku;

(h) uspostaviti pojačanu trgovinsku suradnju kojom se omogućuje trajna regulatorna suradnja u relevantnim područjima u skladu s pravima i obvezama koji proizlaze iz članstva u WTO-u i

(i) stvoriti uvjete za sve bližu suradnju u ostalim područjima od zajedničkog interesa.

ČLANAK 2.

Opća načela

1. Poštovanje demokratskih načela, vladavine prava, ljudskih prava i temeljnih sloboda, kako je sadržano u Povelji UN-a, Helsinškom završnom aktu OESS-a i Pariškoj povelji za novu Europu iz 1990., kao i drugim relevantnim instrumentima zaštite ljudskih prava kao što su Opća deklaracija UN-a o ljudskim pravima i Europska konvencija o ljudskim pravima, čini osnovu unutarnjih i vanjskih politika stranaka i ključan je element ovog Sporazuma.

2. Stranke potvrđuju svoju predanost načelima slobodnog tržišnog gospodarstva, održivog razvoja, regionalne suradnje i djelotvornog multilateralizma.

3. Stranke ponovno potvrđuju da poštuju načela dobrog upravljanja, kao i svoje međunarodne obveze, posebno u okviru UN-a, Vijeća Europe i OESS-a.

4. Stranke su predane borbi protiv korupcije, borbi protiv različitih oblika transnacionalnog organiziranog kriminala i terorizma, promicanju održivog razvoja, djelotvornom multilateralizmu i borbi protiv širenja oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke, uključujući putem inicijative za centre izvrsnosti EU-a za smanjenje kemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih rizika. Ta je obveza ključan čimbenik u razvoju odnosa i suradnje između stranaka i predstavlja doprinos regionalnom miru i stabilnosti.

GLAVA II.

POLITIČKI DIJALOG I REFORMA; SURADNJA U PODRUČJU VANJSKE I SIGURNOSNE POLITIKE

ČLANAK 3.

Ciljevi političkog dijaloga

1. Stranke nastavljaju razvijati i jačati politički dijalog u svim područjima od zajedničkog interesa, uključujući pitanja vanjske politike i sigurnosti, kao i unutarnje reforme. Takvim će se dijalogom povećati djelotvornost političke suradnje u pitanjima vanjske politike i sigurnosti, prepoznajući važnost koju Republika Armenija pridaje svojem sudjelovanju u međunarodnim organizacijama i oblicima suradnje te svojim postojećim obvezama koje proizlaze iz njih.

2. Ciljevi su političkog dijaloga:

(a) nastaviti razvijati i jačati politički dijalog u svim područjima od zajedničkog interesa;

(b) unaprijediti političko partnerstvo i povećati djelotvornost suradnje u području vanjske i sigurnosne politike;

(c) promicati međunarodni mir, stabilnost i sigurnost na temelju djelotvornog multilateralizma;

(d) jačati suradnju i dijalog među strankama u području međunarodne sigurnosti i upravljanja krizama, posebno u svrhu suočavanja s globalnim i regionalnim izazovima i povezanim prijetnjama;

(e) jačati suradnju u borbi protiv širenja oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke;

(f) poticati praktičnu i na rezultate usmjerenu suradnju među strankama radi postizanja mira, sigurnosti i stabilnosti na europskom kontinentu;

(g) jačati poštovanje demokratskih načela, vladavine prava, dobrog upravljanja te ljudskih prava i temeljnih sloboda, uključujući medijske slobode i prava pripadnika manjina, te pridonijeti učvršćivanju unutarnjopolitičkih reformi;

(h) razvijati dijalog i produbljivati suradnju među strankama u području sigurnosti i obrane;

(i) promicati mirno rješavanje sukoba;

(j) promicati ciljeve i načela UN-a utvrđene u njegovoj Povelji i načela kojima se uređuju odnosi između država sudionica utvrđena u Helsinškom završnom aktu OESS-a i

(k) promicati regionalnu suradnju, razvijati dobrosusjedske odnose i jačati regionalnu sigurnost, uključujući poduzimanjem koraka prema otvaranju granica radi promicanja regionalne trgovine i prekograničnog kretanja.

ČLANAK 4.

Unutarnje reforme

Stranke surađuju u sljedećim područjima:

(a) razvoj, učvršćivanje i povećanje stabilnosti i djelotvornosti demokratskih institucija i vladavine prava;

(b) osiguravanje poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda;

(c) unapređivanje reforme pravosuđa i sudstva kako bi se osigurala neovisnost, kvaliteta i učinkovitost pravosuđa, tužiteljstva i tijela za izvršavanje zakonodavstva;

(d) jačanje administrativnih kapaciteta tijela za izvršavanje zakonodavstva te jamčenje njihove nepristranosti i djelotvornosti;

(e) nastavak provedbe reforme javne uprave i razvoja odgovorne, učinkovite, transparentne i stručne državne službe i

(f) osiguravanje djelotvornosti u borbi protiv korupcije, posebno u cilju jačanja međunarodne suradnje u suzbijanju korupcije te osiguravanje djelotvorne provedbe relevantnih međunarodnih pravnih instrumenata kao što je Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije iz 2003.

ČLANAK 5.

Vanjska i sigurnosna politika

1. Stranke jačaju dijalog i suradnju u području vanjske i sigurnosne politike, uključujući zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku, prepoznajući važnost koju Republika Armenija pridaje svojem sudjelovanju u međunarodnim organizacijama i oblicima suradnje te svojim postojećim obvezama koje proizlaze iz njih, a posebno rješavaju pitanja sprječavanja sukoba i upravljanja krizama, kibersigurnosti, reforme sigurnosnog sektora, regionalne stabilnosti, razoružanja, nešireњa oružja, kontrole oružja i kontrole izvoza. Suradnja se temelji na zajedničkim vrijednostima i obostranim interesima u cilju jačanja njezine djelotvornosti s pomoću bilateralnih, međunarodnih i regionalnih foruma, posebice OESS-a.

2. Stranke ponovno potvrđuju svoju opredijeljenost za načela i norme međunarodnog prava, uključujući one utvrđene u Povelji UN-a i u Helsinškom završnom aktu OESS-a te svoju predanost promicanju tih načela u svojim bilateralnim i multilateralnim odnosima.

ČLANAK 6.

Teška kaznena djela od međunarodnog značaja i Međunarodni kazneni sud

1. Stranke ponovno potvrđuju da najteža kaznena djela koja se odnose na međunarodnu zajednicu kao cjelinu ne smiju ostati nekažnjena te da je potrebno osigurati njihov djelotvoran kazneni progon poduzimanjem mjera na nacionalnoj i međunarodnoj razini, što uključuje razinu Međunarodnog kaznenog suda.

2. Stranke smatraju da su osnivanje i djelotvorno funkcioniranje Međunarodnog kaznenog suda važno postignuće za međunarodni mir i pravdu. Cilj je stranaka unaprijediti suradnju u promicanju mira i međunarodne pravde ratifikacijom i provedbom Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda i s njim povezanih instrumenata, vodeći računa o svojem pravnom i ustavnom okviru.

3. Stranke su suglasne blisko surađivati na sprječavanju genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina s pomoću odgovarajućih bilateralnih i multilateralnih okvira.

ČLANAK 7.

Sprječavanje sukoba i upravljanje krizama

Stranke jačaju praktičnu suradnju u sprječavanju sukoba i upravljanju krizama, posebno radi mogućeg sudjelovanja Republike Armenije u civilnim i vojnim operacijama upravljanja krizama pod vodstvom EU-a, kao i u odgovarajućim vježbama i obuci, ovisno o slučaju.

ČLANAK 8.

Regionalna stabilnost i mirno rješavanje sukoba

1. Stranke jačaju zajedničke napore za poboljšanje uvjeta za daljnju regionalnu suradnju promicanjem otvorenih granica za prekogranična kretanja, dobrosusjedskih odnosa i demokratskog razvoja, čime pridonose stabilnosti i sigurnosti, te rade na mirnom rješavanju sukoba.

2. Napori iz stavka 1. oslanjaju se na zajednička načela za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti utvrđena u Povelji UN-a, Helsinškom završnom aktu OESS-a i drugim relevantnim multilateralnim dokumentima s kojima su se obje stranke uskladile. Stranke naglašavaju važnost postojećih dogovorenih okvira za mirno rješavanje sukoba.

3. Stranke naglašavaju da su kontrola oružja te mjere izgradnje povjerenja i sigurnosti i dalje od velike važnosti za sigurnost, predvidljivost i stabilnost u Europi.

ČLANAK 9.

Oružje za masovno uništenje, neširenje oružja i razoružanje

1. Stranke smatraju da je širenje oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke državnim i nedržavnim subjektima, kao što su teroristi i druge kriminalne skupine, jedna od najvećih prijetnji međunarodnom miru i stabilnosti. Stranke su stoga suglasne surađivati i pridonositi suzbijanju širenja oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke punim poštovanjem i provedbom na nacionalnoj razini svojih postojećih obveza iz međunarodnih ugovora i sporazuma o razoružanju i neširenju oružja, kao i drugih relevantnih međunarodnih obveza. Stranke su suglasne da ova odredba bude ključan element ovog Sporazuma.

2. Stranke su suglasne surađivati i pridonositi suzbijanju širenja oružja za masovno uništenje i sredstava njihove isporuke:

(a) poduzimanjem koraka za, prema potrebi, potpisivanje, ratificiranje ili pristupanje te punu provedbu svih drugih relevantnih međunarodnih instrumenata i

(b) daljnjim razvojem djelotvornog sustava nacionalne kontrole izvoza, uključujući kontrolu izvoza i provoza robe povezane s oružjem za masovno uništenje, kao i kontrola krajnje upotrebe tehnologija s dvojnom namjenom.

3. Stranke su suglasne uspostaviti redoviti politički dijalog koji će pratiti i učvrstiti elemente navedene u ovom članku.

ČLANAK 10.

Kontrola izvoza malog i lakog oružja i konvencionalnog naoružanja

1. Stranke prepoznaju da nezakonita proizvodnja i trgovina malim i lakim oružjem, uključujući streljivo za to oružje, te njihovo pretjerano gomilanje, loše upravljanje njima, nedostatno osigurane zalihe i nekontrolirano širenje i dalje predstavljaju ozbiljnu prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti.

2. Stranke su suglasne poštovati i u potpunosti provoditi svoje obveze rješavanja pitanja nezakonite trgovine malim i lakim oružjem, uključujući streljivo, na temelju postojećih međunarodnih sporazuma kojih su stranke i rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a, kao i svoje obveze u okviru ostalih međunarodnih instrumenata koji se primjenjuju u tom području, kao što je Akcijski program UN-a za sprječavanje, suzbijanje i iskorjenjivanje nezakonite trgovine malim i lakim oružjem u svim njezinim aspektima.

3. Stranke se obvezuju surađivati i osigurati koordinaciju, komplementarnost i sinergiju svojih napora za rješavanje nezakonite trgovine malim i lakim oružjem, uključujući streljivo, kao i uništavanje prekomjernih zaliha na globalnoj, regionalnoj, podregionalnoj i, prema potrebi, nacionalnoj razini.

4. Osim toga, stranke su suglasne nastaviti suradnju u području kontrole konvencionalnog naoružanja u smislu Zajedničkog stajališta Vijeća 2008/944/ZVSP od 8. prosinca 2008. o definiranju zajedničkih pravila kojima se uređuje kontrola izvoza vojne tehnologije i opreme[1] te odgovarajućeg nacionalnog zakonodavstva Republike Armenije.

[1] SL L 335, 13.12.2008., str. 99.

5. Stranke su suglasne uspostaviti redoviti politički dijalog koji će pratiti i učvrstiti elemente navedene u ovom članku.

ČLANAK 11.

Borba protiv terorizma

1. Stranke ponovno potvrđuju važnost suzbijanja i sprječavanja terorizma te su suglasne zajedno raditi na bilateralnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini radi sprječavanja i suzbijanja terorizma u svim njegovim oblicima i pojavama.

2. Stranke su suglasne da je ključno da se borba protiv terorizma vodi uz potpuno poštovanje vladavine prava te u potpunosti u skladu s međunarodnim pravom, uključujući međunarodno pravo u području ljudskih prava, međunarodno pravo u području izbjeglica i međunarodno humanitarno pravo, načela Povelje UN-a i sve relevantne međunarodne instrumente povezane s borbom protiv terorizma.

3. Stranke naglašavaju važnost univerzalne ratifikacije i potpune provedbe svih UN-ovih konvencija i protokola povezanih s borbom protiv terorizma. Stranke su suglasne nastaviti promicati dijalog o nacrtu sveobuhvatne konvencije o međunarodnom terorizmu te surađivati u provedbi Globalne strategije UN-a za borbu protiv terorizma, kao i svih relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a i konvencija Vijeća Europe. Stranke su suglasne surađivati i u promicanju međunarodnog konsenzusa o sprječavanju i borbi protiv terorizma.

GLAVA III.

PRAVOSUĐE, SLOBODA I SIGURNOST

ČLANAK 12.

Vladavina prava i poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda

1. U okviru njihove suradnje u području slobode, sigurnosti i pravde stranke posebnu važnost pridaju učvršćivanju vladavine prava, uključujući neovisnost sudstva, pristup pravosuđu i pravo na pošteno suđenje kako je predviđeno Europskom konvencijom o ljudskim pravima, te postupovna jamstva u kaznenim postupcima i prava žrtava.

2. Stranke u cijelosti surađuju u pogledu djelotvornog funkcioniranja institucija u području izvršavanja zakonodavstva, borbe protiv korupcije i pravosuđa.

3. Cjelokupna suradnja u području slobode, sigurnosti i pravde odvija se uz poštovanje ljudskih prava, načela nediskriminacije i temeljnih sloboda.

ČLANAK 13.

Zaštita osobnih podataka

Stranke su suglasne surađivati kako bi osigurale visoku razinu zaštite osobnih podataka u skladu s pravnim instrumentima i normama Europske unije i Vijeća Europe te međunarodnim pravnim instrumentima i normama.

ČLANAK 14.

Suradnja u području migracija, azila i upravljanja granicama

1. Stranke ponovno potvrđuju važnost zajedničkog upravljanja migracijskim tokovima između svojih područja te uspostavljaju sveobuhvatni dijalog o svim pitanjima povezanima s migracijama, uključujući zakonite migracije, međunarodnu zaštitu i borbu protiv nezakonitih migracija, krijumčarenje ljudi i trgovinu ljudima.

2. Suradnja će se temeljiti na posebnoj procjeni potreba izvršenoj u međusobnom savjetovanju stranaka te će se provesti u skladu s njihovim relevantnim važećim zakonodavstvom. Bit će posebno usmjerena na:

(a) rješavanje glavnih uzroka migracija;

(b) razvoj i provedbu nacionalnog zakonodavstva i prakse u pogledu međunarodne zaštite u cilju ispunjavanja odredbi Ženevske konvencije o statusu izbjeglica iz 1951., Protokola o statusu izbjeglica iz 1967. i ostalih relevantnih međunarodnih instrumenata, kao što je Europska konvencija o ljudskim pravima te osiguravanje poštovanja načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja;

(c) pravila o prihvatu, prava i status prihvaćenih osoba, pravedno postupanje sa strancima čiji je boravak zakonit i njihovu integraciju, obrazovanje i osposobljavanje te mjere protiv rasizma i ksenofobije;

(d) uspostavu djelotvorne i preventivne politike protiv nezakonitih migracija, krijumčarenja migranata i trgovine ljudima, uključujući pitanje kako se boriti protiv mreža krijumčara i trgovaca te kako zaštititi žrtve takve trgovine u okviru relevantnih međunarodnih instrumenata;

(e) pitanja kao što su organizacija, osposobljavanje, najbolje prakse i ostale operativne mjere u području upravljanja migracijama, sigurnosti dokumenata, vizne politike te sustava za upravljanje granicama i migracijama.

3. Suradnjom je isto tako moguće olakšati cirkularne migracije u korist razvoja.

ČLANAK 15.

Kretanje osoba i ponovni prihvat

1. Stranke obvezane sljedećim sporazumima osiguravaju cjelovitu provedbu:

(a) Sporazuma između Europske unije i Republike Armenije o ponovnom prihvatu osoba koje neovlašteno borave („Sporazum o ponovnom prihvatu”) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014. i

(b) Sporazuma između Europske unije i Republike Armenije o pojednostavnjenju izdavanja viza („Sporazum o pojednostavnjenju izdavanja viza”) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014.

2. Stranke nastavljaju promicati mobilnost građana putem Sporazuma o pojednostavnjenju izdavanja viza te imaju u vidu otvaranje dijaloga o liberalizaciji viznog režima u dogledno vrijeme, ako se ispune svi uvjeti za dobro upravljanu i sigurnu mobilnost. Surađuju u borbi protiv nezakonitih migracija, među ostalim provedbom Sporazuma o ponovnom prihvatu, kao i u promicanju politike upravljanja granicama te pravnih i operativnih okvira.

ČLANAK 16.

Borba protiv organiziranog kriminala i korupcije

1. Stranke surađuju u suzbijanju i sprječavanju kriminalnih i nezakonitih aktivnosti, uključujući transnacionalne aktivnosti, organizirane ili ostale, kao što su:

(a) krijumčarenje migranata i trgovina ljudima;

(b) krijumčarenje vatrenog oružja, uključujući malo i lako oružje, i trgovina njime;

(c) krijumčarenje i trgovina nedopuštenim drogama;

(d) krijumčarenje robe i trgovina njome;

(e) nezakonite gospodarske i financijske aktivnosti, kao što su krivotvorenje, porezna prijevara i prijevara u javnoj nabavi;

(f) pronevjera u projektima koje financiraju međunarodni donatori;

(g) aktivna i pasivna korupcija u privatnom i javnom sektoru;

(h) krivotvorenje dokumenata i davanje lažnih izjava i

(i) kiberkriminalitet.

2. Stranke jačaju bilateralnu, regionalnu i međunarodnu suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva, uključujući mogući razvoj suradnje između Agencije Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol) i relevantnih tijela Republike Armenije. Stranke su predane djelotvornoj provedbi relevantnih međunarodnih normi, a posebno onih sadržanih u Konvenciji UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta iz 2000. i njezina tri protokola. Stranke surađuju na sprječavanju i suzbijanju korupcije u skladu s Konvencijom UN-a protiv korupcije iz 2003., preporukama Skupine država protiv korupcije (GRECO) i OECD-a te u skladu s transparentnosti u pogledu prijave imovine, zaštite zviždača te otkrivanja informacija o krajnjim korisnicima pravnih subjekata.

ČLANAK 17.

Nedopuštene droge

1. Stranke surađuju u okviru svojih ovlasti i nadležnosti kako bi osigurale uravnotežen i integriran pristup sprječavanju i suzbijanju nedopuštenih droga te novih psihoaktivnih tvari. Politike i djelovanja u području droga usmjereni su na učvršćivanje struktura za sprječavanje i suzbijanje nedopuštenih droga, smanjenje opskrbe i prometa nedopuštenim drogama te potražnje za njima, na rješavanje zdravstvenih i društvenih posljedica zloupotrebe droga u cilju smanjenja štete te na djelotvornije sprječavanje zloupotrebe kemijskih prekursora koji se upotrebljavaju u nezakonitoj proizvodnji opojnih droga te psihotropnih ili psihoaktivnih tvari.

2. Stranke se usuglašavaju o načinima suradnje koji su potrebni za postizanje ciljeva iz stavka 1. Djelovanja se temelje na zajednički usuglašenim načelima utvrđenima u relevantnim međunarodnim konvencijama, a usmjerena su na provedbu preporuka navedenih u zaključnom dokumentu s posebnog zasjedanja Opće skupštine UN-a o svjetskom problemu droga održanog u travnju 2016.

ČLANAK 18.

Pranje novca i financiranje terorizma

1. Stranke surađuju kako bi spriječile upotrebu svojih financijskih i odgovarajućih nefinancijskih sustava za pranje prihoda od kriminalnih aktivnosti općenito, a posebno od kaznenih djela povezanih s drogom, kao i za potrebe financiranja terorizma. Ta se suradnja proširuje na povrat imovine ili sredstava koji potječu od prihoda ostvarenih kriminalom.

2. Suradnjom u tom području omogućavaju se razmjene relevantnih informacija u okviru nacionalnih zakonodavstava stranaka i relevantnih međunarodnih instrumenata, kao i donošenje odgovarajućih normi za sprječavanje i suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma koje su jednake onima koje donose relevantna međunarodna tijela koja djeluju u tom području, kao što je Radna skupina za financijske aktivnosti u području pranja novca.

ČLANAK 19.

Suradnja u borbi protiv terorizma

1. U skladu s temeljnim načelima borbe protiv terorizma utvrđenima u članku 11., stranke ponovno potvrđuju važnost izvršavanja zakonodavstva i pravosudnog pristupa borbi protiv terorizma te su suglasne surađivati u sprječavanju i suzbijanju terorizma, posebno:

(a) razmjenom informacija o terorističkim skupinama i pojedincima te njihovim mrežama podrške u skladu s međunarodnim i nacionalnim pravom, posebno u pogledu zaštite podataka i privatnosti;

(b) razmjenom iskustava u pogledu sprječavanja i suzbijanja terorizma, sredstava i metoda i njihovih tehničkih aspekata, kao i u osposobljavanju, u skladu s primjenjivim pravom;

(c) razmjenom stajališta o radikalizaciji i regrutiranju te načinima suzbijanja radikalizacije i promicanja rehabilitacije;

(d) razmjenom stajališta i iskustava o prekograničnom kretanju i putovanju osumnjičenika za terorizam, kao i o terorističkim prijetnjama;

(e) dijeljenjem najboljih praksi u području zaštite ljudskih prava u borbi protiv terorizma, posebno u pogledu kaznenih postupaka;

(f) osiguravanjem kriminalizacije kaznenih djela terorizma i

(g) poduzimanjem mjera protiv kemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih terorističkih prijetnji te nužnih mjera za sprječavanje stjecanja, prijenosa i upotrebe kemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih materijala u svrhu terorizma, kao i za sprječavanje nezakonitih radnji u kemijskim, biološkim, radiološkim i nuklearnim postrojenjima.

2. Suradnja se temelji na relevantnim raspoloživim procjenama i odvija se putem međusobnog savjetovanja stranaka.

ČLANAK 20.

Pravna suradnja

1. Stranke su suglasne razvijati pravosudnu suradnju u građanskim i trgovačkim stvarima u pogledu pregovora o multilateralnim konvencijama o pravosudnoj suradnji u građanskim stvarima, a posebno o konvencijama Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu u području međunarodne pravne suradnje i parničnih sporova te zaštite djece, kao i u pogledu ratifikacije i provedbe tih konvencija.

2. Kad je riječ o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima, stranke nastoje unaprijediti suradnju u području uzajamne pravne pomoći na temelju relevantnih multilateralnih sporazuma. Ta suradnja uključuje, prema potrebi, pristupanje relevantnim međunarodnim instrumentima UN-a i Vijeća Europe i njihovu provedbu te bližu suradnju Eurojusta i nadležnih tijela Republike Armenije.

ČLANAK 21.

Konzularna zaštita

Republika Armenija suglasna je da diplomatska i konzularna tijela država članica koje imaju predstavništvo u Republici Armeniji pružaju zaštitu bilo kojem državljaninu druge države članice koja nema stalno predstavništvo u Republici Armeniji koje je u stvarnoj mogućnosti pružiti toj osobi konzularnu zaštitu, pod istim uvjetima kao i državljanima tih država članica.

GLAVA IV.

GOSPODARSKA SURADNJA

POGLAVLJE 1.

GOSPODARSKI DIJALOG

ČLANAK 22.

1. Europska unija i Republika Armenija olakšavaju postupak gospodarskih reformi boljim zajedničkim razumijevanjem temelja svakog gospodarstva te oblikovanja i provedbe gospodarskih politika.

2. Republika Armenija poduzima daljnje korake u razvoju tržišnoga gospodarstva koje dobro funkcionira te, prema potrebi, u postupnom usklađivanju svojih gospodarskih i financijskih propisa i politika s onima Europske unije. Europska unija podupirat će Republiku Armeniju u osiguravanju dobrih makroekonomskih politika, uključujući neovisnost središnje banke i stabilnost cijena, zdrave javne financije i održivi režim deviznog tečaja i održivu platnu bilancu.

ČLANAK 23.

U tu su svrhu stranke suglasne provoditi redoviti gospodarski dijalog usmjeren na:

(a) razmjenu informacija o makroekonomskim kretanjima i politikama, kao i o strukturnim reformama, uključujući strategije gospodarskog razvoja;

(b) razmjenu stručnih znanja i najboljih praksi u područjima kao što su javne financije, okviri monetarne i tečajne politike, politika u financijskom sektoru i ekonomske statistike;

(c) razmjenu informacija i iskustava o regionalnoj gospodarskoj integraciji, uključujući o funkcioniranju europske ekonomske i monetarne unije;

(d) preispitivanje statusa bilateralne suradnje u području gospodarstva, financija i statistike.

ČLANAK 24.

Unutarnja kontrola u javnom sektoru i mehanizmi revizije

Stranke surađuju u području unutarnje kontrole u javnom sektoru i vanjske revizije sa sljedećim ciljevima:

(a) daljnji razvoj i provedba sustava unutarnje kontrole u javnom sektoru u skladu s načelom decentralizirane upravljačke odgovornosti, uključujući funkcionalno neovisnu unutarnju reviziju u cijelom javnom sektoru Republike Armenije, usklađivanjem s općeprihvaćenim međunarodnim normama, okvirima i smjernicama te dobrom praksom Europske unije, na temelju programa reforme unutarnje financijske kontrole u javnom sektoru koji je odobrila Vlada Republike Armenije;

(b) razvoj odgovarajućeg sustava financijskog nadzora u Republici Armeniji koji će nadopuniti, ali neće udvostručiti, funkciju unutarnje revizije;

(c) podupiranje središnje harmonizacijske jedinice za unutarnju financijsku kontrolu u javnom sektoru Republike Armenije i jačanje njezine sposobnosti za upravljanje postupkom reforme;

(d) daljnje jačanje Revizorske komore kao vrhovne revizijske institucije u Republici Armeniji, posebno u smislu njezine financijske, organizacijske i operativne neovisnosti u skladu s međunarodno prihvaćenim normama vanjske revizije Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) i

(e) osiguravanje razmjene informacija, iskustava i dobre prakse.

POGLAVLJE 2.

OPOREZIVANJE

ČLANAK 25.

Stranke surađuju u promicanju dobrog upravljanja u području poreza radi daljnjeg poboljšanja gospodarskih odnosa, trgovine, ulaganja i poštene suradnje.

ČLANAK 26.

Upućujući na članak 25., stranke priznaju i obvezuju se na provedbu načela dobrog upravljanja u području poreza, odnosno načela transparentnosti, razmjene informacija i poštenog poreznog natjecanja, koja su države članice prihvatile na razini Europske unije. U tu svrhu, ne dovodeći u pitanje nadležnosti Europske unije i država članica, stranke poboljšavaju međunarodnu suradnju u području poreza, olakšavaju naplatu zakonitih poreznih prihoda i razvijaju mjere za djelotvornu primjenu tih načela dobrog upravljanja.

ČLANAK 27.

Stranke unapređuju i jačaju suradnju usmjerenu na poboljšanje i razvoj poreznog sustava i porezne uprave Republike Armenije, uključujući unapređenje kapaciteta za naplatu i kontrolu, osiguravanje djelotvorne naplate poreza i jačanje borbe protiv poreznih prijevara i izbjegavanja plaćanja poreza. Stranke ne diskriminiraju između uvoznih proizvoda i sličnih domaćih proizvoda u skladu s člancima I. i III. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994. („GATT iz 1994.”). Stranke nastoje unaprijediti suradnju i razmjenu iskustava u suzbijanju poreznih prijevara i izbjegavanja plaćanja poreza, posebno kružnih prijevara, kao i u pogledu pitanja regulacije transfernih cijena te suzbijanja utaje i izbjegavanja plaćanja poreza putem sredstava u *off-shore* centrima.

ČLANAK 28.

Stranke razvijaju suradnju u cilju ostvarivanja zajedničkih politika za sprječavanje prijevara i krijumčarenja proizvoda koji podliježu trošarinama i borbu protiv tih pojava. Ta suradnja uključuje razmjenu informacija. Stranke u tu svrhu nastoje ojačati svoju suradnju u regionalnom kontekstu te u skladu s Okvirnom konvencijom Svjetske zdravstvene organizacije o nadzoru nad duhanom iz 2003.

ČLANAK 29.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvija se redoviti dijalog.

POGLAVLJE 3.

STATISTIKA

ČLANAK 30.

Stranke razvijaju i jačaju suradnju u pogledu statističkih pitanja, pridonoseći tako dugoročnom cilju pružanja pravodobnih, međunarodno usporedivih i pouzdanih statističkih podataka. Očekuje se da održiv, učinkovit i stručno neovisan nacionalni statistički sustav pruža građanima, poduzećima i donositeljima odluka u Europskoj uniji i Republici Armeniji relevantne informacije, omogućujući im donošenje informiranih odluka na toj osnovi. Nacionalni statistički sustav djeluje u skladu s temeljnim načelima službene statistike UN-a i uzima u obzir pravnu stečevinu EU-a u području statistike, uključujući Kodeks prakse europske statistike, radi usklađivanja izrade nacionalnih statističkih podataka s europskim normama i standardima.

ČLANAK 31.

Suradnja u području statistike usmjerena je na:

(a) daljnje jačanje kapaciteta nacionalnog statističkog sustava, uključujući pravnu osnovu, izradu podataka i metapodataka dobre kvalitete, politiku širenja podataka i njihovu pristupačnost korisnicima, te uzimajući u obzir korisnike u javnom i privatnom sektoru, akademsku zajednicu i društvo u cjelini;

(b) postupno usklađivanje statističkog sustava Republike Armenije s normama i praksom koji se primjenjuju u okviru europskog statističkog sustava;

(c) prilagodbu pri pružanju podataka Europskoj uniji, uzimajući u obzir primjenu mjerodavnih međunarodnih i europskih metodologija, uključujući klasifikacije;

(d) povećanje stručnog i upravljačkog kapaciteta nacionalnog statističkog osoblja kako bi se olakšala primjena statističkih normi Europske unije i pridonijelo razvoju statističkog sustava Republike Armenije;

(e) razmjenu iskustava u pogledu razvoja znanja u području statistike i

(f) promicanje osiguranja kvalitete i upravljanja kvalitetom svih postupaka izrade i širenja statističkih podataka.

ČLANAK 32.

Stranke surađuju u okviru europskog statističkog sustava u kojem je Eurostat statistički ured Europske unije. Tom se suradnjom osigurava stručna neovisnost statističkog ureda te primjena načela Kodeksa prakse europske statistike kao i usmjerenost na:

(a) demografsku statistiku, uključujući popise stanovništva, i socijalnu statistiku;

(b) poljoprivrednu statistiku, uključujući popise poljoprivrednih gospodarstava;

(c) poslovnu statistiku, uključujući trgovačke registre i upotrebu administrativnih izvora u statističke svrhe;

(d) makroekonomsku statistiku, uključujući nacionalne račune, vanjskotrgovinsku statistiku, statistiku platne bilance i statistiku o izravnim stranim ulaganjima;

(e) energetsku statistiku, uključujući bilance;

(f) statistiku u području zaštite okoliša;

(g) regionalnu statistiku i

(h) horizontalne aktivnosti, uključujući osiguranje kvalitete i upravljanje kvalitetom, statističke klasifikacije, osposobljavanje, širenje i upotrebu modernih informacijskih tehnologija.

ČLANAK 33.

Stranke, među ostalim, razmjenjuju informacije i stručna znanja te razvijaju suradnju uzimajući u obzir iskustvo stečeno u reformi statističkog sustava pokrenutoj u okviru različitih programa pomoći. Napori su usmjereni prema daljnjem usklađivanju s pravnom stečevinom EU-a u području statistike, na temelju nacionalne strategije razvoja statističkog sustava Republike Armenije i uzimajući u obzir razvoj europskog statističkog sustava. U postupku izrade statističkih podataka naglasak je na većoj upotrebi administrativnih evidencija i pojednostavnjenju statističkih istraživanja, uzimajući pritom u obzir potrebu za smanjenjem opterećenja odgovora za davatelja podataka. Dobiveni podaci moraju biti relevantni za oblikovanje i praćenje politika u ključnim područjima društvenog i gospodarskog života.

ČLANAK 34.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvija se redoviti dijalog. Republika Armenija ima, u mjeri u kojoj je to moguće, pristup aktivnostima koje se poduzimaju u okviru europskog statističkog sustava.

ČLANAK 35.

Postupno usklađivanje zakonodavstva Republike Armenije s pravnom stečevinom EU-a u području statistike provodi se u skladu sa Zbirkom statističkih zahtjeva koju jednom godišnje ažurira i izdaje Eurostat, a koju stranke smatraju priloženom ovom Sporazumu.

GLAVA V.

OSTALE POLITIKE SURADNJE

POGLAVLJE 1.

PROMET

ČLANAK 36.

Stranke čine sljedeće:

(a) proširuju i jačaju suradnju u području prometa kako bi pridonijele razvoju održivih prometnih sustava;

(b) promiču učinkovito i sigurno obavljanje prometa te intermodalnost i interoperabilnost prometnih sustava i

(c) nastoje poboljšati glavne prometne veze između svojih područja.

ČLANAK 37.

Suradnja u području prometa obuhvaća sljedeća područja:

(a) razvoj održive nacionalne prometne politike koja uključuje sve vrste prometa, posebno u svrhu osiguravanja okolišno prihvatljivih, učinkovitih i sigurnih prometnih sustava te promicanja uključivanja pitanja povezanih s prometom u druga područja politike;

(b) razvoj sektorskih strategija na temelju nacionalne prometne politike (uključujući pravne pretpostavke za modernizaciju tehničke opreme i voznog parka radi ispunjavanja najstrožih međunarodnih normi) u području cestovnog i željezničkog prometa, prometa unutarnjim plovnim putovima, pomorskog prometa, zrakoplovnog prometa i intermodalnosti, uključujući vremenske rasporede i etape provedbe, administrativne odgovornosti, kao i planove financiranja;

(c) poboljšanje infrastrukturne politike kako bi se bolje odredili i vrednovali infrastrukturni projekti u različitim vrstama prometa;

(d) razvoj strategija financiranja usmjerenih na održavanje, ograničenja kapaciteta i infrastrukturu za povezivanje koja nedostaje, kao i aktiviranje i promicanje sudjelovanja privatnog sektora u projektima u području prometa;

(e) pristupanje odgovarajućim međunarodnim organizacijama i sporazumima u području prometa, uključujući postupke za osiguranje stroge provedbe i djelotvorne primjene međunarodnih sporazuma i konvencija u području prometa;

(f) suradnju i razmjenu informacija za razvoj i poboljšanje tehnologija u području prometa, primjerice inteligentnih prometnih sustava i

(g) promicanje upotrebe inteligentnih prometnih sustava i informacijske tehnologije u upravljanju svim vrstama prometa i njihovu radu te podržavanje intermodalnosti i suradnje u upotrebi svemirskih sustava i komercijalnih aplikacija kojima se olakšava promet.

ČLANAK 38.

1. Suradnja je usmjerena i na poboljšanje kretanja putnika i robe, povećanje protočnosti prometnih tokova između Republike Armenije, Europske unije i trećih zemalja u regiji, promicanje otvorenih granica za prekogranična kretanja uklanjanjem administrativnih, tehničkih i drugih prepreka, poboljšanje rada postojećih prometnih mreža i razvoj infrastrukture, posebno glavnih prometnih mreža koje povezuju stranke.

2. Suradnja uključuje aktivnosti za olakšavanje postupka prelaska granice, uzimajući u obzir posebnosti neobalnih zemalja navedene u relevantnim međunarodnim instrumentima.

3. Suradnjom su obuhvaćene razmjena informacija i zajedničke aktivnosti:

(a) na regionalnoj razini, posebno uzimajući u obzir napredak ostvaren na temelju regionalnih sporazuma o suradnji u području prometa kao što su Prometni koridor Europa-Kavkaz-Azija (TRACECA) i druge prometne inicijative na međunarodnoj razini, uključujući u pogledu međunarodnih organizacija u području prometa te međunarodnih sporazuma i konvencija koje su stranke ratificirale i

(b) u okviru različitih agencija Europske unije koje se bave pitanjima prometa te u okviru Istočnog partnerstva.

ČLANAK 39.

1. U cilju osiguravanja koordiniranog razvoja i postupne liberalizacije zračnog prometa između stranaka, a u skladu s njihovim uzajamnim komercijalnim potrebama, uvjeti obostranog pristupa tržištu u zračnom prometu trebali bi se rješavati u skladu sa Sporazumom o zajedničkom zračnom prostoru između Europske unije i Republike Armenije.

2. Prije sklapanja Sporazuma o zajedničkom zračnom prostoru stranke ne poduzimaju bilo kakve mjere ili radnje koje su dodatno ograničavajuće ili diskriminirajuće u odnosu na stanje zatečeno prije stupanja na snagu ovoga Sporazuma.

ČLANAK 40.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvijat će se redoviti dijalog.

ČLANAK 41.

1. Republika Armenija usklađuje svoje zakonodavstvo s aktima Europske unije iz Priloga I. u skladu s odredbama tog Priloga.

2. Regulatorno usklađivanje može se odvijati i na temelju sektorskih sporazuma.

POGLAVLJE 2.

SURADNJA U PODRUČJU ENERGETIKE, UKLJUČUJUĆI NUKLEARNU SIGURNOST

ČLANAK 42.

1. Stranke surađuju u energetskim pitanjima na temelju načela partnerstva, uzajamnog interesa, transparentnosti i predvidljivosti. Suradnja je usmjerena na regulatorno usklađivanje u područjima energetskog sektora navedenima u nastavku, uzimajući u obzir potrebu za osiguranjem pristupa sigurnoj, okolišno prihvatljivoj i pristupačnoj energiji.

2. Tom su suradnjom, među ostalim, obuhvaćena sljedeća područja:

(a) energetske strategije i politike, uključujući za promicanje sigurnosti opskrbe energijom i raznolikosti izvora opskrbe energijom i proizvodnje električne energije;

(b) poboljšanje sigurnosti opskrbe energijom, uključujući poticanjem diversifikacije izvora i pravaca opskrbe energijom;

(c) razvoj konkurentnih energetskih tržišta;

(d) promicanje upotrebe obnovljivih izvora energije, energetske učinkovitosti i ušteda energije;

(e) promicanje regionalne suradnje u području energetike i integracije u regionalna tržišta;

(f) promicanje zajedničkih regulatornih okvira radi olakšavanja trgovine naftnim derivatima, električnom energijom te potencijalno drugom energetskom robom, kao i ravnopravnih uvjeta u području nuklearne sigurnosti u cilju postizanja visoke razine sigurnosti i zaštite;

(g) civilni nuklearni sektor, uzimajući u obzir posebnosti Republike Armenije s posebnom usmjerenošću na visoke razine nuklearne sigurnosti na temelju normi Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) te normi i praksi Europske unije navedenih u nastavku, kao i na visoke razine nuklearne zaštite na temelju međunarodnih smjernica i praksi. Suradnja u tom području uključivat će:

i. razmjenu tehnologija, najboljih praksi i osposobljavanja u području sigurnosti, zaštite i zbrinjavanja otpada radi osiguravanja sigurnog rada nuklearnih elektrana;

ii. zatvaranje i sigurnu razgradnju nuklearne elektrane Metsamor i rano donošenje plana ili akcijskog plana u tu svrhu, uzimajući u obzir potrebu njezine zamjene novim kapacitetima kako bi se osigurala sigurnost opskrbe energijom Republike Armenije i uvjeti za održivi razvoj;

(h) politike određivanja cijena, provoz i prijevoz, posebno općeniti sustav temeljen na troškovima za prijenos energetskih resursa, ako i kada je to primjereno, te, prema potrebi, daljnje pojedinosti u pogledu pristupa ležištima ugljikovodika;

(i) promicanje regulatornih aspekata koji odražavaju ključna načela regulacije energetskih tržišta i nediskriminirajućeg pristupa energetskim mrežama i infrastrukturi po konkurentnim, transparentnim i troškovno učinkovitim tarifama te uz odgovarajući i neovisni nadzor;

(j) znanstvena i tehnička suradnja, uključujući razmjenu informacija radi razvoja i unapređenja tehnologija u proizvodnji energije, prijevozu, opskrbi i krajnjoj upotrebi, uz obraćanje posebne pozornosti na energetski učinkovite i ekološki prihvatljive tehnologije.

ČLANAK 43.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvijat će se redoviti dijalog.

ČLANAK 44.

Republika Armenija usklađuje svoje zakonodavstvo s instrumentima iz Priloga II. u skladu s odredbama tog Priloga.

POGLAVLJE 3.

OKOLIŠ

ČLANAK 45.

Stranke razvijaju i jačaju suradnju u pitanjima okoliša, čime pridonose dugoročnom cilju održivog razvoja i zelenog gospodarstva. Očekuje se da će pojačana zaštita okoliša donijeti koristi građanima i poduzećima u Europskoj uniji i Republici Armeniji, uključujući bolje javno zdravlje, očuvane prirodne resurse, povećanu gospodarsku i okolišnu učinkovitost, kao i upotrebu modernih, čišćih tehnologija koje pridonose održivijim obrascima proizvodnje. Suradnja se odvija uzimajući u obzir interese stranaka na temelju ravnopravnosti i uzajamne koristi, međuovisnost koja postoji između stranaka u području zaštite okoliša te multilateralne sporazume u tom području.

ČLANAK 46.

1. Suradnja je usmjerena na očuvanje, zaštitu, poboljšanje i obnovu kvalitete okoliša, zaštitu ljudskog zdravlja, održivu upotrebu prirodnih resursa te promicanje mjera za rješavanje regionalnih ili globalnih okolišnih problema na međunarodnoj razini, uključujući u sljedećim područjima:

(a) upravljanje okolišem i horizontalna pitanja, uključujući strateško planiranje, procjenu utjecaja na okoliš i stratešku procjenu okoliša, obrazovanje i osposobljavanje, praćenje i informacijske sustave o okolišu, nadzor i provedbu, odgovornost za okoliš, suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša, prekograničnu suradnju, javni pristup informacijama o okolišu, postupke donošenja odluka i djelotvorne administrativne i pravosudne postupke preispitivanja;

(b) kvaliteta zraka;

(c) kvaliteta vode i upravljanje resursima, uključujući upravljanje rizikom od poplava, nedostatak vode i suše;

(d) gospodarenje otpadom;

(e) zaštita prirode, uključujući šumarstvo te očuvanje biološke raznolikosti;

(f) industrijsko zagađenje i opasnosti povezane s industrijom;

(g) upravljanje kemikalijama.

2. Suradnja je usmjerena i na integraciju okoliša u druga područja politike osim politike okoliša.

ČLANAK 47.

Stranke, među ostalim:

(a) razmjenjuju informacije i stručno znanje;

(b) surađuju na regionalnoj i međunarodnoj razini, posebno u pogledu multilateralnih sporazuma o okolišu koje su stranke ratificirale i

(c) surađuju u okviru relevantnih agencija, ovisno o slučaju.

ČLANAK 48.

Suradnjom su, među ostalim, obuhvaćeni sljedeći ciljevi:

(a) razvoj opće nacionalne strategije zaštite okoliša Republike Armenije, koja uključuje:

i. planirane institucionalne reforme (s vremenskim rasporedima) radi osiguranja provedbe i primjene zakonodavstva u području okoliša;

ii. raspodjelu nadležnosti za upravljanje okolišem na nacionalnoj, regionalnoj i općinskoj razini;

iii. postupke za donošenje odluka i njihovu provedbu;

iv. postupke za promicanje uključivanja okoliša u druga područja politike;

v. promicanje mjera za zeleno gospodarstvo i ekološke inovacije, utvrđivanje potrebnih kadrovskih i financijskih resursa i mehanizma preispitivanja i

(b) razvoj sektorskih strategija za Republiku Armeniju (uključujući jasno određene vremenske rasporede i etape provedbe, administrativne odgovornosti, kao i strategije financiranja za ulaganja u infrastrukturu i tehnologiju) u sljedećim područjima:

i. kvaliteta zraka;

ii. kvaliteta vode i upravljanje resursima;

iii. gospodarenje otpadom;

iv. biološka raznolikost, zaštita prirode i šumarstvo;

v. industrijsko zagađenje i opasnosti povezane s industrijom i

vi. kemikalije.

ČLANAK 49.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvijat će se redoviti dijalog.

ČLANAK 50.

Republika Armenija usklađuje svoje zakonodavstvo s aktima Europske unije i međunarodnim instrumentima iz Priloga III. u skladu s odredbama tog Priloga.

POGLAVLJE 4.

KLIMATSKA POLITIKA

ČLANAK 51.

Stranke razvijaju i jačaju suradnju radi borbe protiv klimatskih promjena. Suradnja se odvija uzimajući u obzir interese stranaka na temelju ravnopravnosti i uzajamne koristi, kao i međuovisnost koja postoji između bilateralnih i multilateralnih obveza u tom području.

ČLANAK 52.

Suradnjom se promiču mjere na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, uključujući u područjima:

(a) ublažavanje klimatskih promjena;

(b) prilagodba klimatskim promjenama;

(c) tržišni i netržišni mehanizmi za rješavanje problema klimatskih promjena;

(d) istraživanje, razvoj, demonstracijske aktivnosti, primjena, prijenos i širenje novih, inovativnih, sigurnih i održivih tehnologija s niskom razinom emisija ugljika i tehnologija za prilagodbu klimatskim promjenama;

(e) uvrštavanje razmatranja o klimi u opće i sektorske politike i

(f) podizanje svijesti, obrazovanje i osposobljavanje.

ČLANAK 53.

1. Stranke, među ostalim:

(a) razmjenjuju informacije i stručno znanje;

(b) provode zajedničke istraživačke aktivnosti i razmjenjuju informacije o čišćim i okolišno prihvatljivim tehnologijama;

(c) provode zajedničke aktivnosti na regionalnoj i međunarodnoj razini, uključujući aktivnosti u pogledu multilateralnih sporazuma o okolišu koje su stranke ratificirale kao što su Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama iz 1992. (UNFCCC) i Pariški sporazum iz 2015. te zajedničke aktivnosti u okviru relevantnih agencija, ovisno o slučaju.

2. Stranke posvećuju posebnu pozornost prekograničnim pitanjima i regionalnoj suradnji.

ČLANAK 54.

Suradnjom su, među ostalim, obuhvaćeni sljedeći ciljevi:

(a) mjere za provedbu Pariškog sporazuma iz 2015. u skladu s načelima utvrđenima u ovom Sporazumu;

(b) mjere za jačanje kapaciteta za poduzimanje djelotvornih klimatskih aktivnosti;

(c) razvoj cjelovite klimatske strategije i akcijskog plana za dugoročno ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu klimatskim promjenama;

(d) razvoj procjena ranjivosti i prilagodbe;

(e) razvoj plana niskougljičnog razvoja;

(f) razvoj i provedba dugoročnih mjera za ublažavanje klimatskih promjena rješavanjem problema emisija stakleničkih plinova;

(g) pripremne mjere za trgovanje emisijama ugljičnog dioksida;

(h) mjere za promicanje prijenosa tehnologije;

(i) mjere za uvrštavanje razmatranja o klimi u sektorske politike i

(j) mjere povezane s tvarima koje oštećuju ozonski omotač i fluoriniranim stakleničkim plinovima.

ČLANAK 55.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvijat će se redoviti dijalog.

ČLANAK 56.

Republika Armenija usklađuje svoje zakonodavstvo s aktima Europske unije i međunarodnim instrumentima iz Priloga IV. u skladu s odredbama tog Priloga.

POGLAVLJE 5.

INDUSTRIJSKA I PODUZETNIČKA POLITIKA

ČLANAK 57.

Stranke razvijaju i jačaju suradnju u području industrijske i poduzetničke politike, poboljšavajući tako poslovno okruženje za sve gospodarske subjekte, ali s posebnim naglaskom na mala i srednja poduzeća (MSP-ovi). Pojačanom suradnjom koja bi se trebala temeljiti na politikama Europske unije u području MSP-ova i industrije, uzimajući pritom u obzir međunarodno priznata načela i praksu u tom području, trebao bi se poboljšati administrativni i regulatorni okvir za poduzeća iz Europske unije i iz Republike Armenije koja posluju u Europskoj uniji i Republici Armeniji.

ČLANAK 58.

Stranke surađuju kako bi:

(a) provele strategije za razvoj MSP-ova utemeljene na načelima Akta o malom poduzetništvu za Europu i pratile postupak provedbe putem redovitog izvješćivanja i dijaloga. Ta će suradnja obuhvatiti i usmjeravanje na mikropoduzeća i obrte koji su iznimno važni za gospodarstva Europske unije i Republike Armenije;

(b) razmjenom informacija i dobre prakse stvorile bolje okvirne uvjete te tako pridonijele povećanju konkurentnosti. Ta će suradnja uključivati upravljanje strukturnim promjenama (restrukturiranje) i pitanja u području okoliša i energetike, primjerice energetsku učinkovitost i čišću proizvodnju;

(c) pojednostavnile i racionalizirale regulativu i regulatornu praksu, s posebnim naglaskom na razmjenu dobre prakse o regulatornim tehnikama, uključujući načela Europske unije;

(d) razmjenom informacija i dobre prakse u pogledu komercijalizacije istraživanja i razvoja (uključujući instrumente poticanja novoosnovanih tehnoloških poduzeća), stvaranja klastera i pristupa financiranju potaknule razvoj politike inovacija;

(e) potaknule veće kontakte između poduzeća iz Europske unije i poduzeća iz Republike Armenije te između tih poduzeća i tijela Europske unije i Republike Armenije;

(f) podržale pokretanje aktivnosti promicanja izvoza u Republici Armeniji;

(g) promicale povoljnije okruženje za poduzetnike radi poboljšanja potencijala za rast i mogućnosti za ulaganja i

(h) olakšale modernizaciju i restrukturiranje industrije u Europskoj uniji i Republici Armeniji u određenim sektorima.

ČLANAK 59.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvijat će se redoviti dijalog. U tom će dijalogu sudjelovati i predstavnici poduzeća iz Europske unije te predstavnici poduzeća iz Republike Armenije.

POGLAVLJE 6.

PRAVO TRGOVAČKIH DRUŠTAVA, RAČUNOVODSTVO I REVIZIJA TE KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

ČLANAK 60.

1. Stranke prepoznaju važnost djelotvornog skupa pravila i praksi u području prava trgovačkih društava i korporativnog upravljanja, kao i u području računovodstva i revizije, u funkcionalnom tržišnom gospodarstvu s predvidljivim i transparentnim poslovnim okruženjem, te naglašavaju važnost promicanja regulatornog usklađivanja u tim područjima.

2. Stranke surađuju u:

(a) razmjeni najbolje prakse u osiguravanju dostupnosti i pristupa informacijama o organizaciji i predstavljanju registriranih poduzeća na transparentan i lako dostupan način;

(b) daljnjem razvoju politike korporativnog upravljanja u skladu s međunarodnim normama te posebno standardima OECD-a;

(c) provedbi i dosljednoj primjeni Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za konsolidirane izvještaje poduzeća uvrštenih na burzu;

(d) reguliranju zvanja revizora i računovođa kao i nadzora nad tim zvanjima;

(e) međunarodnim revizijskim standardima i etičkom kodeksu Međunarodne federacije računovođa (IFAC), u cilju poboljšavanja razine stručnosti revizora poštovanjem standarda i etičkih normi od strane stručnih udruga, revizorskih organizacija i revizora.

POGLAVLJE 7.

SURADNJA U PODRUČJU BANKARSKIH USLUGA, USLUGA OSIGURANJA I DRUGIH FINANCIJSKIH USLUGA

ČLANAK 61.

Stranke su suglasne u pogledu važnosti djelotvornog zakonodavstva i prakse kao i suradnje u području financijskih usluga s ciljevima:

(a) poboljšanja reguliranja financijskih usluga;

(b) osiguravanja djelotvorne i odgovarajuće zaštite ulagača i korisnika financijskih usluga;

(c) pridonošenja stabilnosti i cjelovitosti globalnog financijskog sustava;

(d) promicanja suradnje između različitih subjekata financijskog sustava, uključujući regulatorna i nadzorna tijela;

(e) promicanja neovisnog i djelotvornog nadzora.

POGLAVLJE 8.

SURADNJA U PODRUČJU INFORMACIJSKOG DRUŠTVA

ČLANAK 62.

Stranke promiču suradnju u pogledu razvoja informacijskog društva kako bi građani i poduzeća imali koristi od široke dostupnosti informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) te od bolje kvalitete usluga po pristupačnim cijenama. Ta bi se suradnja trebala usmjeriti na olakšavanje pristupa tržištima elektroničkih komunikacija te bi trebala potaknuti tržišno natjecanje i ulaganja u sektor.

ČLANAK 63.

Suradnja, među ostalim, uključuje sljedeća pitanja:

(a) razmjenu informacija i najbolje prakse u provedbi strategija nacionalnog informacijskog društva, uključujući, među ostalim, inicijative usmjerene na promicanje širokopojasnog pristupa, povećanje mrežne sigurnosti i razvoj internetskih javnih usluga;

(b) razmjenu informacija, najbolje prakse i iskustava radi promicanja razvoja sveobuhvatnog regulatornog okvira za elektroničke komunikacije, a posebno radi jačanja administrativnog kapaciteta nacionalnog neovisnog regulatora, poticanja bolje upotrebe spektarskih resursa i promicanja interoperabilnosti mreža u Republici Armeniji i s Europskom unijom.

ČLANAK 64.

Stranke promiču suradnju između regulatora iz Europske unije i nacionalnog regulatora Republike Armenije u području elektroničkih komunikacija.

ČLANAK 65.

Republika Armenija usklađuje svoje zakonodavstvo s aktima Europske unije i međunarodnim instrumentima iz Priloga V. u skladu s odredbama tog Priloga.

POGLAVLJE 9.

TURIZAM

ČLANAK 66.

Stranke surađuju u području turizma u cilju jačanja razvoja konkurentne i održive turističke industrije kao pokretača gospodarskog rasta, osnaživanja, zapošljavanja i deviznog poslovanja.

ČLANAK 67.

Suradnja na bilateralnoj, regionalnoj i europskoj razini temelji se na sljedećim načelima:

(a) poštovanju integriteta i interesa lokalnih zajednica, posebno u ruralnim područjima;

(b) važnosti kulturne baštine i

(c) pozitivnom međudjelovanju između turizma i očuvanja okoliša.

ČLANAK 68.

Suradnja je usmjerena na sljedeća područja:

(a) razmjenu informacija, najbolje prakse, iskustva i praktičnog znanja, uključujući u pogledu inovativnih tehnologija;

(b) uspostavu strateškog partnerstva između javnih i privatnih interesa i interesa zajednice kako bi se osigurao održivi razvoj turizma;

(c) promicanje i razvoj turističkih proizvoda i tržišta, infrastrukture, ljudskih resursa i institucionalnih struktura, kao i utvrđivanje i uklanjanje prepreka uslugama putovanja;

(d) razvoj i provedbu učinkovitih politika i strategija, uključujući odgovarajuće pravne, administrativne i financijske aspekte;

(e) osposobljavanje u području turizma i izgradnju kapaciteta radi poboljšanja standarda usluga i

(f) razvoj i promicanje turizma čiji su nositelji lokalne zajednice.

ČLANAK 69.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvijat će se redoviti dijalog.

POGLAVLJE 10.

POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

ČLANAK 70.

Stranke surađuju u promicanju poljoprivrednog i ruralnog razvoja, posebno postupnim usklađivanjem politika i zakonodavstva.

ČLANAK 71.

Suradnjom među strankama u području poljoprivrede i ruralnog razvoja obuhvaćeni su, među ostalim, sljedeći ciljevi:

(a) olakšavanje uzajamnog razumijevanja poljoprivrednih politika i politika ruralnog razvoja;

(b) jačanje administrativnih kapaciteta na središnjoj i lokalnoj razini za planiranje, vrednovanje i provedbu politika u skladu sa zakonodavstvom Europske unije i najboljom praksom;

(c) promicanje modernizacije i održivosti poljoprivredne proizvodnje;

(d) razmjena znanja i najbolje prakse u pogledu politika ruralnog razvoja radi promicanja gospodarske dobrobiti ruralnih zajednica;

(e) poboljšavanje konkurentnosti poljoprivrednog sektora te učinkovitosti i transparentnosti tržišta;

(f) promicanje politika kvalitete i njihovih kontrolnih mehanizama, posebno oznaka zemljopisnog podrijetla i ekološkog uzgoja;

(g) širenje znanja i promicanje usluga savjetovanja za poljoprivredne proizvođače i

(h) jačanje usklađivanja kad je riječ o pitanjima koja se rješavaju u okviru međunarodnih organizacija kojih su obje stranke članice.

POGLAVLJE 11.

UPRAVLJANJE RIBARSTVOM I POMORSTVOM

ČLANAK 72.

Stranke surađuju u pogledu pitanja od obostranog interesa koja se odnose na upravljanje ribarstvom i pomorstvom, čime razvijaju bliskiju bilateralnu, multilateralnu i međunarodnu suradnju u sektoru ribarstva.

ČLANAK 73.

Stranke poduzimaju zajedničke mjere, razmjenjuju informacije i međusobno si pružaju podršku kako bi promicale:

(a) odgovoran ribolov i upravljanje ribarstvom u skladu s načelima održivog razvoja radi očuvanja zdravog ribljeg fonda i ekosustava i

(b) suradnju u okviru relevantnih multilateralnih i međunarodnih organizacija odgovornih za upravljanje živim vodenim resursima i njihovo očuvanje, posebno jačanjem odgovarajućih međunarodnih mehanizama praćenja i instrumenata za izvršavanje zakonodavstva.

ČLANAK 74.

Stranke podupiru inicijative kao što su uzajamna razmjena iskustava i pružanje podrške kako bi osigurale provedbu održive ribarstvene politike, uključujući:

(a) upravljanje resursima ribarstva i akvakulture;

(b) inspekciju i kontrolu ribolovnih aktivnosti;

(c) prikupljanje podataka o ulovu i iskrcavanju te bioloških i gospodarskih podataka;

(d) poboljšanje učinkovitosti tržišta, posebno promicanjem organizacija proizvođača i informiranjem potrošača, kao i normama o stavljanju na tržište i sljedivosti;

(e) održivi razvoj područja s obalom jezera ili koja uključuju ribnjake ili ušće rijeke te imaju znatnu razinu zapošljavanja u sektoru ribarstva i

(f) razmjenu iskustava među institucijama o zakonodavstvu u području održive akvakulture i njegovoj praktičnoj provedbi u prirodnim bazenima i umjetnim jezerima.

ČLANAK 75.

Uzimajući u obzir suradnju u području ribarstva, prometa, okoliša i drugih politika povezanih s morem, stranke isto tako surađuju i međusobno si pružaju podršku, prema potrebi, u pogledu pomorskih pitanja, posebno aktivnim podupiranjem integriranog pristupa pomorskim pitanjima i dobrom upravljanju u relevantnim regionalnim i međunarodnim forumima.

POGLAVLJE 12.

RUDARSTVO

ČLANAK 76.

Stranke razvijaju i jačaju suradnju u području rudarstva i proizvodnje sirovina radi promicanja međusobnog razumijevanja, poboljšanja poslovnog okruženja, razmjene informacija i suradnje u neenergetskim pitanjima, posebno u vezi s vađenjem metalne rude i industrijskih minerala.

ČLANAK 77.

Stranke surađuju kako bi:

(a) razmjenjivale informacije o kretanjima u svojim sektorima rudarstva i sirovina;

(b) razmjenjivale informacije o pitanjima povezanima s trgovinom sirovinama radi promicanja bilateralnih razmjena;

(c) razmjenjivale informacije i najbolje prakse u odnosu na održivi razvoj rudarske industrije i

(d) razmjenjivale informacije i najbolje prakse povezane s osposobljavanjem, vještinama i sigurnošću u rudarskoj industriji.

POGLAVLJE 13.

SURADNJA U PODRUČJU ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA

ČLANAK 78.

Stranke promiču suradnju u svim područjima civilnih znanstvenih istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija na temelju uzajamne koristi i podložno odgovarajućoj i djelotvornoj zaštiti prava intelektualnog vlasništva.

ČLANAK 79.

Suradnja iz članka 78. obuhvaća:

(a) politički dijalog i razmjenu znanstvenih i tehnoloških informacija;

(b) olakšavanje odgovarajućeg pristupa odgovarajućim programima svake stranke;

(c) inicijative za povećanje istraživačkih kapaciteta i sudjelovanja istraživačkih subjekata iz Republike Armenije u okvirnom programu Europske unije za istraživanje;

(d) promicanje zajedničkih istraživačkih projekata u svim područjima istraživanja i inovacija;

(e) aktivnosti osposobljavanja i programe mobilnosti za znanstvenike, istraživače i drugo istraživačko osoblje koje sudjeluje u aktivnostima istraživanja i inovacija s obje strane;

(f) olakšavanje, u okviru primjenjivog zakonodavstva, slobodnog kretanja istraživačkog osoblja koje sudjeluje u aktivnostima obuhvaćenima ovim Sporazumom i prekograničnog kretanja robe namijenjene za upotrebu u takvim aktivnostima i

(g) druge oblike suradnje u području istraživanja i inovacija na temelju međusobnog dogovora.

ČLANAK 80.

Pri provedbi tih aktivnosti suradnje trebalo bi tražiti sinergije s aktivnostima koje financira Međunarodni znanstveno-tehnološki centar (ISTC) i drugim aktivnostima koje se provode u okviru financijske suradnje između Europske unije i Republike Armenije kako je utvrđeno u poglavlju 1. glave VII.

POGLAVLJE 14.

ZAŠTITA POTROŠAČA

ČLANAK 81.

Stranke surađuju kako bi osigurale visoku razinu zaštite potrošača i postigle kompatibilnost između svojih sustava zaštite potrošača.

ČLANAK 82.

Prema potrebi, suradnja može uključivati:

(a) usmjerenost na približavanje zakonodavstva Republike Armenije u području zaštite potrošača zakonodavstvu Europske unije, uz izbjegavanje prepreka trgovini;

(b) promicanje razmjene informacija o sustavima zaštite potrošača, uključujući zakonodavstvo u području zaštite potrošača i njegovu provedbu, sigurnost proizvoda za široku potrošnju, sustave za razmjenu informacija, obrazovanje i osnaživanje potrošača te naknadu štete potrošačima;

(c) aktivnosti osposobljavanja administrativnih službenika i ostalih predstavnika interesa potrošača i

(d) poticanje razvoja neovisnih udruga potrošača i kontakata među predstavnicima potrošača.

ČLANAK 83.

Republika Armenija usklađuje svoje zakonodavstvo s aktima Europske unije i međunarodnim instrumentima iz Priloga VI. u skladu s odredbama tog Priloga.

POGLAVLJE 15.

ZAPOŠLJAVANJE, SOCIJALNA POLITIKA I JEDNAKE MOGUĆNOSTI

ČLANAK 84.

Stranke jačaju dijalog i suradnju na promicanju programa za dostojanstven rad Međunarodne organizacije rada (MOR), politike zapošljavanja, zdravlja i sigurnosti na radu, socijalnog dijaloga, socijalne zaštite, socijalne uključenosti, rodne ravnopravnosti i borbe protiv diskriminacije, čime pridonose promicanju brojnijih i boljih radnih mjesta, smanjenju siromaštva, boljoj socijalnoj koheziji, održivom razvoju i poboljšanoj kvaliteti života.

ČLANAK 85.

Suradnja na temelju razmjene informacija i najbolje prakse može obuhvaćati određeni broj pitanja koja treba utvrditi u sljedećim područjima:

(a) smanjenje siromaštva i jačanje socijalne kohezije;

(b) politika zapošljavanja usmjerena na brojnija i bolja radna mjesta s dostojanstvenim uvjetima rada, uključujući u cilju smanjenja sive ekonomije i neslužbenog zapošljavanja;

(c) promicanje aktivnih mjera tržišta rada i učinkovitih službi za zapošljavanje radi modernizacije tržišta rada i prilagodbe potrebama tržišta rada;

(d) poticanje uključivijih tržišta rada i sustava socijalne sigurnosti koji obuhvaćaju osobe u nepovoljnom položaju, uključujući osobe s invaliditetom i pripadnike manjinskih skupina;

(e) jednake mogućnosti i borba protiv diskriminacije, usmjerene na unapređenje rodne ravnopravnosti i osiguranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce, kao i borbu protiv diskriminacije na temelju spola, rasne ili etničke pripadnosti, religije ili uvjerenja, invaliditeta, godina ili spolne orijentacije;

(f) socijalna politika usmjerena na podizanje razine socijalne zaštite i modernizaciju sustava socijalne zaštite u smislu kvalitete, dostupnosti i financijske održivosti;

(g) unapređenje sudjelovanja socijalnih partnera i promicanje socijalnog dijaloga, među ostalim jačanjem kapaciteta svih relevantnih dionika;

(h) promicanje zdravlja i sigurnosti na radu i

(i) promicanje društveno odgovornog poslovanja.

ČLANAK 86.

Stranke potiču uključivanje svih relevantnih dionika, uključujući organizacije civilnog društva, a posebno socijalne partnere, u oblikovanje politike i reforme u Republici Armeniji te u suradnju između stranaka u okviru ovog Sporazuma.

ČLANAK 87.

Stranke nastoje ojačati suradnju u pitanjima zapošljavanja i socijalne politike u svim relevantnim regionalnim, multilateralnim i međunarodnim forumima i organizacijama.

ČLANAK 88.

Stranke promiču društvenu odgovornost poduzeća i njihovu obvezu snošenja odgovornosti te potiču odgovorne poslovne prakse kao što su one koje se promiču Smjernicama OECD-a za multinacionalna poduzeća, Globalnim sporazumom UN-a, Trostranom deklaracijom MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku te normom ISO 26000.

ČLANAK 89.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvija se redoviti dijalog.

ČLANAK 90.

Armenija usklađuje svoje zakonodavstvo s aktima Europske unije i međunarodnim instrumentima iz Priloga VII. u skladu s odredbama tog Priloga.

POGLAVLJE 16.

SURADNJA U PODRUČJU ZDRAVSTVA

ČLANAK 91.

Stranke razvijaju suradnju u području javnog zdravlja radi podizanja razine sigurnosti javnog zdravlja u skladu sa zajedničkim vrijednostima i načelima u pogledu zdravlja kao preduvjeta za održivi razvoj i gospodarski rast.

ČLANAK 92.

Suradnja uključuje prevenciju i kontrolu zaraznih i nezaraznih bolesti, među ostalim razmjenom zdravstvenih informacija, promicanjem pristupa uključivanja zdravstvenog aspekta u sve politike, suradnjom s međunarodnim organizacijama, a posebno Svjetskom zdravstvenom organizacijom, te promicanjem primjene međunarodnih sporazuma u području zdravstva, kao što su Okvirna konvencija Svjetske zdravstvene organizacije o nadzoru na duhanom iz 2003. i Međunarodni zdravstveni propisi.

POGLAVLJE 17.

OBRAZOVANJE, OSPOSOBLJAVANJE I MLADI

ČLANAK 93.

Stranke surađuju u području obrazovanja i osposobljavanja radi jačanja suradnje i političkog dijaloga u cilju usklađivanja sustava obrazovanja i osposobljavanja u Republici Armeniji s politikama i praksama Europske unije. Stranke surađuju u promicanju cjeloživotnog učenja i potiču suradnju i transparentnost na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja, uz poseban naglasak na strukovno i visoko obrazovanje.

ČLANAK 94.

Suradnja u području obrazovanja i osposobljavanja usmjerena je, među ostalim, na:

(a) promicanje cjeloživotnog učenja koje je ključno za rast i zapošljavanje i koje građanima može omogućiti potpuno sudjelovanje u društvu;

(b) modernizaciju sustava obrazovanja i osposobljavanja, uključujući sustave osposobljavanja javnih/državnih službenika, te podizanje kvalitete, relevantnosti i pristupa za cijelo vrijeme trajanja obrazovanja, od ranog djetinjstva do tercijarnog obrazovanja;

(c) promicanje usklađivanja i koordiniranih reformi u području visokog obrazovanja u skladu s programom Europske unije za visoko obrazovanje i Europskim prostorom visokog obrazovanja (Bolonjski proces);

(d) jačanje međunarodne akademske suradnje, povećanje sudjelovanja u programima suradnje Europske unije i poboljšanje mobilnosti studenata i profesora;

(e) poticanje učenja stranih jezika;

(f) razvoj nacionalnog kvalifikacijskog okvira radi poboljšanja transparentnosti te priznavanja kvalifikacija i kompetencija u okviru Europske mreže izvještajnih centara i nacionalnih izvještajnih centara o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija (ENIC-NARIC) usklađenih s Europskim kvalifikacijskim okvirom;

(g) unapređenje suradnje u daljnjem razvoju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uzimajući pritom u obzir dobru praksu u Europskoj uniji i

(h) jačanje razumijevanja i znanja o europskom integracijskom procesu, akademskog dijaloga o odnosima EU-a i Istočnog partnerstva te sudjelovanja u odgovarajućim programima Europske unije, među ostalim u području državne službe.

ČLANAK 95.

Stranke su suglasne surađivati u području mladih u cilju:

(a) jačanja suradnje i razmjena u području politike mladih i neformalnog obrazovanja mladih osoba i osoba koje rade s mladima;

(b) olakšavanja aktivnog sudjelovanja svih mladih osoba u društvu;

(c) pružanja podrške mobilnosti mladih osoba i osoba koje rade s mladima kao sredstva za promicanje međukulturnog dijaloga i stjecanje znanja, vještina i kompetencija izvan formalnih obrazovnih sustava, uključujući volontiranjem i

(d) promicanja suradnje između organizacija mladih radi pružanja potpore civilnom društvu.

POGLAVLJE 18.

SURADNJA U PODRUČJU KULTURE

ČLANAK 96.

Stranke će promicati kulturnu suradnju u skladu s načelima sadržanima u Konvenciji Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO) o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja iz 2005. Stranke će održavati redoviti dijalog o politikama u područjima od zajedničkog interesa, uključujući razvoj kulturnih industrija u Europskoj uniji i Republici Armeniji. Suradnjom stranaka ojačat će se međukulturni dijalog, među ostalim sudjelovanjem kulturnog sektora i civilnog društva iz Europske unije i Republike Armenije.

ČLANAK 97.

Suradnja je, među ostalim, usmjerena na:

(a) kulturnu suradnju i kulturne razmjene;

(b) mobilnost umjetnosti i umjetnika te jačanje kapaciteta kulturnog sektora;

(c) međukulturni dijalog;

(d) dijalog o kulturnoj politici;

(e) program Kreativna Europa i

(f) suradnju u međunarodnim forumima kao što su UNESCO i Vijeće Europe radi podupiranja kulturne raznolikosti te očuvanja i vrednovanja kulturne i povijesne baštine.

POGLAVLJE 19.

SURADNJA U PODRUČJU AUDIOVIZUALNIH DJELATNOSTI I MEDIJA

ČLANAK 98.

Stranke će promicati suradnju u području audiovizualnih djelatnosti. Suradnjom se ojačava audiovizualna industrija u Europskoj uniji i Republici Armeniji, posebno osposobljavanjem stručnjaka i razmjenom informacija.

ČLANAK 99.

1. Stranke održavaju redoviti dijalog o audiovizualnoj i medijskoj politici te surađuju u cilju jačanja nezavisnosti i stručnosti medija, kao i veza s medijima u Europskoj uniji u skladu s europskim normama, uključujući one Vijeća Europe i Konvencije UNESCO-a o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja iz 2005.

2. Suradnja može, među ostalim, obuhvaćati pitanje osposobljavanja novinara i drugih medijskih djelatnika, kao i podršku medijima.

ČLANAK 100.

Suradnja je, među ostalim, usmjerena na:

(a) dijalog o audiovizualnoj i medijskoj politici;

(b) suradnju u međunarodnim forumima (kao što su UNESCO i WTO) i

(c) suradnju u području audiovizualnih djelatnosti i medija, uključujući u području kinematografije.

POGLAVLJE 20.

SURADNJA U PODRUČJU SPORTA I TJELESNE AKTIVNOSTI

ČLANAK 101.

Stranke promiču suradnju u području sporta i tjelesne aktivnosti, posebno razmjenom informacija i dobrih praksi radi promicanja zdravog načina života, dobrog upravljanja u sportu te društvenih i obrazovnih vrijednosti sporta, kao i radi borbe protiv prijetnji integritetu sporta kao što su doping, namještanje natjecanja, rasizam i nasilje u Europskoj uniji i Republici Armeniji.

POGLAVLJE 21.

SURADNJA U PODRUČJU CIVILNOG DRUŠTVA

ČLANAK 102.

Stranke uspostavljaju dijalog o suradnji u području civilnog društva sa sljedećim ciljevima:

(a) jačanje kontakata i razmjene informacija i iskustava između svih sektora civilnog društva u Europskoj uniji i Republici Armeniji;

(b) osiguravanje boljeg poznavanja i razumijevanja Republike Armenije, uključujući njezinu povijest i kulturu, u Europskoj uniji, a posebno među organizacijama civilnog društva iz država članica, čime se omogućuje bolje razumijevanje prilika i izazova u budućim odnosima i

(c) osiguravanje boljeg poznavanja i razumijevanja Europske unije u Republici Armeniji, a posebno među organizacijama civilnog društva iz Republike Armenije, bez isključivog naglaska na vrijednostima na kojima se temelji Europska unija, njezinim politikama i njezinom funkcioniranju.

ČLANAK 103.

1. Stranke promiču dijalog i suradnju među dionicima civilnog društva na objema stranama kao sastavni dio odnosa između Europske unije i Republike Armenije.

2. Ciljevi su tog dijaloga i suradnje:

(a) osigurati uključenost civilnog društva u odnose između Europske unije i Republike Armenije;

(b) ojačati sudjelovanje civilnog društva u postupku javnog donošenja odluka, posebno uspostavom otvorenog, transparentnog i redovitog dijaloga između, s jedne strane, javnih institucija i, s druge strane, predstavničkih udruženja i civilnog društva;

(c) olakšati proces izgradnje institucija i konsolidaciju organizacija civilnog društva na različite načine, uključujući, među ostalim: zagovaračku podršku, neformalno i formalno umrežavanje, uzajamne posjete i radionice, posebno u cilju poboljšanja pravnog okvira za civilno društvo i

(d) omogućiti predstavnicima civilnog društva obiju strana upoznavanje s postupcima savjetovanja i dijaloga između civilnih i socijalnih partnera one druge strane, posebno u cilju daljnje integracije civilnog društva u postupak javnog donošenja odluka u Republici Armeniji.

ČLANAK 104.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvijat će se redoviti dijalog između stranaka.

POGLAVLJE 22.

REGIONALNI RAZVOJ, SURADNJA NA PREKOGRANIČNOJ I REGIONALNOJ RAZINI

ČLANAK 105.

1. Stranke promiču međusobno razumijevanje i bilateralnu suradnju u području politike regionalnog razvoja, uključujući metode oblikovanja i provedbe regionalnih politika, upravljanja i partnerstva na više razina, s posebnim naglaskom na razvoju područja u nepovoljnom položaju i teritorijalnoj suradnji, u cilju uspostave komunikacijskih kanala i poboljšavanja razmjene informacija i iskustava između nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela, društveno-gospodarskih subjekata i civilnog društva.

2. Stranke posebno surađuju u cilju usklađivanja prakse Republike Armenije sa sljedećim načelima:

(a) jačanje višerazinskog upravljanja u mjeri u kojoj to utječe na središnju, regionalnu i lokalnu razinu, s posebnim naglaskom na načinima jačanja uključivanja regionalnih i lokalnih dionika;

(b) učvršćivanje partnerstva između svih dionika koji sudjeluju u regionalnom razvoju i

(c) sufinanciranje financijskim doprinosom stranaka koje sudjeluju u provedbi programa i projekata regionalnog razvoja.

ČLANAK 106.

1. Stranke podupiru i jačaju uključivanje tijela na lokalnoj i regionalnoj razini u suradnju u području regionalne politike, uključujući prekograničnu suradnju i povezane upravljačke strukture, jačaju suradnju uspostavom povoljnog recipročnog zakonodavnog okvira, primjenjuju i razvijaju mjere izgradnje kapaciteta te promiču jačanje prekograničnih i regionalnih gospodarskih i poslovnih mreža.

2. Stranke će surađivati radi učvršćivanja institucionalnih i operativnih kapaciteta institucija Republike Armenije u području regionalnog razvoja i prostornog planiranja, među ostalim:

(a) unapređenjem međuinstitucionalne koordinacije, a posebno mehanizma vertikalne i horizontalne interakcije središnje i lokalne uprave u postupku razvoja i provedbe regionalnih politika;

(b) razvojem kapaciteta regionalnih i lokalnih tijela radi promicanja prekogranične suradnje, uzimajući u obzir propise i praksu Europske unije i

(c) dijeljenjem znanja, informacija i najbolje prakse u području politika regionalnog razvoja radi promicanja gospodarske dobrobiti lokalnih zajednica i ujednačenog razvoja regija.

ČLANAK 107.

1. Stranke jačaju i potiču razvoj prekogranične suradnje u drugim područjima obuhvaćenima ovim Sporazumom kao što su, među ostalim, promet, energetika, zaštita okoliša, komunikacijske mreže, kultura, obrazovanje, turizam i zdravlje.

2. Stranke jačaju suradnju između svojih regija u obliku transnacionalnih i međuregionalnih programa, čime potiču sudjelovanje regija Republike Armenije u europskim regionalnim strukturama i organizacijama te promiču svoj gospodarski i institucionalni razvoj provedbom projekata od zajedničkog interesa.

3. Aktivnosti iz stavka 2. odvijat će se u kontekstu:

(a) nastavka teritorijalne suradnje s europskim regijama (uključujući suradnju u okviru transnacionalnih i prekograničnih programa suradnje);

(b) suradnje u okviru Istočnog partnerstva te suradnje s tijelima Europske unije, uključujući Odbor regija, i sudjelovanja u različitim europskim regionalnim projektima i inicijativama i

(c) suradnje, među ostalim, s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom (EGSO) i Europskom mrežom za praćenje prostornog planiranja (ESPON).

ČLANAK 108.

O pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem odvijat će se redoviti dijalog.

POGLAVLJE 23.

CIVILNA ZAŠTITA

ČLANAK 109.

Stranke razvijaju i jačaju suradnju u području prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem. Suradnja se odvija uzimajući u obzir interese stranaka na temelju ravnopravnosti i uzajamne koristi, kao i međuovisnost koja postoji između stranaka te multilateralne aktivnosti u tom području.

ČLANAK 110.

Suradnja je usmjerena na poboljšavanje sprječavanja prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem, pripreme za njih i reakcije na njih.

ČLANAK 111.

Stranke, među ostalim, razmjenjuju informacije i stručna znanja te provode zajedničke aktivnosti na bilateralnoj osnovi i/ili u okviru multilateralnih programa. Suradnja se može odvijati, među ostalim, provođenjem posebnih sporazuma i/ili administrativnih aranžmana sklopljenih između stranaka u području civilne zaštite. Stranke mogu zajednički odlučiti o posebnim smjernicama i/ili radnim planovima za aktivnosti predviđene ovim Sporazumom ili planirane u skladu s njim.

ČLANAK 112.

Suradnja može uključivati sljedeće ciljeve:

(a) razmjenu i redovito ažuriranje podataka za kontakt radi osiguravanja neprekidnih dijaloga i radi mogućnosti održavanja neprekidnog međusobnog kontakta;

(b) pojednostavnjenje uzajamne pomoći u slučaju velikih nesreća, prema potrebi i podložno dostupnosti dovoljnih sredstava;

(c) neprekidnu razmjenu ranih upozorenja i ažuriranih informacija o ozbiljnim izvanrednim situacijama koje utječu na Europsku uniju i Republiku Armeniju, uključujući zahtjeve i ponude za pomoć;

(d) razmjenu informacija o pružanju pomoći stranaka trećim zemljama u slučaju izvanrednih situacija u koje je uključen mehanizam EU-a za civilnu zaštitu;

(e) suradnju u području potpore državi domaćinu kada zatraži ili pruža pomoć;

(f) razmjenu najboljih praksi i smjernica u području sprječavanja katastrofa, pripremljenosti i reagiranja;

(g) suradnju u području smanjenja rizika od katastrofe vodeći računa, među ostalim, o: institucionalnim vezama i zagovaranju; informacijama, obrazovanju i komunikaciji te najboljim praksama u cilju sprječavanja ili ublažavanja učinaka prirodnih opasnosti;

(h) suradnju u cilju poboljšavanja baze znanja u pogledu katastrofa i opasnosti te ocjene rizika za upravljanje katastrofama;

(i) suradnju u pogledu ocjene učinaka katastrofa na okoliš i javno zdravlje;

(j) pozivanje stručnjaka na posebne tehničke radionice i skupove o pitanjima civilne zaštite;

(k) pozivanje, ovisno o slučaju, promatrača na posebne vježbe i tečajeve osposobljavanja koje organizira Europska unija i/ili Republika Armenija i

(l) jačanje suradnje u pogledu najdjelotvornije upotrebe dostupnih kapaciteta civilne zaštite.

GLAVA VI.

TRGOVINA I PITANJA POVEZANA S TRGOVINOM

POGLAVLJE 1.

TRGOVINA ROBOM

ČLANAK 113.

Tretman najpovlaštenije nacije

1. Svaka stranka robi druge stranke odobrava tretman najpovlaštenije nacije u skladu s člankom I. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994. („GATT iz 1994.”) sadržanog u Prilogu 1.A Sporazumu iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije koji je potpisan 15. travnja 1994. („Sporazum o WTO-u”), uključujući njegove napomene za tumačenje koje su obuhvaćene ovim Sporazumom i čine njegov sastavni dio *mutatis mutandis*.

2. Stavak 1. ovog članka ne primjenjuje se u odnosu na povlašteni tretman koji je jedna od stranaka dodijelila robi druge zemlje u skladu s GATT-om iz 1994.

ČLANAK 114.

Nacionalni tretman

Svaka stranka odobrava robi druge stranke nacionalni tretman u skladu s člankom III. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene za tumačenje koje su obuhvaćene ovim Sporazumom i čine njegov sastavni dio *mutatis mutandis*.

ČLANAK 115.

Uvozne carine i davanja

Svaka stranka primjenjuje uvozne carine i davanja u skladu sa svojim obvezama utvrđenima u skladu sa Sporazumom o WTO-u.

ČLANAK 116.

Izvozne carine, porezi ili druga davanja

Ni jedna stranka ne donosi niti provodi bilo kakve carine, poreze ili druga davanja na izvoz ili u vezi s izvozom robe na područje druge stranke koji su veći od onih koji bi bili uvedeni za sličnu robu da je namijenjena domaćem tržištu.

ČLANAK 117.

Uvozna i izvozna ograničenja

1. Nijedna stranka ne može donijeti niti provoditi bilo kakvu zabranu ili ograničenje, osim carina, poreza ili drugih davanja, bilo da se provode kvotama, uvoznim ili izvoznim dozvolama ili drugim mjerama, na uvoz robe druge stranke ili na izvoz ili prodaju za izvoz robe s odredištem na području druge stranke u skladu s člankom XI. GATT-a iz 1994. i njegovim napomenama za tumačenje. U tu je svrhu članak XI. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene za tumačenje, obuhvaćen ovim Sporazumom i čini njegov sastavni dio *mutatis mutandis*.

2. Stranke razmjenjuju informacije i dobre prakse u pogledu kontrole izvoza robe s dvojnom namjenom u cilju promicanja usklađivanja sustava kontrole izvoza Europske unije i Republike Armenije.

ČLANAK 118.

Obnovljeni proizvodi

1. Stranke za obnovljene proizvode odobravaju jednak tretman kao za nove slične proizvode. Stranka može zahtijevati posebno označivanje obnovljenih proizvoda kako bi se spriječilo zavaravanje potrošača.

2. Radi veće jasnoće, članak 117. stavak 1. primjenjuje se na zabrane i ograničenja za obnovljene proizvode.

3. U skladu sa svojim obvezama na temelju ovog Sporazuma i Sporazuma o WTO-u, stranka može zahtijevati da obnovljeni proizvodi:

(a) budu identificirani kao takvi za potrebe distribucije ili prodaje na njezinu području i

(b) ispunjavaju sve primjenjive tehničke zahtjeve koji se primjenjuju na istovjetne nove proizvode.

4. Ako stranka donese ili provodi zabrane ili ograničenja za rabljene proizvode, te mjere ne primjenjuje na obnovljene proizvode.

5. Za potrebe ovog članka, obnovljeni proizvod znači proizvod koji:

(a) se u cijelosti ili djelomično sastoji od dijelova dobivenih iz proizvoda koji su prethodno bili korišteni i

(b) ima sličan radni učinak i radne uvjete u usporedbi s izvornim novim proizvodom te ima jednako jamstvo kao novi proizvod.

ČLANAK 119.

Privremeni uvoz robe

Svaka stranka odobrava drugoj stranci oslobođenje od uvoznih davanja i carina na privremeno uvezenu robu, u slučajevima i u skladu s postupcima utvrđenima međunarodnim sporazumima o privremenom uvozu robe koji su za nju obvezujući. To oslobođenje primjenjuje se u skladu sa zakonima i propisima svake stranke.

ČLANAK 120.

Provoz

Stranke su suglasne da je načelo slobodnog provoza ključan uvjet za postizanje ciljeva ovog Sporazuma. S tim u vezi svaka stranka na svojem području osigurava slobodan provoz robe koja je poslana iz druge stranke ili je njezino odredište na području druge stranke u skladu s člankom V. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene za tumačenje, koji je obuhvaćen ovim Sporazumom i čini njegov sastavni dio *mutatis mutandis*.

ČLANAK 121.

Zaštita trgovine

1. Ničim se u ovom Sporazumu ne dovodi u pitanje niti utječe na prava i obveze svake stranke u skladu s:

(a) člankom XIX. GATT-a iz 1994. i Sporazumom o zaštitnim mjerama sadržanim u Prilogu 1.A Sporazumu o WTO-u;

(b) člankom 5. Sporazuma o poljoprivredi sadržanog u Prilogu 1.A Sporazumu WTO-a o posebnim odredbama o zaštitnim mjerama i

(c) člankom VI. GATT-a iz 1994., Sporazumom o provedbi članka VI. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994. sadržanim u Prilogu 1.A Sporazumu o WTO-u te Sporazumom o subvencijama i kompenzacijskim mjerama sadržanim u Prilogu 1.A Sporazumu o WTO-u.

2. Postojeća prava i obveze iz stavka 1. te mjere koje iz njih proizlaze ne podliježu odredbama ovog Sporazuma o rješavanju sporova.

ČLANAK 122.

Iznimke

1. Stranke potvrđuju da se njihova postojeća prava i obveze u skladu s člankom XX. GATT-a iz 1994. i njegovim napomenama za tumačenje primjenjuju na trgovinu robom koja je obuhvaćena ovim Sporazumom. U tu je svrhu članak XX. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene za tumačenje, obuhvaćen ovim Sporazumom i čini njegov sastavni dio *mutatis mutandis*.

2. Stranke razumiju da prije poduzimanja bilo kakvih mjera predviđenih u članku XX. podstavcima (i) i (j) GATT-a iz 1994. stranka koja namjerava poduzeti mjere dostavlja drugoj stranci sve relevantne informacije u cilju pronalaženja rješenja koje je prihvatljivo za obje stranke. Stranke se mogu usuglasiti o svim sredstvima potrebnima za otklanjanje poteškoća. Ako se dogovor ne postigne u roku od 30 dana od dostave tih informacija, stranka može na predmetnu robu primijeniti mjere na temelju ovog članka. Ako iznimne i kritične okolnosti zahtijevaju hitno djelovanje te zbog tih okolnosti nisu mogući prethodno obavješćivanje i ispitivanje, stranka koja namjerava poduzeti mjere može odmah primijeniti mjere opreza koje su potrebne za rješavanje situacije i o tome odmah obavješćuje drugu stranku.

POGLAVLJE 2.

CARINA

ČLANAK 123.

Carinska suradnja

1. Stranke jačaju suradnju u području carine kako bi olakšale trgovinu, osigurale transparentno trgovinsko okruženje, poboljšale sigurnost lanca opskrbe, promicale zaštitu potrošača, zaustavile tokove robe kojom se povređuju prava intelektualnog vlasništva i kako bi se borile protiv krijumčarenja i prijevare.

2. U svrhu provedbe ciljeva iz stavka 1. i u granicama raspoloživih resursa, stranke surađuju, među ostalim, radi:

(a) poboljšanja carinskog zakonodavstva, propisa, praksi i povezanih obvezujućih odluka te pojednostavnjenja carinskih postupaka u skladu s međunarodnim konvencijama i normama primjenjivima u području carine i olakšavanja trgovine, uključujući one koje su razvile Svjetska trgovinska organizacija i Svjetska carinska organizacija, posebno Međunarodnu konvenciju o pojednostavnjenju i usklađivanju carinskih postupaka, kako je izmijenjena („Revidirana konvencija iz Kyota”), i uzimajući u obzir instrumente i najbolje prakse koje je razvila Europska unija, uključujući carinske sheme (*customs blueprints*);

(b) uspostave modernih carinskih sustava, uključujući moderne tehnologije za carinjenje, odredbi za ovlaštene gospodarske subjekte, automatske analize i kontrola koji su utemeljeni na riziku, pojednostavnjenih postupaka puštanja robe u promet, kontrola nakon carinjenja, transparentnog utvrđivanja carinske vrijednosti i odredaba za partnerstvo između carinskih tijela i poduzeća;

(c) poticanja najviših standarda u pogledu integriteta u području carine, posebno na granici, primjenjujući mjere koje su odraz načela utvrđenih u Deklaraciji Vijeća za carinsku suradnju o dobrom upravljanju i integritetu u području carine, kako je zadnje izmijenjena u lipnju 2003. („Revidirana deklaracija iz Arushe Svjetske carinske organizacije”);

(d) razmjene najbolje prakse, kao i osiguravanja osposobljavanja i tehničke podrške za planiranje i izgradnju kapaciteta te za osiguravanje najviših standarda u pogledu integriteta;

(e) razmjene, prema potrebi, relevantnih informacija i podataka u skladu s pravnim zahtjevima svake stranke o povjerljivosti osjetljivih podataka i zaštiti osobnih podataka;

(f) sudjelovanja, kada je to svrhovito i primjereno, u koordiniranim carinskim aktivnostima između carinskih tijela stranaka;

(g) uspostave, kada je to svrhovito i primjereno, uzajamnog priznavanja programa ovlaštenih gospodarskih subjekata i carinskih kontrola, uključujući jednakovrijedne mjere za olakšavanje trgovine;

(h) pronalaženja, kada je to svrhovito i primjereno, mogućnosti međusobnog povezivanja dotičnih sustava carinskog provoza i

(i) poboljšanja provedbe obveza povezanih s carinom u trgovinskim odnosima između Europske unije i Republike Armenije, uključujući suradnju u pogledu podrijetla robe.

ČLANAK 124.

Uzajamna administrativna pomoć

Ne dovodeći u pitanje druge oblike suradnje predviđene ovim Sporazumom, a posebno njegovim člankom 123., stranke jedna drugoj pružaju uzajamnu administrativnu pomoć u carinskim pitanjima u skladu s odredbama Protokola o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima uz ovaj Sporazum.

ČLANAK 125.

Utvrđivanje carinske vrijednosti

1. Stranke primjenjuju odredbe Sporazuma o provedbi članka VII. GATT-a iz 1994., uključujući sve naknadne izmjene, na utvrđivanje vrijednosti robe kojom se trguje među strankama u carinske svrhe. Te su odredbe obuhvaćene ovim Sporazumom i čine njegov sastavni dio *mutatis mutandis*.

2. Stranke surađuju u cilju postizanja zajedničkog pristupa pitanjima povezanima s utvrđivanjem carinske vrijednosti.

ČLANAK 126.

Pododbor za carinu

1. Uspostavlja se Pododbor za carinu.

2. Pododbor za carinu održava redovite sastanke i prati provedbu ovog poglavlja, uključujući pitanja carinske suradnje, olakšavanja trgovine, prekogranične carinske suradnje i upravljanja, tehničke pomoći u vezi s carinom, pravila o podrijetlu, carinske provedbe prava intelektualnog vlasništva te uzajamne administrativne pomoći u carinskim pitanjima.

3. Pododbor za carinu, među ostalim:

(a) nadzire pravilno funkcioniranje ovog poglavlja i Protokola o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima uz ovaj Sporazum;

(b) donosi praktične aranžmane i mjere za provedbu ovog poglavlja i Protokola o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima uz ovaj Sporazum, uključujući o razmjeni informacija i podataka, uzajamnom priznavanju carinskih kontrola i programa trgovinskog partnerstva te uzajamno dogovorenim povlasticama;

(c) razmjenjuje stajališta o svim temama od zajedničkog interesa, uključujući buduće mjere i resurse potrebne za njihovu provedbu i primjenu i

(d) prema potrebi, daje preporuke Odboru za partnerstvo.

POGLAVLJE 3.

TEHNIČKE PREPREKE TRGOVINI

ČLANAK 127.

Cilj

Cilj je ovog poglavlja olakšati trgovinu robom među strankama osiguravanjem okvira za sprječavanje, utvrđivanje i uklanjanje nepotrebnih prepreka trgovini obuhvaćenih područjem primjene Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini sadržanog u Prilogu 1.A Sporazumu o WTO-u („Sporazum o TBT-u”).

ČLANAK 128.

Područje primjene i definicije

1. Svaka stranka ovo poglavlje primjenjuje na pripremu, donošenje i primjenu normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, kako je definirano u Sporazumu o TBT-u, koji utječu ili mogu utjecati na trgovinu robom između stranaka.

2. Ovo se poglavlje, neovisno o stavku 1., ne primjenjuje na sanitarne i fitosanitarne mjere kako su definirane u Prilogu A Sporazumu o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera sadržanom u Prilogu 1.A Sporazumu o WTO-u („Sporazum o SPS-u”) niti na specifikacije za kupnju koje javna tijela sastavljaju za potrebe vlastite proizvodnje ili potrošnje.

3. Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se definicije iz Priloga 1. Sporazumu o TBT-u.

ČLANAK 129.

Sporazum o TBT-u

Stranke potvrđuju svoja postojeća međusobna prava i obveze na temelju Sporazuma o TBT-u, koji je obuhvaćen ovim Sporazumom i čini njegov sastavni dio.

ČLANAK 130.

Suradnja u području tehničkih prepreka u trgovini

1. Stranke jačaju suradnju u pogledu normi, tehničkih propisa, mjeriteljstva, nadzora tržišta, akreditiranja i postupaka ocjenjivanja sukladnosti u cilju poboljšavanja uzajamnog razumijevanja njihovih sustava i olakšavanja pristupa njihovim tržištima. U tu svrhu stranke nastoje utvrditi i razviti inicijative i mehanizme za regulatornu suradnju prikladne za određena pitanja ili sektore koji mogu uključivati, ali nisu ograničeni na:

(a) razmjenu informacija i iskustava o pripremi i primjeni njihovih tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti;

(b) rad usmjeren prema mogućnosti približavanja ili usklađivanja tehničkih zahtjeva i postupaka ocjenjivanja sukladnosti;

(c) poticanje suradnje među njihovim tijelima nadležnima za mjeriteljstvo, normizaciju, ocjenjivanje sukladnosti i akreditiranje i

(d) razmjenu informacija o promjenama u relevantnim regionalnim i multilateralnim forumima o normama, tehničkim propisima, postupcima ocjenjivanja sukladnosti i akreditiranju.

2. U cilju promicanja međusobne trgovine, stranke:

(a) nastoje smanjiti razlike koje među njima postoje u pogledu tehničkih propisa, mjeriteljstva, normizacije, nadzora tržišta, akreditiranja i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, uključujući poticanjem upotrebe relevantnih međunarodno usuglašenih instrumenata;

(b) promiču upotrebu akreditiranja u skladu s međunarodnim pravilima radi potpore ocjenjivanju tehničke stručnosti tijela za ocjenjivanje sukladnosti i njihovih aktivnosti i

(c) promiču sudjelovanje i, kada je to moguće, članstvo Republike Armenije i njezinih relevantnih nacionalnih tijela u europskim i međunarodnim organizacijama čije se aktivnosti odnose na norme, ocjenjivanje sukladnosti, akreditiranje, mjeriteljstvo i povezane funkcije.

3. Stranke nastoje uspostaviti i održavati postupak kojim se može postići postupno usklađivanje tehničkih propisa, normi i postupaka ocjenjivanja sukladnosti Republike Armenije s onima Europske unije.

4. Za područja u kojima je usklađivanje postignuto, stranke mogu razmotriti da u pregovorima dogovore sporazume o postupcima ocjenjivanja sukladnosti i prihvaćanju industrijskih proizvoda.

ČLANAK 131.

Obilježavanje i označivanje

1. Ne dovodeći u pitanje članak 129. ovog Sporazuma, a u vezi s tehničkim propisima koji se odnose na zahtjeve u pogledu označivanja ili obilježavanja, stranke ponovno potvrđuju načela članka 2.2. Sporazuma o TBT-u u skladu s kojima se takvi zahtjevi ne pripremaju, ne donose niti primjenjuju radi stvaranja ili izazivanja nepotrebnih prepreka u međunarodnoj trgovini. U tu svrhu takvi zahtjevi u pogledu označivanja ili obilježavanja ne ograničavaju trgovinu više nego što je to potrebno za ispunjenje legitimnog cilja, uzimajući u obzir rizike koji bi nastali neispunjenjem tog cilja. Stranke promiču upotrebu međunarodno usklađenih zahtjeva u pogledu obilježavanja. Prema potrebi, stranke nastoje prihvatiti odstranjivo ili privremeno označivanje.

2. Kad je riječ o zahtjevima u pogledu obveznog označivanja ili obilježavanja, stranke:

(a) nastoje svesti na najmanju moguću mjeru svoje potrebe u pogledu označivanja ili obilježavanja u međusobnoj trgovini, osim za potrebe zaštite zdravlja, sigurnosti, okoliša, odnosno zbog drugih opravdanih ciljeva javnog poretka;

(b) zadržavaju pravo zahtijevati da informacije na etiketi ili oznakama budu na jeziku koji odredi stranka.

ČLANAK 132.

Transparentnost

1. Ne dovodeći u pitanje poglavlje 12. stranke osiguravaju da njihovi postupci za razvoj tehničkih propisa i postupci ocjenjivanja sukladnosti omogućuju javno savjetovanje zainteresiranih strana u primjereno ranoj fazi kada se komentari proizašli iz javnog savjetovanja još uvijek mogu uvrstiti i uzeti u obzir, osim kada to nije moguće zbog krizne situacije ili opasnosti od takve situacije povezane sa sigurnošću, zdravljem, zaštitom okoliša ili nacionalnom sigurnošću.

2. U skladu s člankom 2.9. Sporazuma o TBT-u svaka stranka osigurava razdoblje za komentiranje u primjereno ranoj fazi nakon obavijesti o predloženim tehničkim propisima ili postupcima ocjenjivanja sukladnosti. Ako je postupak savjetovanja o predloženim tehničkim propisima ili postupcima ocjenjivanja sukladnosti otvoren za javnost, svaka stranka dopušta drugoj stranci, ili fizičkim ili pravnim osobama iz druge stranke da sudjeluju u postupku javnog savjetovanja uz uvjete koji nisu manje povoljni od onih koji su odobreni pravnim ili fizičkim osobama iz te stranke.

3. Svaka stranka osigurava da njezini tehnički propisi i postupci ocjenjivanja sukladnosti koje je donijela odnosno uvela budu javno dostupni.

POGLAVLJE 4.

SANITARNA I FITOSANITARNA PITANJA

ČLANAK 133.

Cilj

Cilj je ovog poglavlja utvrditi načela koja se primjenjuju na sanitarne i fitosanitarne („SPS”) mjere u trgovini između stranaka te suradnju u pogledu dobrobiti životinja. Ta načela stranke primjenjuju na način kojim se olakšava trgovina uz istodobno očuvanje razine zaštite života ili zdravlja ljudi, životinja ili bilja u svakoj stranci.

ČLANAK 134.

Multilateralne obveze

Stranke potvrđuju svoja prava i obveze u okviru Sporazuma o SPS-u.

ČLANAK 135.

Načela

1. Stranke osiguravaju da se mjere SPS-a razvijaju i primjenjuju na temelju načela proporcionalnosti, transparentnosti, nediskriminacije i znanstvenog opravdanja, uzimajući u obzir međunarodne norme utvrđene u okviru Međunarodne konvencije o zaštiti bilja iz 1951. („IPPC”), Svjetske organizacije za zdravlje životinja („OIE”) i Komisije za Codex Alimentarius („Codex”).

2. Svaka stranka osigurava da se njezinim sanitarnim i fitosanitarnim mjerama ne uspostavlja samovoljna ili neopravdana diskriminacija između njezina područja i područja druge stranke ako vladaju identični ili slični uvjeti. Sanitarne i fitosanitarne mjere ne primjenjuju se na način koji bi predstavljao prikriveno ograničavanje trgovine.

3. Svaka stranka osigurava provedbu sanitarnih i fitosanitarnih mjera, postupaka i kontrola.

4. Svaka stranka odgovara na zahtjev za informacije nadležnog tijela druge stranke najkasnije dva mjeseca od primitka zahtjeva na način koji nije nepovoljniji za uvozne proizvode od onog za slične domaće proizvode.

ČLANAK 136.

Zahtjevi u pogledu uvoza

1. Zahtjevi u pogledu uvoza stranke uvoznice primjenjuju se na čitavom području stranke izvoznice podložno članku 137.

2. Zahtjevi u pogledu uvoza utvrđeni u certifikatima temelje se na načelima Codexa, OIE-a i IPPC-a, osim ako su zahtjevi u pogledu uvoza poduprti znanstveno utemeljenom procjenom rizika provedenom u skladu s odredbama Sporazuma o SPS-u.

3. Zahtjevi navedeni u uvoznim dozvolama ne sadržavaju strože sanitarne i veterinarske uvjete od uvjeta utvrđenih u certifikatima iz stavka 2.

ČLANAK 137.

Mjere povezane sa zdravljem životinja i bilja

1. Stranke prepoznaju koncept područja bez štetnika ili bolesti te područja slabe prisutnosti štetnika ili bolesti u skladu sa Sporazumom o SPS-u i relevantnim normama, smjernicama i preporukama Codexa, OIE-a i IPPC-a.

2. Pri utvrđivanju područja bez štetnika ili bolesti te područja slabe prisutnosti štetnika ili bolesti stranke uzimaju u obzir čimbenike kao što su zemljopisni položaj, ekosustavi, epidemiološki nadzor te djelotvornost sanitarnih ili fitosanitarnih kontrola u takvim područjima.

ČLANAK 138.

Inspekcije i revizije

Stranka uvoznica može na vlastiti trošak provoditi inspekcije i revizije na području stranke izvoznice kako bi ocijenila njezine sustave inspekcije i certificiranja. Te inspekcije i revizije obavljaju se u skladu s relevantnim međunarodnim normama, smjernicama i preporukama.

ČLANAK 139.

Razmjena informacija i suradnja

1. Stranke raspravljaju o postojećim sanitarnim i fitosanitarnim mjerama i mjerama za zdravlje životinja i o njihovu razvoju i provedbi te razmjenjuju informacije o tome. U okviru tih rasprava i razmjena informacija uzimaju se u obzir, prema potrebi, Sporazum o SPS-u te relevantne norme, smjernice i preporuke Codexa, OIE-a i IPPC-a.

2. Stranke surađuju u pitanjima zdravlja životinja, dobrobiti životinja i zdravlja bilja razmjenom informacija, stručnog znanja i iskustva radi izgradnje kapaciteta u tim područjima.

3. Stranke, na zahtjev jedne od stranaka, pravovremeno uspostavljaju dijalog o pitanjima SPS-a kako bi razmotrile pitanja povezana sa SPS-om i druga hitna pitanja obuhvaćena ovim poglavljem. Odbor za partnerstvo može donijeti poslovnik za vođenje takvih dijaloga.

4. Stranke određuju i redovito ažuriraju kontaktne točke za komunikaciju o pitanjima obuhvaćenima ovim poglavljem.

ČLANAK 140.

Transparentnost

Svaka stranka:

(a) osigurava transparentnost u pogledu sanitarnih i fitosanitarnih mjera koje se primjenjuju na trgovinu te, posebno, na sanitarne i fitosanitarne zahtjeve koji se primjenjuju na uvoz druge stranke;

(b) na zahtjev druge stranke i u roku od dva mjeseca od dana takvog zahtjeva, obavješćuje drugu stranku o sanitarnim i fitosanitarnim zahtjevima koji se primjenjuju na uvoz posebnih proizvoda, uključujući potrebu za procjenom rizika i

(c) obavješćuje drugu stranku o svakom ozbiljnom ili znatnom riziku za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, uključujući hitne slučajeve povezane s hranom. Ta se obavijest dostavlja u pisanom obliku u roku od dva radna dana od dana otkrivanja rizika.

POGLAVLJE 5.

TRGOVINA USLUGAMA, POSLOVNI NASTAN I ELEKTRONIČKA TRGOVINA

ODJELJAK A
OPĆE ODREDBE

ČLANAK 141.

Cilj, područje primjene i opseg

1. Stranke, potvrđujući svoje obveze na temelju Sporazuma o WTO-u, utvrđuju potrebne aranžmane za postupnu recipročnu liberalizaciju poslovnog nastana i trgovine uslugama te za suradnju u području elektroničke trgovine.

2. Ništa se u ovom poglavlju ne tumači na način da se strankama određuje ikakva obveza u odnosu na javnu nabavu, podložno odredbama poglavlja 8.

3. Ovo se poglavlje ne primjenjuju na subvencije koje dodjeljuju stranke, a koje podliježu poglavlju 10.

4. U skladu s ovim poglavljem, svaka stranka zadržava pravo donijeti i provoditi mjere za postizanje legitimnih ciljeva politike.

5. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na mjere koje utječu na fizičke osobe koje traže pristup tržištu rada stranke niti se primjenjuje na mjere koje se odnose na državljanstvo, boravište ili trajno zapošljavanje.

6. Ništa u ovom poglavlju ne sprječava stranku da primijeni mjere kako bi uredila ulazak fizičkih osoba na svoje područje ili njihov privremeni boravak na svojem području, uključujući mjere koje su potrebne za zaštitu cjelovitosti njezinih granica i osiguranje uređenog prelaska fizičkih osoba preko tih granica, pod uvjetom da se takve mjere ne primjenjuju tako da poništavaju ili smanjuju koristi koje bilo koja stranka ima u skladu s posebnim obvezama u ovom poglavlju i prilozima ovom Sporazumu.

ČLANAK 142.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

(a) „mjera” znači svaka mjera koju poduzima stranka, bilo u obliku zakona, propisa, pravila, postupka, odluke, administrativne mjere ili u nekom drugom obliku;

(b) „mjere koje stranka donosi ili provodi” znači mjere koje poduzimaju:

i. središnje, regionalne ili lokalne vlade ili tijela stranke i

ii. nevladina tijela stranke pri izvršavanju ovlasti koje su im delegirale središnje, regionalne ili lokalne vlade ili tijela te stranke;

(c) „fizička osoba stranke” znači državljanin države članice u skladu s njezinim zakonodavstvom ili državljanin Republike Armenije u skladu s njezinim zakonodavstvom;

(d) „pravna osoba” znači svaki pravni subjekt propisno osnovan ili na neki drugi način organiziran u skladu s primjenjivim pravom, radi stjecanja dobiti ili radi nekog drugog razloga, neovisno o tome je li u privatnom ili državnom vlasništvu, uključujući bilo koje trgovačko društvo, zakladu, partnerstvo, zajednički pothvat, obrt ili udruženje;

(e) „pravna osoba stranke” znači pravna osoba koja je osnovana u skladu s pravom države članice i Europske unije, odnosno Republike Armenije, sa sjedištem, središnjom upravom ili glavnim mjestom poslovanja na području na koje se primjenjuje Ugovor o funkcioniranju Europske unije ili na državnom području Republike Armenije.

Pravna osoba koja na području na kojem se primjenjuje Ugovor o funkcioniranju Europske unije, odnosno na državnom području Republike Armenije, ima samo sjedište ili središnju upravu ne smatra se pravnom osobom iz Europske unije, odnosno pravnom osobom iz Republike Armenije, osim ako njezino poslovanje ima stvarnu i stalnu vezu s gospodarstvom Europske unije odnosno Republike Armenije.

(f) Neovisno o prethodnim stavcima, na brodarska društva s poslovnim nastanom izvan Europske unije ili Republike Armenije koja su pod kontrolom državljana država članica, odnosno Republike Armenije, primjenjuju se odredbe ovog Sporazuma ako su njihova plovila registrirana u skladu sa zakonodavstvom njihove države članice ili Republike Armenije i ako plove pod zastavom te države članice ili Republike Armenije;

(g) „društvo kći pravne osobe stranke” znači pravna osoba koja je pod stvarnom kontrolom druge pravne osobe te stranke[1];

(h) „podružnica pravne osobe” znači mjesto poslovanja koje nema pravnu osobnost, koje ima trajni karakter kao produžetak matičnog društva, ima upravljačku strukturu i materijalnu opremu za poslovanje s trećim osobama tako da one, iako znaju da će se, bude li to potrebno, uspostaviti pravna veza s matičnim društvom koje ima sjedište u inozemstvu, ne moraju izravno poslovati s tim matičnim društvom, nego mogu poslovati na mjestu poslovanja koje predstavlja njegov produžetak;

(i) „poslovni nastan” znači:

i. za pravne osobe stranke, pravne osobe koje pokreću ili obavljaju gospodarske djelatnosti osnivanjem, uključujući i stjecanjem, pravne osobe ili otvaranjem podružnice ili predstavništva u Europskoj uniji odnosno u Republici Armeniji;

ii. za fizičke osobe stranke, fizičke osobe koje pokreću ili obavljaju gospodarske djelatnosti kao samozaposlene osobe ili osnivaju poduzeća, posebno trgovačka društva, nad kojima imaju stvarnu kontrolu;

(j) „gospodarske djelatnosti” uključuju djelatnosti industrijske, trgovinske, stručne i obrtničke naravi, a ne uključuju djelatnosti koje se obavljaju u okviru obnašanja javne vlasti;

[1] Pravna osoba kontrolira drugu pravnu osobu ako ima ovlast imenovati većinu njezinih direktora ili na drugi način zakonito upravljati njezinim djelovanjem.

(k) „poslovanje” znači obavljanje gospodarskih djelatnosti;

(l) „usluge” znači sve usluge u svim sektorima, osim usluga koje se pružaju u okviru obnašanja javne vlasti;

(m) „usluge i druge djelatnosti koje se obavljaju u okviru obnašanja javne vlasti” znači usluge ili djelatnosti koje se ne obavljaju na komercijalnoj osnovi niti u tržišnom natjecanju s jednim gospodarskim subjektom ili više njih;

(n) „prekogranično pružanje usluga” znači pružanje usluga:

i. iz područja jedne stranke na područje druge stranke ili

ii. na području jedne stranke korisniku usluge druge stranke;

(o) „pružatelj usluge” stranke znači fizička ili pravna osoba stranke koja pruža ili želi pružati uslugu;

(p) „poduzetnik” znači fizička ili pravna osoba stranke koja obavlja ili želi obavljati gospodarsku djelatnost osnivanjem poslovne jedinice.

ODJELJAK B

POSLOVNI NASTAN

ČLANAK 143.

Područje primjene

Ovaj se odjeljak primjenjuje na mjere koje stranke donesu ili provode u odnosu na poslovni nastan u pogledu svih gospodarskih djelatnosti, osim:

(a) rudarstva, proizvodnje i prerade[1] nuklearnih materijala;

(b) proizvodnje i trgovine oružjem, streljivom i ratnim materijalom;

(c) audiovizualnih usluga;

(d) nacionalne pomorske kabotaže[2] i

[1] Radi veće jasnoće, prerada nuklearnih materijala obuhvaća sve djelatnosti iz UN ISIC-a Rev. 3.1, šifra 2330.

[2] Ne dovodeći u pitanje opseg djelatnosti koje se mogu smatrati kabotažom na temelju relevantnog nacionalnog zakonodavstva, nacionalna pomorska kabotaža u smislu ovog poglavlja obuhvaća prijevoz putnika ili robe između luke ili točke u Republici Armeniji ili državi članici i druge luke ili točke u Republici Armeniji ili državi članici, uključujući njihove epikontinentalne pojase, kako je predviđeno Konvencijom UN-a o pomorskom pravu, te promet koji počinje i završava u istoj luci ili točki u Republici Armeniji ili državi članici.

(e) domaćih i međunarodnih usluga zračnog prometa[1], neovisno o tome radi li se o linijskom ili izvanlinijskom prometu, te usluga koje su neposredno povezane s ostvarivanjem prometnih prava, osim:

i. usluga popravka i održavanja zrakoplova za vrijeme kojih je zrakoplov povučen iz prometa;

ii. prodaje i stavljanja na tržište usluga zračnog prometa;

iii. usluga računalnog sustava rezervacija (CRS);

iv. zemaljskih usluga i

v. usluga upravljanja zračnom lukom.

ČLANAK 144.

Nacionalni tretman i tretman prema načelu najpovlaštenije države

1. Podložno rezervama navedenima u Prilogu VIII.-E, Republika Armenija nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma odobrava:

(a) u pogledu poslovnog nastana društava kćeri, podružnica i predstavništava fizičkih ili pravnih osoba iz Europske unije, tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji je predvidjela za vlastite pravne osobe, podružnice i predstavništva odnosno za pravne osobe, podružnice i predstavništva iz bilo koje treće zemlje, ovisno o tome koji je tretman povoljniji i

[1] Uvjeti uzajamnog pristupa tržištu u zračnom prometu uredit će se budućim sporazumom između stranaka o uspostavi zajedničkog zračnog prostora.

(b) u pogledu poslovanja društava kćeri, podružnica i predstavništava fizičkih ili pravnih osoba iz Europske unije u Republici Armeniji nakon uspostave poslovnog nastana, tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji je predvidjela za vlastite pravne osobe, podružnice i predstavništva, odnosno za pravne osobe, podružnice i predstavništva pravnih osoba iz bilo koje treće zemlje, ovisno o tome koji je tretman povoljniji.[1]

2. Podložno rezervama navedenima u Prilogu VIII.-A, Europska unija nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma odobrava:

(a) u pogledu poslovnog nastana društava kćeri, podružnica i predstavništava fizičkih ili pravnih osoba iz Republike Armenije, tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji je Europska unija predvidjela za vlastite pravne osobe, podružnice i predstavništva odnosno za pravne osobe, podružnice i predstavništva iz bilo koje treće zemlje, ovisno o tome koji je tretman povoljniji i

(b) u pogledu poslovanja društava kćeri, podružnica i predstavništava fizičkih ili pravnih osoba iz Republike Armenije u Europskoj uniji nakon uspostave poslovnog nastana, tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji je predvidjela za vlastite pravne osobe, podružnice i predstavništva, odnosno za pravne osobe, podružnice i predstavništva pravnih osoba iz bilo koje treće zemlje, ovisno o tome koji je tretman povoljniji.[2]

---

[1] Ova obveza ne vrijedi u odnosu na odredbe o zaštiti ulaganja koje nisu obuhvaćene ovim odjeljkom, uključujući odredbe koje se odnose na postupak rješavanja sporova između ulagača i države, koje se nalaze u drugim sporazumima.

[2] Ova obveza ne vrijedi u odnosu na odredbe o zaštiti ulaganja koje nisu obuhvaćene ovim odjeljkom, uključujući odredbe koje se odnose na postupak rješavanja sporova između ulagača i države, koje se nalaze u drugim sporazumima.

3. Podložno rezervama navedenima u prilozima VIII.-A i VIII.-E, stranke ne donose nove mjere kojima se, u odnosu na njihove vlastite pravne osobe, na njihovu području uvodi diskriminacija u pogledu poslovnog nastana pravnih osoba druge stranke ili u vezi s njihovim poslovanjem nakon što su te osobe uspostavile poslovni nastan.

ČLANAK 145.

Preispitivanje

U cilju postupne liberalizacije uvjeta poslovnog nastana, Odbor za partnerstvo u sastavu zaduženom za trgovinu redovito preispituje pravni okvir[1] i okruženje za poslovni nastan.

ČLANAK 146.

Drugi sporazumi

Ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao ograničavanje prava ulagača stranaka da iskoriste povoljniji tretman predviđen bilo kojim postojećim ili budućim međunarodnim sporazumom o ulaganjima čije su stranke države članice i Republika Armenija.

[1] To uključuje ovo poglavlje i priloge VIII.-A i VIII.-E.

ČLANAK 147.

Standard tretmana podružnica i predstavništava

1. Odredbama članka 144. ne isključuje se mogućnost da stranka primijeni posebne mjere u pogledu poslovnog nastana i poslovanja na njezinu području onih podružnica i predstavništava pravnih osoba druge stranke koje nisu osnovane na području prve stranke, ako su te mjere opravdane zbog pravnih ili tehničkih razlika između takvih podružnica i predstavništava u odnosu na podružnice i predstavništva pravnih osoba koje su osnovane na njezinu području, ili iz opreza u slučaju financijskih usluga.

2. Razlika u tretmanu ne smije premašiti ono što je nužno s obzirom na navedene pravne ili tehničke razlike ili, u slučaju financijskih usluga, zbog razloga bonitetnog nadzora.

ODJELJAK C

PREKOGRANIČNO PRUŽANJE USLUGA

ČLANAK 148.

Područje primjene

Ovaj se odjeljak primjenjuje na mjere stranaka koje utječu na prekogranično pružanje usluga u svim sektorima, osim:

(a) audiovizualnih usluga;

(b) nacionalne pomorske kabotaže[1] i

(c) domaćih i međunarodnih usluga zračnog prometa[2], neovisno o tome radi li se o linijskom ili izvanlinijskom prometu, te usluga koje su neposredno povezane s ostvarivanjem prometnih prava, osim:

i. usluga popravka i održavanja zrakoplova za vrijeme kojih je zrakoplov povučen iz prometa;

[1] Ne dovodeći u pitanje opseg djelatnosti koje se mogu smatrati kabotažom na temelju relevantnog nacionalnog zakonodavstva, nacionalna pomorska kabotaža u smislu ovog poglavlja obuhvaća prijevoz putnika ili robe između luke ili točke u Republici Armeniji ili državi članici i druge luke ili točke u Republici Armeniji ili državi članici, uključujući njihove epikontinentalne pojase, kako je predviđeno Konvencijom UN-a o pomorskom pravu, te promet koji počinje i završava u istoj luci ili točki u Republici Armeniji ili državi članici.

[2] Uvjeti uzajamnog pristupa tržištu u zračnom prometu uredit će se budućim sporazumom između stranaka o uspostavi zajedničkog zračnog prostora.

ii. prodaje i stavljanja na tržište usluga zračnog prometa;

iii. usluga računalnog sustava rezervacija (CRS);

iv. zemaljskih usluga i

v. usluga upravljanja zračnom lukom.

ČLANAK 149.

Pristup tržištu

1. U pogledu pristupa tržištu prekograničnim pružanjem usluga, svaka stranka odobrava uslugama i pružateljima usluga druge stranke tretman koji nije nepovoljniji od tretmana predviđenog posebnim obvezama iz priloga VIII.-B i VIII.-F.

2. Osim ako je u prilozima VIII.-B i VIII.-F navedeno drukčije, stranke u sektorima u kojima su preuzete obveze u pogledu pristupa tržištu ne smiju, bilo za određenu regiju ili cjelokupno područje, donositi niti provoditi sljedeće mjere:

(a) ograničenja broja pružatelja usluga, u obliku brojčanih kvota, monopola, isključivih pružatelja usluga ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;

(b) ograničenja ukupne vrijednosti uslužnih transakcija ili imovine u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba ili

(c) ograničenja ukupnog broja uslužnih poslova ili ukupne količine uslužnih proizvoda izražene u navedenim brojčanim jedinicama u obliku kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba.

ČLANAK 150.

Nacionalni tretman

1. U sektorima u kojima su obveze u pogledu pristupa tržištu upisane u priloge VIII.-B i VIII.-F te podložno svim u njima utvrđenim uvjetima i kvalifikacijama, svaka stranka odobrava uslugama i pružateljima usluga druge stranke, u odnosu na sve mjere koje utječu na prekogranično pružanje usluga, tretman koji nije nepovoljniji od onog koji odobrava vlastitim sličnim uslugama i pružateljima usluga.

2. Stranka može ispuniti zahtjev iz stavka 1. tako da uslugama i pružateljima usluga druge stranke odobri tretman koji je formalno jednak tretmanu koji odobrava vlastitim sličnim uslugama i pružateljima usluga ili koji se formalno razlikuje od njega.

3. Formalno jednak tretman ili formalno različit tretman smatraju se manje povoljnim ako se njima mijenjaju uvjeti tržišnog natjecanja u korist usluga ili pružatelja usluga stranke u usporedbi sa sličnim uslugama ili pružateljima usluga druge stranke.

4. Posebne obveze preuzete na temelju ovog članka ne tumače se na način da se od stranke zahtijeva naknada za inherentno podređeni tržišni položaj koji je posljedica stranog podrijetla odgovarajućih usluga ili pružatelja usluga.

ČLANAK 151.

Popisi obveza

1. Sektori koje svaka stranka liberalizira na temelju ovog poglavlja i ograničenja pristupa tržištu te ograničenja nacionalnog tretmana koja se primjenjuju na usluge i pružatelje usluga druge stranke u tim sektorima i koja su formulirana u obliku rezervi navedeni su u popisima obveza iz priloga VIII.-B i VIII.-F.

2. Ne dovodeći u pitanje prava i obveze koje stranke imaju ili mogu imati na temelju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji iz 1989. i Europske konvencije o filmskoj koprodukciji iz 1992., popisima obveza iz priloga VIII.-B i VIII.-F nisu obuhvaćene obveze povezane s audiovizualnim uslugama.

ČLANAK 152.

Preispitivanje

U cilju postupne liberalizacije prekograničnog pružanja usluga između stranaka Odbor za partnerstvo u sastavu zaduženom za trgovinu redovito preispituje popis obveza iz članaka od 149. do 151. U tom se preispitivanju uzima u obzir, među ostalim, postupak postupnog približavanja iz članaka 169., 180. i 192. te njegov učinak na uklanjanje preostalih prepreka za prekogranično pružanje usluga između stranaka.

ODJELJAK D

PRIVREMENA PRISUTNOST FIZIČKIH OSOBA U POSLOVNE SVRHE

ČLANAK 153.

Područje primjene i definicije

1. Ovaj se odjeljak primjenjuje na mjere stranaka koje se odnose na ulazak na njihovo područje i privremeni boravak ključnog osoblja, diplomiranih vježbenika, prodavatelja roba i usluga, ugovornih pružatelja usluga i neovisnih stručnjaka, ne dovodeći u pitanje članak 141. stavak 5.

Za potrebe ovog odjeljka:

(a) „ključno osoblje” znači fizičke osobe zaposlene u pravnoj osobi stranke koja nije neprofitna organizacija[1], koje su odgovorne za osnivanje ili propisnu kontrolu, poslovanje poslovne jedinice i upravljanje njome te koje su „poslovni posjetitelji u svrhu osnivanja poslovne jedinice” ili „osobe premještene unutar društva”;

(b) „poslovni posjetitelji u svrhu osnivanja poslovne jedinice” znači fizičke osobe zaposlene na vodećem položaju koje su odgovorne za osnivanje poslovne jedinice, koje ne nude niti pružaju usluge niti sudjeluju u bilo kojim drugim gospodarskim djelatnostima osim onih potrebnih u svrhu osnivanja poslovne jedinice te koje ne primaju naknadu iz izvora koji se nalazi na području stranke domaćina;

(c) „osobe premještene unutar društva” znači fizičke osobe koje su zaposlene u pravnoj osobi stranke ili su partneri u toj pravnoj osobi najmanje godinu dana, koje su privremeno premještene u poslovnu jedinicu koja može biti društvo kći, podružnica ili glavno društvo pravne osobe na području druge stranke te koje su „rukovoditelji” ili „stručnjaci”;

(d) „rukovoditelji” znači fizičke osobe zaposlene na vodećem položaju u pravnoj osobi koje u prvom redu upravljaju poslovanjem poslovne jedinice, a pod općim su nadzorom ili vodstvom prvenstveno upravnog odbora ili dioničara društva ili osobe koja obnaša istovjetnu dužnost, te čija uloga uključuje najmanje:

[1] Upućivanje na pravnu osobu koja nije „neprofitna organizacija” primjenjuje se samo za Belgiju, Češku Republiku, Dansku, Njemačku, Irsku, Grčku, Španjolsku, Francusku, Italiju, Cipar, Latviju, Litvu, Luksemburg, Maltu, Nizozemsku, Austriju, Portugal, Sloveniju, Finsku i Ujedinjenu Kraljevinu.

i. vođenje poslovne jedinice ili njezina odjela ili pododjela;

ii. nadziranje i kontroliranje rada drugog nadzornog, stručnog ili rukovodećeg osoblja i

iii. ovlasti da osobno zapošljavaju i otpuštaju ili da preporučuju zapošljavanje, otpuštanje ili druge kadrovske mjere;

(e) „stručnjaci” znači osobe zaposlene u pravnoj osobi stranke koje posjeduju posebna znanja bitna za proizvodnju, istraživačku opremu, tehnike, postupke ili vođenje poslovne jedinice.

Pri procjeni tog znanja u obzir se uzima ne samo znanje specifično za poslovnu jedinicu nego i to ima li osoba visok stupanj stručne osposobljenosti, uključujući odgovarajuće radno iskustvo, za određenu vrstu posla ili trgovine koja zahtijeva specifično tehničko znanje, uključujući članstvo u ovlaštenoj strukovnoj udruzi;

(f) „diplomirani vježbenici” znači fizičke osobe koje su najmanje godinu dana zaposlene u pravnoj osobi stranke ili njezinoj podružnici, imaju sveučilišnu diplomu i privremeno su premještene u poslovnu jedinicu pravne osobe na području druge stranke za potrebe razvoja karijere ili osposobljavanja za poslovne tehnike ili metode[1];

[1] Od poslovne jedinice primatelja može se zahtijevati da dostavi na prethodno odobrenje program osposobljavanja kojim je obuhvaćeno trajanje boravka kako bi se dokazalo da je svrha boravka osposobljavanje. U slučaju Češke Republike, Njemačke, Španjolske, Francuske, Litve, Mađarske i Austrije, osposobljavanje mora biti povezano sa stečenom sveučilišnom diplomom.

(g) „prodavatelji roba i usluga”[1] znači fizičke osobe koje su predstavnici pružatelja usluga ili dobavljača robe stranke koji traže ulazak i privremeni boravak na području druge stranke radi pregovora o prodaji usluga ili robe ili sklapanja sporazuma o prodaji usluga ili robe za tog pružatelja usluga ili dobavljača robe te se ne bave izravnom prodajom široj javnosti niti primaju naknadu iz izvora koji se nalazi na području stranke domaćina niti djeluju kao posrednici;

(h) „ugovorni pružatelji usluga” znači fizičke osobe koje su zaposlene u pravnoj osobi stranke koja nije agencija za privremeno zapošljavanje i usluge ustupanja radnika niti djeluje kao takva agencija, koja nema poslovni nastan na području druge stranke te je s krajnjim potrošačem u drugoj stranci u dobroj vjeri sklopila ugovor o pružanju usluga kojim se zahtijeva privremena prisutnost njezinih zaposlenika u toj stranci radi ispunjavanja ugovora o pružanju usluga[2];

(i) „neovisni stručnjaci” znači fizičke osobe koje se bave pružanjem usluga i imaju status samozaposlene osobe na području stranke, koje nemaju poslovni nastan na području druge stranke i koje su s krajnjim potrošačem u drugoj stranci u dobroj vjeri sklopile ugovor o pružanju usluga (osim ugovora preko agencije za privremeno zapošljavanje i usluge ustupanja radnika) kojim se zahtijeva njihova privremena prisutnost u toj stranci radi ispunjavanja ugovora o pružanju usluga[3];

---

1 Ujedinjena Kraljevina: kategorija prodavatelja roba i usluga priznata je isključivo za prodavatelje usluga.

2 Ugovor o pružanju usluga iz točaka (h) i (i) mora biti u skladu sa zakonima, propisima i drugim zahtjevima stranke u kojoj se ugovor izvršava.

3 Ugovor o pružanju usluga iz točaka (h) i (i) mora biti u skladu sa zakonima, propisima i drugim zahtjevima stranke u kojoj se ugovor izvršava.

(j) „kvalifikacije” znači diplome, svjedodžbe i drugi dokazi o formalnoj stručnoj osposobljenosti koje je izdalo tijelo određeno na temelju zakonodavnih, regulatornih ili administrativnih odredbi i kojima se potvrđuje uspješan završetak stručnog osposobljavanja.

ČLANAK 154.

Ključno osoblje i diplomirani vježbenici

1. Za svaki sektor za koji su obveze preuzete u skladu s odjeljkom B i podložno rezervama iz Priloga VIII.-C, svaka stranka dopušta poduzetnicima druge stranke da u svojim poslovnim jedinicama zapošljavaju fizičke osobe te druge stranke pod uvjetom da su ti zaposlenici ključno osoblje ili diplomirani vježbenici prema definiciji iz članka 153. Ulazak i privremeni boravak ključnog osoblja i diplomiranih vježbenika traje najdulje tri godine za osobe premještene unutar društva, 90 dana u bilo kojem razdoblju od 12 mjeseci za poslovne posjetitelje u svrhu osnivanja poslovne jedinice te godinu dana za diplomirane vježbenike.

2. Za svaki sektor za koji su obveze preuzete u skladu s odjeljkom B, mjere koje stranka ne smije donositi niti provoditi, bilo za određenu regiju ili cjelokupno područje, osim ako je drukčije navedeno u Prilogu VIII.-C, utvrđuju se kao ograničenja ukupnog broja fizičkih osoba koje poduzetnik može zaposliti kao ključno osoblje i diplomirane vježbenike u konkretnom sektoru u obliku brojčanih kvota ili ispitivanja gospodarskih uvjeta te kao diskriminacijska ograničenja.

ČLANAK 155.

Prodavatelji roba i usluga

Za svaki sektor za koji su obveze preuzete u skladu s odjeljkom B ili C i podložno rezervama iz Priloga VIII.-C, svaka stranka dopušta ulazak i privremeni boravak prodavatelja roba i usluga do najviše 90 dana u bilo kojem razdoblju od 12 mjeseci.

ČLANAK 156.

Ugovorni pružatelji usluga

1. U pogledu ulaska i privremenog boravka ugovornih pružatelja usluga, stranke potvrđuju svoje obveze koje proizlaze iz Općeg sporazuma WTO-a o trgovini uslugama.

2. U skladu s prilozima VIII.-D i VIII.-G, svaka stranka dopušta ugovornim pružateljima usluga druge stranke pružanje usluga na svojem području podložno sljedećim uvjetima:

(a) fizičke osobe pružaju uslugu privremeno kao zaposlenici pravne osobe koja je sklopila ugovor o pružanju usluga u trajanju od najdulje 12 mjeseci;

(b) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku nude tu uslugu kao zaposlenici pravne osobe koja pruža te usluge najmanje godinu dana neposredno prije dana podnošenja zahtjeva za ulazak u drugu stranku te, osim toga, na dan podnošenja zahtjeva za ulazak u drugu stranku imaju najmanje tri godine radnog iskustva[1] u području djelatnosti koja je predmet ugovora;

(c) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku imaju:

i. sveučilišnu diplomu ili kvalifikaciju kojom se potvrđuje jednakovrijedna razina znanja[2] i

ii. stručne kvalifikacije potrebne za obavljanje djelatnosti u skladu sa zakonima, propisima ili drugim mjerama stranke u kojoj se pruža usluga;

(d) fizičke osobe ne primaju nikakvu drugu naknadu za pružanje usluga na području druge stranke osim naknade koju im plaća pravna osoba koja ih zapošljava;

(e) ulazak i privremeni boravak fizičkih osoba u predmetnoj stranci ukupno traje najviše šest mjeseci ili, u slučaju Luksemburga, 25 tjedana u bilo kojem razdoblju od 12 mjeseci ili odgovara trajanju ugovora, ovisno o tome koje je razdoblje kraće;

(f) pristup odobren na temelju ovog članka odnosi se samo na uslužnu djelatnost koja je predmet ugovora i ne daje pravo na korištenje stručnog naziva stranke u kojoj se usluga pruža i

---

[1] Stečeno nakon punoljetnosti.

[2] Ako diploma ili kvalifikacija nisu stečene u stranci u kojoj se pruža usluga, ta stranka može ocijeniti jesu li ta diploma ili kvalifikacija jednakovrijedne sveučilišnoj diplomi koja se zahtijeva na njezinu području.

(g) broj osoba obuhvaćenih ugovorom o pružanju usluga nije veći od broja koji je potreban za ispunjenje ugovora u skladu sa zakonima, propisima ili drugim mjerama stranke u kojoj se pruža usluga.

ČLANAK 157.

Neovisni stručnjaci

U skladu s prilozima VIII.-D i VIII.-G, svaka stranka dopušta neovisnim stručnjacima druge stranke pružanje usluga na svojem području podložno sljedećim uvjetima:

(a) fizičke osobe pružaju uslugu privremeno kao samozaposlene osobe s poslovnim nastanom u drugoj stranci te su sklopile ugovor o pružanju usluga u trajanju od najdulje 12 mjeseci;

(b) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku na dan podnošenja zahtjeva za ulazak u drugu stranku imaju najmanje šest godina radnog iskustva u području djelatnosti koja je predmet ugovora;

(c) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku imaju:

i. sveučilišnu diplomu ili kvalifikaciju kojom se potvrđuje jednakovrijedna razina znanja[1] i

ii. stručne kvalifikacije potrebne za obavljanje djelatnosti u skladu sa zakonima, propisima ili drugim mjerama stranke u kojoj se pruža usluga;

(d) ulazak i privremeni boravak fizičkih osoba u predmetnoj stranci ukupno traje najviše šest mjeseci ili, u slučaju Luksemburga, 25 tjedana u bilo kojem razdoblju od 12 mjeseci ili odgovara trajanju ugovora, ovisno o tome koje je razdoblje kraće i

(e) pristup odobren na temelju ovog članka odnosi se samo na uslužnu djelatnost koja je predmet ugovora i ne daje pravo na korištenje stručnog naziva stranke u kojoj se usluga pruža.

[1] Ako diploma ili kvalifikacija nisu stečene u stranci u kojoj se pruža usluga, ta stranka može ocijeniti jesu li ta diploma ili kvalifikacija jednakovrijedne sveučilišnoj diplomi koja se zahtijeva na njezinu području.

ODJELJAK E

REGULATORNI OKVIR

PODODJELJAK I.

NACIONALNI PROPISI

ČLANAK 158.

Područje primjene i definicije

1. Ovaj se odjeljak primjenjuje na mjere stranaka povezane sa zahtjevima i postupcima za izdavanje dozvola te zahtjevima i postupcima u pogledu kvalifikacija koji utječu na:

(a) prekogranično pružanje usluga;

(b) poslovni nastan fizičkih i pravnih osoba stranke na njihovu području i

(c) privremeni boravak kategorija fizičkih osoba iz članka 153. na njihovu području.

2. U slučaju prekograničnog pružanja usluga, ovaj se odjeljak primjenjuje samo u sektorima u kojima je stranka preuzela posebne obveze i u mjeri u kojoj se te posebne obveze primjenjuju. U slučaju poslovnog nastana, ovaj se odjeljak ne primjenjuje u sektorima u mjeri u kojoj je rezerva navedena u prilozima VIII.-A i VIII.-E. U slučaju privremenog boravka fizičkih osoba, ovaj se odjeljak ne primjenjuje u sektorima u mjeri u kojoj je rezerva navedena u prilozima VIII.-C, VIII.-D i VIII.-G.

3. Ovaj se odjeljak ne primjenjuje na mjere u mjeri u kojoj predstavljaju ograničenja podložna uvrštavanju u raspored.

4. Za potrebe ovog odjeljka:

(a) „zahtjevi za izdavanje dozvola” znači bitni zahtjevi, osim zahtjeva u pogledu kvalifikacija, koje fizička ili pravna osoba treba ispuniti kako bi dobila, izmijenila ili obnovila dozvolu za obavljanje djelatnosti iz stavka 1.;

(b) „postupci izdavanja dozvola” znači administrativna ili postupovna pravila kojih se fizička ili pravna osoba koja traži dozvolu za obavljanje djelatnosti iz stavka 1., uključujući izmjenu ili obnovu dozvole, treba pridržavati kako bi dokazala ispunjavanje zahtjeva za izdavanje dozvola;

(c) „zahtjevi u pogledu kvalifikacija” znači bitni zahtjevi koji se odnose na kompetencije fizičke osobe za pružanje usluge i koje treba dokazati u svrhu dobivanja dozvole za pružanje usluge;

(d) „postupci u pogledu kvalifikacija” znači administrativna ili postupovna pravila kojih se fizička osoba treba pridržavati kako bi dokazala ispunjavanje zahtjeva u pogledu kvalifikacija u svrhu dobivanja dozvole za pružanje usluge i

(e) „nadležno tijelo” znači svaka središnja, regionalna ili lokalna vlada i tijelo ili nevladino tijelo koje izvršava ovlasti koje su na njega prenijeli središnje, regionalne ili lokalne vlade ili tijela, koje odlučuje o izdavanju dozvole za pružanje usluge, uključujući poslovnim nastanom, ili o izdavanju dozvole za pokretanje gospodarske djelatnosti osim usluga.

ČLANAK 159.

Uvjeti za izdavanje dozvola i kvalifikacije

1. Svaka stranka osigurava da se mjere povezane sa zahtjevima i postupcima za izdavanje dozvola te zahtjevima i postupcima u pogledu kvalifikacija temelje na kriterijima kojima se isključuje mogućnost nadležnih tijela da ovlast ocjenjivanja izvršavaju na arbitraran način.

2. Kriteriji iz stavka 1. moraju biti:

(a) razmjerni cilju javne politike;

(b) jasni i nedvosmisleni;

(c) objektivni;

(d) prethodno utvrđeni;

(e) unaprijed objavljeni i

(f) transparentni i pristupačni.

3. Odobrenje ili dozvola izdaje se čim se utvrdi, na temelju primjerenog ispitivanja, da su ispunjeni uvjeti za izdavanje odobrenja ili dozvole.

4. Svaka stranka održava ili osniva pravosudna, arbitražna ili upravna tijela ili postupke koji, na zahtjev pogođenog poduzetnika ili pružatelja usluge, omogućuju hitno preispitivanje administrativnih odluka koje utječu na poslovni nastan, prekogranično pružanje usluga ili privremenu prisutnost fizičkih osoba u poslovne svrhe te, u slučajevima u kojima je to opravdano, odgovarajuća pravna sredstva protiv tih odluka. Ako takvi postupci ovise o agenciji nadležnoj za donošenje predmetne upravne odluke, svaka stranka osigurava da je postupcima doista predviđeno objektivno i nepristrano preispitivanje.

5. Ako je broj dozvola dostupnih za određenu djelatnost ograničen zbog nestašice dostupnih prirodnih resursa ili tehničkog kapaciteta, svaka stranka primjenjuje postupak odabira potencijalnih kandidata kojim se u potpunosti jamče nepristranost i transparentnost, posebno uključujući primjereno obavješćivanje javnosti o pokretanju, provedbi i završetku postupka.

6. Podložno zahtjevima iz ovog članka, svaka stranka pri utvrđivanju pravila za postupak odabira može uzeti u obzir legitimne ciljeve javne politike, uključujući pitanja zdravlja, sigurnosti, zaštite okoliša i očuvanja kulturne baštine.

ČLANAK 160.

Postupci izdavanja dozvola te postupci u pogledu kvalifikacija

1. Postupci i formalnosti izdavanja dozvola te postupci i formalnosti u pogledu kvalifikacija moraju biti jasni, unaprijed javno objavljeni i uređeni na način da se podnositeljima zahtjeva jamči objektivna i nepristrana obrada njihova zahtjeva.

2. Postupci i formalnosti izdavanja dozvola te postupci i formalnosti u pogledu kvalifikacija moraju biti što jednostavniji i ne smiju neopravdano otežavati niti odgađati pružanje usluge. Bilo kakve naknade za izdavanje dozvola[1] koje podnositelji zahtjeva mogu biti dužni platiti u vezi sa svojim zahtjevom moraju biti primjerene i razmjerne trošku predmetnih postupaka izdavanja dozvola.

3. Svaka stranka osigurava da su postupci i odluke nadležnih tijela u postupcima izdavanja dozvola ili odobrenja nepristrani u odnosu na sve podnositelje zahtjeva. Nadležno tijelo donosi svoju odluku na neovisan način i ne smije biti odgovorno pružatelju usluga za kojeg se traži dozvola ili odobrenje.

4. Ako su za zahtjeve predviđeni određeni rokovi, podnositelju zahtjeva osigurava se razuman rok za podnošenje zahtjeva. Nadležno tijelo bez nepotrebne odgode pokreće obradu zahtjeva. Ako je moguće, zahtjevi se primaju u elektroničkom obliku pod istim uvjetima vjerodostojnosti kao u slučaju podnošenja zahtjeva u papirnatom obliku.

[1] Naknade za izdavanje dozvola ne uključuju plaćanja za dražbe, natječaje ili druga nediskriminirajuća sredstva za dodjelu koncesija ili obvezne doprinose za pružanje univerzalne usluge.

5. Svaka stranka osigurava dovršetak obrade zahtjeva, uključujući donošenje konačne odluke, u razumnom roku od podnošenja potpunog zahtjeva. Svaka stranka nastoji odrediti uobičajeni rok za obradu zahtjeva.

6. Nadležno tijelo obavješćuje podnositelja zahtjeva u razumnom roku od primitka zahtjeva koji smatra nepotpunim, pruža priliku za ispravljanje nedostataka te, u mjeri u kojoj je to moguće, utvrđuje dodatne informacije potrebne za dopunu zahtjeva.

7. Ako je moguće, umjesto izvornih dokumenata prihvaćaju se ovjerene preslike.

8. U slučaju odbijanja zahtjeva nadležno tijelo obavješćuje podnositelja zahtjeva u pisanom obliku i bez nepotrebne odgode. Podnositelja zahtjeva u načelu se na zahtjev obavješćuje i o razlozima odbijanja zahtjeva i roku za podnošenje žalbe protiv te odluke.

9. Svaka stranka osigurava da dozvola ili odobrenje, nakon dodjele, počne proizvoditi učinke bez nepotrebne odgode u skladu s uvjetima koji su u njima određeni.

PODODJELJAK II.

ODREDBE OPĆE PRIMJENE

ČLANAK 161.

Uzajamno priznavanje

1. Ništa u ovom poglavlju ne sprječava stranku da od fizičkih osoba zahtijeva posjedovanje nužnih kvalifikacija i/ili radnog iskustva za predmetno područje djelatnosti na području na kojem se usluga pruža.

2. Svaka stranka potiče relevantna stručna tijela na svojem području da Odboru za partnerstvo u sastavu zaduženom za trgovinu dostave preporuke o uzajamnom priznavanju kvalifikacija i radnog iskustva kako bi poduzetnici i pružatelji usluga ispunili, u cijelosti ili djelomično, kriterije svake stranke za izdavanje odobrenja i dozvola poduzetnicima i pružateljima usluga, a posebno pružateljima profesionalnih usluga, te za njihov rad i certificiranje.

3. Po primitku preporuke iz stavka 2. Odbor za partnerstvo u sastavu zaduženom za trgovinu u razumnom roku preispituje tu preporuku u cilju utvrđivanja je li ona u skladu s ovim Sporazumom te, na temelju informacija iz preporuke, procjenjuje posebno:

(a) koliko su norme i kriteriji koje svaka stranka primjenjuje na izdavanje odobrenja i dozvola pružateljima usluga i poduzetnicima te za njihov rad i certificiranje usklađeni i

(b) moguću ekonomsku vrijednost sporazuma o uzajamnom priznavanju kvalifikacija i radnog iskustva.

4. Ako su zahtjevi iz stavka 3. ispunjeni, Odbor za partnerstvo u sastavu zaduženom za trgovinu utvrđuje nužne korake za pregovaranje o sporazumu o uzajamnom priznavanju te zatim preporučuje da nadležna tijela stranaka započnu pregovore.

5. Svaki takav sporazum mora biti u skladu s relevantnim odredbama Sporazuma o WTO-u, a posebno s člankom VII. Općeg sporazuma o trgovini uslugama sadržanog u Prilogu 1.B Sporazumu o WTO-u (GATS).

ČLANAK 162.

Transparentnost i objava povjerljivih informacija

1. Svaka stranka bez odgode odgovara na sve zahtjeve druge stranke za određene informacije o svim njezinim mjerama opće primjene ili međunarodnim sporazumima koji se odnose na ovaj Sporazum ili na njega utječu. Svaka stranka uspostavlja i najmanje jednu točku za upite preko koje se, na zahtjev, poduzetnicima i pružateljima usluga druge stranke pružaju pojedinačne informacije o tim pitanjima. Stranke obavješćuju jedna drugu o točkama za upite u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog Sporazuma. Točke za upite ne moraju biti depozitari zakona i propisa.

2. Ničim se u ovom Sporazumu ne zahtijeva od stranaka da pružaju povjerljive informacije čija bi objava ometala provedbu zakona ili bi na drugi način bila suprotna javnom interesu ili bi se njome nanijela šteta zakonitim trgovinskim interesima određenih poduzeća, bilo javnih ili privatnih.

PODODJELJAK III.

RAČUNALNE USLUGE

ČLANAK 163.

Dogovor o računalnim uslugama

1. U liberalizaciji trgovine računalnim uslugama u skladu s odjeljcima B, C i D stranke postupaju u skladu sa stavcima od 2. do 4.

2. Središnja klasifikacija proizvoda (CPC[1]) 84, odnosno šifra Ujedinjenih naroda za opisivanje računalnih i srodnih usluga, uključuje osnovne funkcije koje se upotrebljavaju za pružanje svih računalnih i srodnih usluga: računalni programi utvrđeni kao nizovi naredbi koji su potrebni kako bi računala radila i komunicirala (uključujući njihov razvoj i provedbu), obrada i pohrana podataka te srodne usluge kao što su usluge savjetovanja i osposobljavanja osoblja klijenata. Razvojem tehnologije došlo je do povećane ponude takvih usluga u obliku grupe ili paketa srodnih usluga koji može uključivati neke ili sve navedene osnovne funkcije. Na primjer, kod usluga kao što su iznajmljivanje diskovnog prostora na poslužitelju internetskih stranica ili domene, usluge rudarenja podataka (*data mining*) i umreženi računalni sustavi, svaka se sastoji od kombinacije osnovnih funkcija računalnih usluga.

[1] Središnja klasifikacija proizvoda kako je određena u Statističkom uredu Ujedinjenih naroda, Statistički dokumenti, serija M, br. 77, CPC prov, 1991.

3. Računalne i srodne usluge, bez obzira pružaju li se preko mreže, uključujući internet, uključuju sve usluge koje pružaju:

(a) savjetovanje, strategiju, analizu, planiranje, specifikaciju, dizajn, razvoj, instalaciju, provedbu, integraciju, ispitivanje, uklanjanje grešaka (bugova), ažuriranje, podršku, tehničku pomoć ili upravljanje računalima ili računalnim sustavima ili za računala ili računalne sustave;

(b) računalne programe, koji su utvrđeni kao nizovi naredbi potrebnih za rad i komunikaciju računala (njih samih ili u njima), kao i savjetovanje, strategiju, analizu, planiranje, specifikaciju, dizajn, razvoj, instalaciju, provedbu, integraciju, ispitivanje, uklanjanje grešaka, ažuriranje, prilagodbu, održavanje, podršku, tehničku pomoć, upotrebu ili upravljanje računalnim programima ili za računalne programe;

(c) obradu podataka, pohranu podataka, iznajmljivanje diskovnog prostora na poslužitelju ili usluge baze podataka;

(d) održavanje i popravak uredskih strojeva i opreme, uključujući računala ili

(e) usluge osposobljavanja osoblja klijenata povezane s računalnim programima, računalima ili računalnim sustavima koje nisu razvrstane u drugu skupinu usluga.

4. Računalne i srodne usluge omogućuju pružanje drugih usluga, kao što su bankarske usluge, kako elektroničkim, tako i drugim sredstvima. U takvim je slučajevima važno razlikovati uslugu omogućivanja, kao što je iznajmljivanje diskovnog prostora na poslužitelju internetskih stranica ili aplikacije, od sadržaja ili osnovne usluge koja se pruža elektronički, kao što su bankarske usluge. U tim slučajevima sadržaj ili osnovna usluga nije uključena u CPC 84.

PODODJELJAK IV.

POŠTANSKE USLUGE[1]

ČLANAK 164.

Područje primjene i definicije

1. U ovom se pododjeljku utvrđuju načela regulatornog okvira za sve poštanske usluge.

2. Za potrebe ovog pododjeljka i odjeljaka B, C i D:

(a) „dozvola” znači odobrenje koje je pojedinačnom pružatelju dalo regulatorno tijelo, a koje se zahtijeva prije početka pružanja određene usluge i

(b) „univerzalna usluga” znači trajno pružanje najmanjeg skupa poštanskih usluga određene kvalitete na cjelokupnom području stranke.

ČLANAK 165.

Sprječavanje praksi kojima se narušava tržišno natjecanje

Svaka stranka osigurava da pružatelj poštanskih usluga koje podliježu obvezi univerzalne usluge ili poštanskog monopola ne primjenjuje prakse kojima se narušava tržišno natjecanje kao što su:

[1] Ovaj se odjeljak primjenjuje na CPC 7511 i CPC 7512.

(a) upotreba prihoda od pružanja takve usluge za unakrsno subvencioniranje pružanja usluge brze dostave ili bilo koje neuniverzalne usluge dostave i

(b) neopravdano razlikovanje među kupcima kao što su poduzeća, pošiljatelji masovne pošte ili konsolidirane pošte u pogledu tarifa ili drugih uvjeta za pružanje usluge koja podliježe obvezi univerzalne usluge ili poštanskog monopola.

ČLANAK 166.

Univerzalna usluga

1. Svaka stranka ima pravo odrediti vrstu obveze univerzalne usluge koju želi zadržati. Takve se obveze neće same po sebi smatrati protivnima tržišnom natjecanju, pod uvjetom da se njima upravlja na transparentan, nediskriminirajući i konkurentski neutralan način te da one ne čine veće opterećenje nego što je potrebno za vrstu univerzalne usluge koju je stranka odredila.

2. Tarife za univerzalnu uslugu moraju biti pristupačne kako bi se zadovoljile potrebe korisnika.

ČLANAK 167.

Dozvole

1. Svaka stranka nastoji postupke izdavanja dozvola za usluge koje nisu obuhvaćene područjem primjene univerzalne usluge zamijeniti jednostavnim postupkom registracije.

2. Ako je dozvola potrebna:

(a) objavljuju se uvjeti za izdavanje dozvola, koji ne predstavljaju veće opterećenje nego što je potrebno za postizanje svojeg cilja;

(b) podnositelja zahtjeva se, na njegov zahtjev, obavješćuje o razlozima za uskraćivanje dozvole i

(c) svaka stranka osigurava žalbeni postupak putem neovisnog tijela koji je transparentan, nediskriminirajući i utemeljen na objektivnim kriterijima.

ČLANAK 168.

Neovisnost regulatornog tijela

Regulatorno tijelo pravno je odvojeno od svih pružatelja poštanskih i kurirskih usluga i nije im odgovorno. Odluke i postupci regulatornog tijela nepristrani su u odnosu na sve sudionike na tržištu.

ČLANAK 169.

Postupno usklađivanje

Stranke prepoznaju važnost postupnog usklađivanja zakonodavstva Republike Armenije u području poštanskih usluga sa zakonodavstvom Europske unije.

PODODJELJAK V.

ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJSKE MREŽE I USLUGE

ČLANAK 170.

Područje primjene i definicije

1. U ovom se pododjeljku utvrđuju načela regulatornog okvira za elektroničke komunikacijske mreže i usluge liberalizirane u skladu s odjeljcima B, C i D.

2. Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „elektronička komunikacijska mreža” znači sustavi prijenosa i, kada je to primjenjivo, oprema za komutiranje i usmjeravanje te druga sredstva, uključujući dijelove mreže koji nisu aktivni, koja dopuštaju prijenos signala žičanim, radijskim, optičkim ili drugim elektromagnetskim sredstvima;

(b) „elektronička komunikacijska usluga” znači usluga koja se sastoji, u potpunosti ili uglavnom, od prijenosa signala na elektroničkim komunikacijskim mrežama, uključujući telekomunikacijske usluge i usluge prijenosa u mrežama za emitiranje; te usluge ne uključuju usluge pružanja sadržaja ili izvršavanja uredničke kontrole nad sadržajem prenesenim putem elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga;

(c) „javna elektronička komunikacijska usluga” znači elektronička komunikacijska usluga za koju stranka, izričito ili stvarno, zahtijeva da se pruža široj javnosti;

(d) „javna elektronička komunikacijska mreža” znači elektronička komunikacijska mreža koja u potpunosti ili uglavnom služi za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga dostupnih javnosti i koja omogućuje prijenos informacija između priključnih točaka mreže;

(e) „javna telekomunikacijska usluga” znači telekomunikacijska usluga za koju stranka, izričito ili stvarno, zahtijeva da se pruža široj javnosti, pri čemu takve usluge mogu uključivati, među ostalim, usluge telegrafa, telefona, teleksa i prijenosa podataka koje obično uključuju prijenos informacija koje su dostavili korisnici u stvarnom vremenu između dvije ili više točaka bez promjene oblika ili sadržaja informacija korisnika s jednog kraja na drugi;

(f) „regulatorno tijelo u sektoru elektroničke komunikacije” znači tijelo ili tijela koje je stranka zadužila za uređivanje elektroničke komunikacije iz ovog pododjeljka;

(g) „osnovna infrastruktura” znači infrastruktura javne elektroničke komunikacijske mreže i usluge

i. koju isključivo ili uglavnom pruža jedan pružatelj usluga ili ograničeni broj pružatelja usluga i

ii. koju nije moguće na izvediv način ekonomski ili tehnički zamijeniti radi pružanja usluge;

(h) „pripadajuća infrastruktura” znači one srodne usluge, fizičke infrastrukture i druga oprema ili dijelovi povezani s elektroničkom komunikacijskom mrežom ili uslugom koji omogućuju ili podržavaju pružanje usluga preko te mreže ili usluge, ili imaju mogućnost za to, a koji uključuju, među ostalim, zgrade ili ulaze u zgrade, ožičenje zgrada, antene, tornjeve i ostale potporne konstrukcije, kabelske kanale, cijevi, antenske stupove, šahtove i ormariće;

(i) „glavni pružatelj usluga[1]” u sektoru elektroničke komunikacije znači pružatelj koji može bitno utjecati na uvjete sudjelovanja, u pogledu cijene i ponude, na relevantnom tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga na temelju kontrole nad osnovnom infrastrukturom ili korištenja svojeg položaja na tržištu;

(j) „pristup” znači ostvarivanje dostupnosti infrastrukture ili usluga drugom pružatelju usluga pod određenim uvjetima radi pružanja usluga elektroničke komunikacije te, među ostalim, uključuje pristup:

i. dijelovima mreže i pripadajućoj infrastrukturi, što može obuhvaćati priključenje opreme s pomoću nepokretnih ili pokretnih veza, što posebno uključuje pristup lokalnoj petlji, opremi i uslugama potrebnima za pružanje usluga preko lokalne petlje;

ii. fizičkoj infrastrukturi, uključujući zgrade, kabelske kanale i antenske stupove;

iii. odgovarajućim programskim sustavima, uključujući sustave za operativnu potporu;

iv. informacijskim sustavima ili bazama podataka za naručivanje unaprijed, pribavljanje, naručivanje, održavanje i popravke te izdavanje računa;

[1] Stranke su suglasne da je pojam „glavni pružatelj usluga” jednak pojmu pružatelja usluga sa znatnom tržišnom snagom.

v. sustavima za pretvaranje brojeva ili sustavima koji nude istovjetnu funkcionalnost;

vi. nepokretnim i pokretnim mrežama, posebno za *roaming* i

vii. uslugama virtualne mreže;

(k) „međusobno povezivanje” znači fizičko i logičko povezivanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koje upotrebljava isti ili neki drugi pružatelj usluga kako bi se korisnicima jednog pružatelja usluga omogućila komunikacija s korisnicima tog istog ili drugog pružatelja usluga ili kako bi se ostvario pristup uslugama drugog pružatelja usluga te uslugama koje mogu pružati uključene stranke ili druge stranke koje imaju pristup mreži;

(l) „univerzalna usluga” znači najmanji skup usluga određene kvalitete koje su dostupne svim korisnicima na području stranke, bez obzira na njihov zemljopisni položaj i po pristupačnoj cijeni; o njezinu opsegu i provedbi odlučuje svaka stranka;

(m) „prenosivost broja” znači mogućnost svih pretplatnika javnih elektroničkih komunikacijskih usluga koji to zatraže da na istoj lokaciji zadrže iste telefonske brojeve bez narušavanja kvalitete, pouzdanosti ili pristupačnosti pri prelasku unutar iste kategorije pružatelja javnih elektroničkih komunikacijskih usluga.

ČLANAK 171.

Regulatorno tijelo

1. Svaka stranka osigurava da su njezina regulatorna tijela za elektroničke komunikacijske mreže i usluge pravno odvojena i funkcionalno neovisna od svih pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža, elektroničkih komunikacijskih usluga ili elektroničke komunikacijske opreme.

2. Stranka koja zadrži vlasništvo ili kontrolu nad pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga osigurava djelotvorno strukturno razdvajanje regulatorne funkcije od djelatnosti povezanih s vlasništvom ili kontrolom. Regulatorno tijelo djeluje neovisno i ne traži niti prihvaća upute od bilo kojeg drugog tijela u pogledu izvršenja tih zadaća koje su joj dodijeljene u skladu s nacionalnim pravom.

3. Svaka stranka osigurava da njezina regulatorna tijela imaju dovoljne ovlasti za reguliranje sektora te imaju dostatne financijske i kadrovske resurse za obavljanje zadaće koja im je dodijeljena. Samo žalbena tijela iz stavka 7. imaju ovlasti obustaviti primjenu ili ukinuti odluke regulatornih tijela.

Zadaće dodijeljene regulatornom tijelu objavljuju se u lako dostupnom i jasnom obliku, posebno ako su dodijeljene više tijela. Svaka stranka osigurava da njezina regulatorna tijela imaju zasebne godišnje proračune. Proračuni se objavljuju.

4. Odluke i postupci regulatora nepristrani su u odnosu na sve sudionike na tržištu.

5. Ovlasti regulatornih tijela izvršavaju se transparentno i pravodobno.

6. Regulatorna tijela imaju ovlasti osigurati da im pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga pružaju, odmah i na zahtjev, sve informacije, uključujući financijske informacije, koje su nužne kako bi se osiguralo da regulatorna tijela obavljaju svoje zadaće u skladu s ovim pododjeljkom. Tražene informacije razmjerne su obavljanju zadaća regulatornih tijela i s njima se postupa u skladu sa zahtjevima povjerljivosti.

7. Bilo koji korisnik ili pružatelj usluga na kojeg utječe odluka regulatornog tijela ima pravo žalbe na tu odluku žalbenom tijelu koje je neovisno od uključenih stranaka. To tijelo, koje može biti sud, raspolaže potrebnom stručnošću za učinkovito obavljanje svoje funkcije. Meritum predmeta na odgovarajući se način uzima u obzir, a žalbeni mehanizam mora biti učinkovit. Ako tijela odgovorna za postupke preispitivanja nisu pravosudne naravi, svaka stranka osigurava da su njihove odluke uvijek obrazložene u pisanom obliku i da te odluke podliježu preispitivanju nepristranog i neovisnog pravosudnog tijela. Odluke koje donesu žalbena tijela djelotvorno se izvršavaju. Odluka regulatornog tijela ostaje na snazi do ishoda žalbe, osim ako se donesu privremene mjere u skladu s nacionalnim pravom.

8. Svaka stranka osigurava da se voditelj regulatornog tijela ili, ako je primjenjivo, članovi kolegijalnog tijela koji vrše tu funkciju u okviru regulatornog tijela ili njihove zamjene mogu razriješiti samo ako više ne ispunjavaju uvjete potrebne za izvršenje svojih dužnosti koje su unaprijed utvrđene nacionalnim pravom. Takva odluka o razrješenju objavljuje se prilikom razrješenja. Razriješenom voditelju regulatornog tijela ili, ako je primjenjivo, razriješenim članovima kolegijalnog tijela koji vrše tu funkciju dostavlja se obrazloženje razrješenja te imaju pravo zahtijevati objavu toga obrazloženja, ako do toga ne bi drukčije došlo, i u tom se slučaju obrazloženje objavljuje.

ČLANAK 172.

Odobrenje za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga

1. Svaka stranka daje odobrenje za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga, kad god je to moguće, nakon jednostavne prijave. Nakon prijave, od predmetnog se pružatelja usluga ne može zahtijevati da od regulatornog tijela ishodi izričitu odluku ili neki drugi upravni akt prije početka ostvarivanja prava koja proizlaze iz odobrenja. Prava i obveze koji proizlaze iz takvog odobrenja objavljuju se u lako dostupnom obliku. Obveze bi trebale biti razmjerne predmetnoj usluzi.

2. Prema potrebi, stranka može zahtijevati izdavanje dozvole za prava upotrebe radijskih frekvencija i brojeva kako bi se:

(a) izbjegle štetne smetnje;

(b) osigurala tehnička kvaliteta usluge;

(c) zaštitila učinkovita upotreba radiofrekvencijskog spektra ili

(d) ispunili drugi ciljevi od općeg interesa.

3. Ako zahtijeva dozvolu, stranka osigurava:

(a) objavu svih kriterija za izdavanje dozvole i uobičajen rok za donošenje odluke o zahtjevu za izdavanje dozvole;

(b) da se podnositelja zahtjeva, na njegov zahtjev, u pisanom obliku obavijesti o razlozima uskraćivanja dozvole;

(c) da se podnositelj zahtjeva može obratiti žalbenom tijelu ako mu je dozvola uskraćena.

4. Svi administrativni troškovi za pružatelje određuju se na objektivan, transparentan i proporcionalan način kojim se troškovi svode na najmanju mjeru. Svi administrativni troškovi koje stranka propisuje za pružatelje koji pružaju uslugu ili mrežu na temelju odobrenja iz stavka 1. ili dozvole iz stavka 2. ograničeni su na stvarne administrativne troškove koji obično nastaju pri upravljanju odobrenjem i dozvolama koji se već primjenjuju, nadzoru nad njima i njihovoj provedbi. Ti administrativni troškovi mogu uključivati troškove za međunarodnu suradnju, usklađivanje i normizaciju, analizu tržišta, praćenje usklađenosti i drugi nadzor tržišta, kao i regulatorne poslove na izradi i provedbi zakonodavstva i upravnih odluka, kao što su odluke o pristupu i međusobnom povezivanju.

Administrativni troškovi iz prvog podstavka ne uključuju plaćanja za dražbe, natječaje ili druga nediskriminirajuća sredstva za dodjelu koncesija ili obvezne doprinose za pružanje univerzalne usluge.

ČLANAK 173.

Ograničeni resursi

1. Dodjela i davanje prava korištenja ograničenih resursa, uključujući radiofrekvencijski spektar, brojeve i pravo puta, provode se na otvoren, objektivan, pravodoban, transparentan, nediskriminirajući i razmjeran način. Svaka stranka temelji svoje postupke na objektivnim, transparentnim, nediskriminirajućim i razmjernim kriterijima.

2. Trenutačno stanje dodijeljenih frekvencijskih pojaseva se objavljuje, ali nije potrebno dati detaljan opis radiofrekvencijskog spektra dodijeljenog za određene državne potrebe.

3. Svaka stranka zadržava pravo na uspostavu i primjenu mjera upravljanja spektrom i frekvencijama koje mogu dovesti do ograničenja broja pružatelja elektroničkih komunikacijskih usluga, pod uvjetom da to čini na način koji je u skladu s ovim Sporazumom. To pravo uključuje mogućnost dodjele frekvencijskih pojaseva uzimajući u obzir postojeće i buduće potrebe i dostupnost spektra. Mjere kojima stranka dodjeljuje spektar i upravlja frekvencijama same se po sebi ne smatraju mjerama koje nisu u skladu s člancima 144., 149. i 150.

ČLANAK 174.

Pristup i međusobno povezivanje

1. Pristup i međusobno povezivanje u načelu se dogovaraju na temelju poslovnih pregovora između predmetnih pružatelja.

2. Svaka stranka osigurava da svi pružatelji elektroničkih komunikacijskih usluga imaju pravo i, na zahtjev drugog pružatelja, obvezu pregovarati o međusobnom povezivanju radi pružanja javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Nijedna stranka ne provodi zakonske ili administrativne mjere koje obvezuju pružatelje koji pružaju usluge pristupa ili međusobnog povezivanja da drugim pružateljima ponude drukčije uvjete za istovjetne usluge ili koje određuju obveze koje nisu povezane s uslugama koje se pružaju.

3. Svaka stranka osigurava da se pružatelji usluga koji u postupku pregovora o pristupu ili međusobnom povezivanju dobiju informacije od drugog pružatelja usluga tim informacijama smiju služiti isključivo u svrhu za koju su im one dostavljene te da u svakom trenutku poštuju povjerljivost informacija koje se prenose ili pohranjuju.

4. Svaka stranka osigurava da glavni pružatelj usluga na njezinu području pružateljima elektroničkih komunikacijskih usluga odobrava pristup svojoj osnovnoj infrastrukturi koja uključuje, među ostalim, dijelove mreže, pripadajuću infrastrukturu i pomoćne usluge, pod razumnim i nediskriminirajućim[1] uvjetima.

[1] Za potrebe ovog pododjeljka pojam „nediskriminirajući” odnosi se na nacionalni tretman utvrđen u članku 150. te odražava upotrebu tog pojma specifičnu za sektor u značenju „uvjeta koji nisu nepovoljniji od onih koji se, u sličnim okolnostima, daju bilo kojem drugom korisniku sličnih javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga”.

5. U pogledu javnih telekomunikacijskih usluga, međusobno povezivanje s glavnim pružateljem usluga osigurava se na bilo kojoj tehnički izvedivoj točki mreže. Takvo se međusobno povezivanje osigurava:

(a) pod nediskriminirajućim uvjetima (uključujući u pogledu tehničkih normi, specifikacija, kvalitete i održavanja) i cijenama te kvalitetom koja nije lošija od kvalitete vlastitih sličnih usluga tog glavnog pružatelja usluga ili sličnih usluga koje pruža nepovezanim pružateljima, ili svojim društvima kćerima ili drugim povezanim društvima;

(b) pravovremeno, pod uvjetima (uključujući u pogledu tehničkih normi, specifikacija, kvalitete i održavanja) i troškovno usmjerenim cijenama koji su transparentni, razumni i kojima se uzima u obzir ekonomska izvedivost te koji su dovoljno nevezani da pružatelj usluge ne mora plaćati za dijelove mreže ili infrastrukturu koja mu nije potrebna za pružanje usluge i

(c) na zahtjev, u dodatnim točkama uz priključne točke mreže koje nude većini korisnika, po cijenama koje odražavaju trošak izgradnje potrebne dodatne infrastrukture.

6. Svaka stranka osigurava da su postupci koji se primjenjuju za međusobno povezivanje s glavnim pružateljem usluga javno dostupni te osigurava da glavni pružatelji usluga objave svoje ugovore o međusobnom povezivanju ili, ako je primjereno, svoju standardnu ponudu za međusobno povezivanje.

ČLANAK 175.

Mjere zaštite tržišnog natjecanja u pogledu glavnih pružatelja usluga

Svaka stranka donosi ili provodi odgovarajuće mjere radi sprječavanja pružatelja koji su, sami ili zajedno, glavni pružatelji usluga, da ne sudjeluju u ili nastavljaju praksu protivnu tržišnom natjecanju. Ta praksa protivna tržišnom natjecanju uključuje posebno:

(a) unakrsno subvencioniranje protivno tržišnom natjecanju;

(b) upotrebu informacija dobivenih od konkurenata s posljedicama protivnima tržišnom natjecanju i

(c) uskraćivanje drugim pružateljima usluga pravovremenih tehničkih informacija o osnovnoj infrastrukturi i komercijalno važnih informacija koje su im potrebne za pružanje usluga.

ČLANAK 176.

Univerzalna usluga

1. Svaka stranka ima pravo utvrditi vrstu obveza univerzalne usluge koje želi zadržati.

2. Te se obveze univerzalne usluge same po sebi ne smatraju protivnima tržišnom natjecanju, pod uvjetom da se njima upravlja na razmjeran, transparentan, objektivan i nediskriminirajući način. Upravljanje tim obvezama mora biti neutralno i u pogledu tržišnog natjecanja te ne smije predstavljati veće opterećenje nego što je potrebno za vrstu univerzalne usluge koju je stranka odredila.

3. Svi pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga trebali bi biti prihvatljivi za pružanje univerzalne usluge. Određivanje pružatelja univerzalne usluge obavlja se primjenom učinkovitog, transparentnog i nediskriminirajućeg mehanizma. Svaka stranka, prema potrebi, procjenjuje predstavlja li pružanje univerzalne usluge nepošteno opterećenje za pružatelja određenog za pružanje univerzalne usluge. Ako je na temelju tog izračuna opravdano i uzimajući u obzir tržišnu korist koja bi pripala pružatelju koji nudi univerzalnu uslugu, regulatorno tijelo odlučuje o tome je li potreban mehanizam za naknadu štete dotičnom pružatelju usluga ili za podjelu neto troškova povezanih s obvezom pružanja univerzalne usluge.

ČLANAK 177.

Prenosivost broja

Svaka stranka osigurava da pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih usluga osiguravaju prenosivost broja pod razumnim uvjetima.

ČLANAK 178.

Povjerljivost informacija

Svaka stranka osigurava povjerljivost elektroničkih komunikacija i povezanih podataka o prometu putem javne elektroničke komunikacijske mreže i s pomoću javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga, bez ograničavanja trgovine uslugama.

ČLANAK 179.

Rješavanje sporova u području elektroničke komunikacije

1. Svaka stranka osigurava da u slučaju spora između pružatelja usluga elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga u vezi s pravima i obvezama koje proizlaze iz ovog pododjeljka, predmetno regulatorno tijelo, na zahtjev bilo koje od predmetnih stranaka, donese obvezujuću odluku o rješenju spora u najkraćem mogućem roku, a svakako u roku od četiri mjeseca, osim u iznimnim okolnostima.

2. Ako se spor odnosi na prekogranično pružanje usluga, predmetna regulatorna tijela koordiniraju svoje napore kako bi došla do rješenja spora.

3. Odluka regulatornog tijela se objavljuje uzimajući u obzir zahtjeve za povjerljivost poslovanja. Predmetni pružatelji usluga dobivaju cjelovito obrazloženje na kojemu se odluka temelji te imaju pravo podnijeti žalbu protiv te odluke u skladu s člankom 172. stavak 7.

4. Postupak iz ovog članka ne isključuje pravo bilo koje od predmetnih stranaka na podnošenje tužbe pred sudom.

ČLANAK 180.

Postupno usklađivanje

Stranke prepoznaju važnost postupnog usklađivanja zakonodavstva Republike Armenije u području elektroničkih komunikacijskih mreža sa zakonodavstvom Europske unije.

PODODJELJAK VI.

FINANCIJSKE USLUGE

ČLANAK 181.

Područje primjene i definicije

1. Ovaj se pododjeljak primjenjuje na mjere koje utječu na pružanje financijskih usluga u slučajevima kada su financijske usluge liberalizirane u skladu s odjeljcima B, C i D.

2. Za potrebe ovog poglavlja „financijska usluga" znači svaka usluga financijske naravi koju nudi pružatelj financijske usluge stranke. Financijskim uslugama obuhvaćeni su osiguranje i usluge povezane s osiguranjem te bankarske i druge financijske usluge.

3. Osiguranje i usluge povezane s osiguranjem iz stavka 2. uključuju:

(a) izravno osiguranje (uključujući suosiguranje):

i. životno i

ii. neživotno;

(b) reosiguranje i retrocesiju;

(c) posredovanje u osiguranju, kao što su posredništvo i zastupanje i

(d) pomoćne osigurateljne usluge, kao što su usluge savjetovanja, aktuarske usluge, usluge procjene rizika i usluge naplate odštetnih zahtjeva.

4. Bankarske i druge financijske usluge (osim osiguranja i usluga povezanih s osiguranjem) iz stavka 2. uključuju:

(a) primanje depozita i drugih povratnih sredstava od građanstva;

(b) sve vrste zajmova, uključujući potrošačke kredite, hipotekarne kredite, faktoring i financiranje komercijalnih transakcija;

(c) financijski leasing;

(d) sve usluge plaćanja i prijenosa novca, uključujući kreditne kartice, kartice s odgođenom naplatom (*charge card*) i debitne kartice, putničke čekove i bankovne mjenice;

(e) jamstva i obveze;

(f) trgovanje za vlastiti račun ili za račun klijenata, na burzi, izvanburzovnom tržištu ili na neki drugi način:

i. instrumentima tržišta novca (uključujući čekove, mjenice, certifikate o depozitu);

ii. devizama;

iii. izvedenicama koje uključuju, među ostalim, budućnosnice i opcije;

iv. tečajnim i kamatnim instrumentima, uključujući proizvode kao što su razmjene i terminski ugovori o kamatnoj stopi;

v. prenosivim vrijednosnim papirima i

vi. drugim prenosivim instrumentima i financijskim sredstvima, uključujući plemenite metale;

(g) sudjelovanje u izdavanju svih vrsta vrijednosnih papira, uključujući njihovo pokroviteljstvo i plasiranje u svojstvu agenta (javno ili u privatnom svojstvu) te pružanje usluga koje se odnose na takva izdavanja;

(h) brokerske novčane poslove;

(i) upravljanje imovinom, na primjer upravljanje gotovinom ili portfeljem, svi oblici zajedničkog upravljanja ulaganjima, upravljanje mirovinskim fondovima, usluge skrbništva, usluge pohrane i fiducijarne usluge;

(j) usluge namire i klirinške usluge za financijsku imovinu, uključujući vrijednosne papire, izvedenice i druge prenosive instrumente;

(k) pružanje i prijenos financijskih informacija te obradu financijskih podataka i s njima povezanih računalnih programa i

(l) savjetodavne, posredničke i druge pomoćne financijske usluge za sve djelatnosti navedene u ovom stavku, uključujući kreditne preporuke i analize, istraživanje i savjetovanje o ulaganjima i portfelju, savjetovanje o kupnji i restrukturiranju i strategiji poduzeća.

5. Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „pružatelj financijskih usluga” znači bilo koja fizička ili pravna osoba stranke koja želi pružati ili pruža financijske usluge, ali ne uključuje javni subjekt;

(b) „javni subjekt” znači:

i. vlada, središnja banka ili monetarno tijelo stranke ili subjekt u vlasništvu ili pod kontrolom stranke, koji se pretežno bavi obavljanjem javnih funkcija ili djelatnosti u javne svrhe, što ne obuhvaća subjekte koji se pretežno bave pružanjem financijskih usluga uz tržišne uvjete ili

ii. privatni subjekt koji obavlja poslove koje uobičajeno obavlja središnja banka ili monetarno tijelo kad izvršava te poslove;

(c) „nova financijska usluga” znači usluga financijske prirode, uključujući usluge povezane s postojećim i novim proizvodima ili načinom pružanja tih proizvoda, koju ne pruža ni jedan pružatelj financijskih usluga na području stranke, nego se ona pruža na području druge stranke.

ČLANAK 182.

Bonitetno izuzeće

1. Ništa u ovom Sporazumu ne sprječava stranku da donese ili provodi mjere iz bonitetnih razloga, kao što su:

(a) zaštita ulagača, deponenata, osiguranika ili osoba prema kojima pružatelj financijskih usluga ima fiducijarnu obvezu;

(b) osiguravanje cjelovitosti i stabilnosti svojeg financijskog sustava.

2. Te mjere ne smiju predstavljati veće opterećenje od onog koje je potrebno radi postizanja njihova cilja.

3. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao zahtjev stranci za otkrivanje informacija koje se odnose na poslove i račune pojedinačnih klijenata ili bilo kakve povjerljive ili zaštićene informacije koje su u posjedu javnih subjekata.

ČLANAK 183.

Učinkovito i transparentno reguliranje

1. Svaka stranka čini sve što je u njezinoj moći kako bi sve zainteresirane osobe unaprijed obavijestila o bilo kakvoj mjeri opće primjene koju namjerava donijeti kako bi tim osobama omogućila da se očituju o mjeri. O toj se predloženoj mjeri obavješćuje:

(a) službenom objavom ili

(b) u drugom pisanom ili elektroničkom obliku.

2. Svaka stranka zainteresiranim osobama stavlja na raspolaganje svoje uvjete za ispunjavanje zahtjeva koji se odnose na pružanje financijskih usluga.

Na njegovo traženje, predmetna stranka obavješćuje podnositelja zahtjeva o statusu njegova zahtjeva. Ako predmetna stranka želi da joj podnositelj zahtjeva dostavi dodatne informacije, o tome ga obavješćuje bez nepotrebne odgode.

3. Svaka stranka čini sve što je u njezinoj moći da na svojem području osigura provedbu i primjenu međunarodno usuglašenih normi za reguliranje sektora financijskih usluga i nadzor nad njim te za borbu protiv utaje i izbjegavanja poreza. Te su međunarodno usuglašene norme, među ostalim:

(a) Temeljna načela učinkovitoga bankarskog nadzora (*Core Principle for Effective Banking Supervision*) Baselskog odbora;

(b) Temeljna načela osiguranja (*Insurance Core Principles*) Međunarodnog udruženja osiguratelјnih nadzornih tijela;

(c) Ciljevi i načela reguliranja vrijednosnih papira (*Objectives and Principles of Securities Regulation*) Međunarodne organizacije nadzornih tijela za vrijednosne papire;

(d) Sporazum o razmjeni informacija o poreznim pitanjima (*Agreement on exchange of information on tax matters*) OECD-a;

(e) Izjava o transparentnosti i razmjeni informacija u porezne svrhe (*Statement on Transparency and exchange of information for tax purposes*) skupine G20 i

(f) Četrdeset preporuka o pranju novca (*Forty Recommendations on Money Laundering*) i Devet posebnih preporuka o financiranju terorizma (*Nine Special Recommendations on Terrorist Financing*) Radne skupine za financijske aktivnosti.

4. Stranke primaju na znanje i Deset ključnih načela razmjene informacija (*Ten Key Principles for Information Exchange*) koja su proglasili ministri financija skupine zemalja G7 te čine sve što je u njihovoj moći kako bi primijenile ta načela među sobom.

ČLANAK 184.

Nove financijske usluge

Svaka stranka pružatelju financijskih usluga druge stranke dopušta pružanje svih novih financijskih usluga koje su slične onoj vrsti usluga čije bi pružanje ta stranka, prema nacionalnom pravu i u sličnim okolnostima, dopustila svojim pružateljima financijskih usluga. Stranka može odrediti pravni oblik u kojem se usluga može pružati i može zahtijevati ishođenje odobrenja za pružanje te usluge. Ako se zahtijeva takvo odobrenje, odluka se donosi u razumnom roku, a odobrenje se može odbiti samo iz bonitetnih razloga u skladu s člankom 182.

ČLANAK 185.

Obrada podataka

1. Svaka stranka dopušta pružatelju financijskih usluga druge stranke prijenos informacija u elektroničkom ili drugom obliku, na njezino područje i iz njega, radi obrade podataka, ako je ta obrada potrebna za redovito poslovanje tog pružatelja financijskih usluga.

2. Ništa u stavku 1. ne ograničava pravo stranke na zaštitu osobnih podataka i privatnosti, pod uvjetom da se to pravo ne upotrebljava za izbjegavanje ovog Sporazuma.

3. Svaka stranka donosi ili provodi odgovarajuće zaštitne mjere za zaštitu privatnosti, temeljnih prava i slobode pojedinaca, posebno u pogledu prijenosa osobnih podataka.

ČLANAK 186.

Posebne iznimke

1. Ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao sprječavanje stranke, uključujući njezine javne subjekte, da na svojem području isključivo ona obavlja ili pruža djelatnosti ili usluge koje su dio javnih mirovinskih planova ili zakonskog sustava socijalne sigurnosti, osim ako te djelatnosti mogu obavljati, kako je predviđeno njezinim domaćim propisima, pružatelji financijskih usluga u konkurenciji s javnim subjektima ili privatnim institucijama.

2. Ništa se u ovom Sporazumu ne primjenjuje na djelatnosti koje obavlja središnja banka ili monetarno tijelo ili neki drugi javni subjekt u provođenju monetarne ili tečajne politike.

3. Ništa se u ovom poglavlju ne tumači na način da sprječava stranku, uključujući njezine javne subjekte, da na svojem području isključivo ona obavlja djelatnosti ili pruža usluge za račun stranke ili za račun svojih javnih subjekata, ili uz njihovo jamstvo, ili uz upotrebu financijskih sredstava.

ČLANAK 187.

Samoregulatorne organizacije

Ako stranka zahtijeva članstvo ili sudjelovanje u samoregulatornom tijelu, burzi ili tržištu vrijednosnih papira ili budućnosnica, klirinškoj agenciji ili bilo kakvoj drugoj organizaciji ili udruženju, ili pristup njima za pružatelje financijskih usluga druge stranke, a da bi oni mogli pružati financijske usluge na jednakoj osnovi kao i pružatelji financijskih usluga te stranke, ili ako stranka tim subjektima izravno ili neizravno pruža povlastice ili pogodnosti u pružanju financijskih usluga, stranka osigurava poštovanje obveza iz članaka 144. i 150.

ČLANAK 188.

Klirinški i platni sustavi

Svaka stranka, pod uvjetima nacionalnog tretmana iz članaka 144. i 150., pružateljima financijskih usluga druge stranke s poslovnim nastanom na njezinu području odobrava pristup platnim i klirinškim sustavima kojima upravljaju javni subjekti te službenim sustavima financiranja i refinanciranja koji su dostupni u uobičajenom tijeku redovitog poslovanja. Namjera ovog stavka nije omogućiti pristup sredstvima stranke namijenjenima za financiranje u krajnjoj nuždi.

ČLANAK 189.

Financijska stabilnost i regulacija financijskih usluga u Republici Armeniji

Stranke priznaju važnost primjerene regulacije financijskih usluga radi osiguravanja financijske stabilnosti, poštenih i učinkovitih tržišta te zaštite ulagača, deponenata, osiguranika ili osoba prema kojima pružatelji financijskih usluga imaju fiducijarnu obvezu. Regulacija financijskih usluga temelji se na međunarodnim normama najbolje prakse, posebno u pogledu načina na koji se primjenjuju u Europskoj uniji. U tom kontekstu Republika Armenija, prema potrebi, približava svoje propise u području financijskih usluga zakonodavstvu Europske unije.

PODODJELJAK VII.

USLUGE PRIJEVOZA

ČLANAK 190.

Područje primjene i ciljevi

U ovom se pododjeljku navode načela povezana s liberalizacijom međunarodnih prijevoznih usluga u skladu s odjeljcima B, C i D.

ČLANAK 191.

Definicije

1. Za potrebe ovog pododjeljka i odjeljaka B, C i D:

(a) „međunarodni pomorski promet” znači prijevoz od vrata do vrata i multimodalni prijevoz, koji znače prijevoz robe na više od jednog načina prijevoza i uključuju pomorsku dionicu, s jedinstvenom prijevoznom ispravom i u tu svrhu uključuje pravo na neposredno sklapanje ugovora s pružateljima drugih načina prijevoza;

(b) „usluge pretovara tereta u pomorstvu” znači djelatnosti koje obavljaju trgovačka društva za utovar i istovar, uključujući poduzeća koja upravljaju terminalima, ali isključujući neposrednu djelatnost lučkih radnika, ako je ta radna snaga organizirana neovisno o trgovačkim društvima za utovar i istovar ili trgovačkim društvima za upravljanje terminalima. Obuhvaćene djelatnosti uključuju organizaciju i nadzor:

i. utovara tereta na brod ili istovara tereta s broda;

ii. privezivanja ili odvezivanja tereta;

iii. prihvata ili isporuke i čuvanja tereta prije otpreme ili nakon istovara;

(c) „usluge carinjenja” ili „usluge carinskog posredovanja” znači djelatnosti koje se sastoje od obavljanja carinskih formalnosti za drugu stranku u vezi s uvozom, izvozom ili prijevozom tereta, bez obzira na to pruža li tu uslugu pružatelj usluga u okviru svoje osnovne ili sporedne djelatnosti;

(d) „usluge kontejnerske stanice i terminala” znači djelatnosti koje se sastoje od skladištenja kontejnera, u luci ili na kopnu, radi njihova punjenja/pražnjenja, popravka ili pripreme za prijevoz;

(e) „usluge pomorskih agencija” znači djelatnosti koje se sastoje od zastupanja u svojstvu agenta, na određenom zemljopisnom području, poslovnih interesa jednog ili više brodara ili brodarskih društava za sljedeće potrebe:

i. stavljanje na tržište i prodaju usluga pomorskog prometa i srodnih usluga, od izrade ponude do izdavanja računa i teretnica u ime trgovačkih društava, dobavu i preprodaju potrebnih srodnih usluga, pripremu dokumentacije i pružanje poslovnih informacija i

ii. organiziranje, u ime trgovačkih društava, pristanka brodova ili preuzimanja tereta kada je to potrebno;

(f) „usluge otpreme tereta” znači djelatnosti koje se sastoje od organiziranja i praćenja operacija otpreme u ime otpremnika, osiguranjem usluga prijevoza i povezanih usluga, pripremom dokumentacije i pružanjem poslovnih informacija i

(g) „usluge razvoza” znači prethodni i daljnji prijevoz međunarodnog tereta morskim putem, a posebno prijevoz robe u kontejnerima, između luka koje se nalaze u stranci.

2. U odnosu na međunarodni pomorski promet, stranke osiguravaju djelotvornu primjenu načela neograničenog pristupa teretu na komercijalnoj osnovi, slobodu pružanja usluga u međunarodnom pomorskom prometu te nacionalni tretman u okviru pružanja takvih usluga.

3. S obzirom na postojeće razine liberalizacije između stranaka u međunarodnom pomorskom prometu, svaka stranka:

(a) djelotvorno primjenjuje načelo neograničenog pristupa međunarodnim pomorskim tržištima i trgovini na komercijalnoj i nediskriminirajućoj osnovi i

(b) brodovima koji plove pod zastavom druge stranke ili kojima upravljaju pružatelji usluga druge stranke odobrava tretman koji nije nepovoljniji od onoga koji odobrava svojim brodovima ili brodovima trećih zemalja, ovisno o tome koji je tretman povoljniji, s obzirom na, među ostalim, pristup lukama, upotrebu infrastrukture i lučkih usluga te pomoćnih pomorskih usluga kao i s tim povezane naknade i davanja, carinske objekte i dodjeljivanje vezova i uređaja za utovar i istovar.

4. Primjenjujući načela iz stavka 3. svaka stranka:

(a) ne uključuje dogovore o raspodjeli tereta u buduće sporazume s trećim zemljama o uslugama u međunarodnom pomorskom prometu, uključujući prijevoz suhog i tekućeg rasutog tereta i linijski promet, a takve dogovore o raspodjeli tereta koji postoje u prethodnim sporazumima otkazuje u razumnom roku i

(b) nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, ukida i suzdržava se od uvođenja jednostranih mjera i upravnih, tehničkih i drugih prepreka koje bi mogle činiti prikriveno ograničenje ili imati diskriminirajuće učinke na slobodno pružanje usluga u međunarodnom pomorskom prometu.

5. Svaka stranka pružateljima usluga u međunarodnom pomorskom prometu druge stranke dopušta da imaju poslovne jedinice na njezinu području pod uvjetima poslovnog nastana i poslovanja koji nisu nepovoljniji od onih koje odobravaju vlastitim pružateljima usluga ili onima iz trećih zemalja, ovisno o tome koji su povoljniji.

6. Svaka stranka pružateljima usluga u međunarodnom pomorskom prometu druge stranke pod razumnim i nediskriminirajućim uvjetima u luci osigurava sljedeće usluge: peljarenje, tegljenje i pomoć pri tegljenju, opskrbu hranom, gorivom i vodom, prikupljanje otpada i zbrinjavanje balastnih voda, usluge lučke kapetanije, pomoć pri navigaciji, usluge hitnih popravaka, sidrenje, privez i usluge priveza te operativne obalne usluge nužne za operativnost broda, uključujući komunikacije, opskrbu vodom i električnom energijom.

7. Svaka stranka dopušta prijevoz opreme kao što su prazni kontejneri, koji se ne prevoze kao teret uz plaćanje, između luka Republike Armenije ili između luka države članice.

8. Svaka stranka, uz odobrenje nadležnog tijela, dopušta pružateljima usluga u međunarodnom pomorskom prometu druge stranke pružanje usluga razvoza između njihovih nacionalnih luka.

ČLANAK 192.

Postupno usklađivanje

Stranke prepoznaju važnost postupnog usklađivanja zakonodavstva Republike Armenije u području usluga prijevoza sa zakonodavstvom Europske unije.

ODJELJAK F

ELEKTRONIČKA TRGOVINA

PODODJELJAK I.

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 193.

Cilj i načela

1. Prepoznajući da elektronička trgovina otvara nove poslovne mogućnosti u brojnim sektorima, stranke imaju za cilj promicati razvoj elektroničke trgovine među sobom, posebno suradnjom na pitanjima povezanima s elektroničkom trgovinom s obzirom na odredbe ovog poglavlja.

2. Stranke su suglasne da razvoj elektroničke trgovine mora u potpunosti biti usklađen s najvišim međunarodnim normama za zaštitu podataka kako bi se osiguralo povjerenje korisnika elektroničke trgovine.

3. Stranke elektroničke prijenose smatraju pružanjem usluga koje, u smislu odjeljka C, ne mogu biti podložne carini.

ČLANAK 194.

Regulatorni aspekti elektroničke trgovine

1. Stranke održavaju dijalog o regulatornim pitanjima povezanima s elektroničkom trgovinom. Taj dijalog uključuje, među ostalim, sljedeća pitanja:

(a) priznavanje potvrda o elektroničkom potpisu koje se izdaju javnosti i olakšavanje usluga prekograničnog potvrđivanja;

(b) odgovornost pružatelja usluga posredovanja s obzirom na prijenos ili pohranu informacija:

i. postupanjem prema neželjenom elektroničkom oglašavanju i

ii. zaštitom potrošača u području elektroničke trgovine i

(c) sva druga pitanja koja su važna za razvoj elektroničke trgovine.

2. Takav dijalog može se provoditi razmjenom informacija o zakonodavstvu svake stranke o pitanjima iz stavka 1. te o provedbi tog zakonodavstva.

PODODJELJAK II.

ODGOVORNOST POSREDNIH PRUŽATELJA USLUGA

ČLANAK 195.

Korištenje uslugama posrednika

Stranke prepoznaju da se treće strane mogu koristiti uslugama posrednika za djelatnosti kojima se krši njihovo nacionalno zakonodavstvo. Kako bi uzela u obzir tu mogućnost, svaka stranka donosi ili provodi mjere u pogledu odgovornosti posrednih pružatelja usluga iz ovog pododjeljka.

ČLANAK 196.

Odgovornost posrednih pružatelja usluga: „samo prijenosnik informacija”

1. Kada se usluga informacijskog društva koju se pruža sastoji od prijenosa informacija koje je pružio primatelj usluge komunikacijskom mrežom, ili od osiguravanja pristupa komunikacijskoj mreži, svaka stranka osigurava da pružatelj usluge nije odgovoran za prenesene informacije pod uvjetom da pružatelj:

(a) ne započne prijenos;

(b) ne odabere primatelja prijenosa i

(c) ne odabere ili promijeni informacije koje prijenos sadržava.

2. Prijenos i osiguranje pristupa iz stavka 1. obuhvaćaju automatsku, privremenu i prijelaznu pohranu prenesenih informacija u mjeri u kojoj se to događa isključivo radi obavljanja prijenosa u komunikacijskoj mreži i pod uvjetom da te informacije nisu pohranjene dulje nego što je to opravdano potrebno za prijenos.

3. Ovaj članak ne utječe na mogućnost da sud ili upravno tijelo, u skladu s pravnim sustavom svake stranke, od pružatelja usluga zahtijeva da prekine ili spriječi povredu prava.

ČLANAK 197.

Odgovornost posrednih pružatelja usluga: „privremena pohrana (*caching*)”

1. Kada se usluga informacijskog društva koju se pruža sastoji od prijenosa informacija koje je pružio primatelj usluge komunikacijskom mrežom, svaka stranka osigurava da pružatelj usluge nije odgovoran za automatsku, privremenu i prijelaznu pohranu tih informacija, koja je izvršena isključivo u svrhu učinkovitijega daljnjeg prijenosa informacija prema drugim primateljima usluge na njihov zahtjev, pod uvjetom da pružatelj:

(a) ne izmijeni informacije;

(b) poštuje uvjete pristupa informacijama;

(c) poštuje pravila o ažuriranju informacija koja su navedena na način koji je opće priznat i koristi se u industriji;

(d) ne ugrožava zakonitu upotrebu tehnologije za prikupljanje podataka o korištenju informacijama, koja je opće priznata i kojom se koristi u industriji i

(e) žurno djeluje kako bi uklonio ili onemogućio pristup informacijama koje je pružatelj pohranio, čim stekne stvarna saznanja o tome da su informacije na početnom izvoru prijenosa uklonjene iz mreže ili je pristup tim informacijama onemogućen ili da je sudsko ili upravno tijelo naložilo takvo uklanjanje ili onemogućivanje.

2. Ovaj članak ne utječe na mogućnost da sud ili upravno tijelo, u skladu s pravnim sustavom svake stranke, od pružatelja usluga zatraži da prestane s povredom prava ili da je spriječi.

ČLANAK 198.

Odgovornost posrednih pružatelja usluga: „iznajmljivanje diskovnog prostora (*hosting*)”

1. Kada se usluga informacijskog društva koju se pruža sastoji od pohrane informacija koje je pružio primatelj usluge, stranke osiguravaju da pružatelj usluge nije odgovoran za informacije pohranjene na zahtjev primatelja usluge, pod uvjetom da pružatelj:

(a) nema stvarnih saznanja o nezakonitim radnjama ili informacijama te da, u vezi s odštetnim zahtjevima, nije svjestan činjenica ili okolnosti iz kojih je očito da je riječ o nezakonitim radnjama ili informacijama ili

(b) nakon što dozna za to ili postane svjestan toga, žurno djeluje kako bi uklonio informacije ili onemogućio pristup informacijama.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se ako primatelj usluge postupa na temelju ovlasti ili pod nadzorom pružatelja usluga.

3. Ovaj članak ne utječe na mogućnost da sud ili upravno tijelo, u skladu s pravnim sustavom svake stranke, od pružatelja usluga zatraži da prestane s povredom prava ili da je spriječi, niti utječe na mogućnost da stranka utvrdi postupke kojima se uređuju uklanjanje informacija ili onemogućivanje pristupa informacijama.

ČLANAK 199.

Nepostojanje opće obveze praćenja

1. Stranke pružateljima usluga u vezi s pružanjem usluga obuhvaćenih člancima 196., 197. i 198. ne uvode opću obvezu praćenja informacija koje oni prenose ili pohranjuju niti opću obvezu aktivnog traženja činjenica ili okolnosti koje ukazuju na nezakonite radnje.

2. Svaka stranka može utvrditi obveze pružatelja usluga informacijskog društva da hitno obavijeste nadležna javna tijela o navodnim nezakonitim radnjama i informacijama koje su pružili primatelji njihove usluge, ili obveze da nadležnim tijelima na njihov zahtjev dostave informacije koje omogućuju identifikaciju primatelja njihove usluge s kojima su sklopili sporazume o pohrani.

ODJELJAK G

IZNIMKE

ČLANAK 200.

Opće iznimke

1. Ne dovodeći u pitanje opće iznimke predviđene ovim Sporazumom, ovo poglavlje podliježe iznimkama navedenima u stavcima 2. i 3.

2. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije između zemalja u kojima prevladavaju slični uvjeti ili prikriveno ograničavanje poslovnog nastana ili prekograničnog pružanja usluga, ništa se u ovom poglavlju ne tumači na način da sprječava bilo koju stranku da donese ili izvrši mjere:

(a) potrebne radi zaštite javne sigurnosti ili javnog morala ili održavanja javnog reda;

(b) potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili bilja;

(c) koje se odnose na zaštitu neobnovljivih prirodnih resursa ako se te mjere primjenjuju zajedno s ograničenjima za domaće poduzetnike ili domaće pružanje ili korištenje usluga;

(d) potrebne za zaštitu nacionalnog blaga umjetničke, povijesne ili arheološke vrijednosti;

(e) potrebne za osiguravanje usklađenosti sa zakonima ili propisima koji su u skladu s ovim poglavljem, uključujući one koji se odnose na:

i. sprječavanje prijevarne i zavaravajuće prakse ili na rješavanje posljedica povreda ugovora;

ii. zaštitu privatnosti osoba u vezi s obradom i širenjem osobnih podataka te zaštitu povjerljivosti osobnih evidencija i računa ili

iii. sigurnost ili

(f) koje nisu u skladu s člancima 144. i 150., pod uvjetom da je razlika u tretmanu namijenjena osiguranju djelotvornog ili pravičnog uvođenja ili naplate neposrednih poreza u odnosu na gospodarske djelatnosti, poduzetnike ili pružatelje usluga druge stranke[1].

3. Ovo poglavlje i Prilog VIII. ovom Sporazumu ne primjenjuju se na odgovarajuće sustave socijalnog osiguranja stranaka ili aktivnosti na području svake stranke, koji su povezani, čak i povremeno, s izvršavanjem službenih ovlasti.

[1] Mjere namijenjene osiguranju djelotvornog ili pravičnog uvođenja ili naplate neposrednih poreza uključuju mjere koje stranka poduzima u okviru svojeg sustava oporezivanja koje:

i. primjenjuju se na nerezidentne poduzetnike i pružatelje usluga u vezi s priznavanjem činjenice da se porezna obveza nerezidenta određuje s obzirom na oporezive stavke koje imaju izvore ili koje se nalaze na području stranke;
ii. primjenjuju se na nerezidente radi osiguravanja uvođenja ili naplate poreza na području stranke;
iii. primjenjuju se na nerezidente ili rezidente kako bi se spriječilo izbjegavanje ili utaja poreza, uključujući mjere za usklađenost;
iv. se primjenjuju na korisnike usluga koje se pružaju na području ili iz područja druge stranke kako bi se za takve korisnike usluga osiguralo uvođenje ili naplata poreza koji potječu iz izvora na području stranke;
v. razlikuju poduzetnike i pružatelje usluga koji podliježu porezu na predmete oporezive diljem svijeta od drugih poduzetnika i pružatelja usluga, kao priznanje razlike u naravi porezne osnovice među njima ili
vi. služe određivanju, dodjeli ili raspoređivanju prihoda, dobiti, zarade, gubitka, odbitka ili knjiženja koji se odnose na rezidentne osobe ili podružnice ili između povezanih osoba ili podružnica iste osobe, kako bi se održala porezna osnovica stranke.

Porezni izrazi ili pojmovi iz točke (f) i ove bilješke određeni su u skladu s poreznim definicijama i pojmovima, ili istovjetnim ili sličnim definicijama i pojmovima iz zakonodavstva stranke koja poduzima mjeru.

ČLANAK 201.

Mjere oporezivanja

Tretman najpovlaštenije države odobren u skladu s ovim poglavljem ne primjenjuje se na oporezivanje koje stranke provode ili će provoditi u budućnosti na temelju sporazuma među strankama čija je svrha izbjeći dvostruko oporezivanje.

Članak 202.

Sigurnosne iznimke

Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači na način da se:

(a) od bilo koje stranke zahtijeva pružanje bilo kojih informacija za čije otkrivanje ona smatra da je protivno njezinim ključnim sigurnosnim interesima;

(b) bilo koju stranku sprječava u poduzimanju bilo kakvog djelovanja koje smatra potrebnim za zaštitu svojih ključnih sigurnosnih interesa:

i. povezanih s proizvodnjom oružja, streljiva ili ratnog materijala ili trgovine njima;

ii. povezanih s gospodarskim djelatnostima koje se izravno ili neizravno obavljaju za potrebe opskrbe vojnih objekata;

iii. povezanih s materijalima pogodnima za fisiju i fuziju ili materijalima iz kojih se takvi materijali dobivaju ili

iv. poduzetih u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja u međunarodnim odnosima ili

(c) bilo koju stranku sprječava u poduzimanju bilo kojeg djelovanja radi ispunjavanja obveza koje je prihvatila u svrhu održavanja međunarodnog mira i sigurnosti.

ODJELJAK H

ULAGANJA

ČLANAK 203.

Preispitivanje

Kako bi olakšale bilateralna ulaganja, stranke zajednički preispituju okruženje i pravni okvir za ulaganja najkasnije tri godine od stupanja na snagu ovog Sporazuma te u redovitim vremenskim razmacima nakon toga. Stranke na temelju tog preispitivanja razmatraju mogućnost započinjanja pregovora u cilju dopunjavanja ovog Sporazuma odredbama o ulaganjima, uključujući zaštitu ulaganja.

POGLAVLJE 6.

TEKUĆA PLAĆANJA I KRETANJE KAPITALA

ČLANAK 204.

Tekuća plaćanja

Stranke ne uvode ograničenja te dopuštaju sva plaćanja i transfere na tekući račun platne bilance između Europske unije i Republike Armenije u slobodnoj konvertibilnoj valuti i u skladu sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda.

ČLANAK 205.

Kretanje kapitala

1. U pogledu transakcija na kapitalnom računu i financijskom računu platne bilance, stranke od stupanja na snagu ovog Sporazuma osiguravaju slobodno kretanje kapitala koji se odnosi na izravna ulaganja[1] koja su ostvarena u skladu s pravom zemlje domaćina i u skladu s odredbama poglavlja 5., kao i likvidaciju ili povrat takvog uloženog kapitala i bilo koje dobiti nastale na temelju njega.

[1] Uključujući kupnju nekretnine u vezi s izravnim ulaganjem.

2. U pogledu transakcija na kapitalnom računu i financijskom računu platne bilance koje nisu obuhvaćene stavkom 1., svaka stranka od stupanja na snagu ovog Sporazuma te ne dovodeći u pitanje druge odredbe ovog Sporazuma osigurava slobodno kretanje kapitala u vezi s:

(a) kreditima povezanima s komercijalnim transakcijama, uključujući pružanje usluga, u kojima sudjeluje rezident jedne od stranaka;

(b) financijskim zajmovima i kreditima ulagača druge stranke i

(c) sudjelovanjem u kapitalu pravne osobe, kako je utvrđena u članku 142., bez namjere osnivanja ili održavanja trajnih gospodarskih veza.

3. Ne dovodeći u pitanje druge odredbe ovog Sporazuma, stranke ne uvode nova ograničenja kretanja kapitala i tekućih plaćanja među rezidentima Europske unije i Republike Armenije niti dodatno ograničavaju postojeće aranžmane.

ČLANAK 206.

Iznimke

Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije između zemalja u kojima prevladavaju slični uvjeti ili prikriveno ograničavanje kretanja kapitala, ništa se u ovom poglavlju ne tumači na način da sprječava bilo koju stranku da donese ili izvrši mjere:

(a) potrebne radi zaštite javne sigurnosti ili javnog morala ili održavanja javnog reda ili

(b) potrebne za osiguravanje usklađenosti sa zakonima ili propisima koji su u skladu s odredbama ove glave, uključujući one koji se odnose na:

i. sprječavanje kaznenih djela, prijevarne i zavaravajuće prakse ili na rješavanje posljedica povreda ugovora, kao što su stečaj, nesolventnost i zaštita prava vjerovnika;

ii. mjere koje se donose ili provode radi osiguranja integriteta i stabilnosti financijskog sustava stranke;

iii. izdavanje vrijednosnih papira, opcija, budućnosnica ili drugih izvedenih financijskih instrumenata i trgovanje njima;

iv. financijsko izvještavanje ili vođenje evidencije o prijenosima ako su potrebni za pomoć tijelima za izvršavanje zakonodavstva ili financijskim regulatornim tijelima ili

v. osiguravanje postupanja u skladu s nalozima ili odlukama u sudskim ili upravnim postupcima.

ČLANAK 207.

Zaštitne mjere

Ako u izvanrednim okolnostima dođe do ozbiljnih poteškoća u provedbi monetarne ili tečajne politike, kada je riječ o Republici Armeniji, ili u funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, kada je riječ o Europskoj uniji, ili ako je stranka suočena s ozbiljnim poteškoćama u vezi s platnim bilancama ili vanjskim financiranjem, ili ako postoji opasnost od tih poteškoća, dotična stranka može, tijekom razdoblja koje ne premašuje jednu godinu, poduzeti neophodne zaštitne mjere u odnosu na kretanja kapitala, plaćanja ili prijenose između Europske unije i Republike Armenije. Stranka koja donosi ili provodi zaštitne mjere odmah obavješćuje drugu stranku o donošenju mjere te, što je prije moguće, predstavlja vremenski raspored za njezino ukidanje.

ČLANAK 208.

Olakšavanje

Stranke se međusobno savjetuju u cilju olakšavanja kretanja kapitala između stranaka kako bi se promicali ciljevi ovog Sporazuma.

POGLAVLJE 7.

INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

ODJELJAK A

CILJEVI I NAČELA

ČLANAK 209.

Ciljevi

Ciljevi su ovog poglavlja:

(a) olakšati proizvodnju i komercijalizaciju inovativnih i kreativnih proizvoda između stranaka te time pridonijeti održivijem i uključivom gospodarstvu svake stranke i

(b) postići odgovarajuću i djelotvornu razinu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva.

ČLANAK 210.

Priroda i opseg obveza

1. Stranke osiguravaju odgovarajuću i djelotvornu provedbu međunarodnih ugovora u području intelektualnog vlasništva kojih su stranke, uključujući Sporazum WTO-a o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva, koji je sadržan u Prilogu 1.C Sporazumu o WTO-u („Sporazum o TRIPS-u"). Ovim se poglavljem dopunjuju i dodatno preciziraju prava i obveze između stranaka u okviru Sporazuma o TRIPS-u i drugih međunarodnih ugovora u području intelektualnog vlasništva.

2. Za potrebe ovog Sporazuma pojam „intelektualno vlasništvo" odnosi se barem na sve kategorije intelektualnog vlasništva iz odjeljka B ovog poglavlja.

3. Zaštita intelektualnog vlasništva uključuje zaštitu od nepoštenog tržišnog natjecanja iz članka 10.a Pariške konvencije za zaštitu industrijskog vlasništva iz 1883., kako je zadnje revidirana Stockholmskim aktom iz 1967. („Pariška konvencija (1967.)").

ČLANAK 211.

Iscrpljenje

Svaka stranka uspostavlja režim za nacionalno ili regionalno iscrpljenje prava intelektualnog vlasništva.

ODJELJAK B

NORME KOJE SE ODNOSE NA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK I.

AUTORSKO PRAVO I SRODNA PRAVA

ČLANAK 212.

Dodijeljena zaštita

1. Stranke postupaju u skladu s pravima i obvezama utvrđenima u:

(a) Bernskoj konvenciji za zaštitu književnih i umjetničkih djela („Bernska konvencija”);

(b) Rimskoj konvenciji za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju („Rimska konvencija”);

(c) Sporazumu o TRIPS-u;

(d) Ugovoru o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) i

(e) Ugovoru o izvedbama i fonogramima WIPO-a.

2. Stranke ulažu sve razumne napore kako bi pristupile Pekinškom ugovoru o audiovizualnim izvedbama.

ČLANAK 213.

Autori

Svaka stranka autorima osigurava isključivo pravo odobravanja ili zabrane:

(a) izravnog ili neizravnog, privremenog ili trajnog reproduciranja njihovih djela bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;

(b) svakog oblika javne distribucije izvornika njihovih djela ili umnoženih primjeraka, prodajom ili na drugi način;

(c) svakog priopćavanja njihovih djela javnosti, žično ili bežično, uključujući stavljanje njihovih djela na raspolaganje javnosti tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere i

(d) iznajmljivanja i posuđivanja izvornika njihovih djela ili umnoženih primjeraka.

ČLANAK 214.

Umjetnici izvođači

Svaka stranka umjetnicima izvođačima osigurava isključivo pravo odobravanja ili zabrane:

(a) snimki[1] vlastitih izvedbi;

(b) izravnog ili neizravnog, privremenog ili trajnog reproduciranja njihovih izvedbi bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;

(c) stavljanja snimki njihovih izvedbi na raspolaganje javnosti, prodajom ili na drugi način;

(d) stavljanja na raspolaganje javnosti snimki njihovih izvedbi, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere;

(e) bežičnog radiodifuzijskog emitiranja i priopćavanja javnosti njihovih izvedbi, osim ako već sama izvedba predstavlja radiodifuzijsko emitiranje ili se izvedba reproducira sa snimke;

(f) iznajmljivanja i posuđivanja snimki njihovih izvedbi.

[1] „Snimka” znači zabilježeni zvukovi ili slike njihovih izvedbi, ili njihovo predstavljanje, kojima se omogućuje njihovo doživljavanje, reproduciranje ili priopćavanje s pomoću uređaja.

ČLANAK 215.

Proizvođači fonograma

Svaka stranka proizvođačima fonograma osigurava isključivo pravo odobravanja ili zabrane:

(a) izravnog ili neizravnog, privremenog ili trajnog reproduciranja njihovih djela bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;

(b) distribucije njihovih fonograma javnosti, prodajom ili na drugi način, uključujući umnožene primjerke;

(c) stavljanja njihovih fonograma na raspolaganje javnosti, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere i

(d) iznajmljivanja i posuđivanja u pogledu njihovih fonograma.

ČLANAK 216.

Organizacije za radiodifuziju

Svaka stranka organizacijama za radiodifuziju osigurava isključivo pravo odobravanja ili zabrane:

(a) snimanja vlastitih programa, neovisno o tome emitiraju li se ti programi žično ili bežično, uključujući kabelom ili satelitom;

(b) izravnog ili neizravnog, privremenog ili trajnog reproduciranja snimki njihovih programa bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično, neovisno o tome emitiraju li se ti programi žično ili bežično, uključujući kabelom ili satelitom;

(c) stavljanja snimki njihovih programa na raspolaganje javnosti, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere;

(d) distribucije snimki njihovih programa javnosti, prodajom ili na drugi način i

(e) ponovnog bežičnog radiodifuzijskog emitiranja njihovih programa, kao i priopćavanja njihovih programa javnosti ako se to priopćavanje odvija na javno dostupnim mjestima uz plaćanje ulaznice.

ČLANAK 217.

Radiodifuzijsko emitiranje i priopćavanje javnosti

Svaka stranka propisuje pravo kako bi se osiguralo da korisnik plaća jedinstvenu primjerenu naknadu umjetnicima izvođačima i proizvođačima fonograma ako se fonogram objavljen u komercijalne svrhe ili umnoženi primjerak takva fonograma upotrebljava za bežično radiodifuzijsko emitiranje ili za bilo kakvo priopćavanje javnosti. Svaka stranka osigurava raspodjelu takve naknade između relevantnih umjetnika izvođača i proizvođača fonograma. U nedostatku sporazuma između umjetnika izvođača i proizvođača fonograma svaka stranka može utvrditi uvjete pod kojima oni dijele tu naknadu.

ČLANAK 218.

Rok trajanja zaštite

1. Imovinska prava autora književnog ili umjetničkog djela u smislu članka 2. Bernske konvencije traju za života autora i najmanje 70 godina nakon njegove smrti, bez obzira na datum na koji je djelo zakonito stavljeno na raspolaganje javnosti.

2. U slučaju djela na kojem postoji zajedničko autorsko pravo rok iz stavka 1. računa se od smrti koautora koji je najdulje živio.

3. U slučaju anonimnih djela ili djela pod pseudonimima rok trajanja zaštite iznosi najmanje 70 godina od zakonitog stavljanja djela na raspolaganje javnosti. Međutim, ako na temelju pseudonima autora ne postoji nikakva sumnja u pogledu njegova identiteta ili ako autor razotkrije svoj identitet tijekom razdoblja iz prve rečenice, primjenjuje se rok trajanja zaštite utvrđen u stavku 1.

4. Ako stranka predviđa posebna prava koja se odnose na kolektivna djela ili na imenovanje pravne osobe nositeljem prava, rok trajanja zaštite računa se u skladu sa stavkom 3., osim ako su fizičke osobe koje su stvorile djelo označene kao takve u verzijama djela koje su stavljene na raspolaganje javnosti. Ovim se stavkom ne dovode u pitanje prava označenih autora čiji su doprinosi sadržani u takvim djelima; na takve se doprinose primjenjuje stavak 1. ili stavak 2.

5. Ako je djelo objavljeno u svescima, dijelovima, nastavcima, izdanjima ili epizodama, a rok trajanja zaštite počinje teći od trenutka kada je djelo zakonito stavljeno na raspolaganje javnosti, rok trajanja zaštite za svaki od njih teče zasebno.

6. Zaštita prestaje za djela za koja se rok trajanja zaštite ne računa od smrti autora te koja nisu zakonito stavljena na raspolaganje javnosti u roku od 70 godina od njihova stvaranja.

7. Rok trajanja zaštite kinematografskih ili audiovizualnih djela istječe najranije 70 godina nakon smrti posljednje preživjele osobe od navedenih, neovisno o tome jesu li te osobe imenovane koautorima: glavni redatelj, autor scenarija, autor dijaloga i skladatelj glazbe posebno skladane za korištenje u tom kinematografskom ili audiovizualnom djelu.

8. Svaka stranka osigurava da svaka osoba koja nakon isteka zaštite autorskog prava prvi put zakonito objavljuje ili zakonito priopćuje javnosti prethodno neobjavljeno djelo uživa zaštitu koja je istovjetna imovinskim pravima autora. Rok trajanja zaštite takvih prava iznosi 25 godina od trenutka prve zakonite objave ili zakonitog priopćenja tog djela javnosti.

9. Imovinska prava umjetnika izvođača audiovizualnog djela istječu najranije 50 godina nakon datuma izvedbe. Međutim, ako je snimka izvedbe zakonito objavljena ili zakonito priopćena javnosti tijekom tog razdoblja, prava istječu najranije 50 godina nakon datuma prve takve objave ili prvog takvog priopćenja javnosti, ovisno o tome što nastupi prije.

10. Imovinska prava umjetnika izvođača i proizvođača fonograma istječu 70 godina nakon datuma prve objave ili prvog priopćenja javnosti, ovisno o tome što nastupi prije. Stranka može donijeti djelotvorne mjere kako bi osigurala da umjetnici izvođači i proizvođači pravedno dijele dobit ostvarenu tijekom 20 godina zaštite nakon isteka roka od 50 godina.

11. Imovinska prava proizvođača prve snimke filma istječu najranije 50 godina nakon izrade te snimke. Međutim, ako je film zakonito objavljen ili zakonito priopćen javnosti tijekom tog razdoblja, prava istječu najranije 50 godina nakon datuma prve takve objave ili prvog takvog priopćenja javnosti, ovisno o tome što nastupi prije.

12. Imovinska prava organizacija za radiodifuziju istječu najranije 50 godina nakon prvog emitiranja programa, neovisno o tome emitira li se taj program žično ili bežično, uključujući kabelom ili satelitom.

13. Rokovi utvrđeni u ovom članku računaju se od prvog dana siječnja one godine koja slijedi nakon godine u kojoj se dogodio događaj koji je doveo do njihova nastanka.

ČLANAK 219.

Zaštita tehnoloških mjera

1. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv izbjegavanja svih djelotvornih tehnoloških mjera, koja dotična osoba poduzima svjesno ili uz postojanje opravdanih razloga za svijest o tome da ona nastoji ostvariti taj cilj.

2. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv proizvodnje, uvoza, distribucije, prodaje, iznajmljivanja, oglašavanja u svrhu prodaje ili iznajmljivanja, ili posjedovanja uređaja, proizvoda ili komponenata u komercijalne svrhe ili pružanja usluga koje:

(a) se promiču, oglašavaju ili stavljaju na tržište u svrhu izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera;

(b) osim izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera imaju samo ograničenu komercijalnu svrhu ili upotrebu ili

(c) su ponajprije osmišljene, proizvedene, prilagođene ili se izvode u svrhu omogućavanja ili olakšavanja izbjegavanja svih djelotvornih tehnoloških mjera.

3. Za potrebe ovog poglavlja izraz „tehnološke mjere” znači svaka tehnologija, uređaj ili komponenta koja je, u uobičajenom okviru njezina rada, osmišljena za sprječavanje ili ograničavanje radnji, u pogledu djela i drugih sadržaja, koje nije odobrio nositelj autorskog prava ili srodnog prava kako je predviđeno nacionalnim zakonodavstvom. Tehnološke mjere smatraju se „djelotvornima” ako nositelji prava kontroliraju upotrebu zaštićenog djela ili drugog sadržaja primjenom postupka nadzora pristupa ili postupka zaštite, kao što su kodiranje, premetanja ili druge transformacije djela ili drugog sadržaja, ili primjenom mehanizma nadzora umnožavanja kojima se postiže cilj zaštite.

ČLANAK 220.

Zaštita informacija o upravljanju pravima

1. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv svake osobe koja svjesno i neovlašteno obavlja jednu od sljedećih radnji:

(a) uklanjanje ili izmjenu elektroničkih informacija o upravljanju pravima;

(b) distribuciju, uvoz za distribuciju, radiodifuzijsko emitiranje, priopćavanje ili stavljanje na raspolaganje javnosti djela ili drugog sadržaja zaštićenog u skladu s ovim poglavljem s kojeg su neovlašteno uklonjene ili izmijenjene elektroničke informacije o upravljanju pravima,

ako je ta osoba svjesna ili ima opravdane razloge biti svjesna da takvim djelovanjem potiče, omogućuje, olakšava ili prikriva povredu autorskog prava ili srodnog prava predviđenog nacionalnim zakonodavstvom.

2. Za potrebe ovog poglavlja izraz „informacije o upravljanju pravima” znači sve informacije koje pružaju nositelji prava i kojima se pobliže označavaju djelo ili drugi sadržaj iz ovog poglavlja, autor ili bilo koji drugi nositelj prava ili informacije o uvjetima korištenja djela ili drugog sadržaja te svi brojevi ili kodovi koji predstavljaju takve informacije.

3. Stavak 1. primjenjuje se ako je bilo koja od navedenih informacija povezana s umnoženim primjerkom djela ili se pojavljuje u vezi s priopćavanjem djela ili drugog sadržaja iz ovog poglavlja javnosti.

ČLANAK 221.

Iznimke i ograničenja

1. Svaka stranka može u skladu s konvencijama i međunarodnim ugovorima kojih je stranka predvidjeti ograničenja ili iznimke od prava utvrđenih u člancima od 213. do 218. samo u određenim posebnim slučajevima u kojima se ne ometa uobičajeno iskorištavanje sadržaja i ne nanosi neopravdano šteta legitimnim interesima nositelja prava.

2. Svaka stranka osigurava da su privremene radnje reproduciranja iz članaka od 213. do 217., koje su prolazne ili popratne, koje čine sastavni i bitni dio tehnološkog postupka, čija je jedina svrha omogućiti: (a) prijenos u mreži među trećim stranama preko posrednika ili (b) zakonitu upotrebu djela ili drugog sadržaja, i koje nemaju samostalan gospodarski značaj, izuzete iz prava reproduciranja predviđenog u člancima od 213. do 217.

ČLANAK 222.

Pravo slijeđenja umjetnika u pogledu umjetničkih djela

1. Svaka stranka u korist autora izvornog umjetničkog djela propisuje pravo slijeđenja, koje se definira kao neotuđivo pravo, kojeg se nije moguće odreći, čak ni unaprijed, na tantijeme na temelju prodajne cijene ostvarene svakom preprodajom tog djela koja uslijedi nakon što ga autor proda prvi put.

2. Pravo iz stavka 1. primjenjuje se na sve radnje preprodaje u koje su kao prodavatelji, kupci ili posrednici uključene osobe koje se profesionalno bave trgovinom umjetninama, kao što su javne dražbe, umjetničke galerije i, općenito, svi trgovci umjetninama.

3. Svaka stranka može propisati da se pravo iz stavka 1. ne primjenjuje na radnje preprodaje ako je prodavatelj stekao djelo izravno od autora u razdoblju kraćem od tri godine prije te preprodaje i ako prodajna cijena nije veća od određenog najnižeg iznosa.

4. Tantijem plaća prodavatelj. Svaka stranka može propisati da je fizička ili pravna osoba iz stavka 2. koja nije prodavatelj samostalno ili solidarno s prodavateljem odgovorna za plaćanje tantijema.

5. Postupak naplate i iznosi tantijema utvrđuju se u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.

ČLANAK 223.

Suradnja u području kolektivnog ostvarivanja prava

1. Stranke promiču suradnju između svojih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava kako bi poduprle dostupnost djela i drugih zaštićenih sadržaja na svojim područjima i prijenos tantijema za upotrebu takvih djela ili drugih zaštićenih sadržaja.

2. Stranke promiču transparentnost organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, posebno u pogledu naplate tantijema, odbitaka koji se primjenjuju na naplaćene tantijeme, upotrebe naplaćenih tantijema, politike distribucije i njihova repertoara.

3. Ako organizacija za kolektivno ostvarivanje prava s poslovnim nastanom na području jedne stranke na temelju sporazuma o zastupanju zastupa drugu organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava s poslovnim nastanom na području druge stranke, stranke se obvezuju osigurati da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava zastupateljica ne diskriminira nositelje prava iz organizacije za kolektivno ostvarivanje prava koju zastupa.

4. Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava zastupateljica točno, redovito i savjesno isplaćuje iznose koje duguje organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava koju zastupa te joj dostavlja informacije o iznosu tantijema naplaćenih u njezino ime i svim odbicima od tih tantijema.

PODODJELJAK II.

ŽIGOVI

ČLANAK 224.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka:

(a) poštuje Protokol koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova;

(b) postupa u skladu s Ugovorom o pravu žiga i Sporazumom iz Nice o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga za registraciju žigova i

(c) ulaže sve razumne napore kako bi pristupila Singapurskom ugovoru o pravu žiga.

ČLANAK 225.

Prava koja proizlaze iz žiga

Registrirani žig nositelju daje isključiva prava koja proizlaze iz tog žiga. Nositelj žiga ima pravo spriječiti sve treće strane da bez njegova odobrenja u trgovačkom prometu upotrebljavaju:

(a) svaki znak koji je istovjetan njegovu žigu u odnosu na proizvode ili usluge koji su istovjetni onima za koje je žig registriran i

(b) svaki znak koji je istovjetan ili sličan njegovu žigu u odnosu na proizvode ili usluge koji su istovjetni ili slični onima za koje je žig registriran ako bi takva upotreba dovela do vjerojatnosti dovođenja javnosti u zabludu, uključujući vjerojatnost dovođenja znaka u vezu sa žigom.

ČLANAK 226.

Postupak registracije

1. Svaka stranka predviđa sustav registracije žigova u kojem se svaka konačna negativna odluka koju donese upravno tijelo nadležno za žigove priopćuje u pisanom obliku uz odgovarajuće obrazloženje.

2. Svaka stranka predviđa mogućnost ulaganja prigovora protiv prijave žiga te mogućnost da podnositelj prijave žiga odgovori na takav prigovor.

3. Svaka stranka osigurava javno dostupne elektroničke baze podataka o prijavama žiga i registracijama žigova. Baza podataka o prijavama žiga dostupna je barem tijekom razdoblja prigovora.

ČLANAK 227.

Dobro poznati žigovi

U svrhu provedbe zaštite dobro poznatih žigova u skladu s člankom 6.a Pariške konvencije (1967.) i člankom 16. stavcima 2. i 3. Sporazuma o TRIPS-u svaka stranka primjenjuje Zajedničku preporuku o zaštiti dobro poznatih žigova koju su donijele Skupština Pariške unije za zaštitu industrijskog vlasništva i Opća skupština Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) na 34. seriji zasjedanja skupština država članica WIPO-a od 20. do 29. rujna 1999.

ČLANAK 228.

Iznimke od prava koja proizlaze iz žiga

Svaka stranka:

(a) predviđa pravednu upotrebu opisnih pojmova, uključujući pravednu upotrebu oznaka zemljopisnog podrijetla, kao ograničenu iznimku od prava koja proizlaze iz žiga i

(b) može predvidjeti druge ograničene iznimke od prava koja proizlaze iz žiga.

Kada predviđa takve iznimke, svaka stranka uzima u obzir legitimne interese nositelja žiga i trećih strana.

ČLANAK 229.

Razlozi za opoziv

1. Svaka stranka propisuje da žig može biti opozvan ako se u neprekinutom razdoblju od najmanje tri godine nije stvarno upotrebljavao na odgovarajućem području u odnosu na proizvode ili usluge za koje je registriran, a ne postoje opravdani razlozi za neupotrebu.

Nitko ne može zahtijevati da se prava nositelja na žig opozovu ako je u razdoblju između isteka minimalnog trogodišnjeg razdoblja i podnošenja zahtjeva za opoziv započela ili se nastavila stvarna upotreba žiga.

Međutim, početak ili nastavak upotrebe u razdoblju od tri mjeseca koje prethodi podnošenju zahtjeva za opoziv, a koje je započelo najranije nakon isteka neprekinutog minimalnog trogodišnjeg razdoblja neupotrebe, ne uzima se u obzir ako su pripreme za početak ili nastavak upotrebe počele tek nakon što je nositelj saznao da zahtjev za opoziv može biti podnesen.

2. Žig se može opozvati ako nakon datuma registracije:

(a) zbog djelovanja ili nedjelovanja nositelja postane u trgovini uobičajeni naziv za proizvod ili uslugu za koje je registriran ili

(b) zbog upotrebe od strane nositelja žiga ili uz njegovu suglasnost može, u odnosu na proizvode ili usluge za koje je registriran, javnost dovesti u zabludu, posebno u pogledu vrste, kvalitete ili zemljopisnog podrijetla tih proizvoda ili usluga.

PODODJELJAK III.

OZNAKE ZEMLJOPISNOG PODRIJETLA

ČLANAK 230.

Područje primjene

1. Ovaj se pododjeljak primjenjuje na zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla koje potječu iz područja stranaka.

2. Oznake zemljopisnog podrijetla stranke koje druga stranka treba zaštititi podliježu ovom pododjeljku samo ako su obuhvaćene područjem primjene zakonodavstva iz članka 231.

Članak 231.

Utvrđene oznake zemljopisnog podrijetla

1. Nakon pregleda zakonodavstva Republike Armenije navedenog u dijelu A Priloga IX. Europska unija zaključuje da to zakonodavstvo ispunjava elemente utvrđene u dijelu B tog Priloga.

2. Nakon pregleda zakonodavstva Europske unije navedenog u dijelu A Priloga IX. Republika Armenija zaključuje da to zakonodavstvo ispunjava elemente utvrđene u dijelu B tog Priloga.

3. Republika Armenija, nakon što je završila postupak prigovora i razmotrila oznake zemljopisnog podrijetla Europske unije navedene u Prilogu X., koje je Europska unija registrirala u skladu sa zakonodavstvom iz dijela A Priloga IX., zaštićuje ih prema razini zaštite iz ovog Sporazuma.

4. Europska unija, nakon što je završila postupak prigovora i razmotrila oznake zemljopisnog podrijetla Republike Armenije navedene u Prilogu X., koje je Republika Armenija registrirala u skladu sa zakonodavstvom iz dijela A Priloga IX., zaštićuje ih prema razini zaštite iz ovog Sporazuma.

ČLANAK 232.

Dodavanje novih oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Stranke mogu u skladu s postupkom iz članka 240. stavka 3. dodati nove oznake zemljopisnog podrijetla na popis zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla iz Priloga X. Nove oznake zemljopisnog podrijetla mogu se dodati na taj popis nakon završetka postupka prigovora i razmatranja novih oznaka zemljopisnog podrijetla na zadovoljstvo svake stranke u skladu s člankom 231. stavcima 3. i 4.

2. Stranke nisu obvezne dodati novu oznaku zemljopisnog podrijetla na popis iz stavka 1.:

(a) ako bi oznaka zemljopisnog podrijetla bila u suprotnosti s nazivom biljne sorte ili životinjske pasmine što bi potrošače moglo dovesti u zabludu u pogledu pravog podrijetla proizvoda;

(b) ako bi zaštita te oznake zemljopisnog podrijetla, zbog ugleda ili dobre poznatosti konkretnog žiga, mogla potrošače dovesti u zabludu u pogledu stvarnog identiteta proizvoda ili

(c) ako je naziv izraza generički.

ČLANAK 233.

Područje primjene zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Svaka stranka zaštićuje oznake zemljopisnog podrijetla iz Priloga X. od:

(a) svake izravne ili neizravne komercijalne upotrebe zaštićenog naziva za usporedive proizvode koji nisu u skladu sa specifikacijama proizvoda zaštićenog naziva ili kojom se iskorištava ugled oznake zemljopisnog podrijetla;

(b) svake zloupotrebe, oponašanja ili podsjećanja, čak i ako je naznačeno pravo podrijetlo proizvoda ili ako je zaštićeni naziv proizvoda preveden, transkribiran, transliteriran ili ako mu je dodan izraz kao što su „stil”, „tip”, „metoda”, „kako se proizvodi u”, „imitacija”, „aroma” „kao” ili slično;

(c) svake druge lažne oznake ili oznake koja dovodi u zabludu u pogledu izvora, podrijetla, prirode ili bitnih svojstava proizvoda i koja može stvoriti pogrešnu predodžbu o njegovu podrijetlu te koja se nalazi na unutarnjoj ili vanjskoj ambalaži, na promidžbenim materijalima, dokumentima koji se odnose na predmetni proizvod ili pakiranju proizvoda u spremnik i

(d) svakog drugog postupka koji potrošača može dovesti u zabludu u pogledu pravog podrijetla proizvoda.

2. Zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla ne postaju generičke na područjima stranaka.

3. Ako su oznake zemljopisnog podrijetla u cijelosti ili djelomično homonimi, zaštita se odobrava svakoj oznaci zemljopisnog podrijetla, pod uvjetom da se upotrebljava u dobroj vjeri i uz odgovarajuće uzimanje u obzir lokalne i tradicionalne upotrebe te stvarnog rizika od stvaranja zabune.

Ne dovodeći u pitanje članak 23. Sporazuma o TRIPS-u, stranke zajednički utvrđuju praktične uvjete upotrebe u okviru kojih će razlikovati homonimne oznake zemljopisnog podrijetla, uzimajući u obzir potrebu da se osigura ravnopravan tretman predmetnih proizvođača te da se potrošači ne dovode u zabludu.

Ne registriraju se homonimi koji potrošače dovode u zabludu o tome da proizvod dolazi s nekog drugog područja, čak i ako je naziv točan s obzirom na stvarno područje, regiju ili mjesto podrijetla predmetnog proizvoda.

4. Ako stranka u okviru pregovora s trećom zemljom predloži zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla te treće zemlje, a taj je naziv homonim oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke koja je zaštićena u skladu s ovim pododjeljkom, potonju se o tome obavješćuje i ima mogućnost očitovanja prije nego što oznaka zemljopisnog podrijetla treće zemlje postane zaštićena.

5. Ničime se u ovom pododjeljku ne obvezuje stranku da zaštiti oznaku zemljopisnog podrijetla druge stranke koja nije zaštićena ili je prestala biti zaštićena u svojoj zemlji podrijetla.

Svaka stranka obavješćuje drugu stranku ako oznaka zemljopisnog podrijetla prestane biti zaštićena u svojoj državi podrijetla. To se obavješćivanje obavlja u skladu s postupcima iz članka 240. stavka 3.

6. Ničime se u ovom Sporazumu ne dovodi u pitanje pravo osobe da se u trgovačkom prometu koristi svojim imenom ili imenom svojeg prethodnika u poslovanju, osim ako se to ime upotrebljava tako da se potrošače dovodi u zabludu.

ČLANAK 234.

Pravo upotrebe oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Oznakom zemljopisnog podrijetla zaštićenom u skladu s ovim pododjeljkom može se koristiti svaki gospodarski subjekt koji stavlja na tržište poljoprivredne i prehrambene proizvode, vina, aromatizirana vina ili jaka alkoholna pića koji su u skladu s odgovarajućom specifikacijom.

2. Kada je oznaka zemljopisnog podrijetla zaštićena u skladu s ovim pododjeljkom, upotreba tog zaštićenog naziva ne podliježe registraciji korisnika ni dodatnim troškovima.

Članak 235.

Povezanost sa žigovima

1. Stranka odbija registraciju žiga ili proglašava ništavnim žig koji odgovara bilo kojoj situaciji iz članka 233. stavka 1. u pogledu zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla za istovjetne proizvode, pod uvjetom da je prijava za registraciju tog žiga podnesena nakon datuma zahtjeva za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla na predmetnom području.

2. Za oznake zemljopisnog podrijetla iz članka 231. datum zahtjeva za zaštitu jest dan stupanja na snagu ovog Sporazuma.

3. Za oznake zemljopisnog podrijetla iz članka 232. datum zahtjeva za zaštitu jest datum prijenosa zahtjeva za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla drugoj stranci.

4. Ne dovodeći u pitanje članak 232. stavak 2. točku (b), svaka stranka zaštićuje oznake zemljopisnog podrijetla iz Priloga X. u slučaju postojanja prethodnog žiga. Prethodni žig znači žig čija upotreba odgovara jednoj od situacija iz članka 233. stavka 1. i koji je bio prijavljen za registraciju, registriran ili utvrđen upotrebom, ako je ta mogućnost predviđena zakonodavstvom stranke, u dobroj vjeri na području jedne stranke prije datuma na koji je druga stranka podnijela zahtjev za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla na temelju ovog Sporazuma. Takav žig može se nastaviti upotrebljavati i produljivati neovisno o zaštiti oznake zemljopisnog podrijetla, pod uvjetom da u zakonodavstvu bilo koje stranke u području žigova ne postoje osnove za proglašavanje žiga ništavnim ili njegov opoziv.

5. Odstupajući od stavka 4., prethodni žigovi Republike Armenije koji se sastoje od oznake zemljopisnog podrijetla Europske unije „Cognac” ili „Champagne” ili sadržavaju takvu oznaku, uključujući transkripciju ili prijevod, koja je registrirana za istovjetne proizvode, ali nije u skladu s relevantnom specifikacijom, proglašavaju se ništavnima, opozivaju ili izmjenjuju kako bi se uklonio taj naziv kao element cijelog žiga najkasnije u razdoblju od 14 godina za „Cognac” i dvije godine za „Champagne” nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 236.

Provedba zaštite

Svaka stranka provodi zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla u skladu s člancima od 233. do 235. odgovarajućim administrativnim djelovanjem svojih javnih tijela. Svaka stranka provodi takvu zaštitu i na zahtjev zainteresirane strane.

ČLANAK 237.

Prijelazne odredbe

1. Proizvodi koji su proizvedeni i označeni u skladu s nacionalnim pravom prije stupanja na snagu ovog Sporazuma, ali nisu u skladu s njegovom zahtjevima, mogu se nastaviti prodavati nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma do isteka zaliha.

2. U prijelaznom razdoblju od 24 godine počevši godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma za „Cognac” i u prijelaznom razdoblju od tri godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma za „Champagne” zaštitom tih oznaka zemljopisnog podrijetla Europske unije na temelju ovog Sporazuma ne sprječava se upotreba tih naziva na proizvodima koji su podrijetlom iz Republike Armenije i koji se izvoze u treće zemlje, ako je to dopušteno zakonima i propisima predmetne treće zemlje, kako bi se označili i predstavili određeni usporedivi proizvodi podrijetlom iz Republike Armenije pod uvjetom:

(a) da je naziv naveden na oznaci isključivo nelatiničnim pismom;

(b) da je pravo podrijetlo proizvoda jasno navedeno na oznaci u istom vidnom polju i

(c) da se ničime u predstavljanju ne može javnost dovesti u zabludu u pogledu pravog podrijetla proizvoda.

3. U prijelaznom razdoblju od 13 godina počevši godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma za „Cognac” i u prijelaznom razdoblju od dvije godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma za „Champagne” zaštitom tih oznaka zemljopisnog podrijetla Europske unije na temelju ovog Sporazuma ne sprječava se upotreba tih naziva u Republici Armeniji pod uvjetom:

(a) da je naziv naveden na oznaci isključivo nelatiničnim pismom;

(b) da je pravo podrijetlo proizvoda jasno navedeno na oznaci u istom vidnom polju i

(c) da se ničime u predstavljanju ne može potrošače dovesti u zabludu u pogledu pravog podrijetla proizvoda.

4. Kako bi se olakšao neometan i djelotvoran prestanak upotrebe oznake zemljopisnog podrijetla Europske unije „Cognac” za proizvode podrijetlom iz Republike Armenije i kako bi se pomoglo njezinoj industriji da zadrži svoj konkurentski položaj na izvoznim tržištima, Europska unije pruža tehničku i financijsku pomoć Republici Armeniji. Ta se pomoć pruža u skladu s pravom EU-a i posebno uključuje djelovanja za razvoj novog naziva te promicanje, oglašavanje i stavljanje na tržište novog naziva na domaćim i tradicionalnim izvoznim tržištima.

5. Konkretni iznosi, vrste, mehanizmi i rokovi pomoći EU-a iz stavka 4. utvrđuju se u okviru paketa financijske i tehničke pomoći koji stranke trebaju konačno dogovoriti u roku od godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma. Stranke zajednički izrađuju opis takvog paketa pomoći na temelju detaljne procjene potreba koje će biti obuhvaćene takvom pomoći. Procjenu provodi međunarodno konzultantsko društvo koje stranke zajednički odabiru.

6. Ako Europska unija ne pruži financijsku i tehničku pomoć iz stavka 4., Republika Armenija može primijeniti mehanizam za rješavanje sporova iz poglavlja 13. te, ako uspije u postupku, suspendirati obveze proizišle iz stavaka 2. i 3.

7. Europska unija pruža financijsku i tehničku pomoć najkasnije osam godina nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 238.

Opća pravila

1. Uvoz, izvoz i stavljanje na tržište proizvoda iz članaka 231. i 232. obavljaju se u skladu sa zakonima i drugim propisima koji se primjenjuju na području stranke u kojoj se proizvodi stavljaju na tržište.

2. Pododbor za oznake zemljopisnog podrijetla koji je osnovan u skladu s člankom 240. rješava sva pitanja koja se odnose na specifikacije proizvoda s registriranom oznakom zemljopisnog podrijetla koje su odobrila tijela stranke s čijeg područja proizvod potječe, uključujući sve njihove izmjene.

3. Oznake zemljopisnog podrijetla zaštićene u skladu s ovim pododjeljkom može poništiti samo stranka iz koje proizvod potječe.

ČLANAK 239.

Suradnja i transparentnost

1. Stranke, neposredno ili preko Pododbora za oznake zemljopisnog podrijetla koji je osnovan u skladu s člankom 240., održavaju kontakt o svim pitanjima koja se odnose na provedbu i funkcioniranje ovog pododjeljka. Stranka posebno može zahtijevati od druge stranke informacije o specifikacijama proizvoda i njihovim izmjenama te kontaktnim točkama nacionalnih nadzornih tijela.

2. Svaka stranka može objaviti specifikacije oznaka zemljopisnog podrijetla koje su zaštićene u skladu s ovim pododjeljkom ili njihov sažetak i informacije o kontaktnim točkama nacionalnih nadzornih tijela u pogledu oznaka zemljopisnog podrijetla druge stranke koje su zaštićene u skladu s ovim pododjeljkom.

ČLANAK 240.

Pododbor za oznake zemljopisnog podrijetla

1. Stranke osnivaju Pododbor za oznake zemljopisnog podrijetla koji se sastoji od predstavnika Europske unije i Republike Armenije i čiji je cilj pratiti provedbu ovog pododjeljka te jačati njihovu suradnju u području oznaka zemljopisnog podrijetla i dijalog o njima.

2. Pododbor za oznake zemljopisnog podrijetla donosi odluke konsenzusom. Utvrđuje svoj poslovnik. Pododbor za oznake zemljopisnog podrijetla sastaje se na zahtjev jedne od stranaka, izmjenično u Europskoj uniji i Republici Armeniji, u vrijeme i na mjestu te na način (koji može uključivati i videokonferenciju) koje stranke dogovore, najkasnije 90 dana od zahtjeva.

3. Pododbor za oznake zemljopisnog podrijetla nadzire i pravilno funkcioniranje ovog pododjeljka i može uzeti u razmatranje svako pitanje koje se odnosi na njegovu provedbu i rad. Posebno je nadležan za:

(a) izmjenu dijela A Priloga IX. u pogledu upućivanja na pravo koje se primjenjuje u svakoj stranci;

(b) izmjenu dijela B Priloga IX. u pogledu elemenata za registraciju i kontrolu oznaka zemljopisnog podrijetla;

(c) izmjenu Priloga X. u pogledu popisa oznaka zemljopisnog podrijetla;

(d) razmjenu informacija o razvoju zakonodavstva i politike koji se odnose na oznake zemljopisnog podrijetla te svim drugim pitanjima od zajedničkog interesa u području oznaka zemljopisnog podrijetla;

(e) razmjenu informacija o oznakama zemljopisnog podrijetla za potrebe razmatranja njihove zaštite u skladu s ovim pododjeljkom.

PODODJELJAK IV.

DIZAJNI

ČLANAK 241.

Međunarodni sporazumi

Stranke poštuju Ženevski akt Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna iz 1999.

ČLANAK 242.

Zaštita registriranih dizajna

1. Stranke osiguravaju zaštitu neovisno stvorenih dizajna koji su novi i originalni. Takva se zaštita osigurava registracijom i njome se nositeljima dodjeljuje isključivo pravo u skladu s ovim pododjeljkom.

Za potrebe ovog pododjeljka stranka može smatrati da je dizajn koji ima individualni karakter originalan.

2. Smatra se da je dizajn koji je primijenjen na ili ugrađen u proizvod te koji čini sastavni dio složenog proizvoda nov i originalan samo:

(a) ako sastavni dio, nakon što je ugrađen u složeni proizvod, ostaje vidljiv pri uobičajenoj upotrebi toga proizvoda i

(b) u mjeri u kojoj ta vidljiva obilježja sastavnog dijela sama po sebi ispunjavaju pretpostavke novosti i originalnosti.

3. Izraz „uobičajena upotreba” u stavku 2. točki (a) znači upotreba od strane krajnjeg korisnika koja ne uključuje održavanje, servisiranje ili popravak.

4. Nositelj registriranog dizajna ima pravo spriječiti treće strane koje nemaju njegovu suglasnost barem da proizvode, nude na prodaju, prodaju, uvoze, izvoze, skladište ili upotrebljavaju proizvod koji nosi ili sadržava zaštićeni dizajn ako su takve radnje poduzete u komercijalne svrhe, ako se njima nepropisno nanosi šteta uobičajenom iskorištavanju dizajna ili ako nisu u skladu s poštenom trgovinskom praksom.

5. Trajanje dostupne zaštite iznosi 25 godina.

ČLANAK 243.

Zaštita dodijeljena neregistriranim dizajnima

1. Europska unija i Republika Armenija osiguravaju pravna sredstva za sprječavanje upotrebe neregistriranog izgleda proizvoda samo ako pobijana upotreba proizlazi iz kopiranja neregistriranog izgleda proizvoda. Takva upotreba uključuje barem ponudu na prodaju, stavljanje na tržište, uvoz ili izvoz proizvoda.

2. Trajanje zaštite dostupne za neregistrirani izgled proizvoda iznosi najmanje tri godine od dana kada je dizajn postao dostupan javnosti u jednoj od stranaka.

ČLANAK 244.

Iznimke i isključenja

1. Svaka stranka može propisati ograničene iznimke od zaštite dizajna, pod uvjetom da takve iznimke nisu neopravdano u suprotnosti s uobičajenim iskorištavanjem zaštićenih dizajna i da se njima ne dovode neopravdano u pitanje legitimni interesi nositelja zaštićenog dizajna, uzimajući u obzir legitimne interese trećih strana.

2. Zaštita dizajna ne odnosi se na dizajne na koje utječu isključivo tehničke ili funkcionalne potrebe. Pravom dizajna posebno se ne štite obilježja izgleda proizvoda koja je nužno reproducirati u potpuno istom obliku i dimenzijama da bi se proizvod u koji je dizajn ugrađen ili na koji je dizajn primijenjen mogao mehanički spojiti s drugim proizvodom, biti smješten u drugi proizvod ili oko njega ili na njega kako bi svaki od tih proizvoda mogao obavljati svoju funkciju.

ČLANAK 245.

Povezanost s autorskim pravom

Dizajn se može zaštititi i u skladu s autorskim pravom stranke od datuma na koji je dizajn stvoren ili utvrđen u bilo kojem obliku. Svaka stranka, podložno svojim zakonima i drugim propisima, određuje opseg takve zaštite i uvjete pod kojima se ona pruža, uključujući stupanj zahtijevane originalnosti.

PODODJELJAK V.

PATENTI

ČLANAK 246.

Međunarodni sporazumi

Stranke poštuju Ugovor o suradnji na području patenata i ulažu sve razumne napore kako bi postupale u skladu s Ugovorom o patentnom pravu.

ČLANAK 247.

Patenti i javno zdravlje

1. Stranke prepoznaju važnost Deklaracije o Sporazumu o TRIPS-u i javnom zdravlju koja je donesena na ministarskoj konferenciji WTO-a 14. studenoga 2001. Stranke pri tumačenju i provedbi prava i obveza iz ovog pododjeljka osiguravaju usklađenost s tom deklaracijom.

2. Stranke poštuju Odluku Općeg vijeća WTO-a od 30. kolovoza 2003. o provedbi stavka 6. Deklaracije iz Dohe o Sporazumu o TRIPS-u i javnom zdravlju te pridonose njezinoj provedbi.

ČLANAK 248.

Svjedodžba o dodatnoj zaštiti

1. Stranke prepoznaju da lijekovi i sredstva za zaštitu bilja zaštićeni patentom na njihovim područjima mogu biti podložni upravnom postupku odobravanja prije stavljanja na njihovo tržište. Stranke prepoznaju da se razdobljem koje protekne između podnošenja prijave za patent i prvog odobrenja za stavljanje proizvoda na njihovo tržište, kako je u tu svrhu propisano mjerodavnim zakonodavstvom, može skratiti razdoblje djelotvorne patentne zaštite.

2. Svaka stranka propisuje dodatno razdoblje zaštite za lijekove ili sredstva za zaštitu bilja koji su zaštićeni patentom i koji podliježu upravnom postupku odobravanja, a koje je razdoblje jednako razdoblju iz stavka 1. druge rečenice, umanjeno za pet godina.

3. Neovisno o stavku 2., trajanje dodatnog razdoblja zaštite ne smije biti dulje od pet godina.

U Uniji je moguće produljenje za dodatnih šest mjeseci za lijekove ako su za njih provedene pedijatrijske studije i ako se rezultati tih studija održavaju u informacijama o proizvodu.

PODODJELJAK VI.

NEOBJAVLJENE INFORMACIJE

ČLANAK 249.

Opseg zaštite za poslovne tajne

1. Stranke potvrđuju svoje obveze iz članka 39. stavaka 1. i 2. Sporazuma o TRIPS-u. Svaka stranka propisuje odgovarajuće građanske sudske postupke i pravna sredstva na temelju kojih svaki nositelj poslovne tajne može spriječiti pribavljanje, upotrebu ili otkrivanje poslovne tajne, i ostvariti pravnu zaštitu u tom pogledu, kada je ono u suprotnosti s poštenim poslovnim praksama.

2. Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „poslovna tajna” znači informacije:

i. koje su tajne u smislu da nisu, u svojoj ukupnosti ili u točnoj strukturi i sklopu svojih sastavnih dijelova, općenito poznate ili lako dostupne osobama iz krugova koji se uobičajeno bave predmetnom vrstom informacija;

ii. koje imaju komercijalnu vrijednost zbog toga što su tajne i

iii. u odnosu na koje je osoba koja te informacije zakonito kontrolira poduzela u tim okolnostima razumne korake kako bi sačuvala njihovu tajnost;

(b) „nositelj poslovne tajne” znači svaka fizička ili pravna osoba koja zakonito kontrolira poslovnu tajnu.

3. Za potrebe ovog pododjeljka smatra se da su barem sljedeći oblici postupanja u suprotnosti s poštenim poslovnim praksama:

(a) pribavljanje poslovne tajne bez suglasnosti nositelja poslovne tajne kada je ono učinjeno s pomoću neovlaštenog pristupa, prisvajanja ili umnožavanja bilo kojih dokumenata, predmeta, materijala, tvari ili elektroničkih spisa koje zakonito kontrolira nositelj poslovne tajne i koji sadržavaju poslovnu tajnu ili iz kojih se poslovna tajna može izvesti;

(b) upotreba ili otkrivanje poslovne tajne kada to bez suglasnosti nositelja poslovne tajne učini osoba za koju se utvrdi:

i. da je pribavila poslovnu tajnu na način iz točke (a);

ii. da čini povredu sporazuma o povjerljivosti ili bilo koje druge obveze o čuvanju poslovne tajne ili

iii. da čini povredu ugovorne ili bilo koje druge obveze kojom se ograničava upotreba poslovne tajne;

(c) pribavljanje, upotreba ili otkrivanje poslovne tajne kada je osoba u trenutku pribavljanja, upotrebe ili otkrivanja znala ili je u tim okolnostima trebala znati da je poslovna tajna pribavljena izravno ili neizravno od druge osobe koja je nezakonito upotrijebila ili otkrila poslovnu tajnu u smislu točke (b), uključujući kada je osoba navela drugu osobu na djelovanja iz te točke.

4. Ništa se u ovom pododjeljku ne tumači na način da se od stranke zahtijeva da bilo koji od sljedećih oblika postupanja smatra protivnim poštenim poslovnim praksama:

(a) osoba neovisno otkriva ili stvara relevantne informacije;

(b) osoba koja nije vezana nikakvom pravno valjanom obvezom da ograniči pribavljanje relevantnih informacija provodi obrnuti inženjering proizvoda koji je zakonito u njezinu posjedu;

(c) pribavljanje, upotreba ili otkrivanje informacija zahtijeva se ili dopušta mjerodavnim domaćim pravom;

(d) zaposlenici upotrebljavaju svoje iskustvo i vještine koje su pošteno stekli za uobičajenog tijeka zaposlenja.

5. Ništa se u ovom pododjeljku ne tumači na način da se ograničava sloboda izražavanja i informiranja, uključujući slobodu medija koja je zaštićena na području nadležnosti svake od stranaka.

ČLANAK 250.

Građanski sudski postupci i pravna sredstva za poslovne tajne

1. Svaka stranka osigurava da nijednoj osobi koja sudjeluje u građanskim sudskim postupcima iz članka 249. ili ima pristup dokumentima koji čine dio tih pravnih postupaka nije dopuštena upotreba ili otkrivanje nijedne poslovne tajne ili navodne poslovne tajne koju su nadležna pravosudna tijela, u odgovoru na propisno obrazložen zahtjev zainteresirane strane, utvrdila kao povjerljivu i za koju je osoba saznala na temelju takvog sudjelovanja ili pristupa.

2. U građanskim sudskim postupcima iz članka 249. svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela imaju barem sljedeće ovlasti:

(a) naložiti privremene mjere za sprječavanje pribavljanja, upotrebe ili otkrivanja poslovne tajne na način koji je u suprotnosti s poštenim poslovnim praksama;

(b) naložiti sudsku zabranu kako bi se spriječilo pribavljanje, upotreba ili otkrivanje poslovne tajne na način koji je u suprotnosti s poštenim poslovnim praksama;

(c) naložiti osobi koja je znala ili trebala znati da pribavlja, upotrebljava ili otkriva poslovnu tajnu na način koji je u suprotnosti s poštenim poslovnim praksama da nositelju poslovne tajne plati naknadu štete koja odgovara stvarnoj šteti pretrpljenoj zbog takvog pribavljanja, upotrebe ili otkrivanja poslovne tajne;

(d) poduzeti posebne mjere za očuvanje povjerljivosti svake poslovne tajne ili navodne poslovne tajne predočene u građanskim postupcima koji se odnose na navodno pribavljanje, upotrebu ili otkrivanje poslovne tajne na način koji je u suprotnosti s poštenim poslovnim praksama; takve posebne mjere mogu, u skladu s domaćim pravom relevantne stranke, uključivati mogućnost:

i. ograničavanja pristupa određenim dokumentima u cijelosti ili djelomično;

ii. ograničavanja pristupa raspravama i zapisniku ili transkriptu s tih rasprava i

iii. stavljanja na raspolaganje verzije sudske odluke koja nije povjerljiva i u kojoj su odlomci koji sadržavaju poslovne tajne uklonjeni ili redigirani i

(e) izreći sankcije protiv stranaka ili drugih osoba koje podliježu sudskoj nadležnosti zbog povrede pravnih sredstava ili mjera koje je sud donio u skladu sa stavkom 1. ili točkom (d) ovog stavka u pogledu zaštite poslovne tajne ili navodne poslovne tajne predočene u tim postupcima.

3. Od stranaka se ne zahtijeva da propišu sudske postupke i pravna sredstva iz članka 249. za slučaj postupanja koje je u suprotnosti s poštenim poslovnim praksama, u skladu s mjerodavnim domaćim pravom, radi otkrivanja propusta, prijestupa ili nezakonite aktivnosti ili u svrhu zaštite legitimnog interesa priznatog pravom.

ČLANAK 251.

Zaštita podataka dostavljenih radi pribavljanja odobrenja za stavljanje lijeka na tržište

1. Svaka stranka zaštićuje poslovno povjerljive informacije koje su dostavljene radi pribavljanja odobrenja za stavljanje lijeka na tržište („odobrenje za stavljanje na tržište”) od otkrivanja trećim stranama, osim ako je zbog važnih zdravstvenih interesa drukčije propisano. Zaštitom od nepoštenih poslovnih praksi obuhvaćene su i sve povjerljive poslovne informacije.

2. Svaka stranka osigurava da u razdoblju od osam godina od prvog odobrenja za stavljanje na tržište u predmetnoj stranci javno tijelo nadležno za njegovo izdavanje ne uzima u obzir povjerljive poslovne informacije ili rezultate predkliničkih ili kliničkih ispitivanja koji su navedeni u zahtjevu za prvo odobrenje za stavljanje na tržište i koje je naknadno dostavila osoba ili subjekt, javni ili privatni, u potporu drugom zahtjevu za odobrenje za stavljanje lijeka na tržite bez izričite suglasnosti osobe ili subjekta koji je dostavio takve podatke, osim ako je drukčije predviđeno međunarodnim sporazumima koje priznaju obje stranke.

3. Tijekom desetogodišnjeg razdoblja, počevši od datuma dodjele prvog odobrenja za stavljanje na tržište u predmetnoj stranci, odobrenjem za stavljanje na tržište koje je dodijeljeno za svaki naknadni zahtjev na temelju rezultata predkliničkih ili kliničkih ispitivanja navedenih u prvom odobrenju za stavljanje na tržište ne dopušta se stavljanje lijeka na tržište, osim ako naknadni podnositelj dostavi svoje rezultate predkliničkih ili kliničkih ispitivanja (ili rezultate predkliničkih ili kliničkih ispitivanja koji su upotrijebljeni uz suglasnost stranke koja je dostavila te informacije) koji ispunjavaju iste zahtjeve kao i u slučaju prvog podnositelja.

Ne dopušta se stavljanje na tržište proizvoda koji nisu u skladu sa zahtjevima iz ovog stavka.

4. Osim toga, desetogodišnje razdoblje iz stavka 3. produljuje se na najviše 11 godina ako tijekom prvih osam godina nakon pribavljanja odobrenja njegov nositelj pribavi odobrenje za jednu ili više novih terapijskih indikacija za koje se smatra da imaju znatnu kliničku korist u usporedbi s postojećim terapijama.

ČLANAK 252.

Zaštita podataka o sredstvima za zaštitu bilja

1. Svaka stranka prepoznaje privremeno pravo vlasnika izvješća o ispitivanju ili studiji koje je prvi put podneseno radi pribavljanja odobrenja za stavljanje na tržište sredstva za zaštitu bilja. Tijekom tog razdoblja izvješće o ispitivanju ili studiji ne upotrebljava se u korist druge osobe koja namjerava pribaviti odobrenje za stavljanje sredstva za zaštitu bilja na tržište, osim ako je prvi vlasnik dao svoju izričitu suglasnost. U ovom se pododjeljku to privremeno pravo naziva „zaštita podataka”.

2. Izvješće o ispitivanju ili studiji iz stavka 1. mora ispunjavati sljedeće uvjete:

(a) potrebno je za odobrenje ili izmjenu odobrenja kako bi se dopustila upotreba na drugim usjevima i

(b) potvrđeno je kao sukladno s načelima dobre laboratorijske prakse ili dobre eksperimentalne prakse.

3. Razdoblje zaštite podataka traje najmanje deset godina počevši od prvog odobrenja koje je dodijelilo nadležno tijelo u predmetnoj stranci. Kada je riječ o sredstvima za zaštitu bilja niskog rizika, razdoblje se može produljiti na 13 godina.

4. Razdoblja iz stavka 3. produljuju se za tri mjeseca za svako produljenje odobrenja za neznatnu upotrebu ako nositelj odobrenja podnese zahtjeve za takva odobrenja najmanje pet godina nakon prvog odobrenja koje je dodijelilo nadležno tijelo. Ukupno razdoblje zaštite podataka ni u kojem slučaju ne smije biti dulje od 13 godina. Kada je riječ o sredstvima za zaštitu bilja niskog rizika, ukupno razdoblje zaštite podataka ni u kojem slučaju ne smije biti dulje od 15 godina.

Izraz „neznatna upotreba” znači upotreba sredstva za zaštitu bilja na području stranke na bilju ili biljnim proizvodima koji u toj stranci nisu široko rasprostranjeni ili su široko rasprostranjeni ako postoji izvanredna potreba za zaštitom bilja.

5. Ispitivanje ili studija zaštićuju se i ako su bili potrebni za obnavljanje ili preispitivanje odobrenja. U tim slučajevima razdoblje zaštite podataka traje 30 mjeseci.

6. Svaka stranka utvrđuje mjere kojima se podnositelj zahtjeva i nositelji prethodnih odobrenja s poslovnim nastanom na području stranaka obvezuju na razmjenu zaštićenih informacija kako bi se izbjegla dvostruka ispitivanja na kralježnjacima.

PODODJELJAK VII.

BILJNE SORTE

ČLANAK 253.

Biljne sorte

1. Svaka stranka štiti prava biljnih sorti u skladu s Međunarodnom konvencijom za zaštitu novih biljnih sorti (UPOV), uključujući moguće iznimke od oplemenjivačkog prava iz članka 15. te konvencije, te surađuje u promicanju i provedbi tih prava.

2. Za Republiku Armeniju ovaj članak primjenjuje se najkasnije tri godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ODJELJAK C

PROVEDBA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK I.

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 254.

Opće obveze

1. Stranke ponovno potvrđuju svoje obveze na temelju Sporazuma o TRIPS-u, a posebno njegova dijela III. Svaka stranka propisuje dopunske mjere, postupke i pravna sredstva iz ovog odjeljka koji su potrebni kako bi se osigurala provedba prava intelektualnog vlasništva. Te su mjere, postupci i pravna sredstva pošteni i pravični te nisu nepotrebno složeni ili skupi niti za posljedicu imaju nerazumne rokove ili neopravdana kašnjenja.

2. Mjere, postupci i pravna sredstva iz stavka 1. djelotvorni su, proporcionalni i odvraćajući te se primjenjuju tako da se izbjegne stvaranje prepreka zakonitoj trgovini i da se osiguraju zaštitne mjere protiv njihove zloupotrebe.

3. Za potrebe pododjeljka II. ovog odjeljka pojam „prava intelektualnog vlasništva” uključuje barem sljedeće:

(a) autorsko pravo;

(b) prava srodna autorskom pravu;

(c) pravo *sui generis* proizvođača baze podataka;

(d) prava stvaratelja topografija za poluvodičke proizvode;

(e) prava na žig;

(f) prava na dizajn;

(g) patentna prava, uključujući prava koja proizlaze iz svjedodžaba o dodatnoj zaštiti;

(h) oznake zemljopisnog podrijetla;

(i) prava iz korisnih modela;

(j) prava zaštite biljnih sorti; i

(k) trgovačke nazive ako su predmetnim domaćim pravom zaštićeni kao isključiva prava.

Poslovne tajne isključene su iz područja primjene ovog odjeljka. Provedba poslovnih tajni uređena je člankom 250.

ČLANAK 255.

Ovlašteni podnositelji zahtjeva

Svaka stranka prepoznaje sljedeće osobe kao osobe koje su ovlaštene zatražiti primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava iz ovog odjeljka i iz dijela III. Sporazuma o TRIPS-u:

(a) nositelje prava intelektualnog vlasništva u skladu s primjenjivim pravom;

(b) sve ostale osobe koje su ovlaštene upotrebljavati ta prava, a posebno imatelje dozvole, u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s primjenjivim pravom;

(c) tijela za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositelja prava intelektualnog vlasništva u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s primjenjivim pravom;

(d) strukovna tijela za obranu kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositelja prava intelektualnog vlasništva u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s primjenjivim pravom.

PODODJELJAK II.

PROVEDBA U OKVIRU GRAĐANSKOG PRAVA

ČLANAK 256.

Mjere očuvanja dokaza

1. Svaka stranka osigurava da, čak i prije početka postupka o meritumu slučaja, nadležna pravosudna tijela mogu, na zahtjev stranke koja je predočila razumno raspoložive dokaze u potporu svojim zahtjevima prema kojima je njezino pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno ili će biti povrijeđeno, naložiti hitne i djelotvorne privremene mjere za očuvanje relevantnih dokaza koji se odnose na navodnu povredu, podložno zaštiti povjerljivih informacija.

2. Privremene mjere iz stavka 1. mogu uključivati detaljan opis, s uzimanjem uzoraka ili bez njega, ili fizičku zapljenu proizvoda kojima se navodno čini povreda te, u odgovarajućim slučajevima, materijala i sredstava koji se primjenjuju u proizvodnji ili distribuciji tih proizvoda, kao i dokumenata koji se na njih odnose. Te se mjere poduzimaju, ako je potrebno, i bez saslušanja druge stranke, posebno ako bi bilo kakva odgoda vjerojatno prouzročila nepopravljivu štetu nositelju prava ili ako postoji očiti rizik od uništenja dokaza. Druga stranka ima pravo na saslušanje u razumnom roku.

ČLANAK 257.

Pravo na informacije

1. Svaka stranka osigurava da, tijekom građanskog postupka koji se odnosi na povredu prava intelektualnog vlasništva te kao odgovor na opravdani i proporcionalni zahtjev podnositelja zahtjeva, nadležna pravosudna tijela mogu naložiti da informacije o podrijetlu i distribucijskim mrežama proizvoda ili usluga kojima se čini povreda prava intelektualnoga vlasništva dostavi počinitelj povrede ili bilo koja druga osoba koja je stranka ili svjedok u sudskom postupku.

Za potrebe ovog stavka izraz „bilo koja druga osoba" znači osoba:

(a) za koju se utvrdi da u komercijalno relevantnom opsegu posjeduje proizvode kojima se čini povreda;

(b) za koju se utvrdi da se u komercijalno relevantnom opsegu koristi uslugama kojima se čini povreda;

(c) za koju se utvrdi da u komercijalno relevantnom opsegu pruža usluge koje se upotrebljavaju u djelatnostima kojima se čini povreda ili

(d) koju je osoba iz ovog stavka navela kao osobu koja sudjeluje u proizvodnji, izradi ili distribuciji proizvoda ili u pružanju usluga.

Informacije iz ovog stavka prema potrebi sadržavaju:

(a) imena ili nazive te adrese proizvođača, izrađivača, distributera, dobavljača i drugih prethodnih posjednika proizvoda ili usluga, kao i trgovaca na veliko i malo kojima su bile namijenjene i

(b) informacije o proizvedenim, izrađenim, dostavljenim, primljenim ili naručenim količinama, kao i o cijeni koja je postignuta za predmetne proizvode ili usluge.

2. Ovaj se članak primjenjuje ne dovodeći u pitanje druge zakonske odredbe kojima se:

(a) nositelju prava dodjeljuju prava na detaljnije informacije;

(b) uređuje korištenje informacijama dostavljenima na temelju ovog članka u građanskom ili kaznenom postupku;

(c) uređuje odgovornost za zloupotrebu prava na informacije;

(d) omogućuje odbijanje pružanja informacija kojima bi se osobu iz stavka 1. prisililo da prizna svoje sudjelovanje ili sudjelovanje svojih bliskih srodnika u povredi prava intelektualnog vlasništva ili

(e) uređuje zaštita povjerljivosti izvora informacija ili obrada osobnih podataka.

ČLANAK 258.

Privremene mjere i mjere opreza

1. Svaka stranka osigurava da pravosudna tijela mogu, na zahtjev podnositelja, protiv navodnog počinitelja povrede odrediti prethodnu zabranu radi sprječavanja predstojeće povrede prava intelektualnog vlasništva. Pravosudna tijela mogu isto tako privremeno i, prema potrebi, ako je to predviđeno domaćim pravom u odgovarajućim slučajevima uz plaćanje novčane kazne zabraniti nastavak navodnih povreda tog prava ili, za slučaj takvog nastavka, propisati obvezu pružanja jamstava čija je namjena osigurati naknadu štete nositelju prava. Prethodna se zabrana može pod istim uvjetima odrediti i protiv posrednika čijim se uslugama koristi treća strana u svrhu povrede prava intelektualnog vlasništva.

2. Prethodna se zabrana može odrediti i radi zapljene ili predaje proizvoda za koje postoji sumnja da se njima čini povreda prava intelektualnog vlasništva kako bi se spriječio njihov ulazak u trgovinske kanale ili kretanje njima.

3. U slučaju navodne povrede koja je počinjena u komercijalno relevantnom opsegu, svaka stranka osigurava da, ako podnositelj zahtjeva dokaže postojanje okolnosti kojima bi se mogla ugroziti naknada štete, pravosudna tijela mogu naložiti preventivnu zapljenu pokretne i nepokretne imovine navodnog počinitelja povrede, uključujući blokadu njegovih bankovnih računa i druge imovine. Nadležna tijela mogu u tu svrhu naložiti priopćavanje bankarskih, financijskih ili komercijalnih dokumenata ili odgovarajući pristup relevantnim informacijama.

ČLANAK 259.

Korektivne mjere

1. Svaka stranka osigurava da nadležna pravosudna tijela mogu naložiti, na zahtjev podnositelja i ne dovodeći u pitanje bilo kakvu naknadu štete nositelju prava zbog povrede te bez bilo kakve vrste naknade, barem konačno uklanjanje iz trgovinskih kanala ili uništenje proizvoda za koje utvrde da se njima čini povreda prava intelektualnog vlasništva. Prema potrebi, nadležna pravosudna tijela mogu naložiti i uništenje materijala i sredstava koji se uglavnom upotrebljavaju pri izradi ili proizvodnji tih proizvoda.

2. Pravosudna tijela stranaka ovlaštena su naložiti provedbu mjera iz stavka 1. o trošku počinitelja povrede, osim ako postoje posebni razlozi da to ne učine.

ČLANAK 260.

Sudske zabrane

Svaka stranka osigurava da, ako je donesena sudska odluka kojom je utvrđena povreda prava intelektualnog vlasništva, pravosudna tijela mogu protiv počinitelja povrede, kao i posrednika čijim se uslugama koristi treća strana u svrhu povrede prava intelektualnog vlasništva, odrediti sudsku zabranu kojom se zabranjuje nastavljanje povrede.

ČLANAK 261.

Alternativne mjere

Stranka može propisati da, u odgovarajućim slučajevima i na zahtjev osobe protiv koje se mogu odrediti mjere iz članka 259. ili članka 260., nadležna pravosudna tijela mogu umjesto primjene mjera predviđenih navedenim člancima naložiti da se oštećenoj stranci plati novčana naknada. Takva se novčana naknada plaća ako osoba protiv koje se mogu odrediti te mjere nije postupala ni s namjerom ni iz nehaja, ako bi se provedbom mjera iz članaka 259. i 260. toj osobi prouzročila nerazmjerna šteta i ako se plaćanje novčane naknade oštećenoj stranci čini, prema razumnoj procjeni, primjerenim.

ČLANAK 262.

Naknade štete

1. Svaka stranka osigurava da pravosudna tijela, na zahtjev oštećene strane, počinitelju povrede koji je znao ili je imao opravdanih razloga znati da sudjeluje u aktivnosti kojom se čini povreda nalože da nositelju prava plati naknadu koja odgovara stvarnoj šteti koju je pretrpio zbog povrede. Pri određivanju naknade štete pravosudna tijela:

(a) uzimaju u obzir sve odgovarajuće aspekte, kao što su negativne gospodarske posljedice, uključujući izgubljenu dobit, koje je oštećena strana pretrpjela, bilo kakvu nepošteno stečenu dobit počinitelja povrede i, u odgovarajućim slučajevima, elemente koji nisu gospodarski čimbenici, kao što je nematerijalna šteta koja je nositelju prava prouzročena povredom ili

(b) kao alternativu točki (a), mogu u odgovarajućim slučajevima odrediti naknadu štete kao paušalni iznos na temelju elemenata kao što je najmanji iznos tantijema ili naknada koje bi počinitelj povrede bio morao platiti da je zatražio odobrenje za upotrebu predmetnog prava intelektualnog vlasništva.

2. Ako počinitelj povrede nije znao ili nije imao opravdanih razloga znati da sudjeluje u aktivnosti kojom se čini povreda, stranka može propisati da pravosudna tijela mogu u korist oštećene strane naložiti povrat dobiti ili plaćanje naknade štete čija se visina može unaprijed utvrditi.

ČLANAK 263.

Sudski troškovi

Svaka stranka osigurava da opravdane i proporcionalne sudske troškove i druge izdatke stranke koja je uspjela u sporu u pravilu snosi stranka koja je izgubila spor, osim ako bi to bilo protivno načelu pravičnosti.

ČLANAK 264.

Objavljivanje sudskih odluka

U postupcima koji su pokrenuti zbog povrede prava intelektualnog vlasništva svaka stranka osigurava da pravosudna tijela mogu, na zahtjev podnositelja i o trošku počinitelja povrede, naložiti primjerene mjere za širenje informacija o odluci, uključujući izlaganje odluke i njezinu objavu u cijelosti ili djelomično.

ČLANAK 265.

Pretpostavka o autorstvu ili vlasništvu

Stranke priznaju da je u svrhu primjene mjera, postupaka i pravnih sredstava iz ovog odjeljka dovoljno da je ime autora književnog ili umjetničkog djela navedeno na djelu na uobičajen način kako bi se taj autor takvim smatrao, osim ako postoje suprotni dokazi, i kako bi, slijedom toga, bio ovlašten pokrenuti postupak zbog povrede.

PODODJELJAK III.

PROVEDBA NA GRANICAMA

ČLANAK 266.

Provedba na granicama

1. Pri provedbi mjera na granicama za provedbu prava intelektualnog vlasništva svaka stranka osigurava usklađenost sa svojim obvezama iz GATT-a iz 1994. i Sporazuma o TRIPS-u.

2. Kako bi se osigurala djelotvorna zaštita prava intelektualnog vlasništva na carinskim područjima stranaka, njihova nadležna carinska tijela donose različite metode za utvrđivanje pošiljki koje sadržavaju proizvode za koje se sumnja da se njima čini povreda prava intelektualnog vlasništva iz stavaka 3. i 4. Te metode uključuju tehnike analize rizika koje se temelje, među ostalim, na informacijama koje su pružili nositelji prava, prikupljenim informacijama i inspekcijama tereta.

3. Carinska tijela svake stranke poduzimaju, na zahtjev nositelja prava, mjere za zadržavanje ili suspenziju puštanja proizvoda pod carinskim nadzorom za koje se sumnja da se njima čini povreda žigova, autorskog prava i srodnih prava, oznaka zemljopisnog podrijetla, patenata, korisnih modela, industrijskih dizajna, topografija integriranih krugova i prava zaštite biljnih sorti.

4. Najkasnije tri godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma stranke pokreću rasprave u pogledu prava svojih nadležnih carinskih tijela da na vlastitu inicijativu suspendiraju puštanje proizvoda pod carinskim nadzorom ili zadrže takve proizvode ako se sumnja da se njima čini povreda žigova, autorskog prava i srodnih prava, oznaka zemljopisnog podrijetla, patenata, korisnih modela, industrijskih dizajna, topografija integriranih krugova i prava zaštite biljnih sorti.

5. Neovisno o stavku 3., stranka može, iako to nije obvezna učiniti, donijeti odluku o primjeni takvih mjera na uvoz proizvoda koje u drugoj zemlji na tržište stavlja nositelj prava ili koji se na tržište stavljaju uz njegovu suglasnost.

6. Stranke su suglasne surađivati u području međunarodne trgovine proizvodima za koje se sumnja da se njima čini povreda prava intelektualnog vlasništva. Svaka stranka u tu svrhu uspostavlja kontaktnu točku unutar svoje carinske uprave i obavješćuje drugu stranku o tome. Ta suradnja uključuje razmjenu informacija o mehanizmima za primanje informacija od nositelja prava, o najboljim praksama i iskustvima sa strategijama upravljanja rizikom te informacija kojima se može pomoći u prepoznavanju pošiljki za koje se sumnja da sadržavaju proizvode kojima se čini povreda. Dostava svih informacija potpuno je u skladu s odredbama o zaštiti osobnih podataka koje se primjenjuju na području svake stranke.

7. Ne dovodeći u pitanje druge oblike suradnje, Protokol o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima primjenjuje se u svrhu provedbe prava intelektualnog vlasništva na granicama.

8. Ne dovodeći u pitanje opću nadležnost Odbora za partnerstvo, Pododbor za carinu iz članka 126. odgovoran je za osiguravanje pravilnog funkcioniranja i provedbe ovog odjeljka, određivanje prioriteta i propisivanje odgovarajućih postupaka za suradnju između nadležnih tijela obiju stranaka.

PODODJELJAK IV.

OSTALE ODREDBE O PROVEDBI

ČLANAK 267.

Kodeksi ponašanja

1. Svaka stranka potiče:

(a) trgovinska ili strukovna udruženja ili organizacije da razviju kodekse ponašanja kako bi se pridonijelo provedbi prava intelektualnog vlasništva i

(b) podnošenje nacrta kodeksa ponašanja i svih ocjena njihove primjene nadležnim tijelima svake stranke.

ČLANAK 268.

Suradnja

1. Stranke surađuju kako bi pružile potporu provedbi obveza iz ovog poglavlja.

2. Područja suradnje između stranaka uključuju, ali nisu ograničena na sljedeće aktivnosti:

(a) razmjenu informacija o pravnom okviru za prava intelektualnog vlasništva i o relevantnim propisima o zaštiti i provedbi, kao i razmjenu iskustava u Europskoj uniji i Republici Armeniji o napretku zakonodavstva u pogledu tih pitanja;

(b) razmjenu iskustava i informacija o provedbi prava intelektualnog vlasništva;

(c) razmjenu iskustava carinskih, policijskih, upravnih i pravosudnih tijela u provedbi prava intelektualnog vlasništva na središnjoj razini i na razini ispod središnje;

(d) koordinaciju djelovanja kako bi se spriječio izvoz krivotvorenih proizvoda, uključujući s trećim zemljama;

(e) jačanje kapaciteta te razmjenu i osposobljavanje osoblja;

(f) promicanje i širenje informacija o pravima intelektualnog vlasništva, uključujući u poslovnim krugovima i civilnom društvu, kao i jačanje javne svijesti o pitanjima prava intelektualnog vlasništva među potrošačima i nositeljima prava;

(g) jačanje institucionalne suradnje, na primjer između ureda za intelektualno vlasništvo obiju stranaka;

(h) aktivno promicanje inicijativa za podizanje svijesti i obrazovanje javnosti o politikama o pravima intelektualnog vlasništva, uključujući oblikovanjem djelotvornih strategija za utvrđivanje ključnih ciljnih skupina i izradom komunikacijskih programa za jačanje svijesti potrošača i medija o učincima povreda prava intelektualnog vlasništva, kao što su zdravstveni i sigurnosni rizici te povezanost s organiziranim kriminalom.

3. Ne dovodeći u pitanje stavke 1. i 2. te kao dopuna tim stavcima, stranke, ako je to potrebno, održavaju djelotvorne dijaloge o pitanjima intelektualnog vlasništva kako bi riješile pitanja važna za zaštitu i provedbu prava intelektualnoga vlasništva koja su obuhvaćena ovim poglavljem te o svim drugim relevantnim pitanjima.

POGLAVLJE 8.

JAVNA NABAVA

ČLANAK 269.

Povezanost sa Sporazumom WTO-a o javnoj nabavi

Stranke potvrđuju svoja uzajamna prava i obveze na temelju Revidiranog sporazuma o javnoj nabavi iz 2012.[1] („Sporazum WTO-a o javnoj nabavi”). Ta prava i obveze uspostavljeni Sporazumom WTO-a o javnoj nabavi, uključujući specifikacije svake stranke utvrđene u odgovarajućim prilozima Dodatku I., čine sastavni dio ovog Sporazuma i podliježu bilateralnom rješavanju sporova kako je predviđeno poglavljem 13.

[1] Prilog Protokolu o izmjeni Sporazuma o javnoj nabavi (GPA/113).

ČLANAK 270.

Dodatno područje primjene

1. Stranke primjenjuju *mutatis mutandis* odredbe članaka I. do IV., članaka VI. do XV., članka XVI. stavaka 1. do 3., članka XVII. i članka XVIII. Sporazuma WTO-a o javnoj nabavi na nabave obuhvaćene Prilogom XI. ovom Sporazumu.

2. Odbor za partnerstvo može donijeti odluku o izmjeni Priloga XI. ovom Sporazumu. Kada je riječ o postupku kojim stranka može izmijeniti ili ispraviti taj Prilog, stranke primjenjuju *mutatis mutandis* odredbe članka XIX. Sporazuma WTO-a o javnoj nabavi, pod uvjetom da se obavijesti upute izravno drugoj stranci i da se upućivanje na rješavanje sporova tumači kao upućivanje na poglavlje 13.

ČLANAK 271.

Dodatna pravila

Na nabave obuhvaćene odgovarajućim prilozima Dodatku I. Sporazumu WTO-a o javnoj nabavi i one obuhvaćene Prilogom XI. ovom Sporazumu stranke primjenjuju dodatna pravila navedena u nastavku.

Elektronička objava obavijesti o javnoj nabavi

1. Svaka stranka osigurava da se svim obavijestima o planiranim nabavama može izravno i besplatno pristupiti elektronički preko jedinstvene internetske pristupne točke. Osim toga, obavijesti se mogu objaviti i na odgovarajućem papirnatom mediju. Svaki je takav medij raširen i takve obavijesti moraju ostati lako dostupne javnosti barem do isteka roka navedenog u obavijesti.

Zahtjevi za postupke preispitivanja

2. Svaka stranka osigurava da su mjerama poduzetima u pogledu postupaka preispitivanja iz članka XVIII. Sporazuma WTO-a o javnoj nabavi predviđene potrebne ovlasti za:

(a) poduzimanje, što je prije moguće i primjenom postupaka privremene pravne zaštite, privremenih mjera kako bi se ispravila navodna povreda ili spriječilo daljnje nanošenje štete predmetnim interesima, uključujući mjere za suspenziju ili osiguravanje suspenzije postupka sklapanja ugovora o javnoj nabavi ili provedbe bilo koje odluke javnog naručitelja;

(b) ukidanje ili osiguravanje ukidanja nezakonito donesenih odluka, uključujući uklanjanje diskriminirajućih tehničkih, gospodarskih ili financijskih specifikacija u objavi predviđene ili planirane nabave, ugovornim dokumentima ili bilo kojem drugom dokumentu koji se odnosi na postupak sklapanja ugovora i

(c) dodjelu naknade štete osobama kojima je povredom nanesena šteta.

3. U slučaju preispitivanja odluke o sklapanju ugovora svaka stranka osigurava da javni naručitelj ne može sklopiti ugovor prije no što tijelo nadležno za preispitivanje donese odluku o zahtjevu za privremene mjere ili za preispitivanje. Suspenzija prestaje najranije nakon isteku roka mirovanja iz stavka 6.

4. Svaka stranka osigurava djelotvornu provedbu odluka tijela nadležnih za postupke preispitivanja.

5. Članovi neovisnih tijela nadležnih za preispitivanje ne smiju biti predstavnici ni jednog javnog naručitelja.

Kada je riječ o tijelima nadležnima za postupke preispitivanja koja nisu pravosudna, svaka stranka osigurava:

(a) da su njihove odluke uvijek obrazložene u pisanom obliku;

(b) da svaka navodno nezakonita mjera neovisnog tijela nadležnog za preispitivanje ili svaka navodna nepravilnost u provedbi ovlasti dodijeljenih tom tijelu može biti predmet sudskog preispitivanja ili preispitivanja koje provodi drugo neovisno tijelo koje je sud i koje je neovisno o javnom naručitelju i tijelu nadležnom za preispitivanje;

(c) da se članovi takvog neovisnog tijela imenuju i razrješuju dužnosti pod istim uvjetima kao i članovi pravosudnih tijela u pogledu tijela nadležnog za njihovo imenovanje, trajanja njihova mandata i njihova razrješenja;

(d) da barem predsjednik takvog neovisnog tijela ima iste pravne i stručne kvalifikacije kao članovi pravosudnih tijela i

(e) da neovisno tijelo svoje odluke donosi u skladu s postupkom u kojem se saslušavaju obje strane i da su te odluke pravno obvezujuće kako to odredi svaka stranka.

Razdoblje mirovanja

6. Javni naručitelj ne može sklopiti ugovor nakon odluke o sklapanju ugovora koja je obuhvaćena područjem primjene ovog poglavlja prije:

(a) isteka razdoblja mirovanja od najmanje 10 kalendarskih dana počevši jedan dan od datuma slanja odluke o sklapanju ugovora zainteresiranim ponuditeljima i kandidatima elektronički ili faksom ili

(b) isteka razdoblja mirovanja od najmanje 15 kalendarskih dana počevši jedan dan od datuma slanja odluke o sklapanju ugovora zainteresiranim ponuditeljima i kandidatima ili najmanje 10 kalendarskih dana počevši jedan dan od datuma zaprimanja odluke o sklapanju ugovora ako se primjenjuju druga sredstva komunikacije.

Umjesto toga, stranka može propisati da razdoblje mirovanja počinje objavom odluke o sklapanju ugovora u besplatnim elektroničkim medijima u skladu s člankom XVI. stavkom 2. Sporazuma WTO-a o javnoj nabavi.

Smatra se da su ponuditelji zainteresirani ako još nisu konačno isključeni. Isključenje se smatra konačnim ako su o njemu obaviješteni zainteresirani ponuditelji te ako ga zakonitim smatra neovisno tijelo nadležno za preispitivanje ili ako više ne može biti predmet postupka preispitivanja. Smatra se da su kandidati zainteresirani ako javni naručitelj informaciju o odbijanju njihova zahtjeva još nije stavio na raspolaganje zainteresiranim ponuditeljima prije obavijesti o odluci o sklapanju ugovora.

7. Stranka može propisati da se razdoblja mirovanja iz stavka 6. prvog podstavka točaka (a) i (b) ne primjenjuju u sljedećim slučajevima:

(a) ako je jedini zainteresirani ponuditelj u smislu stavka 6. trećeg podstavka onaj koji je odabran za sklapanje ugovora i nema drugih zainteresiranih kandidata;

(b) u slučaju ugovora koji se temelji na okvirnom sporazumu i

(c) u slučaju posebnog ugovora koji se temelji na dinamičkom sustavu nabave.

Nevaženje

8. Svaka stranka osigurava da tijelo nadležno za preispitivanje koje je neovisno o javnom naručitelju ili pravosudno tijelo smatra ugovor nevažećim ili da se njegovo nevaženje temelji na odluci takvog tijela ako je javni naručitelj sklopio ugovor bez prethodne objave kada to nije dopušteno.

Svaka stranka u svojem pravu utvrđuje posljedice ugovora koji se smatra nevažećim propisujući retroaktivno poništavanje svih ugovornih obveza ili poništavanje onih obveza koje još nisu ispunjene. U potonjem slučaju svaka stranka propisuje primjenu drugih kazni.

9. Stranka može propisati da tijelo nadležno za preispitivanje ili pravosudno tijelo ne može smatrati ugovor nevažećim, čak i ako je nezakonito sklopljen, ako tijelo nadležno za preispitivanje ili pravosudno tijelo utvrdi, nakon što je ispitalo sve relevantne aspekte, da se zbog važnih razloga u općem interesu zahtijeva da učinci ugovora ostanu na snazi. U tom slučaju svaka stranka propisuje alternativne kazne.

Nediskriminacija osnovanih društava

10. Svaka stranka osigurava da se dobavljačima druge stranke koji su osnivanjem, stjecanjem ili vođenjem pravne osobe uspostavili poslovnu prisutnost na njezinu području odobri nacionalni tretman u pogledu svake javne nabave stranke na njezinu području. Ta se obveza primjenjuje neovisno o tome je li nabava obuhvaćena prilozima stranaka Dodatku I. Sporazumu WTO-a o javnoj nabavi ili Prilogom XI. ovom Sporazumu.

Primjenjuju se opće iznimke predviđene u članku III. Sporazuma WTO-a o javnoj nabavi.

POGLAVLJE 9.

TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ

ČLANAK 272.

Ciljevi i područje primjene

1. Stranke podsjećaju na Agendu 21 Konferencije UN-a o okolišu i razvoju iz 1992., Deklaraciju MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu iz 1998., Johanesburški plan provedbe održivog razvoja iz 2002., Ministarsku izjavu Gospodarskog i socijalnog vijeća UN-a pod nazivom „Stvaranje povoljnog okruženja na nacionalnoj i međunarodnoj razini za poticanje potpunog i produktivnog zapošljavanja i dostojanstvenog rada za sve i njegov učinak na održivi razvoj" iz 2006., Deklaraciju MOR-a o socijalnoj pravdi za poštenu globalizaciju iz 2008., zaključni dokument Konferencije UN-a o održivom razvoju iz 2012. pod nazivom „Budućnost kakvu želimo" i UN-ov Program održivog razvoja do 2030. pod nazivom „Promijeniti svijet: Program održivog razvoja do 2030." koji je donesen 2015. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost promicanju razvoja međunarodne trgovine tako da se pridonosi postizanju cilja održivog razvoja, za dobrobit sadašnje generacije i budućih generacija, i osigurava uključivanje tog cilja i njegovo odražavanje na svakoj razini njihova trgovinskog odnosa.

2. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost postizanju održivog razvoja, čiji su stupovi gospodarski razvoj, socijalni razvoj i zaštita okoliša međusobno ovisni i uzajamno se jačaju. Ističu prednost razmatranja pitanja u području rada i okoliša povezanih s trgovinom u okviru globalnog pristupa trgovini i održivom razvoju.

3. Izraz „rad” naveden u ovom poglavlju uključuje pitanja relevantna za strateške ciljeve MOR-a s pomoću kojih se izražava Program dostojanstvenog rada, kako je utvrđeno Deklaracijom MOR-a o socijalnoj pravdi za poštenu globalizaciju iz 2008.

ČLANAK 273.

Pravo na reguliranje i razine zaštite

Prepoznajući pravo svake stranke da utvrdi svoje politike i prioritete održivog razvoja, da uspostavi vlastite razine domaće zaštite u području okoliša i rada te da u skladu s time donese ili izmijeni svoje relevantne zakone i politike, u skladu sa svojim obvezama iz međunarodno priznatih standarda i sporazuma iz članaka 274. i 275., svaka stranka nastoji osigurati da se njezinim zakonima i politikama osiguravaju i potiču visoke razine zaštite okoliša i rada te nastoji i dalje unapređivati te zakone i politike i njihove razine zaštite.

ČLANAK 274.

Međunarodni standardi i sporazumi u području rada

1. Stranke prepoznaju potpuno i produktivno zapošljavanje i dostojanstven rad za sve kao ključne elemente upravljanja globalizacijom i ponovno potvrđuju svoju predanost promicanju razvoja međunarodne trgovine na način kojim se pogoduje potpunom i produktivnom zapošljavanju i dostojanstvenom radu za sve. U tom se kontekstu stranke obvezuju na međusobno savjetovanje i suradnju, prema potrebi, u pogledu pitanja iz područja rada povezanih s trgovinom koja su od zajedničkog interesa.

2. Stranke se u skladu sa svojim obvezama kao članica MOR-a i obvezama iz Deklaracije MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu i njezina praćenja iz 1998. obvezuju u okviru svojih zakona i praksi i na cijelom svojem području poštovati, promicati i ostvarivati međunarodno priznate temeljne standarde rada, kako su predviđeni temeljnim konvencijama MOR-a, a posebno:

(a) slobodu udruživanja i stvarno priznanje prava na kolektivno pregovaranje;

(b) uklanjanje svih oblika prisilnog ili obveznog rada;

(c) stvarno ukidanje rada djece i

(d) ukidanje diskriminacije u području zapošljavanja i zanimanja.

3. Stranke ponovno potvrđuju svoju obvezu da u okviru svojih zakona i praksi djelotvorno provode temeljne, prioritetne i ostale konvencija MOR-a, uključujući protokole uz te konvencije, koje su ratificirale države članice i Republika Armenija.

4. Stranke razmatraju i ratifikaciju preostalih prioritetnih i ostalih konvencija koje je MOR označio kao ažurirane. U tom smislu stranke redovito razmjenjuju informacije o svojoj situaciji i napretku u postupku ratifikacije.

5. Stranke prepoznaju da nije moguće pozivati se na povredu temeljnih načela i prava na radu ili ih na drugi način upotrebljavati kao legitimnu komparativnu prednost te da se standardima rada ne bi trebalo koristiti za potrebe protekcionizma u trgovini.

ČLANAK 275.

Međunarodno upravljanje okolišem i međunarodni sporazumi u području okoliša

1. Stranke prepoznaju vrijednost međunarodnog upravljanja okolišem i međunarodnih sporazuma u području okoliša kao odgovor međunarodne zajednice na globalne ili regionalne okolišne probleme i naglašavaju potrebu za jačanjem uzajamne potpore između trgovine i okoliša. U tom se smislu stranke obvezuju na savjetovanje i suradnju, prema potrebi, u odnosu na pregovore o okolišnim pitanjima povezanima s trgovinom i u odnosu na ostale okolišne teme povezane s trgovinom koje su od zajedničkog interesa.

2. Stranke ponovno potvrđuju svoju obvezu da u okviru svojih zakona i praksi djelotvorno provode multilateralne sporazume u području okoliša kojih su stranke.

3. Stranke redovito razmjenjuju informacije o svojoj situaciji i napretku u pogledu ratifikacije multilateralnih sporazuma u području okoliša ili izmjena takvih sporazuma.

4. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost provedbi i postizanju ciljeva Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime iz 1992. (UNFCCC), njezina Kyotskog protokola iz 1998. i Pariškog sporazuma iz 2015. Obvezuju se da će zajedno raditi na jačanju multilateralnog režima koji se temelji na pravilima u okviru UNFCCC-a te surađivati na daljnjem razvoju i provedbi međunarodnog okvira za promjenu klime u skladu s UNFCCC-om i povezanim sporazumima i odlukama.

5. Ničime se u ovom Sporazumu ne sprječava stranke da donesu ili provode mjere za provedbu multilateralnih sporazuma u području okoliša kojih su stranke, pod uvjetom da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije između stranaka ili prikriveno ograničavanje trgovine.

ČLANAK 276.

Trgovina i ulaganja kojima se pogoduje održivom razvoju

Stranke potvrđuju svoju predanost jačanju doprinosa trgovine cilju održivog razvoja u njegovoj gospodarskoj, socijalnoj i ekološkoj dimenziji. U tu svrhu stranke:

(a) prepoznaju korisnu ulogu koju temeljni standardi rada i dostojanstven rad mogu imati za gospodarsku učinkovitost, inovacije i produktivnost te nastoje ostvariti veću političku usklađenost između trgovinskih politika i politika rada;

(b) nastoje olakšati i promicati trgovinu i ulaganja u proizvode i usluge u području okoliša, uključujući rješavanjem povezanih necarinskih prepreka;

(c) nastoje olakšati uklanjanje prepreka trgovini ili ulaganjima u pogledu proizvoda i usluga od posebne važnosti za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njima, kao što su održiva, obnovljiva energija i energetski učinkoviti proizvodi i usluge, uključujući:

i. donošenjem političkih okvira kojima se potiče uvođenje najboljih dostupnih tehnologija;

ii. promicanjem standarda koji odgovaraju potrebama okoliša i gospodarskim potrebama i

iii. smanjenjem tehničkih prepreka trgovini;

(d) suglasne su promicati trgovinu proizvodima kojima se pridonosi poboljšanim socijalnim uvjetima i praksama koje su prihvatljive za okoliš, uključujući proizvode koji su uključeni u dobrovoljne programe osiguravanja održivosti, kao što su pravedni i etički trgovinski programi i ekološke oznake i

(e) suglasne su promicati društvenu odgovornost poduzeća, uključujući razmjenom informacija i najboljih praksi. U tom pogledu stranke upućuju na relevantna međunarodno priznata načela i smjernice, kao što su Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća, Globalni sporazum UN-a i Trostrana deklaracija MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku iz 1977.

ČLANAK 277.

Biološka raznolikost

1. Stranke prepoznaju važnost osiguravanja očuvanja i održive upotrebe biološke raznolikosti kao ključnog elementa za ostvarivanje održivog razvoja i ponovno potvrđuju svoju predanost očuvanju i održivoj upotrebi biološke raznolikosti u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti iz 1992. i njezinim ratificiranim protokolima, Strateškim planom za bioraznolikost, Konvencijom o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka iz 1973. (CITES) i ostalim relevantnim međunarodnim instrumentima kojih su stranke.

2. U tu svrhu stranke:

(a) promiču održivu upotrebu prirodnih resursa i pridonose očuvanju bioraznolikosti kada poduzimaju djelatnosti trgovanja;

(b) razmjenjuju informacije o djelovanjima povezanima s trgovinom proizvodima koji se temelje na prirodnim resursima kako bi se spriječio gubitak biološke raznolikosti i smanjio pritisak na bioraznolikost te, ako je relevantno, surađuju kako bi povećale učinak i osigurale uzajamno podupiranje svojih politika;

(c) promiču da se u dodatke CITES-u uključe one vrste koje ispunjavaju kriterije CITES-a usuglašene za takvo uključivanje;

(d) donose i provode djelotvorne mjere protiv nezakonite trgovine proizvodima od divljih biljnih i životinjskih vrsta, uključujući vrste zaštićene na temelju CITES-a, te surađuju u borbi protiv te nezakonite trgovine;

(e) surađuju na regionalnoj i globalnoj razini kako bi promicale:

i. očuvanje i održivu upotrebu biološke raznolikosti u prirodnim ili poljoprivrednim ekosustavima, uključujući ugrožene vrste, njihovo stanište, posebno zaštićena prirodna područja i genetsku raznolikost;

ii. obnovu ekosustava i uklanjanje ili smanjenje negativnih učinaka na okoliš koji proizlaze iz upotrebe živih i neživih prirodnih resursa ili ekosustava i

iii. pristup genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli koristi koje proizlaze iz njihova iskorištavanja.

ČLANAK 278.

Održivo gospodarenje šumama i trgovina šumskim proizvodima

1. Stranke prepoznaju važnost osiguravanja očuvanja šuma i održivog gospodarenja njima te doprinosa šuma gospodarskim, ekološkim i socijalnim ciljevima stranaka.

2. U tu svrhu stranke:

(a) promiču trgovinu šumskim proizvodima posječenima u skladu s domaćim zakonodavstvom zemlje sječe koji potječu iz šuma kojima se održivo gospodari;

(b) razmjenjuju informacije o mjerama za promicanje potrošnje drva i proizvoda od drva iz šuma kojima se održivo gospodari i, ako je relevantno, surađuju u razvoju takvih mjera;

(c) donose mjere za promicanje očuvanja šumskih površina i borbu protiv nezakonite sječe i s njom povezane trgovine, uključujući, prema potrebi, u odnosu na treće zemlje;

(d) razmjenjuju informacije o djelovanjima za poboljšanje gospodarenja šumama i, ako je relevantno, surađuju kako bi povećale učinak i osigurale uzajamno podupiranje svojih politika radi isključivanja nezakonito posječenog drva i proizvoda od drva iz trgovinskih tokova;

(e) promiču da se u dodatke CITES-u uključe one vrste drva koje ispunjavaju kriterije CITES-a usuglašene za takvo uključivanje i

(f) surađuju na regionalnoj i globalnoj razini u promicanju očuvanja šumskih površina i održivog gospodarenja svim vrstama šuma uz primjenu certificiranja kojim se promiče odgovorno gospodarenje šumama.

ČLANAK 279.

Trgovina i održivo upravljanje živim morskim resursima

Uzimajući u obzir važnost osiguravanja odgovornog i održivog upravljanja ribljim fondovima te promicanja dobrog upravljanja u trgovini, stranke:

(a) promiču najbolje prakse u upravljanju ribarstvom kako bi se osiguralo održivo očuvanje ribljih fondova i održivo upravljanje njima na temelju pristupa ekosustava;

(b) poduzimaju djelotvorne mjere praćenja i nadzora ribolovnih aktivnosti;

(c) promiču programe usklađenog prikupljanja podataka i bilateralnu znanstvenu suradnju kako bi se poboljšali postojeći znanstveni savjeti za upravljanje ribarstvom;

(d) surađuju u borbi protiv nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog (NNN) ribolova i aktivnosti povezanih s ribolovom s pomoću sveobuhvatnih, djelotvornih i transparentnih mjera i

(e) provode politike i mjere za isključivanje proizvoda koji potječu od nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova iz trgovinskih tokova i sa svojih tržišta u skladu s Međunarodnim planom djelovanja za sprječavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO).

ČLANAK 280.

Održavanje razina zaštite

1. Stranke prepoznaju da nije primjereno poticati trgovinu ili ulaganja smanjivanjem razina zaštite koje su osigurane u domaćem pravu u području okoliša ili rada.

2. Stranka se ne odriče niti odstupa od svojeg prava u području okoliša ili rada te ne nudi takvo odricanje ili odstupanje radi poticanja trgovine ili uspostave, stjecanja, širenja ili zadržavanja ulaganja ili ulagača na svojem području.

3. Stranka ne smije propuštati učinkovito provoditi svoje pravo u području okoliša ili rada, kontinuiranim ili ponavljajućim djelovanjem ili nedjelovanjem, radi poticanja trgovine ili ulaganja.

ČLANAK 281.

Znanstvene informacije

Kada priprema i provodi mjere za zaštitu okoliša ili uvjeta rada koje mogu utjecati na trgovinu ili ulaganja između stranaka, svaka stranka uzima u obzir dostupne znanstvene i tehničke informacije te relevantne međunarodne standarde, smjernice i preporuke, ako postoje, uključujući načelo predostrožnosti.

ČLANAK 282.

Transparentnost

Svaka stranka u skladu sa svojim domaćim zakonima i propisima te poglavljem 12. osigurava da se svaka mjera za zaštitu okoliša i uvjeta rada koja može utjecati na trgovinu ili ulaganje razvija, uvodi i provodi transparentno, uz potrebnu pozornost i javno savjetovanje te uz odgovarajuću i pravodobnu komunikaciju i savjetovanje s nedržavnim subjektima.

ČLANAK 283.

Preispitivanje učinaka na održivost

Stranke se obvezuju preispitivati, pratiti i procjenjivati učinak provedbe ovog Sporazuma na održivi razvoj s pomoću vlastitih participativnih postupaka i institucija, uključujući one uspostavljene u okviru ovog Sporazuma, na primjer s pomoću procjena učinaka na održivost povezanih s trgovinom.

ČLANAK 284.

Suradnja u području trgovine i održivog razvoja

1. Stranke prepoznaju važnost suradnje u području trgovinskih aspekata politika okoliša i rada kako bi se ostvarili ciljevi ovog Sporazuma. One mogu surađivati, među ostalim, u sljedećim područjima:

(a) aspekti iz područja rada ili okoliša povezani s trgovinom i održivim razvojem u međunarodnim forumima, posebno uključujući WTO, MOR, Program Ujedinjenih naroda za okoliš, Program Ujedinjenih naroda za razvoj i multilateralne sporazume u području okoliša;

(b) metodologija i pokazatelji za procjene učinaka trgovine na održivost;

(c) učinak propisa, normi i standarda u području rada i okoliša na trgovinu te učinak pravila u području trgovine i ulaganja na rad i okoliš, uključujući na razvoj propisa i politike u području rada i okoliša;

(d) pozitivni i negativni učinci ovog Sporazuma na održivi razvoj i načini za njihovo poboljšanje, sprječavanje ili ublažavanja, uzimajući u obzir i procjene učinaka na održivost koje provodi jedna stranka ili obje;

(e) promicanje ratifikacije i djelotvorne provedbe temeljnih, prioritetnih i ostalih ažuriranih konvencija MOR-a i njihovih protokola te multilateralnih sporazuma u području okoliša važnih u kontekstu trgovine;

(f) promicanje programa privatnog i javnog certificiranja, sljedivosti i označivanja, uključujući ekološke oznake;

(g) promicanje društvene odgovornosti poduzeća, na primjer djelovanjima koja se odnose na podizanje svijesti o međunarodno priznatim smjernicama i načelima te njihovo poštovanje, provedbu i praćenje;

(h) aspekti Programa MOR-a za dostojanstven rad povezani s trgovinom, uključujući međusobne veze između trgovine i potpunog i produktivnog zapošljavanja, prilagodbu tržišta rada, temeljne standarde rada, djelotvorne sustave pravnih sredstava (uključujući inspektorate rada) za ostvarivanje radničkih prava, radnu statistiku, razvoj ljudskih potencijala i cjeloživotno učenje, socijalnu zaštitu i socijalnu uključenost, socijalni dijalog i ravnopravnost spolova;

(i) aspekti multilateralnih sporazuma u području okoliša povezani s trgovinom, uključujući carinsku suradnju;

(j) aspekti sadašnjeg i budućeg međunarodnog režima u pogledu klimatskih promjena povezani s trgovinom, uključujući sredstva za promicanje tehnologija s niskim udjelom ugljika i energetske učinkovitosti;

(k) mjere povezane s trgovinom za promicanje očuvanja i održive upotrebe biološke raznolikosti, uključujući borbu protiv nezakonite trgovine proizvodima od divljih biljnih i životinjskih vrsta;

(l) mjere povezane s trgovinom za promicanje očuvanja šuma i održivog gospodarenja šumama i, posljedično, za smanjenje krčenja šuma, uključujući u pogledu nezakonite sječe i

(m) mjere povezane s trgovinom za promicanje održivih ribolovnih praksi i trgovine ribljim proizvodima kojima se održivo upravlja.

2. Stranke razmjenjuju informacije i iskustva o svojim djelovanjima radi promicanja usklađenosti i uzajamnog podupiranja u pogledu trgovinskih, socijalnih i okolišnih ciljeva. Nadalje, stranke jačaju svoju suradnju i dijalog u pogledu pitanja održivog razvoja proizišlih u okviru trgovinskih odnosa.

3. Takva suradnja i dijalog uključuju relevantne dionike, među ostalim socijalne partnere i druge organizacije civilnog društva, posebno u okviru Platforme civilnog društva koja je uspostavljena u skladu s člankom 366.

4. Odbor za partnerstvo može donijeti pravila za takvu suradnju i dijalog.

ČLANAK 285.

Rješavanje sporova

Poglavlje 13. odjeljak 3. pododjeljak II. ove glave ne primjenjuje se na sporove iz ovog poglavlja. Za svaki takav spor, nakon što arbitražno vijeće podnese svoje konačno izvješće u skladu s člancima 325. i 326., stranke, uzimajući u obzir to izvješće, raspravljaju o prikladnim mjerama koje treba provesti. Odbor za partnerstvo prati provedbu svih takvih mjera i preispituje predmet, među ostalim u okviru mehanizma iz članka 284. stavka 3.

POGLAVLJE 10.

TRŽIŠNO NATJECAN JE

ODJELJAK A

ČLANAK 286.

Načela

Stranke prepoznaju važnost slobodnog i nenarušenog tržišnog natjecanja u svojim trgovinskim i ulagačkim odnosima. Stranke potvrđuju da poslovna praksa protivna tržišnom natjecanju i državne intervencije mogu poremetiti pravilno funkcioniranje tržišta i umanjiti koristi od liberalizacije trgovine.

ODJELJAK B

PROTUMONOPOLNA POLITIKA I KONCENTRACIJE

ČLANAK 287.

Zakonodavni okvir

1. Svaka stranka donosi novo ili zadržava svoje postojeće zakonodavstvo koje se primjenjuje na sve gospodarske sektore[1], a njime su učinkovito obuhvaćena sva sljedeća područja prakse:

(a) horizontalni i vertikalni sporazumi među poduzećima, odluke udruženja poduzeća i usklađena djelovanja čiji je cilj ili učinak sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja;

(b) zloupotreba dominantnog položaja jednog poduzeća ili više njih;

(c) koncentracije poduzeća kojima se znatno ometa učinkovito tržišno natjecanje, a posebno zbog stvaranja ili jačanja dominantnog položaja.

[1] Pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji primjenjuju se na poljoprivredni sektor u skladu s Uredbom (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i njezinim naknadnim izmjenama ili zamjenama, ako postoje (SL L 347, 20.12.2013., str. 671.).

Za potrebe ovog poglavlja to će se zakonodavstvo u daljnjem tekstu nazivati „zakonodavstvo u području tržišnog natjecanja”[1].

2. Sva poduzeća, privatna ili javna, obvezna su primjenjivati odredbe zakonodavstva u području tržišnog natjecanja iz stavka 1. Primjenom zakonodavstva u području tržišnog natjecanja ne sprječava se, pravno ili činjenično, obavljanje određenih zadaća od javnog interesa koje se mogu dodijeliti predmetnim poduzećima. Izuzeća od zakonodavstva stranke u području tržišnog natjecanja ograničavaju se na zadaće od javnog interesa, razmjerna su željenom cilju javne politike i transparentna.

ČLANAK 288.

Provedba

1. Svaka stranka ima uspostavljena operativno neovisna tijela koja su odgovorna za cjelovitu primjenu i djelotvornu provedbu zakonodavstva u području tržišnog natjecanja iz članka 287. i koja imaju odgovarajuće ovlasti i resurse potrebne za takvu primjenu i provedbu.

2. Stranke primjenjuju svoje zakonodavstvo u području tržišnog natjecanja na transparentan i nediskriminirajući način, uz poštovanje načela poštenog postupka i prava na obranu predmetnih poduzeća, bez obzira na to kojoj državi pripadaju ili koji im je status vlasništva.

[1] Za potrebe ovog odjeljka Armenija smatra da je upućivanjem na zakonodavstvo u području tržišnog natjecanja obuhvaćen cjelokupni sustav pravila o tržišnom natjecanju u području protumonopolne politike, kartela i koncentracija.

ČLANAK 289.

Suradnja

1. Radi ispunjavanja ciljeva ovog Sporazuma i jačanja djelotvorne provedbe zakonodavstva u području tržišnog natjecanja stranke potvrđuju da je njihov zajednički interes jačanje suradnje u pogledu razvoja politike tržišnog natjecanja i istrage slučajeva kršenja protumonopolnih pravila i stvaranja koncentracija.

2. U tu svrhu tijela stranaka nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja nastoje, kad god je to moguće i potrebno, uskladiti svoje provedbene aktivnosti kada se radi o istim ili povezanim slučajevima.

3. Kako bi se olakšala suradnja iz stavka 1., tijela stranaka nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja mogu razmjenjivati informacije.

ODJELJAK C

SUBVENCIJE

ČLANAK 290.

Načela

Stranke su suglasne da stranka može odobriti subvencije u slučaju kada su te subvencije potrebne za ostvarivanje cilja javne politike. Međutim, stranke potvrđuju da se određenim subvencijama može poremetiti uredno funkcioniranje tržišta i umanjiti koristi liberalizacije trgovine. Stranka u načelu ne odobrava subvencije poduzećima koja pružaju robu ili usluge ako se takvim subvencijama negativno utječe na tržišno natjecanje ili trgovinu odnosno ako postoje izgledi za to.

ČLANAK 291.

Definicija i područje primjene

1. Za potrebe ovog poglavlja subvencija je mjera koja ispunjuje uvjete utvrđene člankom 1. stavkom 1. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama sadržanog u Prilogu 1.A Sporazumu o Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) („Sporazum o subvencijama i kompenzacijskim mjerama”) neovisno o tome odobrava li se ona poduzeću koje isporučuje robu ili usluge.

Podstavkom 1. ne dovodi se u pitanje ishod budućih rasprava u WTO-u o definiciji subvencija za usluge. Ovisno o napretku tih rasprava na razini WTO-a stranke mogu u okviru Odbora za partnerstvo donijeti odluku o ažuriranju ovog Sporazuma u tom smislu.

2. Ovo se poglavlje primjenjuje na subvenciju samo ako je utvrđeno da je specifična u skladu s člankom 2. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama. Smatra se da je specifična svaka subvencija koja je obuhvaćena člankom 295. ovog Sporazuma.

3. Ovo se poglavlje primjenjuje na subvencije koje se odobravaju svim poduzećima, uključujući javna i privatna poduzeća. Primjenom pravila iz ovog odjeljka ne sprječava se, pravno ili činjenično, pružanje određenih usluga od javnog interesa koje su povjerene predmetnim poduzećima. Izuzeća od primjene pravila iz ovog odjeljka ograničavaju se na zadaće od javnog interesa, razmjerna su ciljevima javne politike koji su im dodijeljeni i transparentna.

4. Članak 294. ovog Sporazuma ne primjenjuje se na subvencije povezane s trgovinom robom koja je obuhvaćena Sporazumom o poljoprivredi sadržanim u Prilogu 1.A Sporazumu o WTO-u („Sporazum o poljoprivredi”).

5. Članci 294. i 295. ne primjenjuju se na audiovizualni sektor.

ČLANAK 292.

Odnos prema WTO-u

Odredbama ovog poglavlja ne dovode se u pitanje prava i obveze koje svaka stranka ima na temelju članka XV. GATS-a, članka XVI. GATT-a iz 1994., Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama i Sporazuma o poljoprivredi.

ČLANAK 293.

Transparentnost

1. Svaka stranka svake dvije godine dostavlja drugoj stranci obavijest o pravnoj osnovi, obliku, iznosu ili proračunu te, ako je moguće, o korisniku subvencija dodijeljenih unutar izvještajnog razdoblja.

2. Smatra se da je takav zahtjev za dostavu obavijesti ispunjen ako stranka do 31. prosinca sljedeće kalendarske godine na javno dostupnom *web*-mjestu objavi relevantne informacije ili te informacije budu u njezino ime objavljene. Prva se obavijest dostavlja najkasnije dvije godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

3. Kada je riječ o subvencijama o kojima je obavijest dostavljena na temelju Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama, smatra se da je takav zahtjev za dostavu obavijesti ispunjen ako stranka poštuje svoje obveze u pogledu obavješćivanja na temelju članka 25. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama, pod uvjetom da su u obavijesti navedene sve informacije koje se zahtijevaju u skladu sa stavkom 1. ovog članka.

ČLANAK 294.

Savjetovanja

1. Ako stranka smatra da bi se subvencijom koju je odobrila druga stranka, a koja nije obuhvaćena člankom 295., moglo negativno utjecati na njezine interese, ta stranka može izraziti svoju zabrinutost stranci koja je odobrila subvenciju i zatražiti savjetovanja o tom pitanju. Stranka kojoj je zahtjev upućen razmatra takav zahtjev u cijelosti i u dobroj namjeri.

2. Ne dovodeći u pitanje zahtjeve u pogledu transparentnosti utvrđene člankom 293., a kako bi se riješio problem, savjetovanja su posebno usmjerena prema utvrđivanju cilja politike ili svrhe u koju se odobravaju subvencije, iznosa predmetne subvencije i podataka na temelju kojih je moguće ocijeniti negativne učinke subvencije na trgovinu i ulaganja.

3. Kako bi omogućila provedbu savjetovanja, stranka kojoj je zahtjev upućen dostavlja informacije o predmetnoj subvenciji u roku od 60 dana od dana primitka zahtjeva.

4. Ako stranka koja upućuje zahtjev, nakon primitka informacija o predmetnoj subvenciji, smatra da se predmetnom subvencijom na nerazmjeran način negativno utječe ili može negativno utjecati na njezine trgovinske ili ulagačke interese, stranka kojoj je zahtjev upućen poduzima sve što je u njezinoj moći da ukloni ili umanji negativne učinke te subvencije na trgovinske i ulagačke interese stranke koja upućuje zahtjev.

ČLANAK 295.

Subvencije koje podliježu uvjetima

Svaka stranka primjenjuje uvjete na sljedeće subvencije ako se njima negativno utječe na trgovinu ili ulaganja druge stranke ili postoje takvi izgledi:

(a) dopuštene su zakonske mjere prema kojima je vlada, izravno ili neizravno, odgovorna za pokrivanje dugova ili obveza određenih poduzeća pod uvjetom da je pokriće dugova i obveza ograničeno s obzirom na iznos tih dugova i obveza ili trajanje takve odgovornosti;

(b) dopušteno je dati subvencije nesolventnim poduzećima ili poduzećima u problemima, i to u raznim oblicima (uključujući zajmove i jamstva, bespovratna novčana sredstva, injekcije kapitala, davanje imovine ispod tržišnih cijena i oslobođenje od poreza), čije je trajanje dulje od godine dana pod uvjetom da je na temelju realističnih pretpostavki sastavljen vjerodostojan plan restrukturiranja kako bi se osiguralo da se u razumnom roku uspostavi dugoročna održivost nesolventnih poduzeća ili poduzeća u problemima, a sama poduzeća pridonesu troškovima restrukturiranja. [1] [2]

ČLANAK 296.

Upotreba subvencija

Svaka stranka osigurava da poduzeća upotrebljavaju subvencije koje je dala određena stranka samo kako bi se ostvario cilj javne politike za koji su subvencije odobrene.

[1] To ne sprječava stranku da pruži privremenu potporu likvidnosti u obliku jamstava za zajmove ili zajmova ograničenog iznosa dovoljnog da se poduzeće u problemima zadrži na tržištu dovoljno dugo kako bi se donio plan restrukturiranja ili likvidacije.

[2] Mala i srednja poduzeća nisu dužna sudjelovati u troškovima restrukturiranja.

ODJELJAK D

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 297.

Rješavanje sporova

Ni jedna stranka ne može primijeniti odredbe o rješavanju sporova predviđene poglavljem 13. ovog Sporazuma na bilo koje pitanje koje se pojavi na temelju odjeljka B ovog poglavlja ili na temelju članka 294. stavka 4.

ČLANAK 298.

Povjerljivost

1. Pri razmjeni informacija na temelju ovog poglavlja stranke uzimaju u obzir ograničenja uvedena u njihovu zakonodavstvu u području profesionalnih i poslovnih tajni te osiguravaju zaštitu poslovnih tajni i ostalih povjerljivih informacija.

2. Stranka primatelj postupa sa svim informacijama priopćenim na temelju ovog poglavlja kao s povjerljivima osim ako je druga stranka u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom odobrila otkrivanje tih informacija ili ih je učinila dostupnim općoj javnosti.

ČLANAK 299.

Klauzula o preispitivanju

Stranke stalno preispituju pitanja navedena u ovom poglavlju. Svaka stranka ta pitanja može uputiti Odboru za partnerstvo. Stranke svakih pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma preispituju napredak ostvaren u provedbi ovog poglavlja, osim ako se obje stranke drukčije dogovore.

POGLAVLJE 11.

PODUZEĆA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU

ČLANAK 300.

Delegirana ovlast

Osim ako je drukčije određeno, svaka stranka osigurava da bilo koje poduzeće, uključujući poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice, ili određeni monopol, kojemu je stranka delegirala regulatorne, upravne ili druge javne ovlasti na bilo kojoj razini vlasti pri izvršavanju tih ovlasti djeluje u skladu s obvezama te stranke kako su utvrđene u okviru ovog Sporazuma.

ČLANAK 301.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „poduzeće u državnom vlasništvu” znači poduzeće, uključujući svako društvo kći, u kojemu stranka, izravno ili neizravno:

i. posjeduje više od 50 % upisanog kapitala poduzeća ili kontrolira više od 50 % glasova povezanih s udjelima koje je izdalo poduzeće;

ii. može imenovati više od polovine članova upravnog odbora poduzeća ili istovjetnog tijela ili

iii. može vršiti kontrolu nad poduzećem;

(b) „poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice” znači svako poduzeće, javno ili privatno, uključujući svako društvo kći, kojemu je stranka, pravno ili činjenično, odobrila posebna prava ili povlastice. Stranka odobrava posebna prava ili povlastice kada imenuje dva poduzeća ili više njih ili ograničava broj poduzeća na dva ili više poduzeća ovlaštenih za isporuku robe ili usluge na način koji nije u skladu s objektivnim, razmjernim i nediskriminirajućim kriterijima, čime se bitno utječe na sposobnost drugog poduzeća da isporuči istu robu ili uslugu na istom zemljopisnom području pod bitno jednakim uvjetima;

(c) „određeni monopol” znači subjekt koji obavlja komercijalnu djelatnost, uključujući skupinu subjekata ili državnu agenciju i svako njihovo društvo kći, koji je na relevantnom tržištu na području jedne stranke određen kao jedini dobavljač ili kupac robe ili usluge; subjekt kojemu je odobreno isključivo pravo intelektualnog vlasništva ne smatra se monopolom samo na temelju takvog odobrenja;

(d) „komercijalne djelatnosti” znači djelatnosti čiji je krajnji rezultat proizvodnja robe ili pružanje usluge koja će se prodati na relevantnom tržištu u količinama i po cijenama koje odredi poduzeće i koje su pokrenute radi ostvarivanja profita, no ne uključuju djelatnosti koje je pokrenulo poduzeće koje:

i. posluje na neprofitnoj osnovi;

ii. posluje na osnovi povrata troškova ili

iii. pruža javne usluge;

(e) „komercijalna razmatranja” znači cijena, kvaliteta, dostupnost, utrživost, prijevoz i ostali uvjeti kupnje ili prodaje te ostali čimbenici koje bi se inače uzelo u obzir pri donošenju komercijalnih odluka poduzeća koje posluje u skladu s načelima tržišnog gospodarstva važećima u relevantnoj djelatnosti ili industriji;

(f) „odrediti” znači uspostaviti ili odobriti monopol ili proširiti opseg monopola na dodatnu robu ili usluge.

ČLANAK 302.

Područje primjene

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze na temelju članka XVII. stavaka 1. do 3. GATT-a iz 1994., Dogovora o tumačenju članka XVII. GATT-a iz 1994. te članka VIII. stavaka 1., 2. i 5. GATS-a.

2. Ovo se poglavlje primjenjuje na svako poduzeće navedeno u članku 300. koje obavlja komercijalnu djelatnost. Ako poduzeće obavlja komercijalne i nekomercijalne djelatnosti[1], samo su komercijalne djelatnosti tog poduzeća obuhvaćene ovim poglavljem.

3. Ovo se poglavlje primjenjuje na sva poduzeća na središnjoj razini vlasti ili na razini ispod središnje razine koja su navedena u članku 300.

4. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na nabavu za koju su zaduženi stranka ili njezini naručitelji u smislu nabava obuhvaćenih člancima 278. i 279.

5. Ovo se poglavlje ne primjenjuje ni na koju uslugu pruženu u okviru izvršenja javne ovlasti u smislu GATS-a.

6. Članak 304.:

(a) ne primjenjuje se na sektore utvrđene člancima 143. i 148.;

[1] Radi veće jasnoće, i za potrebe ovog poglavlja, ne smatra se da je pružanje javnih usluga komercijalna djelatnost u smislu članka 301. točke (d).

(b) ne primjenjuje se ni na koju mjeru poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojemu su odobrena posebna prava ili povlastice, ili određenog monopola, ako bi se rezerva stranke koja se odnosi na obvezu nacionalnog tretmana ili tretmana prema načelu najpovlaštenije države na temelju članka 144., kako je utvrđeno u rasporedu te stranke koji se nalazi u Prilogu VIII.-A za Europsku uniju ili u Prilogu VIII.-E za Republiku Armeniju, primjenjivala da je ta stranka donijela ili zadržala istovjetnu mjeru i

(c) primjenjuje se na komercijalne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojemu su odobrena posebna prava ili povlastice, ili određenog monopola, ako bi ista djelatnost utjecala na trgovinu uslugama s obzirom na koje je stranka preuzela obvezu na temelju članaka 149. i 150. pod uvjetima ili prema kvalifikacijama navedenim u rasporedu te stranke koji je utvrđen Prilogom VIII.-B za Europsku uniju i Prilogom VIII.-F za Republiku Armeniju.

ČLANAK 303.

Opće odredbe

1. Ne dovodeći u pitanje prava i obveze stranaka na temelju ovog poglavlja, ni jednom se odredbom ovog poglavlja stranke ne sprječavaju da osnuju ili zadrže poduzeća u državnom vlasništvu, odrede ili zadrže monopole ili da poduzećima odobre posebna prava ili povlastice.

2. Ni jedna stranka ne zahtijeva od poduzeća da djeluje na način koji nije u skladu s ovim Sporazumom niti ga na to potiče ako je poduzeće obuhvaćeno područjem primjene ovog poglavlja.

ČLANAK 304.

Nediskriminacija i komercijalna razmatranja

1. Svaka stranka osigurava da pri obavljanju komercijalnih djelatnosti njezina poduzeća u državnom vlasništvu, određeni monopoli i poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice:

(a) djeluju u skladu s komercijalnim razmatranjima pri svojoj kupnji ili prodaji robe ili usluga osim radi ispunjavanja bilo kojih uvjeta u okviru svojeg mandata u javnoj službi koji nisu neusklađeni s točkom (b);

(b) pri svojoj kupnji robe ili usluga:

i. odobravaju za robu ili usluge koje isporučuju poduzeća druge stranke tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za sličnu robu ili slične usluge koje isporučuju poduzeća prve stranke i

ii. odobravaju za robu ili usluge koje isporučuju poduzeća druge stranke osnovana na njezinu području tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za sličnu robu ili slične usluge koje isporučuju poduzeća na relevantnom tržištu na njezinu području, koja je osnovala ta prva stranka i

(c) pri svojoj kupnji robe ili usluga:

i. odobravaju poduzećima druge stranke tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju poduzećima prve stranke i

ii. odobravaju poduzećima druge stranke osnovanim na njezinu području tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju poduzećima na relevantnom tržištu na njezinu području, koja je osnovala ta prva stranka.

2. Stavkom 1. ne isključuje se mogućnost da poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice, ili određeni monopoli:

(a) kupuju ili isporučuju robu ili usluge pod različitim uvjetima, uključujući uvjete koji se odnose na cijenu, ako su takvi različiti uvjeti u skladu s komercijalnim razmatranjima i

(b) odbiju kupiti ili isporučiti robu ili usluge ako do takvog odbijanja dođe u skladu s komercijalnim razmatranjima.

ČLANAK 305.

Regulatorna načela

1. Svaka stranka nastoji osigurati da poduzeća iz članka 300. poštuju međunarodno priznate norme u području korporativnog upravljanja.

2. Kako bi učinkovito i nepristrano u istovjetnim okolnostima izvršavala svoju regulatornu ulogu u odnosu na sva poduzeća čiji rad regulira, uključujući poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole, svaka stranka osigurava da bilo koje regulatorno tijelo koje stranka osnuje ili održava nije odgovorno ni jednom poduzeću čiji rad to tijelo regulira[1].

Nepristranost kojom regulatorno tijelo izvršava svoju regulatornu ulogu ocjenit će se prema općem obrascu ili praksi tog regulatornog tijela.

Kad je riječ o onim sektorima u pogledu kojih su stranke u drugim poglavljima pristale na određene obveze koje se odnose na regulatorno tijelo, mjerodavna je relevantna odredba iz drugih poglavlja.

3. Svaka stranka osigurava dosljednu i nediskriminirajuću provedbu zakona i propisa, uključujući svojih zakona i propisa o poduzećima iz članka 300.

ČLANAK 306.

Transparentnost

1. Ako stranka ima razlog vjerovati da na njezine interese na temelju ovog poglavlja negativno utječu komercijalne djelatnosti poduzeća druge stranke iz članka 300. te podložno području primjene ovog poglavlja, ona može u pisanom obliku zatražiti da druga stranka dostavi informacije o poslovanju tog poduzeća povezanog s djelatnostima obuhvaćenim ovim poglavljem.

[1] Radi veće jasnoće, kada je riječ o onim sektorima u pogledu kojih su stranke u drugim poglavljima pristale na određene obveze koje se odnose na regulatorno tijelo, mjerodavna je relevantna odredba iz drugih poglavlja ovog Sporazuma.

U zahtjevima za dostavu takvih informacija navode se poduzeće, proizvodi ili usluge i predmetna tržišta, uključujući naznake da poduzeće primjenjuje praksu kojom se ometaju trgovina između stranaka ili međusobna ulaganja.

2. Informacije dostavljene u skladu sa stavkom 1. uključuju:

(a) podatke o vlasništvu i glasačkoj strukturi u poduzeću uz navođenje postotka udjela i postotka glasačkih prava koje stranka ili poduzeće iz članka 300. kumulativno imaju u vlasništvu;

(b) opis svih posebnih udjela ili posebnih glasačkih ili drugih prava koje imaju stranka ili poduzeće iz članka 300. kada se takva prava razlikuju od prava povezanih s općim redovnim dionicama takvog subjekta;

(c) podatke o organizacijskoj strukturi poduzeća, sastavu njegova upravnog odbora ili istovjetnog tijela koje vrši izravnu ili neizravnu kontrolu u takvom poduzeću te podatke o uzajamnom vlasništvu i ostalim vezama s različitim poduzećima ili skupinama poduzeća kako su navedena u članku 300.;

(d) opis državnih službi ili javnih tijela koja reguliraju ili nadziru poduzeće, opis linija izvješćivanja[1] i prava i prakse državnih tijela ili bilo kojih javnih tijela kada je riječ o imenovanju, razrješenju ili određivanju naknade za rad rukovoditelja;

[1] Radi veće jasnoće, stranka nije dužna objavljivati izvješća ili sadržaj bilo kojeg izvješća.

(e) podatke o godišnjem prihodu ili ukupnoj imovini, ili oboje i

(f) podatke o izuzećima, neusklađenim mjerama, imunitetima i bilo kojim drugim mjerama, uključujući povoljniji tretman, koje se na bilo koje poduzeće iz članka 300. primjenjuju na području stranke kojoj je upućen zahtjev.

3. Stavak 2. točke (a) do (e) ne primjenjuju se na mala i srednja poduzeća kako su definirana zakonima i propisima stranke.

4. Stavcima 1. i 2. ni na koji se način od ni jedne stranke ne zahtijeva otkrivanje povjerljivih informacija koje ne bi bilo u skladu s njezinim zakonima i propisima, kojim bi se ometala provedba zakonodavstva ili bi na drugi način bilo protivno javnom interesu, ili kojim bi se mogli ugroziti legitimni komercijalni interesi pojedinih poduzeća.

POGLAVLJE 12.

TRANSPARENTNOST

ČLANAK 307.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

(a) „mjere opće primjene” obuhvaćaju zakone, propise, sudske odluke, postupke i upravna rješenja opće primjene kojima se može utjecati na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim Sporazumom;

(b) „zainteresirana osoba” znači svaka fizička ili pravna osoba na koju može utjecati mjera opće primjene.

ČLANAK 308.

Cilj i područje primjene

Prepoznajući utjecaj koji njihovo regulatorno okruženje može imati na međusobnu trgovinu i ulaganja, stranke osiguravaju predvidljivo regulatorno okruženje za gospodarske subjekte i učinkovite postupke, a posebno za mala i srednja poduzeća.

ČLANAK 309.

Objava

1. Svaka stranka osigurava da mjere opće primjene donesene nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma:

(a) budu objavljene bez odgađanja ili na drugi način dostupne službeno određenim medijem, uključujući elektronička sredstva, na takav način da se svakoj osobi omogući upoznavanje s njima;

(b) pružaju jasno objašnjenje cilja takvih mjera i njihovih razloga koliko je moguće i

(c) budu objavljene na način da se ostavi dovoljno vremena između objave i stupanja na snagu tih mjera, osim u odgovarajuće obrazloženim slučajevima.

2. Svaka stranka:

(a) nastoji u dovoljno ranoj fazi objaviti svaki prijedlog za donošenje ili izmjenu bilo koje mjere opće primjene, uključujući obrazloženje cilja tog prijedloga i razloga za taj prijedlog;

(b) pruža zainteresiranim osobama primjerene mogućnosti za iznošenje primjedbi u vezi s bilo kojim prijedlogom za donošenje ili izmjenu bilo koje mjere opće primjene, posebno ostavljajući dovoljno vremena za takve mogućnosti i

(c) nastoji uzeti u obzir primjedbe koje je primila od zainteresiranih osoba u vezi s bilo kojim takvim prijedlogom.

ČLANAK 310.

Upiti i kontaktne točke

1. Kako bi osigurale učinkovitu provedbu ovog Sporazuma i olakšale komunikaciju između stranaka u vezi s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim Sporazumom, svaka stranka nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma određuje kontaktnu točku.

2. Na zahtjev jedne stranke kontaktna točka druge stranke određuje tijelo ili službenu osobu odgovornu za određeno pitanje i pomaže prema potrebi u olakšavanju komunikacije sa strankom koja upućuje zahtjev.

3. Svaka stranka uspostavlja ili zadržava odgovarajuće mehanizme za odgovaranje na upite svih osoba u vezi sa svim mjerama opće primjene, predloženima ili na snazi, što uključuje i način njihove primjene. Upiti se mogu uputiti putem kontaktnih točaka utvrđenih na temelju stavka 1. ili, prema potrebi, bilo kojim drugim mehanizmom, osim ako je posebni mehanizam utvrđen ovim Sporazumom.

4. Svaka stranka predviđa postupke dostupne osobama koje traže rješenje problema koji su se pojavili zbog primjene mjera opće primjene na temelju ovog Sporazuma. Tim se postupcima ne dovode u pitanje bilo koji žalbeni postupci ili postupci preispitivanja koje stranke uspostave ili zadrže na temelju ovog Sporazuma. Ujedno se njima ne dovode u pitanje prava i obveze stranaka na temelju poglavlja 13.

5. Stranke prepoznaju da odgovor dan u skladu s ovim člankom ne mora biti konačan ili pravno obvezujući, već služi samo u informativne svrhe, osim ako je drukčije predviđeno njihovim zakonima i drugim propisima.

6. Na zahtjev stranke, druga stranka bez nepotrebnog odgađanja pruža informacije i odgovara na pitanja koja se odnose na svaku mjeru opće primjene ili svaki prijedlog za donošenje ili izmjenu bilo koje mjere opće primjene za koju stranka koja je uputila zahtjev smatra da bi mogla imati utjecaj na provedbu ovog Sporazuma, bez obzira na to je li stranka koja je uputila zahtjev prethodno obaviještena o toj mjeri.

ČLANAK 311.

Upravljanje mjerama opće primjene

Svaka stranka jedinstveno, objektivno, nepristrano i primjereno upravlja svim mjerama opće primjene. Kako bi to postigla, svaka stranka pri primjeni takvih mjera na određene osobe, robu ili usluge druge stranke u posebnim slučajevima:

(a) nastoji, u skladu sa svojim nacionalnim postupcima, zainteresiranim osobama koje su izravno pogođene postupcima dostaviti primjerenu obavijest o pokretanju postupka, uključujući opis vrste postupka, izjavu pravnog tijela u okviru kojeg se postupak pokreće i opći opis svih spornih pitanja;

(b) tim zainteresiranim osobama pruža primjerenu mogućnost za iznošenje činjenica i argumenata u prilog njihovim stajalištima prije bilo koje konačne upravne mjere, ako je to omogućeno rokovima, vrstom postupka i javnim interesom i

(c) osigurava da se njezini postupci temelje na njezinu nacionalnom pravu i da su u skladu s njime.

ČLANAK 312.

Preispitivanje i žalba

1. Svaka stranka u skladu sa svojim zakonodavstvom osniva ili zadržava pravosudne, arbitražne ili upravne sudove ili uspostavlja ili zadržava postupke za potrebe žurnog preispitivanja i, ako je opravdano, radi ispravka upravne mjere koja se odnosi na pitanja obuhvaćena ovim Sporazumom. Ti su sudovi ili postupci nepristrani i neovisni o uredu ili tijelu kojemu je povjerena provedba upravnih mjera, a oni koji su odgovorni za njih nemaju nikakav bitan interes za rješavanje pitanja.

2. Svaka stranka osigurava da stranke pred svim takvim sudovima ili u takvim postupcima imaju pravo na:

(a) primjerenu mogućnost da potkrijepe ili obrane svoja stajališta i

(b) odluku utemeljenu na dokazima i podnesenim argumentima ili, ako je tako propisano njezinim nacionalnim zakonodavstvom, na evidenciji upravnog tijela.

3. Svaka stranka osigurava, podložno žalbi ili dodatnom preispitivanju kako je predviđeno njezinim nacionalnim zakonodavstvom, da ured ili tijelo koji su nadležni za predmetnu upravnu mjeru provedu takvu odluku i da svoje djelovanje usklade s njom.

ČLANAK 313.

Dobra regulatorna praksa i upravno postupanje

1. Stranke surađuju pri promicanju kvalitete i izvršavanja regulatornog okvira, među ostalim i razmjenom informacija i najbolje prakse u području svojih reformi regulatornog okvira i ocjenjivanju učinka regulatornog okvira.

2. Stranke podupiru načela dobrog upravnog postupanja i suglasne su surađivati pri promicanju takvih načela, među ostalim i razmjenom informacija i najbolje prakse.

ČLANAK 314.

Povjerljivost

Odredbama ovog poglavlja od ni jedne se stranke ne zahtijeva otkrivanje povjerljivih informacija kojim bi se ometala provedba zakonodavstva ili bi na drugi način ono bilo protivno javnom interesu, ili kojim bi se mogli ugroziti legitimni komercijalni interesi pojedinih javnih ili privatnih poduzeća.

ČLANAK 315.

Posebne odredbe

Odredbe ovog poglavlja primjenjuju se ne dovodeći u pitanje bilo koja posebna pravila utvrđena drugim poglavljima ovog Sporazuma.

POGLAVLJE 13.

RJEŠAVANJE SPOROVA

ODJELJAK A

CILJ I PODRUČJE PRIMJENE

ČLANAK 316.

Cilj

Cilj je ovog poglavlja utvrditi djelotvoran i učinkovit mehanizam za izbjegavanje i rješavanje svih sporova između stranaka o tumačenju i primjeni ovog Sporazuma radi postizanja sporazumnog rješenja, kad god je to moguće.

ČLANAK 317.

Područje primjene

Ovo se poglavlje primjenjuje u odnosu na svaki spor o tumačenju i primjeni odredbi ove glave, osim ako je predviđeno drukčije.

ODJELJAK B

SAVJETOVANJA I POSREDOVANJE

ČLANAK 318.

Savjetovanja

1. Stranke nastoje svaki spor riješiti tako da započnu savjetovanja u dobroj vjeri kako bi postigle sporazumno rješenje.

2. Stranka traži savjetovanja pisanim zahtjevom koji se dostavlja drugoj stranci u kojem navodi predmetnu mjeru i odredbe iz ove glave koje smatra primjenjivima, a primjerak pisanog zahtjeva dostavlja se Odboru za partnerstvo.

3. Savjetovanja se održavaju u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva i odvijaju se, osim ako se stranke dogovore drukčije, na području stranke kojoj je upućen zahtjev. Smatra se da su savjetovanja zaključena u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva osim ako se stranke dogovore nastaviti savjetovanja. Savjetovanja, a posebno sve otkrivene informacije i stajališta koja su stranke zauzele tijekom savjetovanja, povjerljive su prirode i njima se ne dovode u pitanje prava bilo koje stranke u bilo kojem daljnjem postupku.

4. Savjetovanja o hitnim pitanjima, uključujući pitanja o kvarljivoj robi, sezonskoj robi ili uslugama, ili pitanja povezana s energetikom, održavaju se u roku od 15 dana od dana kada je stranka kojoj je upućen zahtjev primila taj zahtjev, a smatraju se zaključenima u roku od tih 15 dana, osim ako se stranke dogovore nastaviti savjetovanja.

5. Stranka koja traži savjetovanja može zahtijevati provedbu arbitraže u skladu s člankom 319. ako:

(a) stranka kojoj se upućuje zahtjev ne odgovori na zahtjev za provedbu savjetovanja u roku od deset dana od dana primitka zahtjeva;

(b) se savjetovanje ne održi unutar roka utvrđenog u stavku 3. ili stavku 4. ovog članka;

(c) se stranke usuglase da se savjetovanja neće održati ili

(d) su savjetovanja zaključena bez postizanja dogovora o sporazumnom rješenju.

6. Tijekom savjetovanja svaka stranka pruža dostatne činjenične informacije kako bi se omogućilo cjelovito ispitivanje načina na koji bi se predmetnom mjerom moglo utjecati na funkcioniranje i primjenu odredbi ove glave. Svaka stranka nastoji osigurati sudjelovanje svojih nadležnih državnih tijela koja su stručna za predmet savjetovanja.

ČLANAK 319.

Posredovanje

1. Svaka stranka može u bilo kojem trenutku zatražiti da druga stranka stupi u postupak posredovanja s obzirom na bilo koju mjeru kojom se negativno utječe na međusobnu trgovinu ili ulaganja.

2. Postupak posredovanja pokreće se, vodi i završava u skladu s mehanizmom posredovanja.

3. Odbor za partnerstvo odlukom prihvaća mehanizam posredovanja na svojem prvom sastanku i može odlučiti o njegovim izmjenama.

ODJELJAK C

POSTUPCI RJEŠAVANJA SPOROVA

PODODJELJAK I.

ARBITRAŽNI POSTUPAK

ČLANAK 320.

Pokretanje arbitražnog postupka

1. Ako stranke ne uspiju riješiti spor savjetovanjima kako je predviđeno člankom 318., stranka koja je zatražila savjetovanja može zatražiti osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s ovim člankom.

2. Zahtjev za osnivanje arbitražnog vijeća podnosi se pisanim zahtjevom koji se dostavlja drugoj stranci i Odboru za partnerstvo. Stranka koja je uložila prigovor u svojemu zahtjevu navodi spornu mjeru te objašnjava kako se takvom mjerom krše odredbe ove glave na način koji jasno predstavlja pravnu osnovu za prigovor.

ČLANAK 321.

Osnivanje arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće sastoji se od tri arbitra.

2. Kako bi postigle dogovor o sastavu arbitražnog vijeća, stranke se savjetuju u roku od 14 dana od dana dostave pisanog zahtjeva za osnivanje arbitražnog vijeća stranci protiv koje je podnesen prigovor.

3. Ako se stranke ne mogu dogovoriti o sastavu arbitražnog vijeća u roku utvrđenom u stavku 2. ovog članka, svaka stranka u roku od pet dana od isteka roka utvrđenog u tom stavku imenuje arbitra s potpopisa te stranke sadržanog na popisu utvrđenom u skladu s člankom 339. Ako bilo koja stranka ne imenuje arbitra, arbitra na zahtjev druge stranke, s potpopisa te stranke sadržanog na popisu utvrđenom u skladu s člankom 339., ždrijebom odabire predsjednik Odbora za partnerstvo ili osoba koju on ovlasti.

4. Osim ako stranke postignu dogovor u vezi s predsjednikom arbitražnog vijeća u roku utvrđenom u stavku 2. ovog članka, predsjednik Odbora za partnerstvo ili osoba koju on ovlasti, na zahtjev bilo koje stranke, ždrijebom odabire predsjednika arbitražnog vijeća s potpopisa osoba koje mogu obavljati dužnost predsjednika sadržanog na popisu utvrđenom u skladu s člankom 339.

5. Predsjednik Odbora za partnerstvo ili osoba koju on ovlasti odabire arbitre u roku od pet dana od zahtjeva iz stavka 3. ili stavka 4.

6. Datum osnivanja arbitražnog vijeća dan je na koji su sva tri odabrana arbitra prihvatili svoje imenovanje u skladu s Poslovnikom.

7. Ako u trenutku podnošenja zahtjeva iz stavka 3. ili stavka 4. ovog članka bilo koji od popisa predviđenih člankom 339. nije sastavljen ili ne sadržava dostatna imena, arbitri se biraju ždrijebom među osobama koje su jedna ili obje stranke službeno predložile.

ČLANAK 322.

Mandat

1. Osim ako se stranke u roku od pet dana od dana odabira arbitara dogovore drukčije, mandat arbitražnog vijeće je:

„ispitati, s obzirom na relevantne odredbe glave V. ovog Sporazuma na koje se pozivaju stranke u sporu, pitanje iz zahtjeva za osnivanje arbitražnog vijeća, odlučiti o usklađenosti predmetne mjere s tim relevantnim odredbama i podnijeti izvješće u skladu s člancima 324., 325., 326. i 338. ovog Sporazuma.”

2. Stranke unutar tri dana od svojeg dogovora obavješćuju arbitražno vijeće o dogovorenom mandatu.

ČLANAK 323.

Privremena odluka arbitražnog vijeća o hitnosti

Ako stranka to zatraži, arbitražno vijeće, u roku od deset dana od svojeg osnivanja, donosi odluku o hitnosti slučaja. O tom se zahtjevu upućenom arbitražnom vijeću istodobno obavješćuje druga stranka.

ČLANAK 324.

Izvješća arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće strankama podnosi privremeno izvješće u kojemu se navode utvrđenja o činjeničnom stanju, mogućnost primjene relevantnih odredbi i temeljni razlozi svih utvrđenja i preporuka koje ono iznosi.

2. Svaka stranka može, u roku od 14 dana od primitka privremenog izvješća, arbitražnom vijeću dostaviti pisani zahtjev da preispita konkretne aspekte tog izvješća. O tom se zahtjevu istodobno obavješćuje druga stranka.

3. Nakon razmatranja svih pisanih primjedbi stranaka na privremeno izvješće, arbitražno vijeće može izmijeniti svoje izvješće i provesti sva ostala ispitivanja koja smatra svrhovitima.

4. U konačnom izvješću arbitražnog vijeća navode se utvrđenja o činjeničnom stanju, mogućnost primjene relevantnih odredbi iz ove glave i temeljni razlozi svih utvrđenja i zaključaka koji se u njemu iznose. Konačno izvješće uključuje dostatnu raspravu o argumentima iznesenima u fazi privremenog preispitivanja i pruža jasan odgovor na pitanja i primjedbe stranaka.

ČLANAK 325.

Privremeno izvješće arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće strankama podnosi privremeno izvješće najkasnije 90 dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća. Ako arbitražno vijeće smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik arbitražnog vijeća o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke i Odbor za partnerstvo, uz navođenje razloga za odgodu i datuma kada arbitražno vijeće namjerava podnijeti svoje privremeno izvješće. Privremeno se izvješće ni pod kojim okolnostima ne smije podnijeti kasnije od 120 dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća.

2. U hitnim slučajevima iz članka 323., uključujući one o kvarljivoj robi, sezonskoj robi ili uslugama, ili pitanjima povezanim s energetikom, arbitražno vijeće ulaže sve napore kako bi podnijelo svoje privremeno izvješće u roku od 45 dana i, u svakom slučaju, najkasnije 60 dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća.

3. Svaka stranka može, u roku od 14 dana od primitka privremenog izvješća, arbitražnom vijeću dostaviti pisani zahtjev da preispita konkretne aspekte privremenog izvješća u skladu s člankom 324. stavkom 2. O tom se zahtjevu istodobno obavješćuje druga stranka. Stranka može uputiti primjedbe na zahtjev druge stranke u roku od sedam dana od dostave pisanog zahtjeva arbitražnom vijeću.

ČLANAK 326.

Konačno izvješće arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće svoje konačno izvješće podnosi strankama i Odboru za partnerstvo u roku od 120 dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća. Ako arbitražno vijeće smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik arbitražnog vijeća o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke i Odbor za partnerstvo, uz navođenje razloga za odgodu i datuma kada arbitražno vijeće namjerava podnijeti svoje konačno izvješće. Konačno se izvješće ni pod kojim okolnostima ne smije podnijeti kasnije od 150 dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća.

2. U hitnim slučajevima iz članka 323., uključujući one o kvarljivoj robi, sezonskoj robi ili uslugama, ili pitanjima povezanim s energetikom, arbitražno vijeće ulaže sve napore kako bi podnijelo svoje konačno izvješće u roku od 60 dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća. Konačno se izvješće ni pod kojim okolnostima ne smije podnijeti kasnije od 75 dana od dana osnivanja arbitražnog vijeća.

PODODJELJAK II.

USKLAĐIVANJE

ČLANAK 327.

Postupanje u skladu s konačnim izvješćem arbitražnog vijeća

Stranka protiv koje je uložen prigovor poduzima potrebne mjere kako bi bez odgađanja i u dobroj vjeri postupila u skladu s konačnim izvješćem arbitražnog vijeća i bila u skladu s odredbama ove glave.

ČLANAK 328.

Razumni rok za postupanje u skladu s konačnim izvješćem

1. Ako postupanje u skladu s konačnim izvješćem nije moguće odmah, stranke se nastoje dogovoriti o roku potrebnom za postupanje u skladu s konačnim izvješćem. U takvom slučaju, stranka protiv koje je uložen prigovor najkasnije 30 dana nakon primitka konačnog izvješća stranci koja je uložila prigovor i Odboru za partnerstvo dostavlja obavijest o vremenu koje će joj biti potrebno za usklađivanje („razumni rok”).

2. U slučaju neslaganja između stranaka u vezi s trajanjem razumnog roka, stranka koja je uložila prigovor može, u roku od 20 dana od primitka obavijesti iz stavka 1., u pisanom obliku dostaviti zahtjev da izvorno arbitražno vijeće odredi trajanje razumnog roka. Takav se zahtjev istodobno dostavlja drugoj stranci i Odboru za partnerstvo. Arbitražno vijeće svoju odluku o razumnom roku strankama i Odboru za partnerstvo dostavlja u roku od 20 dana od dana primitka zahtjeva.

3. Stranka protiv koje je uložen prigovor u pisanom obliku obavješćuje stranku koja je uložila prigovor o svojemu napretku u postupanju u skladu s konačnim izvješćem. Takva obavijest sastavlja se u pisanom obliku i dostavlja najkasnije mjesec dana prije isteka razumnog roka.

4. Stranke mogu sporazumno produljiti razumni rok.

ČLANAK 329.

Preispitivanje mjera poduzetih radi postupanja u skladu s konačnim izvješćem arbitražnog vijeća

1. Stranka protiv koje je uložen prigovor obavješćuje stranku koja je uložila prigovor i Odbor za partnerstvo o svakoj mjeri koju je poduzela kako bi postupila u skladu s konačnim izvješćem. Takva se obavijest dostavlja prije isteka razumnog roka.

2. U slučaju neslaganja između stranaka o postojanju bilo koje mjere o kojoj je provedeno obavješćivanje na temelju stavka 1. ili usklađenosti takve mjere s odredbama ove glave, stranka koja je uložila prigovor može dostaviti pisani zahtjev izvornom arbitražnom vijeću da donese odluku o tom pitanju. O tom se zahtjevu istodobno obavješćuje stranka protiv koje je uložen prigovor. U takvom se zahtjevu navodi konkretna sporna mjera i objašnjava na koji je način ona neusklađena s obuhvaćenim odredbama, i to na način koji jasno predstavlja pravnu osnovu za prigovor. Arbitražno vijeće svoje izvješće podnosi strankama i Odboru za partnerstvo u roku od 45 dana od dana primitka zahtjeva.

ČLANAK 330.

Privremena pravna sredstva u slučaju nepostupanja u skladu s konačnim izvješćem

1. Ako stranka protiv koje je uložen prigovor ne uputi obavijest o bilo kojoj mjeri poduzetoj kako bi postupila u skladu s konačnim izvješćem arbitražnog vijeća prije isteka razumnog roka, ili ako arbitražno vijeće odluči da ne postoji takva mjera ili da mjera o kojoj je provedeno obavješćivanje na temelju članka 329. stavka 1. nije usklađena s obvezama te stranke na temelju odredbi ove glave, stranka protiv koje je uložen prigovor, ako to od nje zatraži stranka koja je uložila prigovor, daje ponudu za privremenu kompenzaciju.

2. Ako stranka koja je uložila prigovor odluči ne zatražiti ponudu za privremenu kompenzaciju na temelju stavka 1. ili ako se takav zahtjev podnese, ali se ne postigne dogovor o kompenzaciji u roku od 30 dana od isteka razumnog roka ili dostave izvješća arbitražnog vijeća na temelju članka 329. stavka 2., stranka koja je uložila prigovor ima pravo, nakon obavješćivanja druge stranke i Odbora za partnerstvo, suspendirati obveze koje proizlaze iz odredbi ove glave. U obavijesti se navodi opseg suspenzije obveza koji ne smije premašiti opseg jednak vrijednosti koja je poništena ili umanjena zbog kršenja. Stranka koja je uložila prigovor može provesti suspenziju tek 10 radnih dana nakon dana primitka obavijesti koju joj je uputila stranka protiv koje je uložen prigovor, osim ako je stranka protiv koje je uložen prigovor zatražila arbitražu na temelju stavka.

3. Ako stranka protiv koje je uložen prigovor smatra da opseg predviđene suspenzije obveza premašuje vrijednost poništenja ili umanjenja koristi zbog kršenja, ona može dostaviti pisani zahtjev izvornom arbitražnom vijeću da odluči o tom pitanju. O takvom se zahtjevu obavještava stranka koja je uložila prigovor i Odbor za partnerstvo prije isteka razdoblja od 10 dana iz stavka 2. Izvorno arbitražno vijeće svoje izvješće o opsegu suspenzija obveza podnosi strankama i Odboru za partnerstvo u roku od 30 dana od dana dostave zahtjeva. Obveze se ne suspendiraju sve dok izvorno arbitražno vijeće ne dostavi svoje izvješće. Suspenzija je usklađena s izvješćem arbitražnog vijeća o opsegu suspenzije.

4. Suspenzija obveza i kompenzacija iz ovog članka privremena je i ne primjenjuje se nakon što:

(a) stranke postignu sporazumno rješenje u skladu s člankom 334.;

(b) se stranke dogovore da se mjerom o kojoj je na temelju članka 329. stavka 1.provedeno obavješćivanje stranka protiv koje je uložen prigovor usklađuje s odredbama ove glave ili

(c) se povuče ili izmijeni svaka mjera za koju je arbitražno vijeće na temelju članka 329. stavka 2. utvrdilo da nije usklađena s odredbama ove glave kako bi je se uskladilo s tim odredbama.

ČLANAK 331.

Preispitivanje mjera poduzetih radi usklađivanja nakon donošenja privremenih pravnih sredstava zbog nepostupanja u skladu s konačnim izvješćem

1. Stranka protiv koje je uložen prigovor obavješćuje stranku koja je uložila prigovor i Odbor za partnerstvo o mjeri koju je poduzela kako bi postupila u skladu s izvješćem arbitražnog vijeća nakon suspenzije koncesija ili nakon primjene privremene kompenzacije, ovisno o slučaju. Uz iznimku slučajeva iz stavka 2., stranka koja je uložila prigovor ukida suspenziju koncesija u roku od 30 dana od primitka obavijesti. U slučajevima primjene kompenzacije i uz iznimku slučajeva iz stavka 2. stranka protiv koje je uložen prigovor može ukinuti primjenu takve kompenzacije u roku od 30 dana od dana njezine obavijesti da je postupila u skladu s izvješćem arbitražnog vijeća.

2. Ako stranke u roku od 30 dana od dana primitka obavijesti ne postignu dogovor o tome postiže li se mjerom u vezi s kojom je poslana ta obavijest usklađenost stranke protiv koje je uložen prigovor s obuhvaćenim odredbama, stranka koja je uložila prigovor dostavlja pisani zahtjev izvornom arbitražnom vijeću da odluči o tom pitanju. Takav se zahtjev istodobno dostavlja drugoj stranci i Odboru za partnerstvo. Izvješće arbitražnog vijeća podnosi se strankama i Odboru za partnerstvo u roku od 45 dana od dana podnošenja zahtjeva. Ako arbitražno vijeće odluči da je mjera poduzeta radi usklađivanja u skladu s odredbama ove glave, ukida se suspenzija obveza ili kompenzacija, ovisno o slučaju. Ako arbitražno vijeće odluči da mjera o kojoj je u skladu sa stavkom 1. obavijestila stranka protiv koje je uložen prigovor nije usklađena s odredbama ove glave, opseg suspenzije obveza ili kompenzacija, prema potrebi, prilagođava se s obzirom na izvješće arbitražnog vijeća.

PODODJELJAK III.

ZAJEDNIČKE ODREDBE

ČLANAK 332.

Zamjena arbitara

Ako tijekom arbitražnog postupka na temelju ovog poglavlja izvorno arbitražno vijeće ili neki od njegovih članova nisu u mogućnosti sudjelovati, povuku se ili ih je potrebno zamijeniti jer ne ispunjavaju zahtjeve iz Kodeksa ponašanja, primjenjuje se postupak utvrđen člankom 321. Rok za podnošenje izvješća može se produljiti za vrijeme potrebno za imenovanje novog arbitara, najviše za 20 dana.

ČLANAK 333.

Suspenzija i prestanak arbitražnog postupka i postupka usklađivanja

Arbitražno vijeće, na zahtjev obiju stranaka, prekida svoj rad u bilo kojem trenutku na razdoblje o kojem se stranke dogovore, a koje ne premašuje 12 uzastopnih mjeseci. Arbitražno vijeće nastavlja sa svojim radom prije kraja tog razdoblja na pisani zahtjev obiju stranaka ili na kraju tog razdoblja na pisani zahtjev bilo koje od stranaka. Stranka koja upućuje zahtjev na odgovarajući način obavješćuje predsjednika Odbora za partnerstvo i drugu stranku. Ako stranka ne zatraži nastavak rada arbitražnog vijeća pri isteku dogovorenog razdoblja suspenzije, postupak prestaje. U slučaju prekida rada arbitražnog vijeća, relevantna vremenska razdoblja na temelju ovog poglavlja produljuju se za istovjetno razdoblje u kojemu je rad arbitražnog vijeća prekinut.

ČLANAK 334.

Sporazumno rješenje

1. Stranke mogu u bilo kojem trenutku postići sporazumno rješenje spora na temelju ovog poglavlja.

2. Ako se sporazumno rješenje postigne tijekom postupka u okviru vijeća ili postupka posredovanja, stranke o svakom takvom rješenju zajednički obavješćuju Odbor za partnerstvo i predsjednika arbitražnog vijeća ili posrednika. Nakon primanja takve obavijesti prekida se postupak arbitražnog vijeća ili postupak posredovanja.

3. Svaka stranka unutar dogovorenog roka poduzima mjere potrebne za provedbu sporazumnog rješenja. Najkasnije prije isteka dogovorenog roka stranka koja provodi mjeru u pisanom obliku izvješćuje drugu stranku o svim mjerama poduzetima za provedbu sporazumnog rješenja.

ČLANAK 335.

Poslovnik i Kodeks ponašanja

1. Postupci za rješavanje sporova na temelju ovog poglavlja uređeni su ovim poglavljem, Poslovnikom i Kodeksom ponašanja.

2. Odbor za partnerstvo odlukom prihvaća Poslovnik i Kodeks ponašanja na svojem prvom sastanku i može odlučiti o njihovim izmjenama.

3. Svako saslušanje arbitražnog vijeća otvoreno je za javnost, osim ako je drukčije predviđeno Poslovnikom.

ČLANAK 336.

Informacije i tehnički savjeti

1. Na zahtjev stranke o kojemu se obavješćuju istodobno arbitražno vijeće i druga stranka, ili na vlastitu inicijativu, arbitražno vijeće može zatražiti sve informacije koje smatra prikladnima za obavljanje svojih poslova, uključujući od stranaka koje su uključene u spor. Na svaki zahtjev arbitražnog vijeća za takvim informacijama stranke odgovaraju bez odlaganja i u potpunosti.

2. Na zahtjev stranke o kojemu se obavješćuju istodobno arbitražno vijeće i druga stranka, ili na vlastitu inicijativu, arbitražno vijeće može zatražiti sve informacije koje smatra prikladnima za obavljanje svojih poslova. Arbitražno vijeće ima pravo zatražiti mišljenje stručnjaka kada to smatra prikladnim. Prije odabira takvih stručnjaka arbitražno vijeće savjetuje se sa strankama.

3. Fizičke ili pravne osobe s poslovnim nastanom na području stranke mogu arbitražnom vijeću podnijeti podneske *amicus curiae* u skladu s Poslovnikom.

4. Sve informacije pribavljene na temelju ovog članka otkrivaju se svakoj stranci i podnose im se kako bi one mogle iznijeti svoje primjedbe.

ČLANAK 337.

Pravila tumačenja

Arbitražno vijeće tumači odredbe ove glave u skladu s običajnim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava, uključujući ona kodificirana u Bečkoj konvenciji iz 1969. o pravu međunarodnih ugovora. Arbitražno vijeće uzima u obzir i relevantna tumačenja u izvješćima vijeća WTO-a i žalbenog tijela koja je usvojilo Tijelo WTO-a za rješavanje sporova. Izvješćima arbitražnog vijeća ne mogu se povećati ni umanjiti prava i obveze stranaka na temelju ovog Sporazuma.

ČLANAK 338.

Odluke i izvješća arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće ulaže sve napore kako bi sve odluke donijelo jednoglasno. Međutim, ako se odluka ne može donijeti jednoglasno, o predmetnom pitanju odlučuje se većinom glasova. Izdvojena mišljenja arbitara ne objavljuju se ni u kojem slučaju.

2. U izvješću arbitražnog vijeća navode se utvrđenja o činjeničnom stanju, mogućnost primjene relevantnih odredbi i temeljni razlozi svih utvrđenja i zaključaka koji se u njemu iznose.

3. Stranke bezuvjetno prihvaćaju odluke i izvješća arbitražnog vijeća, a njima se ne stvaraju ni prava niti obveze za fizičke ili pravne osobe.

4. Odbor za partnerstvo objavljuje izvješće arbitražnog vijeća u skladu s odredbama o zaštiti povjerljivih informacija kako je predviđeno Poslovnikom.

ODJELJAK D

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 339.

Popisi arbitara

1. Na temelju prijedloga stranaka i najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Odbor za partnerstvo utvrđuje popis od najmanje 15 osoba koje žele i mogu obavljati dužnost arbitra. Popis se sastoji od tri potpopisa: jednog potpopisa za svaku stranku i jednog potpopisa osoba koje nisu državljani ni jedne stranke i koje mogu obavljati dužnost predsjednika arbitražnog vijeća. Na svakom potpopisu nalazi se najmanje pet osoba. Odbor za partnerstvo osigurava da se popis uvijek vodi na toj razini.

2. Arbitri imaju dokazano stručno znanje u području prava, međunarodne trgovine i ostalih pitanja koja se odnose na odredbe ove glave. Moraju biti neovisni, obavljati funkciju samostalno i ne smiju primati naputke od bilo koje organizacije ili vlade ili biti povezani s vladom bilo koje stranke te su dužni postupati u skladu s kodeksom ponašanja. Predsjednik isto tako ima iskustvo u postupcima rješavanja sporova.

3. Odbor za partnerstvo može utvrditi dodatne popise od 15 osoba sa znanjem i iskustvom u posebnim sektorima obuhvaćenim odredbama ove glave. Podložno sporazumu stranaka, takvi se dodatni popisi upotrebljavaju za sastavljanje arbitražnog vijeća u skladu s postupkom utvrđenim člankom 321.

ČLANAK 340.

Odabir suda

1. Ako dođe do spora u vezi s određenom mjerom kojom se navodno krši obveza na temelju ovog Sporazuma i bitno istovjetna obveza na temelju drugog međunarodnog sporazuma čije su potpisnice obje stranke, uključujući Sporazum o WTO-u, stranka koja traži ispravljanje povrede odabire sud pred kojim će se spor rješavati.

2. Nakon što stranka odabere sud i pokrene postupak rješavanja spora na temelju ovog poglavlja ili na temelju drugog međunarodnog sporazuma, stranka u pogledu određene mjere iz stavka 1. ne pokreće postupke rješavanja spora na temelju nekog drugog sporazuma, osim ako sud kojemu se najprije obratila zbog postupovnih razloga ili razloga povezanih s nadležnošću ne uspije donijeti odluku.

3. Za potrebe ovog članka:

(a) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju ovog poglavlja pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje vijeća na temelju članka 320.;

(b) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju Sporazuma o WTO-u pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje vijeća na temelju članka 6. Dogovora o pravilima i postupcima za rješavanje sporova WTO-a;

(c) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju bilo kojeg drugog sporazuma pokrenuti u skladu s relevantnim odredbama tog sporazuma.

4. Ne dovodeći u pitanje stavak 2. ni jednom se odredbom ovog Sporazuma ne sprječava stranku da provede suspenziju obveza koju je odobrilo Tijelo WTO-a za rješavanje sporova. Nije moguće pozivati se na Sporazum o WTO-u kako bi se stranku spriječilo da suspendira obveze na temelju ovog poglavlja.

ČLANAK 341.

Rokovi

1. Svi rokovi utvrđeni u ovom poglavlju, uključujući rokove za podnošenje izvješća arbitražnih vijeća, računaju se u kalendarskim danima pri čemu je prvi dan roka onaj dan koji slijedi nakon radnje ili činjenice na koju se rok odnosi, osim ako je drukčije navedeno.

2. Stranke u sporu mogu sporazumno izmijeniti sve rokove iz ovog poglavlja. Arbitražno vijeće može u bilo kojem trenutku predložiti strankama izmjenu bilo kojeg roka iz ovog poglavlja, uz navođenje razloga za taj prijedlog.

ČLANAK 342.

Upućivanja Sudu Europske unije

1. Postupak predviđen stavkom 2. primjenjuje se na sporove kojima se otvara pitanje tumačenja odredbi o usklađivanju iz članaka 169., 180., 189. i 192.

2. Ako se sporom iz stavka 1. otvara pitanje tumačenja odredbe prava Unije, arbitražno vijeće upućuje zahtjev Sudu Europske unije da odluči o tom pitanju pod uvjetom da je odluka o tom pitanju arbitražnom vijeću potrebna za donošenje njegove odluke. U tom se slučaju rokovi koji se primjenjuju na odluke arbitražnog vijeća suspendiraju dok Sud Europske unije ne donese odluku. Odluka Suda Europske unije obvezujuća je za arbitražno vijeće.

GLAVA VII.

FINANCIJSKA POMOĆ I ODREDBE O SPRJEČAVANJU PRIJEVARA I NADZORU

POGLAVLJE 1.

FINANCIJSKA POMOĆ

ČLANAK 343.

Republika Armenija ostvaruje koristi od financijske pomoći u okviru relevantnih mehanizama i instrumenata Europske unije koji su namijenjeni financiranju. Republika Armenija može ostvariti koristi i od zajmova Europske investicijske banke, Europske banke za obnovu i razvoj i ostalih međunarodnih financijskih institucija. Financijskom pomoći pridonosi se ostvarivanju ciljeva ovog Sporazuma i ona se osigurava u skladu s ovim poglavljem.

ČLANAK 344.

1. Osnovna načela financijske pomoći u skladu su s relevantnim propisima o financijskim instrumentima Europske unije.

2. Prioritetna područja financijske pomoći Europske unije o kojima su se stranke usuglasile utvrđuju se u godišnjim programima djelovanja temeljenima, kad god je primjenjivo, na višegodišnjim okvirima kojima se odražavaju dogovoreni prioriteti politika. Unutar iznosa pomoći utvrđenih u okviru tih programa uzimaju se u obzir potrebe Republike Armenije, kapaciteti sektora i napredak u reformama, posebno u područjima obuhvaćenima ovim Sporazumom.

3. Kako bi se dopustila optimalna upotreba dostupnih resursa, stranke nastoje osigurati da se pomoć Europske unije provodi u bliskoj suradnji i koordinaciji s drugim zemljama donatorima, organizacijama donatorima i međunarodnim financijskim institucijama, i u skladu s međunarodnim načelima djelotvornosti pomoći.

4. Na zahtjev Republike Armenije i podložno primjenjivim uvjetima Europska unija može Republici Armeniji pružiti makrofinancijsku pomoć.

ČLANAK 345.

Temeljna pravna, administrativna i tehnička osnova financijske pomoći utvrđuje se u okviru relevantnih sporazuma između stranaka.

ČLANAK 346.

Vijeće za partnerstvo obavješćuje se o napretku i provedbi financijske pomoći i njezinu utjecaju na ostvarivanje ciljeva ovog Sporazuma. U tu svrhu relevantna tijela stranaka osiguravaju odgovarajuće praćenje i vrednovanje informacija na uzajamnoj i trajnoj osnovi.

ČLANAK 347.

Stranke provode pomoć u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja i surađuju pri zaštiti financijskih interesa Europske unije i Republike Armenije u skladu s poglavljem 2. ove glave.

POGLAVLJE 2.

ODREDBE O SPRJEČAVANJU PRIJEVARA I NADZORU

ČLANAK 348.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se definicije utvrđene Protokolom uz ovaj Sporazum.

ČLANAK 349.

Područje primjene

Ovo se poglavlje primjenjuje na svaki daljnji sporazum koji će stranke sklopiti ili instrument financiranja koji će dogovoriti i na svaki drugi instrument Europske unije namijenjen financiranju kojemu se tijela Republike Armenije ili drugi subjekti ili osobe u nadležnosti Republike Armenije mogu pridružiti, ne dovodeći u pitanje ni jednu drugu dodatnu klauzulu kojom su obuhvaćene revizije, provjere na terenu, inspekcije, nadzor i mjere za sprječavanje prijevara, uključujući one koje provode Europski revizorski sud i Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF).

ČLANAK 350.

Mjere sprječavanja i borbe protiv prijevara, korupcije i ostalih nezakonitih radnji

Stranke poduzimaju djelotvorne mjere sprječavanja i borbe protiv prijevara, korupcije i ostalih nezakonitih radnji povezanih s provedbom financiranja sredstvima iz fondova EU-a, uključujući u okviru uzajamne administrativne pomoći i uzajamne pravne pomoći u područjima obuhvaćenima ovim Sporazumom.

ČLANAK 351.

Razmjena informacija i daljnja suradnja na operativnoj razini

1. Za potrebe pravilne provedbe ovog poglavlja nadležna tijela Europske unije i nadležna tijela Republike Armenije redovito razmjenjuju informacije i, na zahtjev jedne od stranaka, provode savjetovanja.

2. Europski ured za borbu protiv prijevara može se s odgovarajućim istovrsnim tijelima Republike Armenije dogovoriti o daljnjoj suradnji u području sprječavanja prijevara, uključujući operativne aranžmane s tijelima Republike Armenije.

3. Kada je riječ o prijenosu i obradi osobnih podataka, primjenjuje se članak 13.

ČLANAK 352.

Suradnja radi zaštite eura i drama od krivotvorenja

Nadležna tijela Europske unije i Republike Armenije surađuju kako bi od krivotvorenja učinkovito zaštitila euro i dram. Takva suradnja uključuje pomoć potrebnu kako bi se spriječilo i suzbilo krivotvorenje eura i drama te uključuje razmjenu informacija.

ČLANAK 353.

Sprječavanje prijevare, korupcije i nepravilnosti

1. Ako je tijelima Republike Armenije povjerena provedba financiranja sredstvima iz fondova EU-a, ta tijela redovito provjeravaju pravilnu provedbu aktivnosti financiranih sredstvima EU-a. Poduzimaju sve odgovarajuće mjere za sprječavanje i ispravljanje nepravilnosti i prijevara.

2. Tijela Republike Armenije poduzimaju sve odgovarajuće mjere sprječavanja i ispravka svih aktivnih ili pasivnih korupcijskih praksi i isključivanja sukoba interesa u bilo kojoj fazi postupaka povezanih s provedbom financiranja sredstvima iz fondova EU-a.

3. Tijela Republike Armenije obavješćuju Europsku komisiju o svim poduzetim zaštitnim mjerama.

4. U tu svrhu nadležna tijela Republike Armenije dostavljaju Europskoj komisiji sve informacije povezane s provedbom financiranja sredstvima iz fondova EU-a i bez odgađanja je obavješćuju o bilo kakvim znatnim promjenama svojih postupaka ili sustava.

ČLANAK 354.

Istraga i progon

Nakon provedenog nacionalnog nadzora ili nadzora EU-a tijela Republike Armenije osiguravaju istragu i progon stvarnih slučajeva prijevare, korupcije ili drugih nepravilnosti, uključujući sukob interesa, i slučajeva u pogledu kojih postoji sumnja na počinjenje tih djela. Europski ured za borbu protiv prijevara prema potrebi može nadležnim tijelima Republike Armenije pomoći u toj zadaći.

ČLANAK 355.

Priopćavanje prijevare, korupcije i nepravilnosti

1. Tijela Republike Armenije bez odgađanja dostavljaju Europskoj komisiji sve informacije koje su zamijetila, a koje se odnose na stvarne slučajeve prijevare, korupcije ili drugih nepravilnosti u vezi s provedbom financiranja sredstvima iz fondova EU-a, uključujući sukob interesa, ili slučajeve u pogledu kojih postoji sumnja na počinjenje tih djela. Ako postoji sumnja na počinjenje prijevare ili korupcije, obavješćuje se i Europski ured za borbu protiv prijevara.

2. Tijela Republike Armenije izvješćuju i o svim mjerama poduzetima u vezi s činjenicama priopćenima na temelju ovog članka. Ako nema stvarnih slučajeva prijevare, korupcije ili drugih nepravilnosti, uključujući sukob interesa, ili slučajeva u pogledu kojih postoji sumnja, tijela Republike Armenije obavješćuju Europsku komisiju na godišnjoj skupštini relevantnog pododbora.

ČLANAK 356.

Revizije

1. Europska komisija i Europski revizorski sud imaju pravo preispitati je li ukupan rashod povezan s provedbom financiranja sredstvima iz fondova EU-a nastao na zakonit i redovit način i je li financijsko upravljanje dobro.

2. Revizije se obavljaju na temelju preuzetih obveza i izvršenih plaćanja. One se temelje na evidencijama i, ako je potrebno, provode na terenu u prostorima subjekta koji upravlja ili sudjeluje u provedbi financiranja sredstvima iz fondova EU-a, uključujući sve korisnike, ugovaratelje i podugovaratelje koji su primili sredstva EU-a izravno ili neizravno. Takve se revizije mogu obavljati prije zaključivanja izvješća za predmetnu financijsku godinu i tijekom razdoblja od pet godina od dana plaćanja ostatka financijske potpore.

3. Inspektori Europske komisije i ostale osobe koje su ovlastili Europska komisija ili Europski revizorski sud mogu provoditi kontrolu dokumentacije ili provjere na terenu i revizije u prostorima bilo kojeg subjekta koji upravlja ili sudjeluje u provedbi financiranja sredstvima iz fondova EU-a kao i njihovih podugovaratelja u Republici Armeniji.

4. Europska komisija ili ostale osobe koje su ovlastile Europska komisija ili Europski revizorski sud imaju odgovarajući pristup lokacijama, radovima i dokumentima te svim informacijama potrebnima za obavljanje takvih revizija, uključujući one u elektroničkom obliku. Sve javne institucije Republike Armenije obavješćuju se o tom pravu pristupa te se ono izričito navodi u ugovorima sklopljenima radi provedbe instrumenata iz ovog Sporazuma.

5. Pri izvršavanju svojih zadaća Europski revizorski sud i revizorska tijela Republike Armenije surađuju u ozračju povjerenja, zadržavajući pritom svoju neovisnost.

ČLANAK 357.

Provjere na terenu

1. Europski ured za borbu protiv prijevara u okviru ovog Sporazuma ima pravo provoditi provjere i inspekcije na terenu kako bi zaštitio financijske interese Europske unije.

2. Europski ured za borbu protiv prijevara priprema i provodi provjere i inspekcije na terenu u bliskoj suradnji s nadležnim tijelima Republike Armenije.

3. Tijela Republike Armenije pravodobno se obavješćuju o predmetu, namjeni i pravnoj osnovi provjera i inspekcija kako bi mogla osigurati svu potrebnu pomoć. U tu svrhu službenici nadležnih tijela Republike Armenije imaju pravo sudjelovati u provjerama i inspekcijama na terenu.

4. Ako predmetna tijela Republike Armenije izraze interes, mogu zajednički s Europskim uredom za borbu protiv prijevara provoditi provjere i inspekcije na terenu.

5. Ako gospodarski subjekt odbija provjeru ili inspekciju na terenu, tijela Republike Armenije pružaju Europskom uredu za borbu protiv prijevara u skladu s pravom Republike Armenije takvu pomoć koja mu je potrebna da obavi svoju dužnost pri provedbi provjere ili inspekcije na terenu.

ČLANAK 358.

Upravne mjere i sankcije

Europska komisija može odrediti upravne mjere i sankcije u skladu s Uredbom Vijeća (EZ, Euratom) br. 2988/95[1], Uredbom (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća[2] i Delegiranom uredbom Komisije (EU) br. 1268/2012[3]. Tijela Republike Armenije mogu u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom uvesti dodatne mjere i sankcije pored onih navedenih u prvoj rečenici.

[1] Uredba Vijeća (EZ, Euratom) br. 2988/95 od 18. prosinca 1995. o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica (SL L 312, 23.12.1995., str. 1.).

[2] Uredba (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije (SL L 298, 26.10.2012., str. 1.).

[3] Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1268/2012 od 29. listopada 2012. o pravilima za primjenu Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije (SL L 362, 31.12.2012., str. 1.).

ČLANAK 359.

Povrat

1. Ako je tijelima Republike Armenije povjerena provedba financiranja sredstvima iz fondova EU-a, Europska komisija ima pravo povrata nepropisno isplaćenih sredstava iz fondova EU-a, posebno u okviru financijskih korekcija. Tijela Republike Armenije poduzimaju sve odgovarajuće mjere za povrat nepropisno isplaćenih sredstava iz fondova EU-a. Europska komisija u obzir uzima mjere koje su poduzela tijela Republike Armenije radi sprječavanja gubitka predmetnih sredstava iz fondova EU-a.

2. U slučajevima iz stavka 1. Europska komisija savjetuje se s Republikom Armenijom o pitanju prije donošenja odluke o povratu. O sporovima u vezi s povratom raspravlja se u okviru Vijeća za partnerstvo.

3. Odredbe ove glave kojima se određuje novčana obveza osobama osim državama provode se u Republici Armeniji u skladu sa sljedećim načelima:

(a) provedba je uređena pravilima građanskog postupka na snazi u Republici Armeniji. Nalog za provedbu izdaje se bez ikakvih drugih formalnosti osim što nacionalno tijelo koje je odredila vlada Republike Armenije treba provjeriti vjerodostojnost odluke o provedbi. Vlada Republike Armenije obavješćuje Europsku komisiju i Sud Europske unije o identitetu tog nacionalnog tijela;

(b) kada su na temelju zahtjeva Europske komisije ispunjene formalnosti iz točke (a), Komisija može nastaviti s provedbom u skladu sa zakonodavstvom Republike Armenije iznošenjem predmeta izravno pred nadležno tijelo;

(c) zakonitost odluke o provedbi podliježe nadzoru Suda Europske unije. Provedba se može suspendirati samo odlukom Suda Europske unije. Europska komisija obavješćuje tijela Republike Armenije o svakoj odluci Suda Europske unije kojom se suspendira provedba. Pritužbe zbog nepravilnosti u postupku provedbe u nadležnosti su sudova Republike Armenije.

4. Presude koje Sud Europske unije donese na temelju arbitražne klauzule iz ugovora u okviru područja primjene ovog poglavlja provedive su pod istim uvjetima.

ČLANAK 360.

Povjerljivost

Informacije priopćene ili pribavljene u bilo kojem obliku na temelju ovog poglavlja obuhvaćene su poslovnom tajnom i zaštićene na isti način na koji su slične informacije zaštićene pravom Republike Armenije te odgovarajućim odredbama primjenjivima na institucije Europske unije. Takve se informacije ne smiju priopćiti osobama osim onima u institucijama Europske unije, državama članicama ili Republici Armeniji kojima su one potrebne za obnašanje njihove službene dužnosti i ne smiju se upotrebljavati u druge svrhe osim kako bi se osigurala djelotvorna zaštita financijskih interesa stranaka.

ČLANAK 361.

Usklađivanje zakonodavstva

Republika Armenija usklađuje svoje zakonodavstvo s aktima Europske unije i međunarodnim instrumentima iz Priloga XII. u skladu s odredbama tog Priloga.

Izjava u vezi s poglavljem 2. (Odredbe o sprječavanju prijevara)

Ne smatra se da se obvezom poduzimanja odgovarajućih mjera za ispravak nepravilnosti, prijevara, aktivne ili pasivne korupcije i isključivanje sukoba interesa u bilo kojoj fazi provedbe financiranja sredstvima iz fondova EU-a iz poglavlja 2. glave VII. utvrđuje financijska odgovornost Republike Armenije u pogledu obveza koje su preuzeli subjekti i osobe u njezinoj jurisdikciji.

Europska unije pri ostvarivanju svojeg prava nadzora u skladu s poglavljem 2. glave VII. poštuje nacionalna pravila o bankarskoj tajni.

GLAVA VIII.

INSTITUCIONALNE, OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

POGLAVLJE 1.

INSTITUCIONALNI OKVIR

ČLANAK 362.

Vijeće za partnerstvo

1. Osniva se Vijeće za partnerstvo. Ono nadzire i redovito preispituje provedbu ovog Sporazuma.

2. Vijeće za partnerstvo sastoji se od predstavnika stranaka na ministarskoj razini i sastaje u redovitim razmacima, najmanje jedanput godišnje i kada okolnosti to iziskuju. Vijeće za partnerstvo može se prema dogovoru sastajati u bilo kojem obliku.

3. Vijeće za partnerstvo razmatra sva bitna pitanja koja proizlaze iz okvira ovog Sporazuma i sva ostala bilateralna ili međunarodna pitanja od obostranog interesa u svrhu postizanja ciljeva ovog Sporazuma.

4. Vijeće za partnerstvo utvrđuje svoj poslovnik.

5. Vijećem za partnerstvo naizmjence predsjedaju predstavnik Europske unije i predstavnik Republike Armenije.

6. Za potrebe postizanja ciljeva ovog Sporazuma, Vijeće za partnerstvo ima ovlast donositi odluke u okviru područja primjene ovog Sporazuma u slučajevima predviđenima ovim Sporazumom. Te su odluke obvezujuće za stranke koje poduzimaju odgovarajuće mjere za njihovu provedbu. Vijeće za partnerstvo može isto tako davati preporuke. Ono donosi svoje odluke i preporuke sporazumom između stranaka poštujući rok završetka odgovarajućih unutarnjih postupaka stranaka.

7. Vijeće za partnerstvo forum je za razmjenu informacija o zakonodavstvu Europske unije i Republike Armenije koje se priprema ili je na snazi, te o mjerama provedbe, izvršavanja i usklađivanja.

8. Vijeće za partnerstvo ima ovlast ažurirati ili izmijeniti priloge ne dovodeći u pitanje posebne odredbe na temelju glave VI.

ČLANAK 363.

Odbor za partnerstvo

1. Osniva se Odbor za partnerstvo. Odbor pomaže Vijeću za partnerstvo u obavljanju njegovih dužnosti i poslova.

2. Odbor za partnerstvo sastoji se od predstavnika stranaka, u načelu, na razini viših dužnosnika.

3. Odborom za partnerstvo naizmjence predsjedaju predstavnik Europske unije i predstavnik Republike Armenije.

4. Vijeće za partnerstvo u svojem poslovniku utvrđuje dužnosti i način rada Odbora za partnerstvo, čije odgovornosti uključuju pripremu sastanaka Vijeća za partnerstvo. Odbor za partnerstvo sastaje se najmanje jedanput godišnje.

5. Vijeće za partnerstvo može prenijeti Odboru za partnerstvo bilo koju od svojih ovlasti, uključujući ovlast donošenja obvezujućih odluka.

6. Odbor za partnerstvo ima ovlast donositi odluke u područjima za koja mu je Vijeće za partnerstvo prenijelo svoje ovlasti i u slučajevima predviđenima ovim Sporazumom. Te su odluke obvezujuće za stranke koje poduzimaju odgovarajuće mjere za njihovu provedbu. Odbor za partnerstvo donosi svoje odluke sporazumom između stranaka što podliježe završetku odgovarajućih unutarnjih postupaka stranaka.

7. Odbor za partnerstvo sastaje se u posebnom sastavu kako bi riješio sva pitanja povezana s glavom VI. Odbor za partnerstvo sastaje se u tom sastavu najmanje jedanput godišnje.

ČLANAK 364.

Pododbori i ostala tijela

1. Odboru za partnerstvo pomažu pododbori i ostala tijela osnovani na temelju ovog Sporazuma.

2. Vijeće za partnerstvo može odlučiti o osnivanju bilo kojih pododbora i ostalih tijela u određenim područjima koja su potrebna za provedbu ovog Sporazuma te određuje njihov sastav, dužnosti i način rada.

3. Pododbori o svojim aktivnostima redovito izvješćuju Odbor za partnerstvo.

4. Postojanjem pododbora ne sprječava se ni jedna stranka da uputi bilo koje pitanje izravno Odboru za partnerstvo, uključujući kad je u sastavu zaduženom za trgovinu.

ČLANAK 365.

Parlamentarni odbor za partnerstvo

1. Osniva se Parlamentarni odbor za partnerstvo. On se sastoji od članova Europskog parlamenta, s jedne strane, i članova Parlamenta Republike Armenije, s druge strane, te čini forum za njihove sastanke i razmjenu stajališta. Sastaje se u vremenskim razmacima koje sam odredi.

2. Parlamentarni odbor za partnerstvo donosi svoj poslovnik.

3. Parlamentarnim odborom za partnerstvo naizmjence predsjedaju predstavnik Europskog parlamenta i predstavnik Parlamenta Republike Armenije, u skladu s odredbama koje se utvrđuju u njegovu poslovniku.

4. Parlamentarni odbor za partnerstvo može od Vijeća za partnerstvo zatražiti relevantne informacije o provedbi ovog Sporazuma, koje zatim tražene informacije dostavlja Parlamentarnom odboru za partnerstvo.

5. Parlamentarni odbor za partnerstvo obavješćuje se o odlukama i preporukama Vijeća za partnerstvo.

6. Parlamentarni odbor za partnerstvo može davati preporuke Vijeću za partnerstvo.

7. Parlamentarni odbor za partnerstvo može osnovati parlamentarne pododbore za partnerstvo.

ČLANAK 366.

Platforma civilnog društva

1. Stranke podupiru redovito održavanje sastanaka predstavnika svojih civilnih društava kako bi ih obavijestile o provedbi ovog Sporazuma i dobile njihova mišljenja u pogledu provedbe ovog Sporazuma.

2. Uspostavlja se Platforma civilnog društva. Ona čini forum za sastanke i razmjenu stajališta predstavnika civilnog društva iz Europske unije, uključujući članove Europskog gospodarskog i socijalnog odbora, i predstavnika organizacija civilnog društva, mreža i platformi iz Republike Armenije, uključujući nacionalnu platformu Istočnog partnerstva, te je od njih sastavljena. Sastaje se u vremenskim razmacima koje sama odredi.

3. Platforma civilnog društva donosi svoj poslovnik. Taj poslovnik uključuje, među ostalim, načela transparentnosti, uključivosti i rotacije.

4. Platformom civilnog društva, u skladu s odredbama koje se utvrđuju u njezinu poslovniku, naizmjence predsjedaju predstavnik civilnog društva Europske unije i predstavnik civilnog društva Republike Armenije.

5. Platforma civilnog društva obavješćuje se o odlukama i preporukama Vijeća za partnerstvo.

6. Platforma civilnog društva može davati preporuke Vijeću za partnerstvo, Odboru za partnerstvo i Parlamentarnom odboru za partnerstvo.

7. Odbor za partnerstvo i Parlamentarni odbor za partnerstvo održavaju redovite kontakte s predstavnicima Platforme civilnog društva kako bi pribavili njihova stajališta o postizanju ciljeva ovog Sporazuma.

POGLAVLJE 2.

OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 367.

Pristup sudovima i upravnim tijelima

U okviru područja primjene ovog Sporazuma svaka se stranka obvezuje osigurati da fizičke i pravne osobe druge stranke, bez diskriminacije prema njezinim državljanima, imaju pristup nadležnim sudovima i upravnim tijelima radi zaštite svojih osobnih i imovinskih prava.

ČLANAK 368.

Sigurnosne iznimke

Ni jedna odredba ovog Sporazuma ne tumači se na način da se:

(a) od bilo koje stranke zahtijeva pružanje bilo kojih informacija za čije otkrivanje ona smatra da je protivno njezinim ključnim sigurnosnim interesima;

(b) bilo koju stranku sprječava u poduzimanju bilo kojeg djelovanja koje smatra potrebnim za zaštitu svojih ključnih sigurnosnih interesa:

i. povezanih s proizvodnjom oružja, streljiva ili ratnog materijala ili trgovine njima;

ii. povezanih s gospodarskim djelatnostima koje se izravno ili neizravno obavljaju za potrebe opskrbe vojnih objekata;

iii. povezanih s materijalima pogodnima za fisiju i fuziju ili materijalima iz kojih se takvi materijali dobivaju ili

iv. poduzetih u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja u međunarodnim odnosima;

(c) bilo koju stranku sprječava u poduzimanju bilo kojeg djelovanja radi ispunjavanja svojih obveza na temelju Povelje UN-a u svrhu održavanja mira i međunarodne sigurnosti.

ČLANAK 369.

Nediskriminacija

1. U područjima obuhvaćenima ovim Sporazumom i ne dovodeći u pitanje posebne odredbe koje on sadržava:

(a) zbog aranžmana koje Republika Armenija primjenjuje u pogledu Europske unije i njezinih država članica ne smije doći do diskriminacije između država članica ili njihovih fizičkih ili pravnih osoba i

(b) zbog aranžmana koje Europska unija ili njezine države članice primjenjuju u pogledu Republike Armenije ne smije doći do diskriminacije između fizičkih ili pravnih osoba Republike Armenije.

2. Stavkom 1. ne dovodi se u pitanje pravo stranaka da primijene relevantne odredbe svojeg poreznog zakonodavstva na porezne obveznike koji nisu u istovjetnoj situaciji s obzirom na svoje mjesto boravišta.

ČLANAK 370.

Postupno usklađivanje

Republika Armenija provodi postupno usklađivanje svojeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a kako je navedeno u prilozima, a na temelju obveza utvrđenih u ovom Sporazumu, i u skladu s odredbama tih priloga. Ovim se člankom ne dovode u pitanje posebne odredbe na temelju glave VI.

ČLANAK 371.

Dinamično usklađivanje

U skladu s ciljem postupnog usklađivanja zakonodavstva Republike Armenije sa zakonodavstvom EU-a, Vijeće za partnerstvo povremeno preispituje i ažurira priloge ovom Sporazumu kako bi se, među ostalim, njima odrazio razvoj zakonodavstva EU-a i primjenjive norme utvrđene međunarodnim instrumentima koje stranke smatraju bitnima, vodeći računa pritom o završetku odgovarajućih unutarnjih postupaka stranaka. Ovim se člankom ne dovode u pitanje posebne odredbe na temelju glave VI.

ČLANAK 372.

Praćenje i ocjena usklađivanja

1. Praćenje znači kontinuirano ocjenjivanje napretka u provedbi i izvršavanju mjera obuhvaćenih ovim Sporazumom. Stranke surađuju kako bi olakšale postupak praćenja u okviru institucionalnih tijela osnovanih ovim Sporazumom.

2. Europska unija ocjenjuje usklađivanje zakonodavstva Republike Armenije s pravom EU-a kako se navodi u ovom Sporazumu. Takve ocjene uključuju aspekte provedbe i izvršavanja. Europska unija može provoditi takve ocjene samostalno ili u dogovoru s Republikom Armenijom. Kako bi olakšala postupak ocjenjivanja, Republika Armenija izvješćuje Europsku uniju o napretku u usklađivanju, prema potrebi prije kraja prijelaznih razdoblja utvrđenih ovim Sporazumom s obzirom na pravne akte Europske unije. U okviru postupka izvješćivanja i ocjenjivanja, uključujući modalitete i učestalost ocjena, uzimaju se u obzir posebni modaliteti utvrđeni u ovom Sporazumu ili u odlukama institucionalnih tijela osnovanih ovim Sporazumom.

3. Ocjena usklađivanja može uključivati misije na terenu, uz sudjelovanje institucija, tijela i agencija Europske unije, nevladinih tijela, nadzornih tijela, neovisnih stručnjaka i ostalih, prema potrebi.

ČLANAK 373.

Rezultati praćenja, uključujući ocjene usklađivanja

1. Sva relevantna tijela osnovana na temelju ovog Sporazuma raspravljaju o rezultatima aktivnosti praćenja, što uključuje i ocjene usklađivanja iz članka 372. Takva tijela mogu donijeti zajedničke preporuke koje se dostavljaju Vijeću za partnerstvo.

2. Ako su stranke suglasne da su potrebne mjere obuhvaćene glavom VI. provedene i da se izvršavaju, Vijeće za partnerstvo, u okviru ovlasti koje su mu dodijeljene člankom 319. stavkom 3. i člankom 335. stavkom 2., odlučuje o daljnjem otvaranju tržišta ako je predviđeno glavom VI.

3. Zajednička preporuka dostavljena Vijeću za partnerstvo u skladu sa stavkom 1. ili nemogućnost postizanja dogovora o takvoj preporuci ne podliježu rješavanju sporova iz glave VI. Odluka koju donese Pododbor za oznake zemljopisnog podrijetla ili nemogućnost donošenja odluke ne podliježu rješavanju sporova kako je utvrđeno u glavi VI.

ČLANAK 374.

Ograničenja u slučaju poteškoća s platnom bilancom i poteškoća s vanjskim financiranjem

1. Ako stranka ima ozbiljnih poteškoća s platnom bilancom ili poteškoća s vanjskim financiranjem, ili postoji opasnost da se to dogodi, ta stranka može donijeti ili zadržati sigurnosne mjere ili ograničavajuće mjere kojima se utječe na kretanje kapitala, plaćanja ili prijenose.

2. Mjere iz stavka 1.:

(a) takve su da se njima osigurava postupanje prema stranci koje nije manje povoljno od postupanja prema državi koja nije stranka u sličnim situacijama;

(b) u skladu su sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda iz 1944. kako se primjenjuje;

(c) takve su da se njima izbjegava nanošenje nepotrebne štete komercijalnim, gospodarskim i financijskim interesima druge stranke;

(d) privremene su te se, kada se situacija navedena u stavku 1. poboljša, postupno ukidaju.

3. U slučaju trgovine robom stranka može donijeti ili provoditi ograničavajuće mjere kako bi zaštitila svoju platnu bilancu ili vanjski financijski položaj. Takve su mjere u skladu s GATT-om iz 1994. i Dogovorom o odredbama GATT-a iz 1994. o platnoj bilanci.

4. U slučaju trgovine uslugama stranka može donijeti ograničavajuće mjere kako bi zaštitila svoju platnu bilancu ili vanjski financijski položaj. Takve su mjere u skladu s GATS-om.

5. Svaka stranka koja provodi ili donosi ograničavajuće mjere iz stavka 1. odmah obavješćuje drugu stranku o tim mjerama i predstavlja, što je prije moguće, raspored za njihovo ukidanje.

6. Ako su ograničenja donesena ili se provode u skladu s ovim člankom, odmah se održavaju savjetovanja u Odboru za partnerstvo, ako se takva savjetovanja već ne održavaju izvan okvira područja primjene ovog Sporazuma.

7. Savjetovanjima se ocjenjuju poteškoće s platnom bilancom ili poteškoće s vanjskim financiranjem koje su dovele do predmetnih mjera uzimajući u obzir, među ostalim, čimbenike kao što su:

(a) vrsta i opseg poteškoća;

(b) vanjsko gospodarsko i trgovinsko okruženje ili

(c) alternativne korektivne mjere koje su eventualno dostupne.

8. Na savjetovanjima se ocjenjuje usklađenost ograničavajućih mjera sa stavcima 1. i 2.

9. U takvim savjetovanjima stranke prihvaćaju sva statistička utvrđenja i ostale činjenice koje Međunarodni monetarni fond iznosi u vezi s deviznim poslovanjem, monetarnim pričuvama i platnom bilancom, a zaključci se temelje na ocjeni bilance plaćanja i vanjskog financijskog položaja predmetne stranke koju je proveo Međunarodni monetarni fond.

ČLANAK 375.

Oporezivanje

1. Ovaj se Sporazum primjenjuje isključivo na mjere oporezivanja samo ako je takva primjena potrebna za stupanje na snagu odredbi ovog Sporazuma.

2. Ni jedna odredba ovog Sporazuma ne tumači se na način da se njome sprječava donošenje ili izvršavanje bilo koje mjere čiji je cilj sprječavanje izbjegavanja ili utaje poreza u skladu s poreznim odredbama sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, drugih poreznih aranžmana ili nacionalnog poreznog zakonodavstva.

ČLANAK 376.

Delegirana ovlast

Osim ako je drukčije navedeno u ovom Sporazumu, svaka stranka osigurava da bilo koja pravna osoba, uključujući poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice, ili određeni monopol, kojoj je stranka delegirala regulatorne, upravne ili druge javne ovlasti na bilo kojoj razini vlasti pri izvršavanju tih ovlasti djeluje u skladu s obvezama te stranke kako su utvrđene na temelju ovog Sporazuma.

ČLANAK 377.

Ispunjavanje obveza

1. Stranke poduzimaju sve mjere potrebne za ispunjavanje svojih obveza na temelju ovog Sporazuma. Stranke osiguravaju ostvarivanje ciljeva utvrđenih ovim Sporazumom.

2. Stranke su suglasne da će se, na zahtjev bilo koje od stranaka, odmah savjetovati putem odgovarajućih kanala kako bi raspravile svako pitanje koje se odnosi na tumačenje ili provedbu ovog Sporazuma i drugih relevantnih aspekata odnosa između stranaka.

3. Svaka stranka pred Vijeće za partnerstvo iznosi sve sporove povezane s tumačenjem ili provedbom ovog Sporazuma u skladu s člankom 378.

4. Vijeće za partnerstvo može riješiti spor donošenjem obvezujuće odluke u skladu s člankom 378.

ČLANAK 378.

Rješavanje sporova

1. U slučaju nastanka spora između stranaka u pogledu tumačenja ili provedbe ovog Sporazuma bilo koja stranka dostavlja drugoj stranci i Vijeću za partnerstvo službeni zahtjev za rješavanje spornog pitanja. Odstupajući od navedenog, sporovi o tumačenju i provedbi glave VI. uređuju se isključivo poglavljem 13. glave VI.

2. Stranke nastoje riješiti spor savjetovanjem u dobroj vjeri u okviru Vijeća za partnerstvo kako bi se postiglo obostrano prihvatljivo rješenje u najkraćem mogućem roku.

3. Savjetovanja o sporu mogu se održati i na bilo kojem sastanku Odbora za partnerstvo ili bilo kojeg drugog relevantnog tijela iz članka 364. prema dogovoru između stranaka ili na zahtjev bilo koje od stranaka. Savjetovanja se mogu održati i u pisanom obliku.

4. Stranke osiguravaju Vijeću za partnerstvo, Odboru za partnerstvo i drugim relevantnim pododborima ili tijelima sve informacije potrebne za temeljito preispitivanje situacije.

5. Spor se smatra riješenim kada Vijeće za partnerstvo donese obvezujuću odluku o rješavanju pitanja u skladu s člankom 377. stavkom 4. ili kada objavi da je spor završen.

6. Sve informacije otkrivene tijekom savjetovanja ostaju povjerljive.

ČLANAK 379.

Odgovarajuće mjere u slučaju neispunjavanja obveza

1. Stranka može poduzeti odgovarajuće mjere ako sporno pitanje nije riješeno u roku od tri mjeseca od dana obavijesti o službenom zahtjevu za rješavanje spora u skladu s člankom 378. i ako stranka koja je uložila prigovor i dalje smatra da druga stranka nije ispunila obvezu na temelju ovog Sporazuma. Zahtjev za tromjesečno razdoblje savjetovanja ne primjenjuje se na iznimne slučajeve utvrđene u stavku 3. ovog članka.

2. Pri odabiru odgovarajućih mjera prednost imaju one kojima se najmanje ometa provedba ovog Sporazuma. Osim u slučajevima opisanima u stavku 3. ovog članka, takve mjere ne smiju uključivati suspenziju bilo kojih prava ili obveza predviđenih odredbama ovog Sporazuma utvrđenih u glavi VI. Vijeće za partnerstvo bez odgađanja se obavješćuje o mjerama iz stavka 1. ovog članka te one podliježu savjetovanju u skladu s člankom 377. stavkom 2. i rješavanju spora u skladu s člankom 378. stavcima 2. i 3.

3. Iznimke navedene u stavcima 1. i 2. odnose se na:

(a) otkazivanje ovog Sporazuma koje nije dopušteno prema općim pravilima međunarodnog prava

(b) povredu bilo kojeg od bitnih elemenata ovog Sporazuma iz članka 2. i članka 9. stavka 1. ovog Sporazuma koju počini druga stranka.

ČLANAK 380.

Odnos prema drugim sporazumima

1. Ovaj Sporazum zamjenjuje Sporazum o partnerstvu i suradnji između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Armenije, s druge strane („Sporazum o partnerstvu i suradnji") koji je potpisan u Luksemburgu 22. travnja 1996. i stupio je na snagu 1. srpnja 1999. Upućivanja na taj Sporazum o partnerstvu i suradnji u svim ostalim sporazumima između stranka tumače se kao upućivanja na ovaj Sporazum.

2. Sve dok se ne ostvare jednaka prava fizičkih i pravnih osoba na temelju ovog Sporazuma, ovaj Sporazum ne utječe na prava koja su im osigurana postojećim sporazumima koji obvezuju jednu državu članicu ili više njih, s jedne strane, i Republiku Armeniju, s druge strane.

3. Postojeći sporazumi povezani s posebnim područjima suradnje obuhvaćenima područjem primjene ovog Sporazuma smatraju se dijelom sveobuhvatnih bilateralnih odnosa na koje se primjenjuje ovaj Sporazum i dijelom zajedničkog institucionalnog okvira.

4. Stranke mogu nadopuniti ovaj Sporazum sklapanjem posebnih sporazuma u bilo kojem području unutar njegova područja primjene. Takvi su posebni sporazumi sastavni dio sveobuhvatnih bilateralnih odnosa na koje se primjenjuje ovaj Sporazum i čine dio zajedničkog institucionalnog okvira.

5. Ne dovodeći u pitanje relevantne odredbe Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ni ovaj Sporazum ni djelovanja poduzeta u skladu s njim ni na koji način ne utječu na ovlasti država članica da bilateralno surađuju s Republikom Armenijom ili da, prema potrebi, sklapaju nove sporazume o suradnji s Republikom Armenijom.

ČLANAK 381.

Trajanje

1. Ovaj se Sporazum sklapa na neodređeno vrijeme.

2. Svaka stranka može otkazati ovaj Sporazum pisanom obavješću koja se drugoj stranci dostavlja diplomatskim putem. Ovaj Sporazum prestaje šest mjeseci nakon dana primitka te obavijesti.

ČLANAK 382.

Definicija stranaka

Za potrebe ovog Sporazuma izraz „stranke” znači Europska unija, ili njezine države članice, ili Europska unija i njezine države članice, u skladu s njihovim ovlastima koje proizlaze iz Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije i, prema potrebi, znači i Euratom, u skladu s njegovim ovlastima na temelju Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Republika Armenija, s druge strane.

ČLANAK 383.

Teritorijalna primjena

Ovaj se Sporazum primjenjuje, s jedne strane, na područja na kojima se primjenjuju Ugovor o Europskoj uniji, Ugovor o funkcioniranju Europske unije i Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju te u skladu s uvjetima koji su utvrđeni u tim Ugovorima i, s druge strane, na državno područje Republike Armenije.

ČLANAK 384.

Depozitar Sporazuma

Glavno tajništvo Vijeća Europske unije depozitar je ovog Sporazuma.

ČLANAK 385.

Stupanje na snagu, završne odredbe i privremena primjena

1. Stranke ratificiraju ili odobravaju ovaj Sporazum u skladu sa svojim postupcima. Isprave o ratifikaciji ili odobrenju polažu se kod depozitara.

2. Ovaj Sporazum stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca koji slijedi nakon datuma polaganja posljednje isprave o ratifikaciji ili odobrenju.

3. Ovaj se Sporazum može izmijeniti pisanim putem uz suglasnost stranaka. Takve izmjene stupaju na snagu u skladu s odredbama ovog članka.

4. Prilozi i protokoli sastavni su dio ovog Sporazuma.

5. Neovisno o stavku 2. Europska unija i Republika Armenija mogu privremeno primjenjivati ovaj Sporazum u cijelosti ili djelomično, u skladu sa svojim primjenjivim unutarnjim postupcima i zakonodavstvom, ovisno o slučaju.

6. Privremena primjena proizvodi učinke od prvog dana drugog mjeseca koji slijedi nakon dana na koji depozitar zaprimi sljedeće:

(a) obavijest Europske unije o dovršetku postupaka potrebnih u tu svrhu, uz navođenje dijelova ovog Sporazuma koji se privremeno primjenjuju i

(b) ispravu Republike Armenije o ratifikaciji u skladu s njezinim postupcima i mjerodavnim zakonodavstvom.

7. Za potrebe relevantnih odredbi ovog Sporazuma, uključujući njegove priloge i protokole, svako upućivanje u takvim odredbama na „dan stupanja na snagu ovog Sporazuma" tumači se kao „datum od kojeg se ovaj Sporazum privremeno primjenjuje" u skladu sa stavkom 5.

8. Odredbe Sporazuma o partnerstvu i suradnji, ako nisu obuhvaćene privremenom primjenom ovog Sporazuma, i dalje se primjenjuju tijekom razdoblja privremene primjene.

9. Svaka stranka može depozitaru uputiti pisanu obavijest o svojoj namjeri da prestane privremeno primjenjivati ovaj Sporazum. Prestanak privremene primjene stupa na snagu šest mjeseci nakon što depozitar zaprimi tu obavijest.

ČLANAK 386.

Vjerodostojni tekstovi

Ovaj je Sporazum sastavljen u dva primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom, talijanskom i armenskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

U POTVRDU TOGA, opunomoćenici potpisani u nastavku, propisno ovlašteni u tu svrhu, potpisali su ovaj Sporazum.

ZA KRALJEVINU BELGIJU

ZA REPUBLIKU BUGARSKU

ZA ČEŠKU REPUBLIKU

ZA KRALJEVINU DANSKU

ZA SAVEZNU REPUBLIKU NJEMAČKU

ZA REPUBLIKU ESTONIJU

ZA IRSKU

ZA HELENSKU REPUBLIKU

ZA KRALJEVINU ŠPANJOLSKU

ZA FRANCUSKU REPUBLIKU

ZA REPUBLIKU HRVATSKU

ZA TALIJANSKU REPUBLIKU

ZA REPUBLIKU CIPAR

ZA REPUBLIKU LATVIJU

ZA REPUBLIKU LITVU

ZA VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG

ZA MAĐARSKU

ZA REPUBLIKU MALTU

ZA KRALJEVINU NIZOZEMSKU

ZA REPUBLIKU AUSTRIJU

ZA REPUBLIKU POLJSKU

ZA PORTUGALSKU REPUBLIKU

ZA RUMUNJSKU

ZA REPUBLIKU SLOVENIJU

ZA SLOVAČKU REPUBLIKU

ZA REPUBLIKU FINSKU

ZA KRALJEVINU ŠVEDSKU

ZA UJEDINJENU KRALJEVINU VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE

ZA EUROPSKU UNIJU

ZA EUROPSKU ZAJEDNICU ZA ATOMSKU ENERGIJU

ZA REPUBLIKU ARMENIJU